

Årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025

Fylkesrådets forslag

29.10.2021

Tittel: Årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025

Type dokument: Økonomiplan

Eier/virksomhet: Viken fylkeskommune

Forfatter: Fylkesrådet

Første gang opprettet: 22.10.2021

Sist oppdatert/versjoner: 29.10.2021

Vedtatt av: Fylkestinget

Dato vedtatt: 15.12.2021

Saksnummer: 2021/35396

Fotograf: Fete Typer as

Se flere dokumenter på www.viken.no

Innhold

1 Hovedprioriteringer	8
1.1 Trygg styring	8
1.2 Mer rettferdighet og like muligheter for alle	10
1.3 Ta hele Viken i bruk	13
1.4 Klimahandling for et grønnere Viken.....	15
2 Fylkesrådets innstilling	17
3 Vikens plan- og styringssystem.....	21
3.1 Samfunnsoppdraget	21
3.2 Visjon, hovedmål og verdier.....	21
3.3 Plan- og styringssystemet.....	22
4 Bærekraft.....	27
4.1 Langsiktige utviklingsmål mot 2030	27
4.2 Innsatsområder	28
4.3 Prioriterte delmål i årsbudsjett og økonomiplan	29
4.4 Bærekraftsdimensjonene	31
4.5 Felles prioriteringer og tverrfaglig arbeid.....	33
4.6 Finansielle måltall	34
4.7 Klimabudsjett.....	38
5 Inntekter	51
5.1 Skatteinntekter og rammetilskudd.....	51
5.2 Andre driftsinntekter	53
6 Rammebetingelser.....	54
6.1 Folkemengde og folketilvekst i Viken	54
6.2 Lønns- og prisforutsetninger	56
6.3 Bevilgningsoversikt drift	57
7 Fylkestingets sekretariat.....	59
7.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	59
7.2 Driftsbudsjett.....	59
8 Fylkesrådsleders kontor.....	62

8.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	62
8.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	62
8.3	Driftsbudsjett.....	64
8.4	Klimatiltak.....	66
9	Finans og administrasjon	67
9.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	67
9.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	67
9.3	Driftsbudsjett.....	68
9.4	Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet	70
9.5	Klimatiltak.....	75
9.6	Investeringsbudsjett	75
10	Utdanning og kompetanse	77
10.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	77
10.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	78
10.3	Driftsbudsjett.....	80
10.4	Klimatiltak.....	85
10.5	Investeringsbudsjett.....	87
11	Plan, klima og miljø.....	98
11.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	98
11.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	99
11.3	Driftsbudsjett.....	101
11.4	Klimatiltak.....	103
11.5	Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet	103
12	Samferdsel	108
12.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	108
12.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	110
12.3	Driftsbudsjett.....	112
12.4	Klimatiltak.....	122
12.5	Internt driftsbudsjett for rådsområde samferdsel	124
12.6	Finansiering av bussanlegg og sjåførfasiliteter.....	124
12.7	Inntekter og avsetning til fond	125

12.8	Investeringsbudsjett	126
12.9	Viken kollektivterminaler FKF	130
13	Næring	131
13.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	131
13.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	131
13.3	Driftsbudsjett.....	133
13.4	Klimatiltak.....	136
13.5	Prioriterte tiltak og virkemidler	136
14	Tannhelse	137
14.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	137
14.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	138
14.3	Driftsbudsjett.....	138
14.4	Klimatiltak.....	140
14.5	Investeringsbudsjett	140
15	Kultur og mangfold	143
15.1	Kort om rådsområdets hovedansvarsområder	143
15.2	Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav	143
15.3	Driftsbudsjett.....	145
15.4	Klimatiltak.....	156
16	Rådsuavhengige utgifter og inntekter	157
16.1	Driftsbudsjett.....	157
16.2	Investeringsbudsjett	159
17	Investeringer, finansiering og fond.....	160
17.1	Investeringer.....	160
17.2	Finansiering	161
17.3	Finansutgifter og finansinntekter	163
17.4	Fond.....	165
18	Fylkeskommunale energiselskaper og foretak	170
18.1	Energiselskapene	170
18.2	Akershus Energi AS	170
18.3	Østfold Energi AS	172

18.4 Viken kollektivterminaler FKF	173
19 Vedlegg 2 Økonomiske oversikter	176
19.1 Hovedoversikter	176
19.2 Driftsbudsjett pr. rådsområde og avdeling.....	179
19.3 Investeringsbudsjett pr. rådsområde	183
20 Vedlegg 2 Oversikt over investeringsprosjekter fylkesvei 2022	185

Figurer

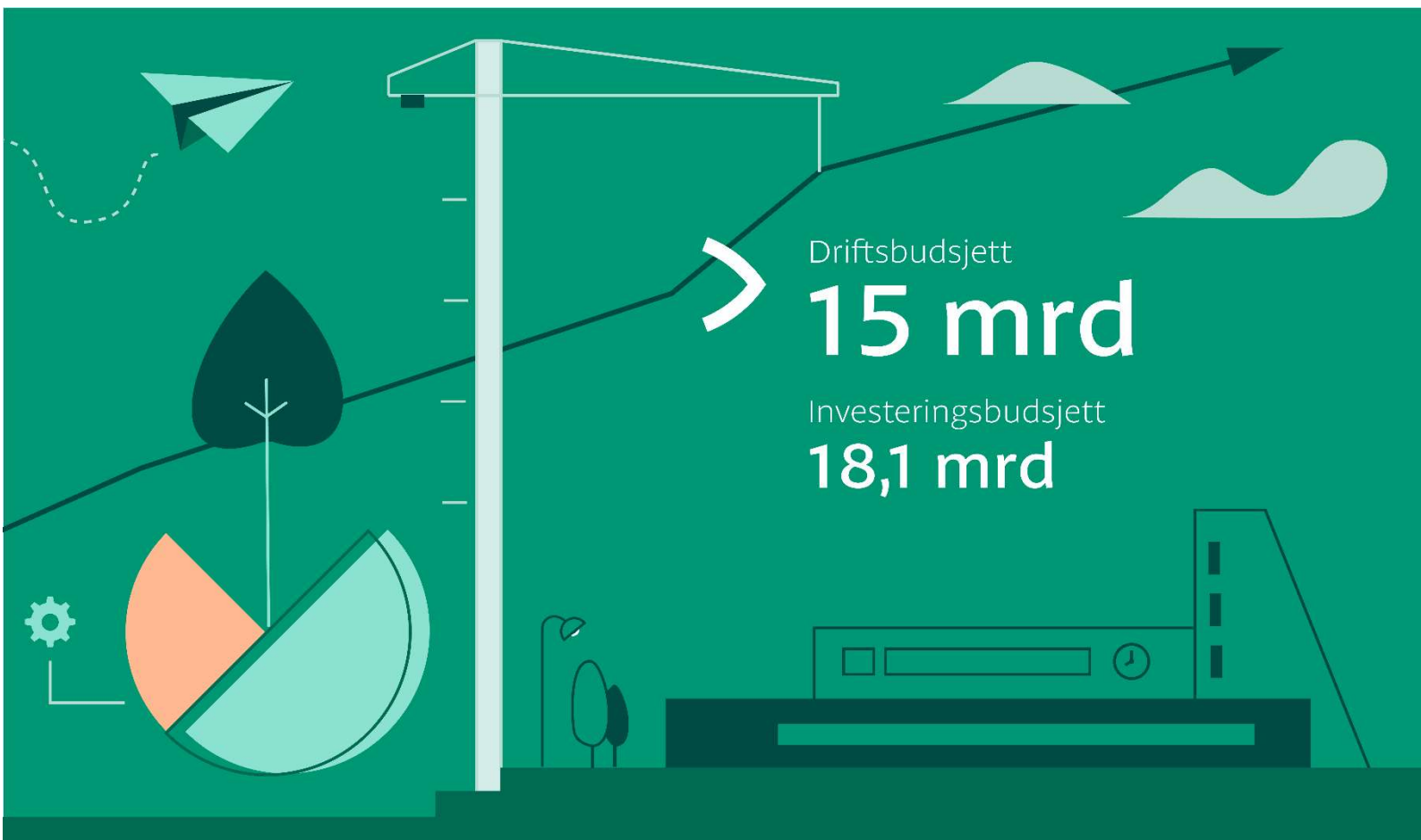
Figur 1 Vikens plan- og styringssystem	22
Figur 2 Operasjonalisering av målene	26
Figur 3 Seks innsatsområder for bærekraftig utvikling.....	29
Figur 4 Bærekraftsdimensjonene	31
Figur 5 Oversikt over avgrensninger for et klimabudsjett	39
Figur 6 Referansebane og tiltaksbane for kjøretøy og maskiner (tCO ₂ e).....	42
Figur 7 Klimaregnskap for direkte utslipp fra vikensamfunnet.....	46
Figur 8 Referansebane og tiltaksbane - vikensamfunnets direkte utslipp.....	47
Figur 9 Behov for elevplasser i Viken, prognose	55

Tabeller

Tabell 1 Finansielle måltall	36
Tabell 2 Klimaregnskap for direkte utslipp i Viken fylkeskommune 2020	40
Tabell 3 Klimabudsjett for direkte utslipp i egen virksomhet i perioden 2022-2025	41
Tabell 4 Tiltaksliste med aktiviteter for å redusere indirekte utslipp	44
Tabell 5 Tiltaksliste med klimatiltak på skole og samferdsel for å redusere indirekte utslipp.....	45
Tabell 6 Klimatiltak for å redusere klimagassutslipp i vikensamfunnet 2022-2025.....	48
Tabell 7 Inntekter.....	51
Tabell 8 Befolkningsprognoser 2021-2036	54
Tabell 9 Bevilgningsoversikt drift	57
Tabell 10 Driftsbudsjett fylkestingets sekretariat.....	59
Tabell 11 Driftsbudsjett Fylkesrådsleders kontor	64
Tabell 12 Driftsbudsjett Finans og administrasjon	68
Tabell 13 Investeringsbudsjett finans og administrasjon	75
Tabell 14 Utvalgte nøkkeltall.....	77
Tabell 15 Resultater	77
Tabell 16 Nye elevplasser - prognoser	78
Tabell 17 Driftsbudsjett utdanning og kompetanse	80
Tabell 18 Investeringsbudsjett utdanning og kompetanse	87
Tabell 19 Driftsbudsjett plan, klima og miljø.....	101

Tabell 20	Brutto driftsutgifter i kr pr. km fylkesvei.....	109
Tabell 21	Årlige reiser pr. 1 000 innbyggere	110
Tabell 22	Netto driftsutgifter til kollektivtransport i kr pr. reise	110
Tabell 23	Driftsbudsjett samferdsel	112
Tabell 24	Ramme fylkesveier og kollektivtransport	113
Tabell 25	Ekstern finansiering	113
Tabell 26	Ramme drift og vedlikehold fylkesvei	115
Tabell 27	Ramme drift kollektiv	117
Tabell 28	Ramme drift Ruter.....	118
Tabell 29	Ramme drift Brakar	119
Tabell 30	Ramme drift ØKT	119
Tabell 31	Renter, husleie og fondsavsetninger	125
Tabell 32	Investeringsbudsjett samferdsel.....	126
Tabell 33	Investeringsfond.....	129
Tabell 34	Driftsbudsjett næring	133
Tabell 35	Utgiftsfordeling næring	133
Tabell 36	Nøkkeltall tannhelse	137
Tabell 37	Driftsbudsjett tannhelse	138
Tabell 38	Investeringsbudsjett tannhelse	140
Tabell 39	Driftsbudsjett kultur og mangfold	145
Tabell 40	Gjeldende planer innenfor kulturområdet	146
Tabell 41	Driftsbudsjett kunst og kultur.....	147
Tabell 42	Budsjett visuell kunst, scenekunst og musikk	148
Tabell 43	Fordeling statlige spillemidler Den kulturelle skolesekken	149
Tabell 44	Tilskudd til muséer	151
Tabell 45	Hovedtall for fylkesbiblioteket.....	152
Tabell 46	Driftsbudsjett frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering	154
Tabell 47	Spillemidler idrettsanlegg og kulturarenaer	155
Tabell 48	Driftsbudsjett rådsuavhengige utgifter og inntekter	157
Tabell 49	Investeringsbudsjett pensjonskasse	159
Tabell 50	Bevilgningsoversikt investering	160
Tabell 51	Finansiering av investeringer - prosentvis fordeling	161
Tabell 52	Samlet lånegjeld	162
Tabell 53	Finansutgifter og finansinntekter	163
Tabell 54	Finansinntekter.....	164
Tabell 55	Fondsoversikt	166
Tabell 56	Historisk utbyttetnivå Akershus Energi	171
Tabell 57	Forslag til utbytte Akershus Energi	171
Tabell 58	Forslag til utbytte Østfold Energi	172
Tabell 59	Driftsbudsjett Viken kollektivterminaler (VKT)	174
Tabell 60	Investeringsbudsjett Viken kollektivterminaler (VKT).....	175
Tabell 61	Bevilgningsoversikt drift	176
Tabell 62	Bevilgningsoversikt investering	177
Tabell 63	Investeringer - bevilgning og finansiering.....	178
Tabell 64	Driftsbudsjett fylkestingets sekretariat.....	179
Tabell 65	Driftsbudsjett fylkesrådsleders kontor	179
Tabell 66	Driftsbudsjett finans og administrasjon.....	179

Tabell 67 Driftsbudsjett utdanning og kompetanse	180
Tabell 68 Driftsbudsjett plan, klima og miljø.....	180
Tabell 69 Driftsbudsjett samferdsel	180
Tabell 70 Driftsbudsjett næring (ekskl. tannhelse).....	181
Tabell 71 Driftsbudsjett tannhelse	181
Tabell 72 Driftsbudsjett kultur og mangfold	181
Tabell 73 Driftsbudsjett rådsuavhengige utgifter og inntekter	182
Tabell 74 Driftsbudsjett finans	182
Tabell 75 Investeringsbudsjett finans og administrasjon	183
Tabell 76 Investeringsbudsjett utdanning og kompetanse	183
Tabell 77 Investeringsbudsjett samferdsel.....	184
Tabell 78 Investeringsbudsjett tannhelse	184
Tabell 79 Investeringsbudsjett pensjonskasse	184
Tabell 80 Investering fylkesvei	185
Tabell 81 Store utbedringstiltak.....	185
Tabell 82 Mindre utbedringer	186
Tabell 83 Forfallsinnhenting.....	186
Tabell 84 Gang- og sykkelveier.....	187
Tabell 85 Trafikksikkerhetstiltak.....	188
Tabell 86 Kollektivtiltak	188
Tabell 87 Planlegging	188

1 Hovedprioriteringer

1.1 Trygg styring

Fylkesrådet vil legge til rette for et mer rettferdig og grønnere samfunn i hele Viken. Utdanning til alle og en kollektivtransport som går er derfor prioriterte oppgaver for fylkesrådet i tiden etter koronapandemien.

Fylkesrådets budsjettforslag legger til rette for skole- og samferdselsutbygginger i hele fylket. Fylkesrådets forslag til årsbudsjett 2022 har et driftsbudsjett på 15 milliarder kroner. Viken har behov for store utbygginger av skole- og samferdselsprosjekter grunnet befolknings- og elevtallsvekst i årene framover. I økonomiplanperioden er det behov for 2 500 nye elevplasser i Viken. I forslaget til økonomiplan for perioden 2022-2025 er det foreslått totalt 18,1 milliarder til investeringer.

Trygg økonomisk styring handler om å finne en god balanse mellom drift og investering, og samtidig ha et forsvarlig gjeldsnivå. Viken har store investeringsbehov som følge av befolkningsvekst. Dette presser økonomien. Fylkesrådet la våren 2021 fram en plan til fylkestinget for prioritering og gjennomføring av skoleinvesteringer. Dette for å sikre nødvendige skoleutbygginger innenfor økonomisk forsvarlig ramme. For å finansiere de planlagte investeringene, omprioriteres 60 millioner kroner i 2022 uten å redusere tjenestetilbudet. I tillegg frigjøres ytterligere 65 millioner kroner årlig fra rådsområdenes budsjetter i perioden 2023-2025 for å sikre skoleinvesteringer. Fylkesrådet vil arbeide mer med tiltak.

Fylkesrådet legger i budsjettet opp til et løft for vedlikehold av skolebygg. Det settes av 100 millioner kroner årlig til en ny investerings- og rehabiliteringsplan. I 2022 går midlene til St. Olav, Kongsberg og Kjelle videregående skoler. I tillegg styrkes det generelle vedlikeholdet opp til samme nivå som i 2021, inkludert bevilgning i Vikenpakke II. Dette gir redusert vedlikeholdsetterslep i perioden. Bedre ivaretagelse av egne bygg er et viktig virkemiddel for reduserte klimagassutslipp.

Koronapandemien har ført til stor usikkerhet om framtidig passasjerutvikling for kollektivselskapene. Så langt har staten kompensert for de tapte billettinntektene. I Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett er det ingen kompensasjon for 2022. Dersom den statlige kompensasjonen opphører, vil det innebære en nedskalering av kollektivtilbudet. Fylkesrådet vil videreføre sitt arbeid mot regjering og storting for å sikre at staten dekker tap og økte kostnader i en overgangsperiode etter at smitteverntiltakene er opphevet. Gjennom belønningsmidlene stiller Viken 100 millioner kroner til disposisjon i Ruters virkeområde for å opprettholde tilbudet fram til cirka april. Uten statlig kompensasjon vil kollektivselskapene etter den tid måtte tilpasse og redusere rutetilbudet for 2022.

1.2 Mer rettferdighet og like muligheter for alle

Fylkesrådet jobber for mer rettferdige og likeverdige tjenester til alle fylkets innbyggere. For å oppnå dette, satser fylkesrådet på utbygging av nye skolebygg, yrkesfag, lærlingegaranti, styrker teamet rundt eleven, gratis skolemåltid og en mer praktisk og arbeidsnær skole.

Viken fylkeskommune bidrar til å bekjempe sosial dumping og sikre anstendige forhold i arbeidslivet gjennom nødvendige ressurser til oppfølging av Viken-modellen ved anskaffelser.

Den sterke elevtallsveksten i Viken gjør at det er trangt om plassen på skoler i deler av Viken. Fylkesrådet prioriterer derfor midler for å møte elevtallsveksten både i investeringsbudsjettet og i driftsbudsjettet. Det er om lag 44 600 elevplasser i videregående skoler i Viken. Høsten 2021 ble det opprettet 52 nye klasser, delvis grunnet elevtallsvekst, men også som følge av behov for flere klasser som følge av innføring av fagfornyelsen. I 2022 legges det til rette for ytterligere 650 nye elevplasser i

Viken i tråd med fylkeskommunens prognose for elevtallsvekst. Det er lagt inn 74 mill. kr i 2022 i skolenes driftsbudsjetter for å finansiere økt antall elever.

I 2022 foreslås investeringer for 1,2 milliarder kroner til etablering av nye elevplasser og rehabilitering av eksisterende skolebygg. I perioden foreslås investeringer samlet på 7 milliarder kroner. Fylkesrådets budsjettforslag innebærer at vedtatte og igangsatte prosjekter videreføres. Det gjelder prosjektene ved de videregående skolene Halden/PUAS, Bleiker, Ås, Eikeli, Kongsberg, Buskerud, Drammen og Nesbru. Det pågår prosjekteringsarbeid på Rud videregående skole og ny videregående skole i Ski sentrum. Det vil være behov for ytterligere flere elevplasser både på Nedre og Øvre Romerike, og vedtatt byggeprogram for Skedsmo og Lørenskog videregående skole følges opp. Flere investeringsprosjekter legges fram så snart de er tilstrekkelig utredet og kalkulert. Dette omfatter utbygging av yrkesfag på Askim, rehabilitering av Glemmen, byggfag på Mysen, utbygging av Jessheim, utbygging av nytt fjøs på Hvam, samt idrettshaller i Asker og på Vestby.

Fylkesrådets forslag til budsjett og økonomiplan innebærer overordnede økonomiske grep som gjør at planen for skoleinvesteringer ligger godt an til oppfyllelse. Fylkesrådet har imidlertid ambisjoner om fremskyndelse av planen. Konsekvensene av Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett og usikkerhet rundt tilgang og priser på byggevarer, gjør imidlertid at fylkesrådet ikke kan fastslå noen fremskyndelse nå. Vurderinger rundt dette vil gjøres fortløpende.

Koronasituasjonen har forårsaket store utfordringer i byggebransjen og det forventes et urolig marked det nærmeste året. Både tilgang til materialer og økte priser har vært, og er fortsatt en utfordring.

Å styrke teamet rundt den enkelte elev er viktig for å gi alle elever like muligheter. Det innføres et elektronisk elev- og helsetjenestetilbud som et lavterskeltilbud for alle elever i Viken. Satsingen på gratis skolemåltid videreføres og piloten evalueres i 2022. I tillegg kommer 11 millioner kroner til kommunale helsesykepleiere som også inngår som en del av midlene til helsefremmende skoler. Det settes av 13,5 millioner kroner til arbeidet med strategien for helsefremmende skoler. Den vedtatte strategien følges opp av lokale tiltaksplaner i 2022 på den enkelte skole.

Fylkesrådet er opptatt av å styrke innbyggernes livskvalitet og fortsetter programarbeidet for folkehelse. RØRE Viken fortsetter å styrke arbeidet med helsefremmende skoler både i grunnskole og videregående skole.

Fylkesrådet prioriterer voksenopplæring og minoritetsspråklige gjennom tilrettelagt opplæringstilbud og budsjettet styrkes med 27 millioner kroner. I skoleåret 2021-22 gjennomføres totalt over 200 kurs med 4 000 deltakere. Dette omfatter også kurs i tilpasset språkopplæring ved 27 videregående skoler. Over 80 prosent av de som søker og får voksenrett, er minoritetsspråklige.

Samarbeid mellom skole og arbeidsliv er høyt prioritert i Viken og skal utvikles videre i 2022. I Viken fylkeskommune er det i oktober 2021 om lag 8 000 løpende lærekontrakter. I egen virksomhet har Viken fylkeskommune 170 lærlinger og lærekandidater. Fylkesrådet jobber for å sikre alle læreplasser. Fylkesrådet prioriterer fag- og yrkesopplæring høyt og har styrket budsjettet med 20,6 millioner kroner. Den vedtatte lærekandidatordningen i Viken videreføres i 2022. Vikens satsing på læreplassgaranti følges opp i samarbeid med bransjer, bedrifter og partene i arbeidslivet. Samarbeid mellom skole og arbeidsliv er høyt prioritert i Viken og skal utvikles videre i 2022.

Fylkesrådet har store ambisjoner om å bidra til å rydde opp i den useriøse delen av arbeidslivet, særlig innen bygg- og anleggsbransjen. Fylkesrådet setter derfor av midler i 2022 til nødvendige kontrollfunksjoner, som oppfølging av vedtaket om seriøsitetsbestemmelser i Viken-modellen.

Viken-modellen om et seriøst arbeidsliv blir implementert i alle fylkeskommunes kontrakter. Fylkeskommunen har videre fått et godt samarbeid med mange kommuner i Viken på dette området.

Offentlig sektor har en betydelig innkjøpsmakt som må brukes målrettet i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn. I Viken fylkeskommune anskaffes varer og tjenester til drift og investeringer for 5-6 milliarder kroner årlig. I tillegg kommer betydelige kjøp av kollektivtransporttjenester i regi av våre kollektivselskaper. Ved å stille bevisste krav i anskaffelsene, skal Viken fylkeskommune drive samfunnsutviklingen i en grønnere og mer rettferdig retning.

1.3 Ta hele Viken i bruk

Fylkesrådet vil legge til rette for at innbyggerne kan leve gode liv i hele Viken. Veivedlikehold, utvidet kulturtilbud for ungdom og bygdemiljøpakker er viktige satsinger i årets budsjett for å få til dette.

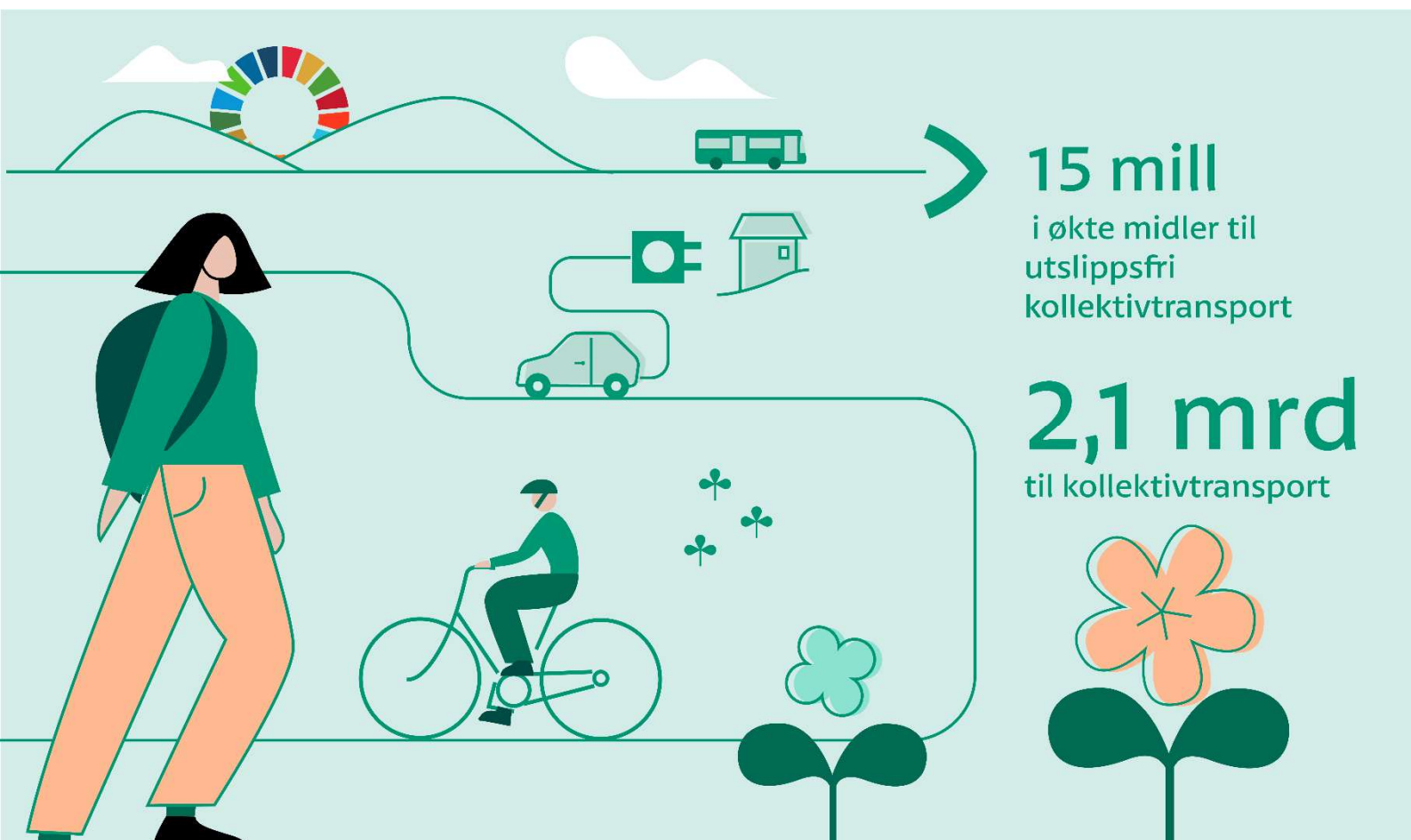
God infrastruktur er viktig for innbyggere og næringsliv i hele Viken. Viken fylkeskommune har ansvar for 5 504 km fylkesveier, og den totale rammen for drift og vedlikehold av fylkesveinettet for 2022 foreslås til 1,1 milliard kroner. Fylkesrådet satser på vedlikehold av fylkesveinettet, og vil med dette budsjettforslaget redusere vedlikeholdsetterslepet på prioriterte veistrekninger.

Fylkesrådet foreslår i tillegg å bruke nærmere 853 millioner kroner til investeringstiltak på fylkesveinettet i 2022. I tillegg kommer tiltak finansiert av belønningsmidler fra staten og bompengainntekter på om lag 1,5 milliarder kroner. Investeringsprosjektene er spredt rundt i fylket og omfatter blant annet utbedringer av fylkesveinettet, tiltak for gående og syklende, og andre trafiksikkerhetstiltak.

Eventappen Bizzy fikk en styrking i budsjettet for 2021. Styrkingen videreføres med tanke på å utvide til målgruppen unge i alderen 13-21 år i hele Viken, slik at disse tilbys et mangfold av kultur- og idrettsarrangementer til rabattert pris. For 2022 vil det være et særlig fokus på å se fylkeskommunale tiltak i sammenheng for en målrettet satsning på Ung kultur.

Fylkesrådet legger til rette for at 200 000 elever i Viken får profesjonelle kunst- og kulturopplevelser i skolehverdagen gjennom Den kulturelle skolesekken. Arbeidet med å prioritere mangfold og inkludering prioriteres, og det settes av totalt 7,4 millioner til søkbare prosjekt- og tiltaksmidler knyttet til idrett, friluftsliv og frivillighet.

Viken vil bidra til å styrke distriktene med attraktive lokalsamfunn, næringsvekst og klimavennlig stedsutvikling. I 2021 ble bygdemiljøpakkene lansert. Aremark, Lunner og Rollag ble, ut fra 16 søknader, valgt ut som piloter til arbeidet. I 2022 vil fylkesrådet sammen med kommunene og innbyggerne gjennomføre tiltak for gode lokale løsninger i pilotene. Kartlegging av lokale fortrinn og behov gjennomføres også. Arbeidet skal sikre overføringsverdi også til andre kommuner i Viken.

1.4 Klimahandling for et grønnere Viken

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utvikling og drift av Viken fylkeskommune. Utbygging og drift av kollektivtrafikken er ett av de viktigste virkemidlene for å redusere klimagassutslipp. Driften skal bli utslippsfri innen 2028.

Fylkesrådet har store klimaambisjoner. Viken skal bli et nullutslippssamfunn og klimagassutslippene skal reduseres med 80 prosent innen 2030. I tillegg skal fylkeskommunens egen virksomhet være fossilfri innen 2028. Tiltak for å øke utbygging av fossilfri ladeinfrastruktur på fylkeskommunens eiendommer gjennomføres. I 2022 er 10 millioner kroner øremerket utskiftingsplan for maskiner og kjøretøy, inkludert ladeinfrastruktur på egne lokasjoner.

Klimabudsjettet skal vise hvordan en gjennom konkrete tiltak skal nå klimamålene, arbeidet med å utvikle og ferdigstille klimabudsjettet prioriteres. I 2021 ble det for første gang etter sammenslåingen lagt fram et samlet klimaregnskap for egne klimagassutslipp i Viken fylkeskommune. Klimaregnskapet legges til grunn for klimabudsjetteringen for påfølgende år.

For å redusere klimagassutslipp stilles det miljø- og klimakrav i utbyggingskontrakter. Viken deltar også i arbeidet med bypakkene med blant annet mål om å kutte utslipp, gi bedre luft, redusere antall biler i bysentrum og styrke kollektiv- og sykkeltilbudet.

I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap sentrale drivkrefter for bærekraftig utvikling. I Vikenpakke II ble det satt av midler til styrking av Viken som foregangsregion innen jordhelse og karbonbinding i landbruket. I 2022 skal denne satsingen videreføres, noe som særlig vil påvirke klimautslippene fra landbruket i Viken. Det satses videre på teknologiutvikling, innovasjon og nyskaping for å utvikle og ta i bruk framtidens løsninger for reduserte klimautslipp.

Kollektivselskapene tar sikte på å oppnå Vikens mål om utslippsfri drift innen 2028.

Viken opprettholder satsingen på omlegging til utslippsfri hurtigbåt- og fergesamband. Svelvikfergen blir elektrisk fra 2022, og det planlegges også for omlegging av Hvalersambandet til utslippsfri drift.

Gjennomføring av klimatiltak og omstilling til lavutslippssamfunnet krever at en rekke aktører bidrar og tar sin del av ansvaret. Fylkeskommunen sørger for å etablere og koordinere samarbeid og partnerskap med andre samfunnsaktører i Viken om klimaarbeidet. Arbeidet i partnerskapene skal utvikles i 2022 med felles handlingsplaner og felles omstillingsprosjekter.

I 2022 arbeider Viken fylkeskommune for å miljøsertifisere hele virksomheten. Det settes av ytterligere 1,2 millioner kroner til sertifisering og rådgiving knyttet til Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er et anerkjent verktøy for miljøledelse og sertifisering for å lykkes med grønn omstilling. Fylkesrådet vil sikre at klimaregnskap og klimabudsjett er forankret og tatt i bruk som strategisk verktøy for å styre prioriteringene i klimaarbeidet. Gjennom arbeidet med Miljøfyrtårn bidrar fylkeskommunen også i arbeidet med FNs bærekraftsmål.

Det vil i 2022 iverksettes et arbeidet med å prioritere spillemidlene etter utvalgte bærekraftsmål med hovedvekt på miljømessig bærekraft. I prosjektet «KG 2021 framtidens kunstgressbaner» jobbes det aktivt med å finne nye og mer bærekraftige løsninger ved valg av nye materialer samt resirkuleringsløsninger for kunstgressdekkene. Det settes av 3 millioner kroner til en ny overgangsordning i arbeidet med å utvikle og etablere nye bærekraftige kunstgressbaner.

2 Fylkesrådets innstilling

1. Ved utskriving av fylkesskatten for 2022 legges til grunn den maksimale skattøren som vedtas av Stortinget i statsbudsjettet for 2022.
2. Inntekter og netto driftsrammer for rådsområder i økonomiplanperioden 2022-2025 vedtas slik det framgår av bevilgningsoversikt drift:

	Bevilgningsoversikt drift (tall i 1 000 kr)	Økonomiplan				
		Budsjett 2021	2022	2023	2024	2025
1	Rammetilskudd	-4 944 574	-5 178 054	-5 160 334	-5 140 963	-5 120 065
2	Inntekts- og formuesskatt	-9 160 221	-9 392 347	-9 416 752	-9 445 465	-9 477 102
3	Andre generelle driftsinntekter	0	-32 000	-43 000	-44 000	-41 000
5	Sum generelle driftsinntekter	-14 104 795	-14 602 401	-14 620 086	-14 630 428	-14 638 167
6	Sum bevilgninger drift (disponert i linje 23-31)	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348
9	Brutto driftresultat	-632 667	-815 105	-952 264	-962 428	-1 005 819
10	Renteinntekter	-58 732	-113 500	-139 600	-150 300	-150 300
11	Utbytte	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
13	Renteutgifter	188 900	236 000	290 000	337 000	371 000
14	Avdrag på lån	437 300	493 400	536 500	588 800	644 200
15	Netto finansutgifter	457 468	380 900	406 900	515 500	599 900
17	Netto driftsresultat	-175 200	-434 205	-545 364	-446 928	-405 919
18	Overføring til investering	296 800	296 375	378 991	273 936	265 000
	Avsetning disposisjonsfond	0	337 948	352 635	369 975	385 249
	Bruk av disposisjonsfond	-121 600	-200 119	-186 261	-196 984	-244 330
20	Netto avsetning/bruk disposisjonsfond	-121 600	137 829	166 374	172 991	140 919
22	Sum disponeringer/dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0
23	R01 Fylkestingets sekretariat	100 240	95 155	103 015	94 225	102 892
24	R02 Fylkesrådsleders kontor	172 075	168 209	167 603	166 740	165 877
25	R03 Finans og administrasjon	1 042 894	1 097 012	1 093 597	1 100 996	1 098 602
26	R04 Utdanning og kompetanse	7 403 467	7 736 162	7 654 598	7 681 009	7 720 268
27	R05 Plan, klima og miljø	153 835	139 275	138 408	136 657	135 932
28	R06 Samferdsel	3 376 612	3 423 100	3 405 486	3 382 395	3 363 539
29	R07 Næring (inkl. tannhelse)	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724
30	R08 Kultur og mangfold	410 845	419 176	417 140	415 106	413 073
31	R09 Rådsuavhengige utgifter og inntekter	221 947	101 556	76 334	80 166	22 442
	Sum netto driftsutgifter rådsområder	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348

Omdisponeringer innenfor det enkelte rådsområde av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges frem for fylkestinget.

For budsjettåret 2022 gis fylkesrådet fullmakt til å omfordele budsjettmidler mellom rådsområdene i henhold til rådsområdenes oppgaver og endringer i disse.

3. Investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden 2022-2025 vedtas slik det framgår av bevilgningsoversikt investering:

Bevilgningsoversikt investering (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
1 Investering i varige driftmidler	3 619 858	3 786 566	4 289 550	4 917 049	4 820 531
3 Investeringer i aksjer og andeler	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
6 Sum investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531
7 Kompensasjon for merverdiavgift	-604 674	-734 368	-836 910	-957 890	-926 146
8 Tilskudd fra andre - Oslopakke 3 / statlige tilskudd	-512 459	-1 210 500	-1 277 120	-1 696 160	-1 792 400
8 Tilskudd fra andre - grunneierbidrag og billettinntekter	0	-127 000	-106 600	-137 600	-147 400
9 Salg av finansielle anleggsmidler	0	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
12 Mottatte avdrag på utlån egne midler	0	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
13 Bruk av lån	-2 178 093	-1 444 000	-1 732 590	-1 914 016	-1 748 938
14 Sum investeringsinntekter	-3 295 225	-3 583 868	-4 021 220	-4 773 666	-4 682 884
19 Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0
20 Overføring fra drift	-296 800	-296 375	-378 991	-273 936	-265 000
21 Netto avsetning/bruk bundne fond	-3 450	8 000	8 000	8 000	8 000
21 Netto avsetning/bruk bundne fond - infrastrukturfond	-10 900	-28 960	-15 800	0	-3 200
22 Netto avsetning bruk/ubundne fond	-62 500	54 637	58 461	62 553	62 553
23 Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0
24 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-373 650	-262 698	-328 330	-203 383	-197 647
25 Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt rådsområder (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Finans og administrasjon	97 033	131 090	50 000	40 000	25 000
Utdanning og kompetanse	1 742 100	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731
Samferdsel - fylkeskommunale midler	1 119 200	853 151	724 950	645 600	647 000
Samferdsel - Oslopakke 3	523 160	739 525	589 900	881 700	1 002 000
Samferdsel - statlig tilskudd	39 565	773 600	1 006 500	1 238 500	1 238 500
Avtaler med justeringsrett	1 400	2 100	2 100	2 000	1 300
Næring og tannhelse	84 900	88 240	155 500	10 000	0
Kultur og mangfold	12 500	0	0	0	0
Pensjonskasse, egenkapitalinnskudd	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
Sum brutto investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531

4. Det opptas lån til investeringsformål i budsjettet for 2022 på inntil 1 444 mill. kr, jfr. kommuneloven §14-15 første ledd. Gjennomsnittlig avdragstid settes til 25 år.

Innenfor rammen av vedtatt driftsbudsjett gis virksomhetene anledning til å inngå finansielle leieavtaler i inntil 4 år. Omfanget av disse rapporteres til fylkestinget i forbindelse med årsregnskapet.

5. Fylkeskommunens trekkrettighet i bank settes til 500 mill. kr i 2022, jfr. kommuneloven § 14-15 tredje ledd.
6. Mål og resultatkrav for Viken fylkeskommune, slik de framkommer i kapitlene for de enkelte fylkesrådsområdene, legges til grunn for driften i 2022.
7. Styret i Ruter AS fastsetter kollektivsatsene i henhold til gjeldende vedtekter.

Styret i Brakar AS fastsetter kollektivtakster for sitt område innenfor rammen av kommunal deflator på 2,5 prosent.

Fylkesrådet fastsetter kollektivtakster for Østfold Kollektivtrafikk innenfor rammen av kommunal deflator på 2,5 prosent. Det fastsettes ikke særskilte kollektivtakster for kjøp av billetter i app.

Eventuelle mindre endringer ut over kommunal deflator kan for Brakar AS og Østfold kollektivtrafikk avgjøres av fylkesrådet. For Ruter må slike endringer skje i tråd med aksjonæravtale inngått mellom eierne.

Fylkesrådet inngår leveranseavtale med Ruter AS og Brakar AS for 2022.

8. Driftsbudsjettet for fylkesrevisjon, kontrollutvalgssekretariat og kontrollutvalg vedtas med en netto driftsutgift på 18,929 mill. kr i 2022.
9. Driftsbudsjett for Viken kollektivterminaler FKF vedtas slik det framgår av tabellen nedenfor:

Viken kollektivterminaler FKF - drift (tall i 1 000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Anløpsinntekter og andre driftsinntekter	60 493	46 484	46 484	46 484	46 484
Ordinært tilskudd fra Viken	32 014	28 230	30 795	30 795	30 795
Ordinært tilskudd fra Viken - drift holdeplasser	6 038	8 124	9 211	9 211	9 211
Bidrag til kostnadsdekning drift bussanlegg Kjøl og Leiraveien	2 645	2 713	2 713	3 026	3 026
Finansielt bidrag ekstraordinært vedlikehold maling og asfaltering	0	8 650	7 500	0	0
Bidrag til kostnadsdekning drift sjåførfasiliteter Romerike	6 876	7 055	7 055	7 055	7 055
Driftsinntekter	108 066	101 256	103 758	96 571	96 571
Driftskostnader	108 879	104 584	104 584	97 084	97 084
Netto finansposter	709	450	513	513	513
Resultat	-105	-2 878	-313	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	2 878	313	0	0
Resultat	-105	0	0	0	0

10. Brutto investeringsrammer for Viken kollektivterminaler FKF vedtas slik det framgår av tabellen nedenfor:

Viken kollektivterminaler FKF - investeringer (tall i 1 000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Leiraveien	14 125	15 000	12 500	0	4 000
Holdeplassoppgradering	7 000	19 750	17 500	0	13 500
Bussterminaler	700	11 000	20 000	5 500	9 000
Nesoddtangen	10 000	0	0	23 000	0
Aker Brygge	0	0	0	9 000	0
Lysaker / Nesodden brygge	4 500	0	0	0	15 000
Sum investering	36 325	45 750	50 000	37 500	41 500
Mva-kompensasjon	6 054	9 150	10 000	7 500	8 300
Kostnadsdekkende leie	11 800	12 000	10 000	0	3 200
Belønningsmiddel	8 471	24 600	30 000	30 000	30 000
VKTs disposisjonsfond	10 000	0	0	0	0
Sum finansiering	36 325	45 750	50 000	37 500	41 500

11. Fylkesrådet kan inntektsføre bruk av fond i 2022 i samsvar med påløpte utgifter, der fondsbruken er i samsvar med tidligere fylkestingsvedtak og tildelinger.
12. Følgende nivåer for finansielle måltall for Viken vedtas:

Netto driftsresultat (resultatgrad): 2,5 prosent

Reservefond: 5,5 prosent

Gjeldsgrad: 90 prosent

3 Vikens plan- og styringssystem

Årsbudsjett og økonomiplan er fylkeskommunens eget styringsdokument som viser hvordan fylkeskommunen skal anvende sine ressurser for å nå vedtatte politiske mål. Årsbudsjett og økonomiplan skal understøtte det helhetlige plan- og styringssystemet slik det er beskrevet i dette kapittelet.

3.1 Samfunnsoppdraget

Det helhetlige plan- og styringssystemet skal bidra til at Viken fylkeskommune ivaretar vårt samfunnsoppdrag og at vi utøver våre tre roller som samfunnsutvikler, tjenesteleverandør og myndighetsutøver på en god måte. Regionreformen la opp til å styrke samfunnsutviklerrollen gjennom disse tre sentrale dimensjonene:

- 1) gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
- 2) mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
- 3) samordne, koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utvikling og drift av Viken fylkeskommune. For å skape et bærekraftig og trygt velferdssamfunn innenfor planetens tålegrense, er det nødvendig med en offensiv klima- og miljøpolitikk, forsvarlig ressursforvaltning og utjevning av sosiale ulikheter. Fylkeskommunen skal arbeide for gode lokalsamfunn, næringsutvikling, kulturmiljøer, naturmangfold, friluftsområder, god folkehelse og reduserte klimautslipp.

3.2 Visjon, hovedmål og verdier

Vikens visjon er «**Viken viser vei**».

Vikens hovedmål er:

- **Bærekraft:** Viken fylkeskommune skal jobbe for en livskraftig region. Vi skal fremme en balansert og bærekraftig utvikling i by og bygd. FN's bærekraftsmål ligger til grunn for våre valg.
- **Utvikling:** Viken fylkeskommune skal motvirke sosiale forskjeller. Vi skal ta vare på og styrke menneskene, mangfoldet, naturen, arbeidslivet og demokratiet. Vi skal utvikle og bruke ressursene på best mulig måte og være attraktive for innbyggere og næringsliv. Vi skal styrke og utnytte våre regionale muligheter og unike fortrinn.
- **Kompetanse:** Viken fylkeskommune skal være en attraktiv arbeidsgiver med en sterk digitaliserings- og innovasjonskultur. Vi skal gi kvalitetsutdanning som samsvarer med behovene i samfunnet. For å fremme verdiskaping og sysselsetting skal vi bidra til at regionens unike kompetansemiljøer samordnes og styrkes.

Vikens kjerneverdier er **raus, nytenkende og samskapende**. Verdiene bygger oppunder visjon og mål, og sier noe om hva som skal kjennetegne oss som organisasjon.

Med raus mener vi: Vi viser tillit og deler kunnskap. Vi anerkjenner hverandres initiativ og ideer, verdsetter mangfold og aksepterer at vi har ulike forutsetninger.

Med nytenkende mener vi: Vi utvikler nye ideer og framgangsmåter. Vi ser muligheter, utfordrer hverandres rutiner og vaner og tar initiativ til endring.

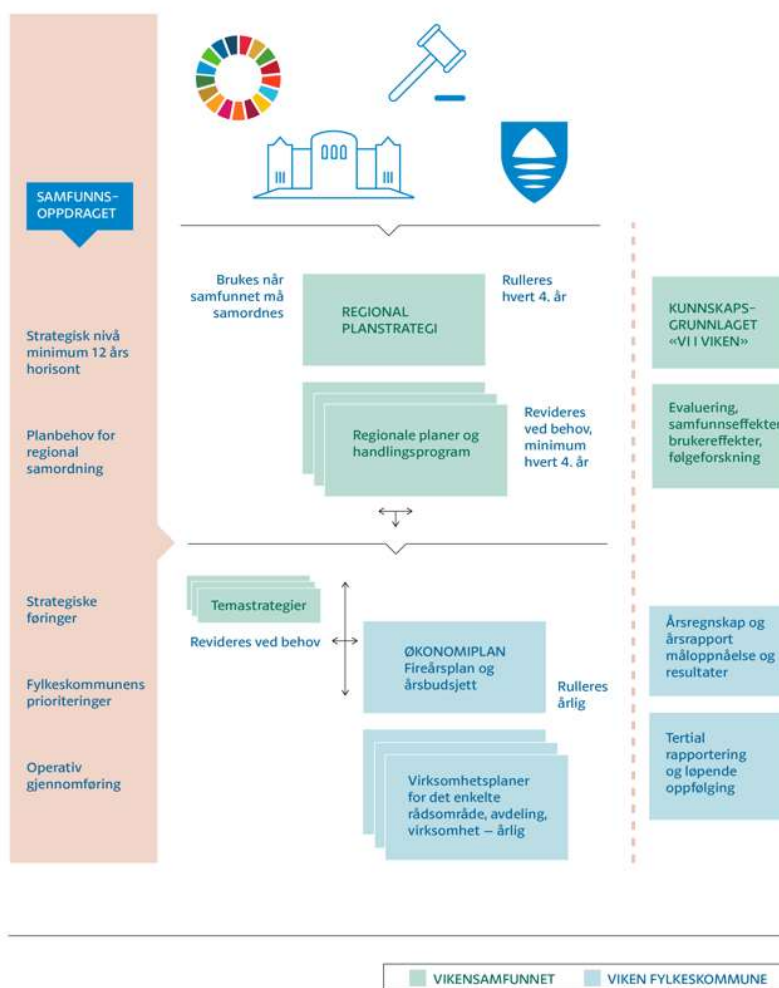
Med samskapende mener vi: Vi jobber sammen med hverandre og innbyggerne våre for å skape de beste løsningene, og ser på hverandre som likeverdige.

3.3 Plan- og styringssystemet

Vikens helhetlige plan- og styringssystem skal sikre reell sammenheng mellom politikken langsiktige målsetninger (strategisk planlegging), prioritering av virkemidler gjennom økonomiplan (taktisk planlegging) og virksomhetsplanlegging (operativ planlegging). Plan- og styringssystemet skal baseres på lover og forskrifter og retningslinjer fra nasjonale myndigheter og Viken fylkeskommunes visjon og verdier. Fylkestinget i Viken har vedtatt at FNs bærekraftsmål (FN17) skal legges til grunn i utvikling og drift av Viken fylkeskommune. Det helhetlige plan- og styringssystemet utvikles og tilpasses de til enhver tid vedtatte planer, strategier og politiske vedtak.

Figur 1 Vikens plan- og styringssystem

Helhetlig plan- og styringssystem

I det helhetlige plan- og styringssystemet benyttes det flere ulike styringsdokumenter for de ulike nivåene. Det viktigste skillet går mellom rammeverket som legges til grunn for fylkeskommunens samfunnsoppdrag, regional planstrategi og regionale planer som gjelder for hele vikensamfunnet, og de interne strategier og planer for Viken fylkeskommune. Det skilles mellom *Samfunnsutvikling Viken* som alle samarbeidsaktører skal bidra til å nå, og hva fylkeskommunen selv forplikter seg til gjennom egne styringsdokumenter.

I figuren over er disse nivåene tydeliggjort. Nedenfor følger en kort beskrivelse av de enkelte elementene i plan- og styringssystemet.

3.3.1 Plan- og styringsdokumenter for vikensamfunnet

Viken fylkeskommune benyttet kunnskapsgrunnlaget «Vi i Viken» i arbeidet med utforming av regional planstrategi. Regional planstrategi (RPS) ble vedtatt av fylkestinget i desember 2020, med fem langsiktige utviklingsmål og 65 delmål sortert i 6 innsatsområder, fram mot 2030.

Regionale planer

I vedtatt regional planstrategi - «Viken viser vei» er det satt mål og prioriteringer for videreutvikling og omstilling til et bærekraftig vikensamfunn. Det krever et felles forpliktende samarbeid mellom ulike samfunnsaktører for å løse sammensatte utfordringer med en helhetlig og tverrfaglig tilnærming og bred involvering.

I Viken fylkeskommune er det til sammen over 30 regionale planer fra de tre tidligere fylkeskommuner som er videreført.

For å oppnå målene og ønsket utvikling av et bærekraftig Viken, skal det utarbeides tre nye regionale planer som erstatter et flertall av de eksisterende regionale planer. De tre planene er:

- Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Kompetanse og verdiskapning
- Areal og mobilitet

Viken fylkeskommune er regional planmyndighet og leder planarbeidet. Arbeidet gjøres i samarbeid med vikensamfunnet.

De regionale planene skal ha et handlingsprogram som redegjør for hvilke virkemidler og tiltak som skal benyttes for å nå samfunnsmålene. De tiltak fylkeskommunen selv skal iverksette for å gjennomføre planene skal gå fram av handlingsprogrammene og kobles mot realistiske økonomiske rammer i økonomiplanen.

Det forventes at de tre nye regionale planene, med handlingsprogram, vedtas i juni 2023.

Disse regionale planene er videreført fra de tidligere fylkeskommunene:

- Regional plan for vannforvaltning av vannregion Glomma – Oslofjord, 2016 - 2021
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Innlandet og Viken, 2016 – 2021
- Regional plan for vassforvaltning i vassregion Vestland, 2016- 2021
- Regional plan for den norske delen av vannregion Västerhavet
- Fylkesdelplan for Blefjellområdet
- Regional kystsoneplan for Østfold

- Regional plan for Hardangervidda 2019 – 2035
- Regional plan for Norefjell – Reinsjøfjell 2020 – 2035
- Regional plan for Nordfjella 2014 - 2025

3.3.2 Plan- og styringssystemet internt i fylkeskommunen

Temastrategier med eventuelle handlingsplaner benyttes i tillegg som fylkeskommunens egne verktøy for å nå de langsiktige utviklingsmålene.

Årsbudsjett og økonomiplan setter rammer for hvilke muligheter fylkeskommunen har, dvs. hva fylkeskommunen selv skal bruke sine ressurser til (økonomi, årsverk og kompetanse, nettverk og samarbeidsarenaer).

Temastrategier

Temastrategier gjelder for fylkeskommunens egne tjenesteområder, og skal ta utgangspunkt i regional planstrategi og regionale planer. Temastrategiene legger langsiktige føringer for hvordan fylkeskommunen skal løse sine oppgaver, med aktuelle virkemidler som kan brukes for å nå målene.

Temastrategiene består alltid av strategisk del, og flere inkluderer også handlingsplan. Den strategiske delen har en langsiktig horisont på minst 4 år, men kan vurderes revidert oftere. Handlingsplanene har opp mot 4 års tidshorisont, men vurderes revidert årlig.

Temastrategiene har to ulike aspekter:

- Temastrategier som tar for seg aktivitet med innbyggerne og samarbeidspartnere, slik som for eksempel samferdselsstrategien. Den setter rammer for hvordan vi skal jobbe mot konkrete mål innen et fag/sector/tema der vi har virkemidlene
- Temastrategier som har et mer innadrettet fokus om hvordan vi skal jobbe og organisere oss. De legger føringer for hvilke systemer, organisering og samhandling vi trenger for å nå virksomhetsmålene, men de vil også ha overføringsverdier til samfunnet som helhet.

Det er vedtatt følgende temastrategier for organisatoriske aspekter:

- Organisasjonsstrategi
- Digitaliseringsstrategi
- Kommunikasjonsstrategi
- Innovasjonsstrategi
- Anskaffelsesstrategi
- Eierstrategi
- Energistrategi egen drift
- Eiendomsstrategi
- Internasjonal strategi

Det er vedtatt følgende temastrategier for operasjonell aktivitet ut mot innbyggere/samarbeidspartnere:

- Strategi for helsefremmende skoler
- Samferdselsstrategi
- Viken-modellen

Vedtatte temastrategier legges til grunn når rådsområder skal gjennomføre sine aktiviteter for å nå vedtatte delmål. Det er flere temastrategier under utarbeidelse, som også må hensyntas etter at de er vedtatt.

Årsbudsjett og økonomiplan

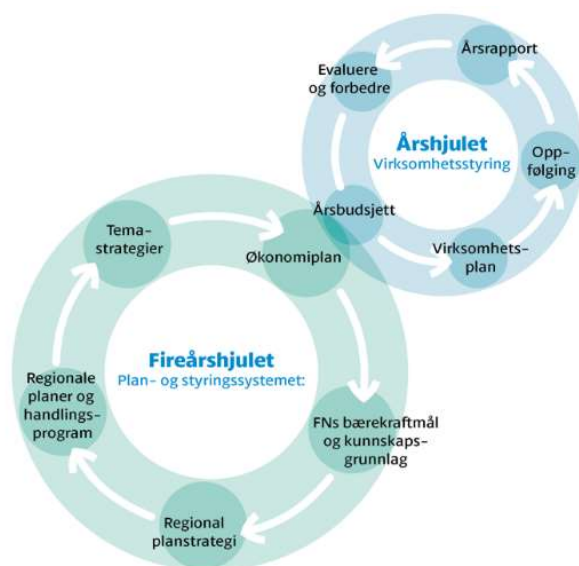
Økonomiplanlegging er et verktøy for utforming av politiske prioriteringer og fordeling av økonomiske ressurser, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Økonomiplanen gjelder for en fireårsperiode, men skal rulleres årlig. Fylkeskommunen skal gjennom økonomiplanleggingen sørge for at begrensede ressurser blir anvendt så effektivt som mulig. God økonomiplanlegging bidrar til økt politisk handlingsrom, og styrker muligheten for å utøve politikk og foreta prioriteringer i fylkeskommunen. God økonomiplanlegging innebærer god oversikt over økonomiske og demografiske forhold mv. som påvirker fylkeskommunen. Det vises til kapitlene om befolkningsutvikling, klimabudsjett og utviklingen i økonomiske størrelser.

Årsbudsjettet viser første året i økonomiplanen, og beskriver ressursfordelingen i detalj for det gjeldende året. Alle rådsområdene skal vise hvordan de bidrar til å nå fylkeskommunens prioriterte delmål for relevante innsatsområder gjennom utforming av målbare resultatkrav. Resultatkravene skal utformes med utgangspunkt i de tiltak og virkemidler som planlegges gjennomført for å oppfylle resultatkravet. Tiltak og virkemiddelbruk skal tilpasses den økonomiske rammen.

Virksomhetsstyring

Virksomhetsstyringen skal operasjonalisere målene, strategiene og resultatkravene fra regional planstrategi, regionale planer, handlingsprogram og temastrategier slik de kommer til uttrykk i årsbudsjett og økonomiplanen for perioden slik illustrasjonen nedenfor viser. Årsbudsjett og økonomiplan skal sikre god sammenheng mellom de langsiktige utviklingsmålene og den operative gjennomføringen, gjennom økonomiplanens fireårshorisont og det fylkeskommunen forplikter seg til for neste år. Virksomhetsstyring skal sikre at fylkeskommunen følger opp rammer og mål fastsatt i årsbudsjett og økonomiplan gjennom prosessene planlegging, oppfølging, evaluering og rapportering slik illustrasjonen nedenfor viser.

Figur 2 Operasjonalisering av målene

Virksomhetsstyring handler om hvordan det enkelte rådsområde, avdeling, skole, tannklinikk, virksomheter og foretak skal operasjonalisere sine ansvarsområder på bakgrunn av vedtatt årsbudsjett og økonomiplan i tråd med øvrige planer, strategier og føringer fra lover, forskrifter og politiske vedtak. Både tverrfaglighet og samordning av operative oppgaver i flere rådsområder skal ivaretas gjennom god virksomhetsstyring.

Virksomhetsstyringen omfatter ulike styringsformer som linjestyring, eierstyring, styring av prosjekter og av partnerskap, samarbeid og samskaping. Viken fylkeskommune har definert fem prinsipper for virksomhetsstyring:

- Sikre at politiske vedtak blir gjennomført
- Identifisere målbare mål og resultatkrav som grunnlag for oppfølging og rapportering
- Sørge for at vi etterlever lover og forskrifter, inkludert interne retningslinjer
- Aktiv bruk av risikostyring som grunnlag for effektiv forvaltning og kontinuerlig forbedring
- Evaluere egen aktivitet for læring, fornying og innovasjon

For å sikre god virksomhetsstyring i Viken fylkeskommune benyttes risiko- og sårbarhetsanalyser, samt risikovurdering som sentrale verktøy for å ivareta tilstrekkelig internkontroll. Det er etablert kvalitetssystem for kontinuerlig forbedring og for å tilrettelegge for innovasjon.

Plan- og styringssystemet må sikre gjennomføring av fylkestingets vedtak gjennom effektiv virksomhetsstyring. Operasjonaliseringen av vedtatt årsbudsjett og økonomiplan internt i fylkeskommunen foretas ved bruk av «mal for styringssignaler».

I tråd med vedtatt organisasjonsstrategi som er under implementering, legges tillitsbasert ledelse til grunn i Viken fylkeskommune.

Mål- og resultatstyring legger til grunn at det skal tydeliggjøres hva som skal oppnås, og hvilke rammebetingelser som gjelder for oppgaveløsningen. Dette tilrettelegger for autonomi, slik at medarbeidere og ledere kan bestemme hvordan oppgaven løses, ut fra egen kompetanse, kapasitet, tilgjengelige ressurser mm. i organisasjonen. Mål- og resultatstyring harmonerer godt med tillitsbasert ledelse, så lenge mål og resultatkrav setter retning, men ikke detaljerer hvordan oppgavene skal løses.

4 Bærekraft

FNs 17 bærekraftsmål legges til grunn for Vikens plan og styringssystem slik som beskrevet i kapittel 3. Regional planstrategi har definert fem langsiktige utviklingsmål for vikensamfunnet mot 2030.

4.1 Langsiktige utviklingsmål mot 2030

De fem langsiktige utviklingsmålene for vikensamfunnet i Regional planstrategi er:

Natur, klima og planetens tålegrense

I 2030 er hensynet til naturen og planetens tålegrense grunnleggende for all samfunnsutvikling i Viken. Viken er et bærekraftig og klimasmart lavutslippssamfunn, som har god kunnskap til våre økosystemer, og som tar vare på det biologiske mangfoldet, naturområdene og matjorda i Viken. Vi vektlegger beredskap, klimatilpasning og matsikkerhet, og forvalter våre naturressurser langsiktig, effektivt og nyskapende. Resultatet er gode levekår og et godt livsgrunnlag for dagens og morgendagens innbyggere.

God livskvalitet og like muligheter

I 2030 lever alle mennesker i Viken verdige og meningsfulle liv. Vi har trygge arbeidsplasser og tilgang til relevant utdanning. Fylket kjennetegnes av gode, varierte boområder med levende møteplasser. Kulturlivet og foreningslivet er rikt, og vi kan dyrke natur- og friluftsinnteressene våre. Vikensamfunnet er åpent, mangfoldig og inkluderende.

Grønn og rettferdig verdiskaping

I 2030 er Viken en nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet. Vi har attraktive private og offentlige arbeidsplasser, velfungerende markeder, ledende forsknings- og kompetansemiljøer og høy sysselsetting. Vi har et rettferdig og anstendig arbeidsmarked. Viken viser vei i utviklingen av sirkulær økonomi. Vekst og verdiskaping i Viken tar hensyn til naturen, ivaretar samfunnssikkerhet og beredskap, og skaper velferd og god livskvalitet for innbyggerne

Omstilling og tillit

I 2030 er Viken et sterkt og trygt samfunn, som kan møte både kjente og uforutsette utfordringer og endringer. I Viken har vi verktøyene vi trenger for å vende utfordringer til muligheter. Vikensamfunnet er godt forberedt på både akutte og langsiktige konsekvenser av klima- og miljøendringene. Næringslivet har god evne til å håndtere og utnytte endringer i teknologi, kompetansebehov og økonomiske forutsetninger. I 2030 deltar mange innbyggere i utviklingen av Viken, og vi har tillit til hvordan fylket styres. Innbyggerne har fremtidsstro og opplever høy grad av trygghet, livskvalitet, tilhørighet, frihet og tillit.

Sammen skaper vi Viken

I 2030 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Viken. Vi har sterke og forpliktende partnerskap hvor offentlige aktører, næringsliv, frivillighet, forskning og enkeltmennesker deltar. Samarbeidet foregår på tvers av geografi og forvaltningsnivåer. Viken deltar aktivt i nasjonalt,

I 2030 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Viken. Vi har sterke og forpliktende partnerskap hvor offentlige aktører, næringsliv, frivillighet, forskning og enkeltmennesker deltar. Samarbeidet foregår på tvers av geografi og forvaltningsnivåer. Viken deltar aktivt i nasjonalt, grenseregionalt og internasjonalt arbeid. Det gir oss kunnskap, kompetanse og gjennomslag til å nå målene vi har satt oss.

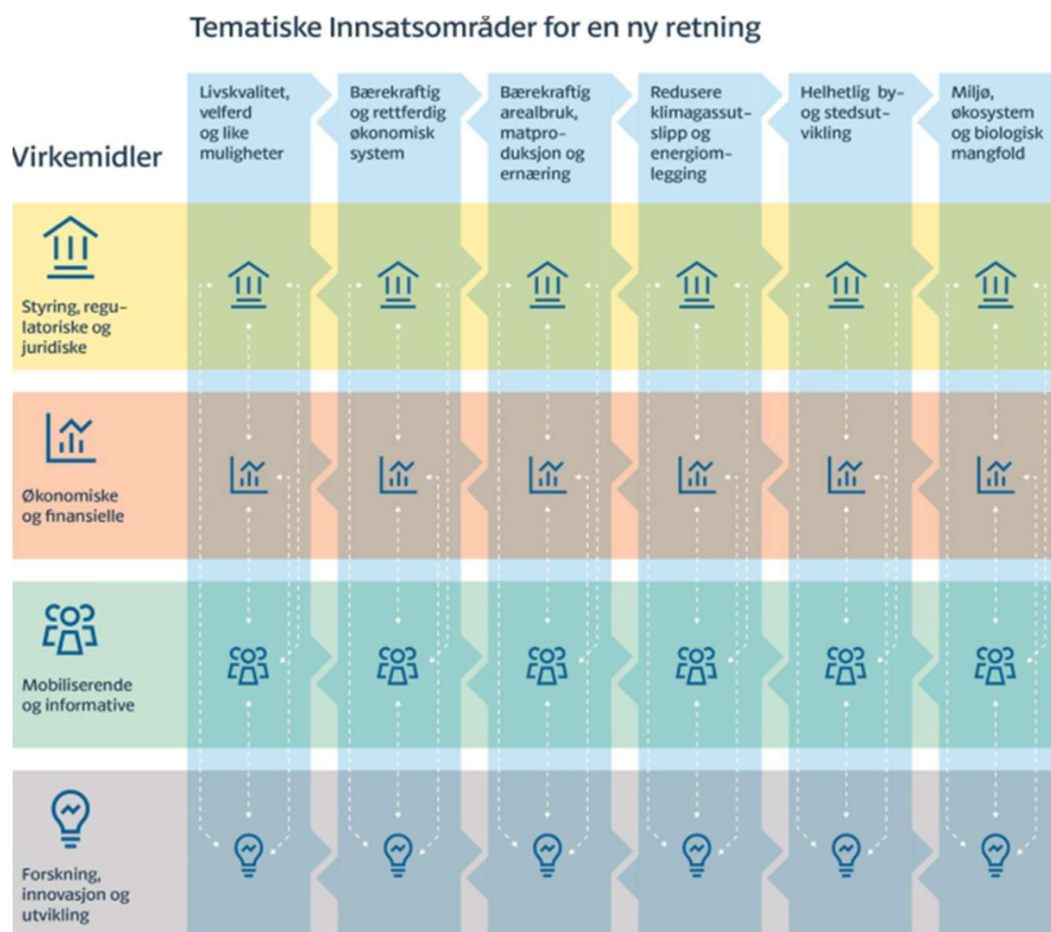
Disse fem langsiktige utviklingsmålene danner grunnlag for hvilke prioriteringer vikensamfunnet skal forplikte seg til, og legger også føringer for hvordan Viken fylkeskommune skal innrette sin aktivitet. Med utgangspunkt i disse fem langsiktige utviklingsmålene er det definert seks innsatsområder og prioritert 65 delmål i regional planstrategi. Delmålene tar utgangspunkt i FNs 17 bærekraftsmål, og kunnskapsgrunnet er en viktig kilde for å prioritere dem.

4.2 Innsatsområder

Høsten 2019 lanserte FN en ekspertrapport - «The Future is Now» - om hvordan vi kan jobbe med bærekraftsmålene på en effektiv, fremtidsrettet og helhetlig måte. Ekspertpanelets modell definerer seks tverrfaglige innsatsområder som et verktøy for å nå målene i 2030-agendaen. De seks tverrfaglige innsatsområdene skal stimulere til samarbeid på tvers av fagområder og forvaltningsnivåer (stat, fylke, kommune) og motvirke en sektorisert tilnærming til problemløsning. Dette er i tråd med bærekraftsmålenes vektlegging av samarbeid for å nå Agenda 2030.

Ekspertpanelets modell har vært sentral i vårt arbeid med ny regional planstrategi for Viken. I figuren nedenfor gjengis de seks innsatsområdene for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Figur 3 Seks innsatsområder for bærekraftig utvikling

I samsvar med FNs metodikk har vi definert fire virkemiddelkategorier slik det framgår av figuren over. Kategoriene vil hjelpe oss med å identifisere, kartlegge og systematisere samfunnets tilgjengelige virkemidler. Alle rådsområder har prioritert aktuelle virkemidler og tiltak i kapitlene 8 til 15.

4.3 Prioriterte delmål i årsbudsjett og økonomiplan

Årsbudsjett og økonomiplan 2022-2025 tar utgangspunkt i vedtatt regional planstrategi, med fem langsiktige utviklingsmål fram mot 2030.

Fylkesrådet har med utgangspunkt i regional planstrategi vedtatt fire hovedprioriteringer for Viken fylkeskommune, slik de er beskrevet i kapittel 1. På denne bakgrunn er det for neste år prioritert 15 delmål fra regional planstrategi, fordelt på 6 innsatsområder. Det er utformet resultatkrav for de prioriterte delmålene for hvert rådsområde i 2022, se kapitlene 8 til 15.

De prioriterte delmålene i årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 er:

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

- I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.
- I Viken har kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet en tydelig rolle i samfunnsutviklingen.

- I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

- I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.
- I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.
- I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.
- I Viken har næringslivet og befolkningen god tilgang til digital infrastruktur.

Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

- I Viken tar vi vare på naturen slik at vi unngår tap av biologisk mangfold på land og i vann. I Viken tar vi vare på natur slik at det biologiske mangfoldet på land og i vann styrkes.
- I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

- Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030 målt fra referanseåret 2016.
- I Viken har vi redusert transportbehovet og lagt om til grønn mobilitet. Vi har økt bruken av gange, sykkel og kollektivtransport, og faset ut fossile drivstoff.

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og tettstedsutvikling

- I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.
- Viken skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart
- I Viken er kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet, organisasjons- og næringsliv og engasjerte innbyggere viktige drivere i stedsutviklingen.

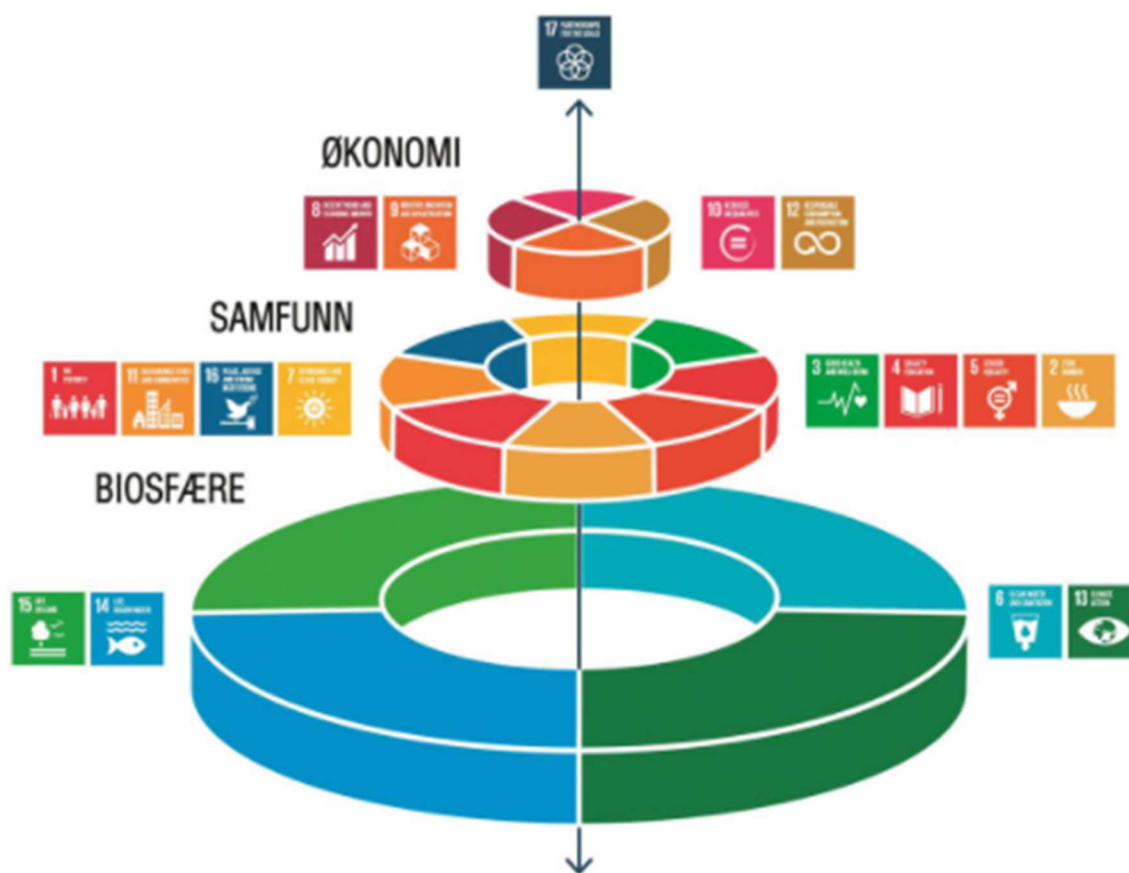
Innsatsområde 6: Miljø, økosystem og biologisk mangfold

- I Viken forvalter vi våre naturressurser på en bærekraftig måte.

4.4 Bærekraftsdimensjonene

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utvikling og drift av Viken fylkeskommune. For å skape et bærekraftig og trygt velferdssamfunn innenfor planetens tålegrense, er det nødvendig med en offensiv klima- og miljøpolitikk, forsvarlig ressursforvaltning og utjevning av sosiale ulikheter. Fylkeskommunen skal arbeide for gode lokalsamfunn, kulturmiljøer, naturmangfold, friluftsområder, god folkehelse og reduserte klimautslipp. Årsbudsjett og økonomiplan skal ivareta økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft slik denne illustrasjonen viser:

Figur 4 Bærekraftsdimensjonene

4.4.1 Samarbeid

Rollen som samfunnsutvikler krever et tett samspill med vikensamfunnet. Det krever et felles forpliktende samarbeid mellom ulike samfunnsaktører for å løse sammensatte utfordringer med en helhetlig og tverrfaglig tilnærming og bred involvering. Det legges til rette for reell samskaping med sentrale samfunnsaktører og å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

For Viken fylkeskommune betyr dette at vi må samarbeide internt på tvers av rådsområder – og internt i rådsområdene. De fleste bærekraftsutfordringer vi står overfor er avhengige av dette. Vi må bygge felles begreper og forståelse hos politisk og administrativ ledelse, og systemer som ivaretar dette.

Arbeidet forankres i bærekraftsmål nr. 17 - samarbeid for å nå målene.

4.4.2 Økonomi - økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft handler om å sikre økonomisk trygghet for alle, og å bruke ressursene på en slik måte at det ikke går på bekostning av framtidig økonomisk utvikling. Vi må redusere ulikhet, sikre anstendig arbeid og finne nye løsninger hvor forbruket og økonomien vår ikke overbelaster miljø og klima.

For Viken fylkeskommune betyr dette bl.a. at vi må forvalte våre egne økonomiske ressurser ansvarlig f.eks. gjennom anskaffelser, investeringer og tilskudd som kan påvirke samfunnsutviklingen. Fylkeskommunen må bidra til et innovativt og lønnsomt næringsliv.

Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler for å bidra til mer rettferdig og grønn verdiskaping i regionen, og til å legge til rette for innbyggernes muligheter til å øke sin kompetanse og å delta i arbeidslivet.

For Viken fylkeskommunes egen økonomi skal vedtak om årsbudsjett og økonomiplan være realistiske og balanserte etter kommunelovens krav. Investeringsvolumet må vurderes i lys av framtidig evne til gjeldsbetjening.

Det er utarbeidet finansielle måltall for Viken fylkeskommune som vil understøtte den isolerte finansielle bærekraften. Dette vil i sin tur understøtte fylkeskommunens bidrag til måloppnåelse innenfor alle bærekraftsdimensjonene. Se mer om finansielle måltall for netto driftsresultat, reservefond og gjeldsgrad i delkapittel 4.6. I tillegg ble det lagt fram en sak for fylkestinget i juni 2021 om 10-årige økonomiske scenarier for Viken fylkeskommune. Saken omhandler blant annet hvordan fylkeskommunens investeringsvolum fordeles i 10-årsperioden med tanke på framtidig evne til gjeldsbetjening.

Finansielle måltall for Viken fylkeskommune er omtalt senere i dette kapitlet.

Økonomisk bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Nr. 9: Innovasjon og infrastruktur
- Nr. 10: Mindre ulikhet
- Nr. 12: Bærekraftig produksjon og forbruk

Finansielle måltall for Viken fylkeskommune er omtalt senere i dette kapitlet.

4.4.3 Samfunn - sosial bærekraft

Sosial bærekraft handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Med utgangspunkt i menneskerettighetene sier den sosiale dimensjonen noe om hvordan mennesker har det i et samfunn; om de får oppfylt rettighetene sine og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet rundt seg. Vi må jobbe for at alle mennesker har like muligheter til å leve et stabilt og helsefremmende liv, til å få utdanning og arbeid og leve uten noen form for diskriminering.

For Viken fylkeskommune betyr dette blant annet at vi må jobbe internt for at vår organisasjon skal gjenspeile mangfoldet i vikensamfunnet. Ansattes helse og livskvalitet må ivaretas for at flere grupper skal få reell mulighet til å delta på våre arrangementer og til å bli hørt og påvirke våre prosesser. Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler og tjenester blant annet for å bidra til god utdanning,

integrering og bedre helse og livskvalitet. Vi må skape gode bomiljøer, møteplasser, anlegg og aktiviteter, aktivt motarbeide rasisme og diskriminering og utjevne sosiale ulikheter.

Sosial bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 1: Utrydde fattigdom
- Nr. 2: Utrydde sult
- Nr. 3: God helse og livskvalitet
- Nr. 4: God utdanning
- Nr. 5: Likestilling mellom kjønnene
- Nr. 7: Ren energi for alle
- Nr. 11: Bærekraftige byer og samfunn
- Nr. 16: Fred og rettferdighet

4.4.4 Biosfære - klima og miljømessig bærekraft

Miljø- og klimamessig bærekraft handler om å drive samfunnsutvikling innenfor planetens tålegrenser og at hensynet til klimaet og naturen skal være førende for alt vi gjør. Vårt livsgrunnlag er helt avhengig av klima, natur og miljø. Økende klimagassutslipp varmer opp havet og luften, ødelegger økosystemer og bidrar til at arter utrykkes. Dette gjør oss sårbare for naturkatastrofer, setter mange menneskers levebrød i fare og kan gi grobunn for konflikter.

For Viken fylkeskommune betyr dette bl.a. at vi må kutte direkte og indirekte klimautslipp fra egen aktivitet, og redusere arealinngrep og miljøpåvirkning i egne prosjekter. Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler til å redusere vikensamfunnets klimagassutslipp og bevare naturområder og det biologiske mangfoldet. Miljø og klimahensyn i fylkeskommunens aktiviteter inkluderer temaer som f.eks. biologisk mangfold, natur, ren luft og vann, redusere forsøpling og klimagassutslipp. Alle tiltak skal ta utgangspunkt i planetens tålegrense.

Viken fylkeskommunes arbeid med klimabudsjett presenteres i delkapittel 4.7. Alle rådsområdene har også omtalt sine prioriterte klimatiltak for 2022 i sine respektive kapitler. Det vises også til kapittel 11 plan, klima og miljø for fylkeskommunens arbeid innenfor miljøperspektivet av biosfæredimensjonen.

Miljømessig bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 6: Rent vann og gode sanitærforhold
- Nr. 13: Stoppe klimaendringene
- Nr. 14: Liv under vann
- Nr. 15: Liv på land

4.5 Felles prioriteringer og tverrfaglig arbeid

Rådsområdene skal ivareta de tre dimensjonene om økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft gjennom saker som fremmes for politisk behandling gjennom året og i løpende drift og planlegging.

For 2022 er det arbeidet det blant annet med følgende tverrfaglige tema:

- Alle rådsområder bidrar i et forpliktende samarbeid om utforming av de regionale planene for å sikre en god og bred tverrfaglig tilnærming i arbeidet. Tverrfaglig arbeid skal styrke muligheten for å løse samfunnsflokke og å nå bærekraftsmålene.
- Det utarbeides en helhetlig plan for bærekraftsrapportering i fylkeskommunen.

- Arbeidet med mangfold, inkludering og integrering skal koordineres og utvikles slik at vår organisasjon gjenspeiler det samfunnet vi er en del av.
- Arbeidet med kartlegging av opplevd og systematisk rasisme og diskriminering i egen organisasjon, skoler og tannklinikker prioriteres, og Viken som antirasistisk sone skal synliggjøres på fylkeskommunens lokasjoner.
- Arbeidet med å identifisere hvordan nye digitale verktøy, samhandlingsmønstre og nye arbeidsprosesser kan bidra til effektiv forvaltning og realisering av gevinster skal ha høy prioritet. Det tilrettelegges for å utvikle felles arbeidsmetodikk, felles begrepsbruk og å sikre samhandling på tvers.
- Identifisering av økonomiske, kvalitative og tidsmessige effektiviseringsgevinster skal fortsette, slik at det tilrettelegges for effektiv drift, pålitelig rapportering og måloppnåelse med tilstrekkelig kvalitet.
- Det skal etableres rutiner og systemer som sikrer bærekraftig produksjon og forbruk internt i fylkeskommunen, basert på sirkulærøkonomi med fokus på gjenbruk, gjenvinning og redusert forbruk.

Disse felles føringene, sammen med eksisterende regionale planer, handlingsprogram og vedtatte temastrategier, skal ivaretas i daglig drift i alle rådsområder og hos alle virksomheter.

4.6 Finansielle måltall

Viken fylkeskommunes ressurser må forvaltes på en måte som er miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig. Ulike politiske føringar for ønsket aktivitet kan skape målkonflikter både mellom ulike bærekraftsmål, samt at de økonomiske rammebetingelsene kan gi behov for å prioritere mellom ulike mål. Fylkeskommunen må derfor utarbeide vilkår for god økonomistyring slik kan vi ivareta kommende generasjoners behov.

I denne sammenheng framhever kommuneloven (Prop. 46 L 2017-2018) fylkestingets ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på sikt. Generalbestemmelsen lovfester at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid (§14-1). Dette innebærer blant annet at:

- Fylkestinget skal fastsette finansielle måltall for sentrale økonomiske størrelser som driftsresultat, gjeldsnivå og driftsreserver (§14-2).
- Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer og strategier skal følges opp (§14-4).
- Budsjettet skal dekke avsetninger for en god økonomiforvaltning. Investeringer skal over tid ha en egenfinansiering som ivaretar den økonomiske handleevnen (§14-10).

Dette vil bidra til at vi også senere skal kunne skape tjenester innenfor bl.a. helse og utdanning og legge til rette for rettferdig fordeling av goder.

Fylkestinget har fulgt opp og ivaretatt dette gjennom behandlingen av årsbudsjettet for 2021 og økonomiplanen for 2021-2024, hvor det ble vedtatt finansielle måltall for netto driftsresultat, reservefond og gjeldsgrad. I tillegg har fylkestinget behandlet egen sak om 10 års økonomisk scenario i juni 2021. Fylkestinget vil også i forbindelse med behandlingen av årsbudsjettet for 2022 og økonomiplanen for 2022-2025 ta stilling til nivåene på måltallene.

4.6.1 Definisjon av de finansielle måltallene

En grunnleggende premisse for kommunal økonomisk bærekraft er at dagens tjenestetilbud minst kan opprettholdes over tid, uten vesentlig nedbygging av formue eller økning i gjeld. Handlingsregler er et sentralt økonomistyringsverktøy for å oppnå økonomisk bærekraft ved at de setter rammer for disponering av økonomiske midler. De skal bidra til at dagens disposisjoner vil være økonomisk bærekraftige på sikt.

Netto driftsresultat er den viktigste indikatoren for å vise om tjenestenivået over tid står i forhold til driftsinntektene (økonomisk balanse). Nøkkeltallet viser hva fylkeskommunen har disponibelt når driftsutgifter og netto finansresultat trekkes fra driftsinntektene. Netto driftsresultat bør være stort nok til å dekke nødvendig egenfinansiering av nye investeringer slik at rente- og avdragsutgiftene ikke blir for høye, samt avsetning til fond. Netto driftsresultat er korrigert for bruk og avsetning (netto avsetning) til bundne driftsfond.

For å sikre en forsvarlig formuesforvaltning har Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) og KS anbefalt at netto resultatgrad (netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter) bør utgjøre minimum 4 prosent.

Gjeldsgraden vil være avhengig av nivået på egenfinansiering av investeringer. Egenfinansiering av investeringer viser hvor stor del av investeringene som er finansiert med egenkapital, dvs. driftsmidler, bruk av fondsmidler eller salg av anleggsmidler. Hovedhensikten med å ha et nøkkeltall for gjeldsgrad er å begrense risikoen for at renter og avdrag reduserer handlingsrommet til å finansiere øvrige driftstiltak, og dermed gjør konsekvensene av renteøkninger håndterbare. Gjeldsgrad er i denne sammenhengen definert som langsiktig lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet har som hovedhensikt å ivareta at det finnes reserver som kan håndtere svingninger i driftsinntekter og engangshendelser, slik at dette ikke går ut over tjenesteproduksjonen. Disponible midler på reservefond, og vurderingen av nivået på dette, er også avhengig av om det oppnås tilfredsstillende nivå på netto driftsresultat, som kan ivareta behovet for egenfinansiering av investeringer og andre uforutsette utgifter eller inntektssvikt.

Viken fylkeskommunes frie midler på disposisjonsfond er i denne sammenhengen definert som disposisjonsfond, eksklusiv fond vedtatt reservert til dekning av andre formål som premieavvik, klima- og miljøfond og infrastrukturfond samferdsel.

4.6.2 KS-modellens anbefalinger om nivå på finansielle måltall

KS har sammen med Menon og Telemarksforskning laget en modell der målsettingen er å gi kommuner og fylkeskommuner anbefalinger for minimumsnivå for netto driftsresultat og disposisjonsfond. Modellen bygger på en målsetting om stabil tjenesteproduksjon. For å oppnå dette forutsettes det tilstrekkelige buffere til å kunne håndtere et gitt nivå på risiko. Anbefalingene er langsiktige. Det forutsettes at gjeldsnivået som andel av inntektene ikke kan øke, dersom stabil tjenesteproduksjon skal opprettholdes. Dette kommer av at det ikke vil være bærekraftig på lengre sikt dersom gjelden øker raskere enn inntektene.

Nedenfor gjennomgås KS-modellens anbefalte nivåer for Viken.

Netto driftsresultat

KS-modellens anbefalinger for langsiktig minimumsnivå på netto driftsresultat angir det nivået som er tilstrekkelig til å finansiere Viken fylkeskommunes investeringer uten at gjeldsgraden øker. Basert på dette beregner modellen et anbefalt minimumsnivå på netto resultatgrad for Viken på 3,9 prosent. Dette er lavere enn intervallet for moderat handlingsrom i tabellen under, som skyldes at tabellen gjelder generelt for fylkeskommunene, mens måltall/resultater i KS-modellen er basert på KOSTRA-tall for Viken spesielt.

Disposisjonsfond/reservefond

KS-modellens anbefalinger for langsiktig minimumsnivå på disposisjonsfond for å håndtere risiko, angir et nivå på disposisjonsfond for Viken fylkeskommune på 2,5 prosent.

Modellen legger til grunn at rimelig risiko tilsier at fylkeskommunen minimum skal kunne håndtere en renteøkning på 2 prosentpoeng over fire år og et angitt fall i finansinntekter og skatteinntekter. Viken fylkeskommune er moderat renteeksponert i økonomiplanperioden, men har risiko for svikt i skatteinntekter og utbytteinntekter. Et scenario med 2 prosentpoeng renteøkning over fire år på renteeksponert gjeld, 100 mill. kr i lavere utbytte og en skattesvikt på 2 prosent på landsbasis, gir behov for Viken for å ha et reservefond på ca. 3 prosent av driftsinntekter (ca. 500 mill. kr) for å håndtere disse hendelsene.

Vurdering av dagens økonomiske handlingsrom

KS har utarbeidet intervaller for indikasjoner på økonomisk handlingsrom. Vurderingene er oppsummert i tabellen nedenfor:

Tabell 1 Finansielle måltall

Nøkkeltall og sannsynlig handlingsrom	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom
Korrigert netto resultatgrad ¹⁾	< 3	[3 , 5]	> 5
Økonomisk buffer/disposisjonsfond ²⁾	< 5	[5 , 10]	> 10
Gjeldsgrad ³⁾	> 90	[60 , 90]	< 60

1) Netto driftsresultat (korrigert) i prosent av brutto driftsinntekter

2) Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

3) Langsiktig lånegjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) i prosent av brutto driftsinntekter

Dersom man legger til grunn KS generelle vurderinger av økonomisk handlingsrom, regnskapstall for 2020, samt budsjettall for 2021, indikerer nivåene for Viken fylkeskommunes nøkkeltall at fylkeskommunen har moderat til lite økonomisk handlefrihet. Reservefondet på ca. 946 mill. kr ved utgangen av 2021 utgjør ca. 6 prosent av driftsinntekter, mens resultatgraden ligger på 1 prosent. Det er en negativ utvikling for Viken fylkeskommunes økonomiske handlefrihet når det gjelder gjeldsutviklingen i årene 2022-2025.

4.6.3 Status - finansielle nøkkeltall for Viken

I 2019 og 2020 var netto resultatgrad for Viken fylkeskommune på henholdsvis 2,7 prosent og 4,7 prosent. Landsgjennomsnittet for fylkeskommunene lå på henholdsvis 2,6 prosent og 5,9 prosent. I årsbudsjett for 2021 ble det opprinnelig budsjettert med en netto resultatgrad på 1,0-1,5 prosent for Viken fylkeskommune. Dette er vesentlig lavere enn anbefalt minimumsnivå på 3,9 prosent av driftsinntektene. I forslag til økonomiplan for 2022-2025 ligger Viken fylkeskommunes netto resultatgrad på gjennomsnittlig ca. 2,5 prosent.

Ved inngangen til 2021 lå Viken fylkeskommunes samlede disposisjonsfond på ca. 12 prosent av brutto driftsinntekter (korrigert for tilbakeført overskudd 2020 for rådsområdene), mens landsgjennomsnittet var på ca. 13 prosent. Vikens disposisjonsfond er beregnet til ca. 11,5 prosent av driftsinntektene ved inngangen til 2022. Reservefondet til Viken fylkeskommune, som er den delen av disposisjonsfondene som ikke vedtatt brukt til andre formål, er beregnet til 5,5 prosent i økonomiplanperioden 2022-2025. Det er budsjettert 2,5 mill. kr i bruk av reservefond i økonomiplanperioden 2022-2025.

I 2020 var gjeldsgraden på 66 prosent for Viken fylkeskommunene. I 2020 var landsgjennomsnittet for fylkeskommunenes gjeldsgrad 79 prosent. Vikens lånegjeld øker i økonomiplanperioden med gjennomsnittlig 6 prosentpoeng i året, til ca. 91 prosent i 2025. I forslaget til økonomiplan 2022-2025 øker andelen av tilgjengelige inntekter som går med til å dekke finanskostnader (dvs. renter og avdrag), fra 3,8 prosent i 2021 til 6 prosent i 2025. Landsgjennomsnittet i 2020 var på 4,7 prosent.

Dette medfører redusert handlingsrom til å finansiere annen aktivitet i økonomiplanperioden.

4.6.4 Finansielle måltall for Viken

Vurdering av det økonomiske handlingsrommet måles over tid. Nøkkeltall for ett år vil isolert sett gi et øyeblikksbilde, men gir fram i tid retning på om dagens disposisjoner er økonomisk bærekraftige.

De finansielle nøkkeltallene basert på forslag til årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 for Viken fylkeskommune, viser at det kan bli krevende å styre mot KS-modellens anbefalte nivå på netto driftsresultat, og at gjeldsnivået som andel av inntektene ikke skal øke vesentlig. For gjeldsgraden vil dette sannsynligvis ikke være mulig med de inntektsforutsetninger som ligger til grunn. Dette skyldes først og fremst at Viken i perioden 2022-2025 har budsjettert med store investeringer knyttet til videregående opplæring og infrastruktur som følge av elev- og befolkningsvekst.

Følgende nivåer for langsiktige finansielle måltall for Viken foreslås:

- **Netto driftsresultat (resultatgrad): 2,5 prosent**

På lang sikt bør målet være å nærme seg anbefalt minimumsnivå i henhold til KS-modellen på 3,9 prosent. Dette vil imidlertid bli krevende gitt de inntektsforutsetninger som ligger til grunn for de nærmeste årene. For inneværende periode er det mer realistisk å legge seg på det budsjetterte nivået for netto resultatgrad for 2022-2025, dvs. 2,5 prosent.

- **Reservefond (frie disposisjonsfond): 5,5 prosent**

KS-modellens anbefalinger for langsiktig minimumsnivå på disposisjonsfond for å håndtere risiko er 2,5 prosent. Viken fylkeskommunes reservefond ligger i økonomiplanperioden på 5,5 prosent av driftsinntekter. Dette er fylkeskommunens reelle reserve som kan brukes ved inntektssvikt eller til å finansiere uforutsette utgifter, og som er bufferfondet fylkestinget vedtar handlingsregel for. Med stor

usikkerhet om inntektsutvikling og eventuelle merutgifter, er det viktig å opprettholde dagens nivå for reservefond for å være i stand til å håndtere uventede hendelser.

- **Gjeldsgrad: 90 prosent**

Gjeldsgraden for 2021 er på 66 prosent. Gjeldsgraden vil imidlertid måtte øke som følge av økte investeringer som er nødvendige, bl.a. ut fra befolkningsøkning. Det er budsjettert med en gjeldsgrad på 90 prosent i 2025 i henhold til forslag til økonomiplan for 2022-2025.

4.7 Klimabudsjett

Klimabudsjett er et sentralt element under dimensjonen for klima- og miljømessig bærekraft (biosfære). Klimabudsjettet skal bidra til måloppnåelse for klimamessig bærekraft, både for Viken fylkeskommune og vikensamfunnet.

4.7.1 Hva er et klimabudsjett?

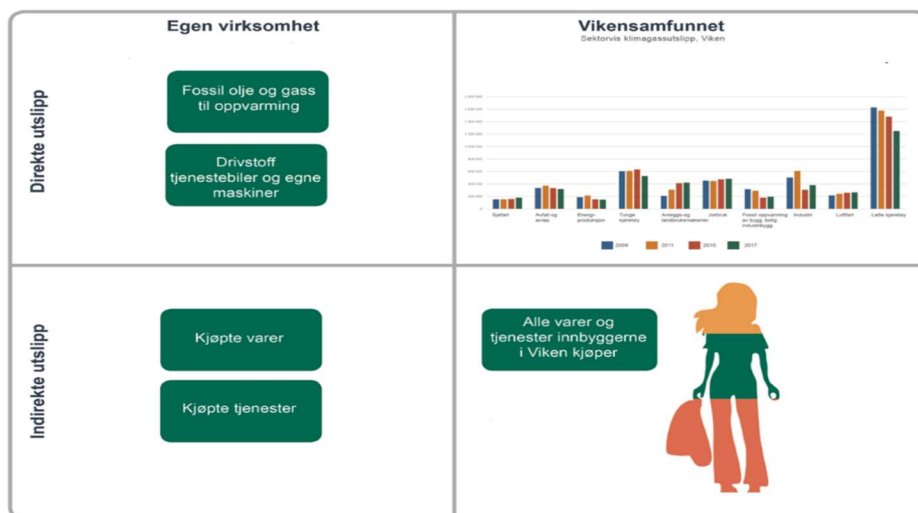
Et klimabudsjett viser hvordan man gjennom tiltak skal nå et bestemt klimamål og hvor både effekten på klimagassutslipp (målt i CO₂-ekvivalenter), kostnader og ansvar for gjennomføring av tiltaket er synliggjort. Kort sagt skal klimabudsjettet vise:

- tiltakene som skal gjennomføres
- hvilke rådsområder som er ansvarlige
- kostnader
- forventede utslippsreduksjoner

Et klimabudsjett er et verktøy for realisering av tiltak som skal føre til reduserte klimagassutslipp, samtidig som det er et viktig kontroll- og oppfølgingsverktøy i virksomhetens økonomistyring. Klimabudsjett følges opp gjennom ordinær rapportering, og kan brukes som et effektivt styringssystem for å sikre måloppnåelse.

Når man skal utarbeide et klimabudsjett er det viktig å definere systemgrenser for klimagassutslippene som skal reduseres. I fylkeskommunal sammenheng må vi skille mellom fylkeskommunen som virksomhet og vikensamfunnet som geografisk område. Vi må også skille mellom direkte og indirekte klimagassutslipp. Figuren under viser systemavgrensningene, hvor beregningsmetoder vil være ulike for de ulike områdene.

Figur 5 Oversikt over avgrensninger for et klimabudsjett

Klimabudsjettet for Viken fylkeskommune skal omfatte både direkte og indirekte utslipp. Arbeidet er kommet lengst for direkte utslipp, hvor det er gjort en del effektberegninger av tiltakene. For tiltak som reduserer utslippene i vikensamfunnet er det lagt vekt på fylkeskommunens bidrag for å nå det regionale klimamålet.

Fylkeskommunens klimabudsjett for virksomheten er delvis overlappende med klimabudsjett for vikensamfunnet, da utslippskutt i virksomheten også gir utslippskutt i samfunnet. Utgangspunktet for budsjettene er imidlertid ulikt. Fylkeskommunens klimabudsjett viser hvordan virksomheten skal nå sitt klimamål, mens klimabudsjett for vikensamfunnet viser hvordan og hva som må til for å nå det regionale klimamålet i regional planstrategi (RPS). Et overordnet klimabudsjett på samfunnsnivå bør bygge på omforente tiltak i vikensamfunnet og kobles til arbeidet med regionale planer. Et helhetlig arbeid med dette framover vil være en del av den regionale planprosessen.

I 2021 har Viken fylkeskommune lagt vekt på å få på plass rutiner for rapportering og innhenting av grunnlagsdata for å utarbeide klimaregnskap for de direkte utslippene i virksomheten. Vi jobber med å utvikle rapporteringsrutiner og metodeverktøy, som skal gi kvalitet i datagrunnlaget til klimaregnskapet og et klimabudsjett med tiltakseffekter. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon om de direkte utslippene, har vi utarbeidet en tiltaksanalyse for hva som skal til for å nå klimaambisjonen til fylkeskommunen. For indirekte utslipp i egen virksomhet presenterer vi en tiltaksanalyse med tiltak og aktiviteter som vi planlegger å sette i verk i 2022. Her er det tatt med tiltak som vil redusere de indirekte utslippene for både anskaffelser og forbruk, og for investeringsprosjekter. Dette arbeidet er i prosess, og vi ser utfordringer knyttet til både datagrunnlag og kostnads- og effektberegninger.

4.7.2 Direkte utslipp i egen virksomhet

Direkte utslipp er utslipp som følger av aktivitet og forbruk i fylkeskommunens egne virksomheter. De direkte utslippene kategoriseres innenfor områdene kollektivtransport, fossile kjøretøy og maskiner, tjenestereiser og oppvarming av bygg.

Viken fylkeskommunes klimaregnskap for 2020

Klimaregnskapet for Viken fylkeskommune for 2020 var vedlegg til fylkeskommunens bærekraftsrapport (FT-sak 21/61) og omfattet direkte klimagassutslipp. Tabellen nedenfor viser hovedsummer for de ulike kategoriene. Klimaregnskapet for fylkeskommunen viste utslipp på i underkant av 23 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Kollektivtransport, herunder busstransport, var den dominerende utslippskategorien.

Tabell 2 Klimaregnskap for direkte utslipp i Viken fylkeskommune 2020

Kategori	Utslipp (tCO ₂ e)
Kollektivtransport	20 994
Kjøretøy og maskiner	1 030
Tjenestereiser	608
Fylkeskommunale bygg	12
Total	22 644

For kategorien kjøretøy og maskiner pågår en omfattende innsamlingsjobb for å få oversikt over maskin- og kjøretøyparken, samt en forbedring av statistikken ved at vi henter inn forbruksdata for drivstoffbruk. For noen av maskin- og kjøretøykategoriene har det ikke vært mulig å innhente forbruksdata. Det er heller ikke estimert forbruk for disse, da det ikke finnes omforente nasjonale utslippsfaktorer eller gjennomsnittsverdier for å gjøre disse beregningene. Regnskapet er derfor mangelfullt.

Fylkeskommunens klimaregnskap for øvrige kategorier er heller ikke en fullskalatelling. Det pågår fortsatt metodearbeid for datainnsamling av all aktivitet som gir direkte utslipp, slik at klimaregnskapet etter hvert vil gi et best mulig bilde av nåsituasjonen for utslippene. Dermed får vi et riktigst mulig utgangspunkt for utslppsreduksjonene i klimabudsjettet.

Klimamål for Viken fylkeskommune

Klimabudsjettet som inngikk i økonomiplanen for 2021-2024 viste en oversikt over nødvendige utslppsreduksjoner og tiltak for å nå mål om fossilfri virksomhet i 2028. Dette arbeidet er fulgt opp med en plan for fossilfri virksomhet og en toårig utskiftingsplan for maskiner og kjøretøy (FT-sak 21/71). Vi arbeider også med en plan for utslppsfri kollektivtransport. Dette inkluderer elektrisitet, hydrogen og biogass som drivstoff.

Klimabudsjett for Viken fylkeskommunes direkte utslipp

Klimabudsjettet for de direkte utslippene bygger på klimaregnskap for 2020, samt en videreføring av tiltaksanalyse fra klimabudsjettet for 2021-2024, for å nå mål om fossilfri virksomhet i 2028. Kartleggingen og utfasingsplanen av virksomhetens fossile kjøretøy og maskiner vil også omtales særskilt.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over aktiviteter og tiltak som er nødvendige for at fylkeskommunens virksomhet skal bli fossilfri i 2028. Tiltakene retter seg mot å redusere direkte klimagassutslipp for kategoriene kollektivtransport, kjøretøy og maskiner, tjenestereiser og oppvarming av fylkeskommunes bygg.

Tabell 3 Klimabudsjett for direkte utslipp i egen virksomhet i perioden 2022-2025

Tiltak*	Ansvarlig	Årlig kostnad 2022-2025 (1000 kr)	Samlet effekt i dagens planer 2022-2025 (tCO2e)	Nødvendig utslippsreduksjon 2022-2025 for å nå 2028-målet (tCO2e)***
Omlægging til utslippsfri kollektivtransport	Samferdsel	:	:	> 12 800
Sum kollektivtransport		:	:	> 12 800
1. Utfasing og utskifting av kjøretøyparken**	Finans og administrasjon/ Kompetanse/Samferdsel/ Kultur og mangfold	6 550	320	600
2. Utfasing og utskifting av maskinparken**	Kompetanse/Samferdsel	3 550	:	:
3. Utbygging av ladeinfrastruktur for ladbare biler	Finans og administrasjon	300	:	:
4. Samordningssystem for kjøretøy og maskiner	Finans og administrasjon	500	:	:
Sum kjøretøy og maskiner		10 900	320	> 600
Ny reisepolicy og revidert reisereglement (vurdere alternativer til flyreiser)	Finans og administrasjon	:	:	:
Sum tjenestereiser		:	:	> 340
Sum fylkeskommunale bygg		:	:	> 8
Totalt alle kategorier		> 10 900	:	> 13 750

* Tiltak 3 og 4 er forutsetning for tiltak 1 og 2, dvs. at disse er tiltak som utløser de andre tiltakene.

** Utfasing av kjøretøy og maskiner har også innvirkning på indirekte utslipp. Dette er kostnadsreducerende tiltak som gir effekt på de direkte utslippene og reduserer behovet for å gjennomføre utskiftingstiltak.

*** Samlet effekt for tiltak er basert på hvilke tiltaksreduksjoner som må oppnås i perioden 2022 -2025 for å oppnå 2028-målet.

Kollektivtransporten utgjør størstedelen av de direkte utslippene fra egen virksomhet, og har dermed et grovt estimert behov for utslippsreduksjon på 13 000 tonn CO₂-ekvivalenter i denne økonomiplanperioden dersom vi skal nå målet om fossilfri virksomhet i 2028. Fylkestinget har i forbindelse med behandling av økonomiplan for 2021-2024 bedt fylkesrådet om en plan som vurderer hvordan kollektivtrafikken i Viken skal bli utslippsfri innen 2028. Denne er under utarbeidelse.

For kategorien kjøretøy og maskiner er det utført både kostnads- og effektberegninger for ulike typer tiltak. Kostnadene i kolonnen «Årlig kostnad 2022-2025» er basert på gjennomsnittskostnader pr. tiltak, og er beregnet ut fra tiltak som ligger inne i utskiftingsplanen for 2022. Disse tiltakene vil gjennomføres i hele organisasjonen og finansieres over driftsbudsjettet. Dette gjelder utfasings- og utskiftingstiltak for både kjøretøy og maskiner. Kostnadsbesparende tiltak som å ikke erstatte kjøretøy som utgår, er også lagt inn i kostnadsanalysen. Dette vil skje gjennom å legge til rette for bedre samordning og deling av maskin- og kjøretøyparken. I forbindelse med fylkestingets behandling av økonomiplan 2021-2024 ble det etablert en årlig tilskuddspott på 10 mill. kr som skal stimulere til at fylkeskommunen legger om til fossilfrie maskiner og kjøretøy.

Tiltakene er effektberegnet der det finnes tilstrekkelig kostnadsunderlag og datagrunnlag. Effektberegningene er en beregning av overordnet effekt av flere tiltak for å nå nødvendig utslippsreduksjon i budsjettperioden.

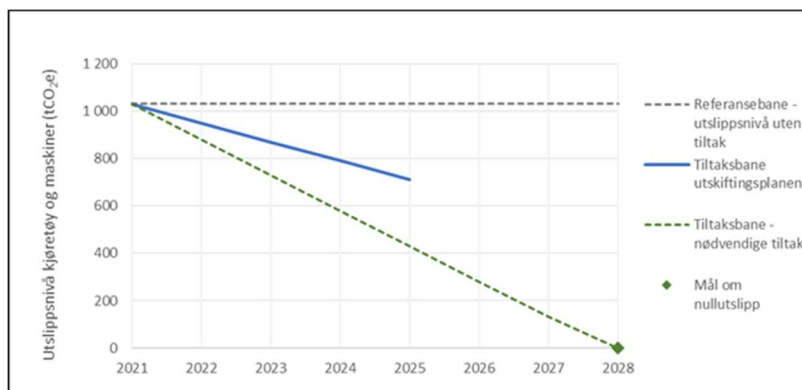
Utslippsreduksjonen av de planlagte tiltakene innenfor kjøretøy og maskiner er beregnet til om lag 80 tonn CO₂-ekvivalenter per år, dvs. 320 tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2022-2025. Nødvendige tiltak for å gjøre kjøretøy- og maskinparken fossilfri innen 2028, er beregnet til om lag 150 tonn CO₂-ekvivalenter per år og 600 tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2022-2025.

Figuren nedenfor illustrerer referansebane og tiltaksbane for nødvendige tiltak for kategorien kjøretøy og maskiner. Referansebanen er en framskriving av hvordan utslippene ville vært uten tiltakene, mens tiltaksbanen viser en framskriving av utslippene med estimert effekt av nødvendige tiltak som inngår i klimabudsjettet for 2022-2025. Effekten av de nødvendige klimatiltakene vil være differansen i utslippsnivåer mellom de to framskrivningene.

Tiltaksbanen for kjøretøy og maskiner viser at Viken fylkeskommune må redusere utslippsnivået ned til 430 tonn CO₂-ekvivalenter i 2025 for å nå målet om å bli fossilfri i 2028, jf. grønnstiplet linje i figuren. Figuren viser også tiltaksbanen som følger utskiftingsplanen for kjøretøy og maskiner (blå linje). Denne viser et utslippsnivå på 710 tonn CO₂-ekvivalenter i 2025, dvs. et høyere utslippsnivå enn tiltaksbanen for nødvendige tiltak. Dette betyr at tiltakene i utskiftingsplanen ikke er tilstrekkelige for å få fossilfrie maskiner og kjøretøy innen 2028. Utskiftingstakten vil vurderes ved neste rullering av utskiftingsplanen.

Utslipp fra kjøretøy og maskiner representerer kun 5 prosent av fylkeskommunens direkte utslipp. Vi tar sikte på å innarbeide utslipp fra kollektivtransporten i referansebanen og tiltaksbanen når plan for fossilfri kollektivtransport foreligger. Dette vil belyse tiltak for en vesentlig andel av fylkeskommunens direkte utslipp. Det er ikke foretatt lignende tiltaksberegninger for kategoriene tjenestereiser og fylkeskommunale bygg.

Figur 6 Referansebane og tiltaksbane for kjøretøy og maskiner (tCO₂e)

Klimaregnskapet for 2020 viste et utslippsnivå på om lag 22 600 tonn CO₂-ekvivalenter. Klimabudsjettet for 2022-2025 viser at det er et behov for en samlet utslippsreduksjon på om lag 13 750 tonn CO₂-ekvivalenter i denne perioden. Dersom nødvendige tiltak gjennomføres i perioden 2022-2025, vil det fortsatt gjenstå et behov for å redusere om lag 9 000 tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2026-2028 for at fylkeskommunen skal bli fossilfri i 2028.

4.7.3 Indirekte utslipp i egen virksomhet

Indirekte utslipp er utslipp som aktivitet og forbruk i Viken fylkeskommune forårsaker, men som kommer fra produksjon og transport av varer utenfor virksomheten. Indirekte klimagassutslipp er en del av utviklingsarbeidet vi har arbeidet med i 2021 og som vil pågå også i 2022, både for virksomheten og for vikensamfunnet. Omfanget er stort og omfatter hele investeringsporteføljen og det meste innenfor anskaffelser. Anskaffelser innenfor drift og vedlikehold medfører både direkte og indirekte utslipp. Drifts- og vedlikeholdsporteføljen er omfattende og består i hovedsak av mange og små tiltak.

Klimaregnskap for indirekte utslipp

Fylkeskommunens indirekte utslipp er ikke inkludert i klimaregnskapet. Vi jobber med metodeutvikling innenfor området, gjennom å etablere rapporteringsrutiner for datainnsamling og utvikle systemer som kan innhente og bearbeide store datamengder.

Klimamål for Viken fylkeskommune

Ved fylkestingets vedtak av ØP 2021-2024 gir verbalvedtak nr. 24 en ambisjon om at også klimatiltak som reduserer de indirekte utslippene skal inngå i klimabudsjettet fra 2022. Den politiske målsettingen som ligger til grunn for reduksjon i de indirekte utslippene, er overgang til det globale lavutslippssamfunnet.

Klimabudsjett for Viken fylkeskommunes indirekte utslipp

Klimabudsjettet for virksomhetens indirekte utslipp presenteres i tabellen nedenfor og består av en tiltaksliste som viser hvilke aktiviteter som pågår nå eller er tenkt satt i gang i 2022. Den påfølgende tabellen gir en oversikt over diverse tiltaksanalyser for store investeringsprosjekter innenfor skole og samferdsel. Tabellene viser tiltakstype, ansvarlig rådsområde, avdeling eller virksomhet, kostnader og vurdering av tiltakseffekter.

Det er per i dag ikke etablert metoder for å effektberegne tiltak innenfor anskaffelser, og det er ikke tatt i bruk beregningsverktøy for investeringstiltakene. Vi har derfor foretatt skjønnsmessige vurderinger av utslippsreduksjon for tiltakene. Tiltak som er vurdert til lav effekt vil også være viktige å gjennomføre, selv om de utgjør en liten andel av fylkeskommunens totale utslippskutt. Det er viktig å gjennomføre alle tiltak som bidrar til utslippsreduksjoner, og å gjennomføre tiltak i egen virksomhet som viser at fylkeskommunen «feier for egen dør». Dette er også ofte tiltak som er enkle å gjennomføre og som vil gi positive effekter på kort sikt.

Viken fylkeskommune arbeider for å miljøsertifisere hele virksomheten. Dette er tilretteleggende tiltak og vil bidra til å redusere virksomhetens indirekte klimagassutslipp. Miljøfyrtårn er et anerkjent verktøy for miljøledelse og sertifisering for å lykkes med grønn omstilling.

Tabell 4 Tiltaksliste med aktiviteter for å redusere indirekte utslipp

Tiltak	Ansvarlig	Årlig kostnad 2022-2025	Reduksjon CO ₂ e
Miljøfyrtåmsertifisering	Alle rådsområder, klimaavdelingen tilrettelegger for arbeidet	1,2 mill. kr + intern ressursbruk	Middels effekt
Miljøfyrtåmsertifisering	Virksomhetsleder og avdelingsleder	Intern ressursbruk	Middels effekt
Krav til leverandører			
Klimatiltak i rammeavtaler (f.eks. møbler, næringsmidler og kontorrekvisita). Kjøp av brukte varer utenfor avtalen (f. eks. møbler)	Anskaffelse	Intern ressursbruk	Lav effekt*
Gjenbruk av utstyr og inventar, bruk av rammeavtale med miljøsertifiserte leverandører ved nyanskaffelser.			Middels effekt*
Bærekraftig kantiner	Kompetanse, folkehelse og klima	Intern ressursbruk	Lav effekt
Krav og tilrettelegging i anskaffelser	Anskaffelse	Intern ressursbruk	Høy effekt
LCA ved anskaffelser av nytt bussmateriell	Kollektivselskapene	Intern ressursbruk	Middels effekt
Økt kunnskap for målrettet sykkelsatsning	Samferdsel	Intern ressursbruk	Lav effekt
Gjenbruk av utstyr og inventar. Bruk av rammeavtale med miljøsertifiserte leverandører ved nyanskaffelser.	Alle rådsområder og virksomhetsledere	Intern ressursbruk	Høy effekt
Miljøprogram, miljøoppfølgingsplan (MOP) og livsløpsvurdering (LCA) i byggeprosjekter. Fokus på arealeffektivitet, gjenbruk av eksisterende bygg, miljøvennlige løsninger og at det ikke bygges mer enn behovet	Kompetanse	Intern ressursbruk + finansiering over driftsbudsjettet	Høy effekt
Sykkeldager ved skolene for å øke andelen syklende	Kompetanse	Internt	Lav effekt
Sertifisering som sykkelvennlig arbeidsplass, tilrettelegge for sykkelparkering			
Ikke miljøkrav i alle anskaffelser, som f.eks. bibliotektransport og trykte medier	Kultur	Kostnads-besparende tiltak	Middels effekt
Folkebibliotekene i Kongsberg og Hallingdal testes ut som arbeidsplasser for Viken fylkeskommunes ansatte			
Dialog med leverandører om hensiktsmessig ruteplan som minsker unødvendig kjøring	Anskaffelse/Kultur	Kostnads-besparende tiltak	Høy effekt

*Gjenbruk av IT-utstyr og gjenbruk og kjøp av brukte møbler gir høy effekt mens gjenbruk av kontorrekvisita og annet utstyr gir lav effekt. Samlet effekt er vurdert utfra omfang.

Tabell 5 Tiltaksliste med klimatiltak på skole og samferdsel for å redusere indirekte utslipp

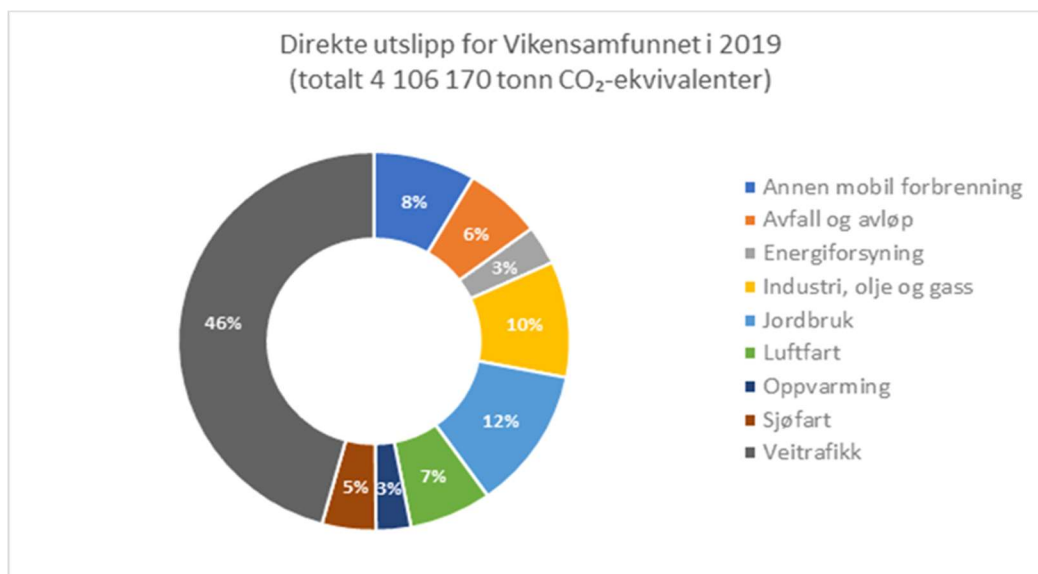
Tiltak	Ansvarlig	Årlig kostnad 2022-2025	Reduksjon CO ₂ e
Byggeprosjekter skoler			
Massivtre vurderes i alle byggeprosjekter	Kompetanse	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert byggeprosjekt	Reduserer byggets totale klimagassutslipp
Energiltak som solcellebruk, fjernevarme og energibrønner vurderes i byggeprosjekter.	Kompetanse	Delfinansiering	Klimatiltakene vil gi redusert energiforbruk og utslipp
BREEAM/BREEAM-NOR-sertifisering	Kompetanse	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert byggeprosjekt	Klimasmarte løsninger, materialbruk og reduksjon av byggets klimafotavtrykk
Samferdselsprosjekter			
HP 2022-2025: Satsing på kollektiv, gange og sykkel, ta igjen vedlikeholdsetterslepet	Samferdsel	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Reduserer klimagassutslippene fra veitrafikk
Redusert bruk av fossilt drivstoff på anlegg i bynære områder	Samferdsel	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert utbyggingsprosjekt	Reduserer bruk av fossilt drivstoff
Redusert bruk av stål og betong og bruk av miljøvennlig materiale som massivtre	Samferdsel	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert utbyggingsprosjekt	Reduserer prosjektets klimafotavtrykk
Redusere avfall og sørge for en forsvarlig og miljøvennlig avfallshåndtering	Samferdsel	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Gjenbruk og økt kildesorteringsgrad
Vurdere testing av elektriske anleggsmaskiner i utbyggingsprosjekter	Samferdsel	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Å ta i bruk fossilfrie anleggsmaskiner reduserer prosjektene klimafotavtrykk

4.7.4 Direkte og indirekte utslipp i Viken fylke

Samfunnsregnskapet

Klimagassregnskapet for direkte klimagassutslipp i Viken fylke er basert på Miljødirektoratets kommunefordelte klimagassutslipp. Regnskapet viser at over halvparten av de direkte utslippene i vikensamfunnet er tilknyttet transportsektoren. Også annen mobil forbrenning, industri, olje og gass, samt jordbruk, er sektorer med høye utslipp.

Figur 7 Klimaregnskap for direkte utslipp fra vikensamfunnet

Kilde: Miljødirektoratet. Det er ikke publisert statistikk for 2020.

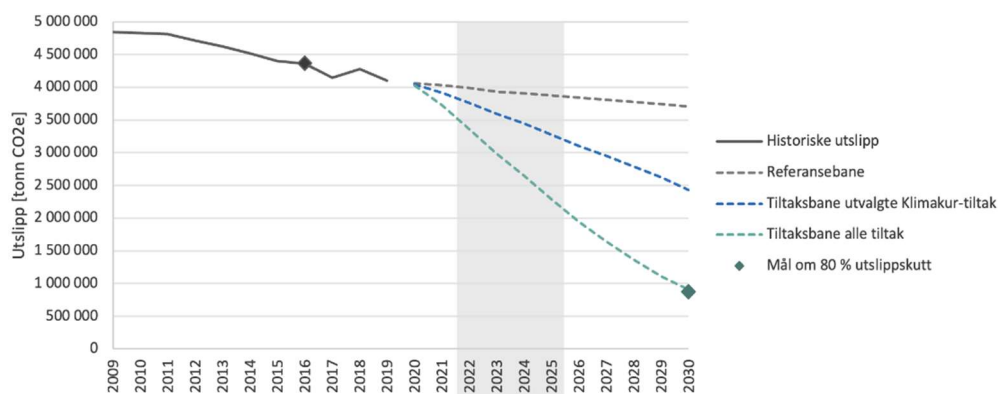
Det finnes ingen offisiell klimastatistikk for indirekte utslipp som kommer fra aktivitet og forbruk i Viken, men som kommer fra produksjon og transport av varer utenfor Viken. Årsaken til dette er at det i dag ikke finnes en omforent metode for å beregne indirekte klimagassutslipp på samfunnsnivå. Det er derfor ikke satt et kvantifisert mål for disse utslippene i Viken. Følgelig vil indirekte klimagassutslipp ikke være inkludert i klimabudsjettet på samfunnsnivå. Viken fylkeskommune er med som partner i FoU-prosjektet Folkets fotavtrykk der man utvikler et verktøy for å måle klimagassutslipp fra forbruk.

Klimamål for vikensamfunnet

I regional planstrategi 2020-2024 vedtok Viken fylkesting (PS 132/2020) at i Viken skal klimagassutslippene kuttes med minst 80 prosent innen 2030 målt fra referanseåret 2016. Dette innebærer blant annet at transportsektoren må redusere sine utslipp med 90 prosent.

I budsjettperioden 2022-2025 må utslippene i Viken reduseres med 1,3 millioner tonn CO₂-ekvivalenter for å nå det regionale klimamålet. Målet er angitt som «grønn mållindikator» i figuren under. I 2030 skal vikensamfunnet slippe ut 0,9 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, mot dagens 4,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Referansebanen viser at utslippene vil bli redusert med 15 prosent innen 2030, gitt at ingen nye tiltak eller virkemidler settes inn (sammenlignet med nivået i 2016). Vikens klimamål innebærer et utslippskutt på 80 prosent innen 2030 (vs. 2016), noe som betyr at det er et stort gap mellom referansebanen og tiltaksbanen. Dette gapet viser et behov for utslippskutt på ytterligere 65 prosentpoeng. Basert på den nyeste utslippsstatistikken fra Miljødirektoratet, representerer dette et behov for kutt på 2,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2030, på toppen av referansebanen.

Figur 8 Referansebane og tiltaksbane - vikensamfunnets direkte utslipp

Figuren viser historisk utslippsutvikling, framskrevet utvikling uten egne nye tiltak fra Viken sin side (referansebane), samt framskrevet utvikling med nye tiltak (tiltaksbane). Det er stor usikkerhet i beregningene.

Kilde: Endrava: Referansebane og tiltak for klimagassreduksjon. Delrapport 1. Førsteutkast. 2021.

Klimabudsjett for vikensamfunnet

De vedtatte klimamålene i regional planstrategi er utgangspunktet for klimabudsjettet.

Klimabudsjettet presenterer estimerte og nødvendige utslippsreduksjoner i 2025 knyttet til innføring av klimatiltak i 2022-2025. Utslippsreduksjonen er angitt i antall tonn CO₂-ekvivalenter. Effekten på klimagassutslipp av et tiltaksområde synliggjøres ved å lage én framskriving av hvordan utslippene ville vært uten tiltaket og én framskriving med tiltaket. Avstanden mellom disse to utviklingsbanene representerer tiltaksområdets effekt.

Klimabudsjettet for 2022-25 omfatter fylkets direkte utslipp, dvs. de utslippene som fysisk skjer innenfor fylkets grenser. Vi har relativt god kontroll på utslippene og tiltakseffektene i egen virksomhet, men det motsatte er tilfelle for vikensamfunnet. Tiltakseffektene på sektorer og tiltaksområder forutsetter at alle samfunnsaktører i Viken utnytter sitt handlingsrom og iverksetter klimatiltak. Det er derfor betydelig større usikkerheter knyttet til et klimabudsjett for vikensamfunnet enn for egen virksomhet. Klimabudsjettet på samfunnsnivå 2022-2025 viser først og fremst hva fylkeskommunen bidrar til i dag for å nå det regionale klimamålet, og ikke nødvendigvis hva som må til.

En helhetlig vurdering av hvilke klimatiltak som bør iverksettes i fylkeskommunen, kommunene de andre samfunnsaktørene i Viken for å utnytte handlingsrommet, er ikke gjennomført.

Vikensamfunnets klimabudsjett legger grunnlaget for dette arbeidet. Dette er særlig aktuelt i arbeidet med de tre nye regionale planene.

Selv om usikkerheten er stor, gir samfunnsbudsjettet en viktig pekepinn på hvilke sektorer som slipper ut mest klimagasser, hvilke tiltaksområder som gir mest effekt og bør prioriteres økonomisk og i samarbeid med andre aktører, og, ikke minst, hvordan Viken ligger an til å nå vedtatt klimamål.

Tiltak i klimabudsjettet for vikensamfunnet

Tabellen for klimabudsjettet nedenfor viser sektorer og tiltaksområder med effekt i perioden 2022-2025. Tabellen lister opp klimatiltak som fylkeskommunen gjennomfører i 2021 eller skal gjennomføre i 2022, fordelt på ansvar og estimert kostnad, og viser fylkeskommunens bidrag til å nå det regionale klimamålet. Disse tiltakene og aktivitetene er det som allerede gjøres i fylkeskommunens rådsområder, og er ikke en vurdering eller analyse av hva fylkeskommunen bør implementere av klimatiltak for å utnytte sitt handlingsrom. Gjennom Klima Viken, som er et samarbeidsorgan med kommunene, er det tenkt å utarbeide et samordnet handlingsprogram for klima og energi som er rettet mot vikensamfunnet. Dette vil bidra til å øke mulighetene for å oppnå den effekten på tiltaksområdene som er nødvendig for å nå det regionale klimamålet.

Det legges opp til at 10 mill. kr av rådsområde plan, klima og miljø's budsjettmidler knyttet til budsjettposten for klimaavdelingen årlig skal gå til klimatiltak på samfunnsnivå. 9,5 mill. kr av midlene er disponert gjennom politiske vedtak. 0,5 mill. kr vil disponeres til eksisterende tiltak i 2021, eller til nye tiltak.

Klimabudsjettet for egen virksomhet, presentert tidligere i kapittelet, er også et bidrag for å nå det regionale klimamålet. Dette omtales ikke her, med unntak av enkelte samferdsels- og kollektivtiltak.

Tabell 6 Klimatiltak for å redusere klimagassutslipp i vikensamfunnet 2022-2025

Tiltaksområde	Tiltak i fylkeskommunen	Årlig kostnad 2022-2025	Ansvar	Effekt 1000 tCO _{2e} 2022-2025
Overordnede tiltak med effekt på alle områder				
Samarbeid med aktører i Viken	Klima Viken	Innenfor ramme	PKM	*
	Klimapartnere	Innenfor ramme	PKM	*
	Samarbeidsavtale Zero	**	PKM	*
FoU	Include	Innenfor ramme	PKM, alle	*
	Folkets fotavtrykk	**	PKM	*
	Enchant	Innenfor ramme	PKM	*
Tilskudd	Tilskuddsordninger for grønne næringsprosjekter basert på fornybare ressurser og innovativ teknologi	Innenfor ramme	Næring	*
Veitrafikk samlet				695
Tiltak med effekt på alle tiltaksområder	Internasjonalt samarbeid om fylle- og ladeinfrastruktur: String, Scandria, SLADDEL, Fossilfri 2030	**	PKM, internasjonalt	*
Busser samlet				13
Elektriske busser	Fossilfri kollektivtransport 2028	Innenfor ramme	Samferdsel	1
Biodrivstoff/biogass	Fossilfri kollektivtransport 2028	Innenfor ramme	Samferdsel	12
Personbil samlet				324
Nullvekst i veitrafikk	Sykkelveier	Innenfor ramme	Samferdsel	58
	Byvekstavtaler	Innenfor ramme	Samferdsel	
	Bygdepakker	Innenfor ramme	Samferdsel, PKM	
	Aktiv i Viken - støtteordning sykkel og gange	Innenfor ramme	Kultur	
	Rutetilbud for biblioteks buss	Innenfor ramme	Kultur	
	Felles transportordning bibliotek	Innenfor ramme	Kultur	
	Sykkeldager på skolene	**	PKM	
Sykkelutlån	**	PKM		
Utslippsfrie personbiler	Ladeinfrastrukturbygging skoler	Innenfor ramme (fossilfri 2028)	Kompetanse	129
	Støtteordning hurtiglading	Innenfor ramme	PKM	
	Klimavennlig anskaffelser av kjøretøy	Innenfor ramme	PKM	
Biodrivstoff	Bio4fuels - FoU	**	PKM/Næring	137

(fortsetter tabell neste side)

Tiltaksområde	Tiltak i fylkeskommunen	Årlig kostnad 2022-2025	Ansvar	Effekt 1000 tCO2e 2022-2025
Tyngre kjøretøy samlet				225
Overføring gods fra vei til bane	Havnesamarbeidet	**	Samferdsel, PKM	7
Logistikkeffektivisering				23
Overgang el og hydrogen	H2Truck	Innenfor ramme	PKM	64
	Zero emission truck	innenfor ramme	PKM	
	Hydrogennettverk	Innenfor ramme	PKM	
Biogass	Biogass Oslofjord	innenfor ramme	PKM/Næring	4
Biodrivstoff	Bio4fuels - FoU	**	PKM/Næring	127
Varebil samlet				133
Logistikkeffektivisering				19
El og biogass	Klimavennlig anskaffelser av kjøretøy	Innenfor ramme	PKM	59
Biodrivstoff	Bio4fuels - FoU	**	PKM/Næring	55
Jordbruk samlet				67
Plantebasert kost og fisk	Klimasmart Landbruk	Innenfor ramme		55
Matsvinn	Nature in your face	**	PKM	8
Husdyrgjødsel - biogass og spredning	Biogass Oslofjord	Innenfor ramme	PKM/Næring	4
Oppvarming samlet				26
Utfase gass til oppvarming bygg	Energirådgivning husholdninger	Innenfor ramme	PKM	16
Utfase gass til byggvarme på byggeplass	CleanCon	Innenfor ramme	PKM	3
Skifte ut vedovner	Energirådgivning husholdninger	Innenfor ramme	PKM	7
Industri samlet				163
Energieffektivisering	Energirådgivning næring (Klima Østfold)	Innenfor ramme	PKM	15
Konvertering fossilfri energi	Energirådgivning næring (Klima Østfold)	Innenfor ramme	PKM	148
Sjøfart samlet				24
Tiltak ferger/hurtigbåt	Fossilfri kollektivtrafikk	Innenfor ramme	Samferdsel	5
Landstrøm	Havnesamarbeidet	**	Samferdsel, PKM	2
Biodrivstoff, Biogass	Biogass Oslofjord	Innenfor ramme	PKM, Næring	17
Luftfart samlet				84
Reduksjon innenriks flyvning				15
Biodrivstoff innenriks	Bio4fuels - FoU	**	PKM/Næring	19
Reduksjon utenriks flyvning				18
Biodrivstoff utenriks	Bio4fuels - FoU	**	PKM/Næring	32
Annen mobil forbrenning samlet				164
Effektivisering bygg- og anleggsplass				8
Utfase diesel til byggvarme, bygg- og anleggsplass	Test av fossilfrie maskiner	Innenfor ramme	PKM	10
	CleanCon	Innenfor ramme	PKM	
Elektriske maskiner	Test av fossilfrie maskiner	Innenfor ramme	PKM	16
	CleanCon	Innenfor ramme	PKM	
Biodrivstoff i avgiftsfri diesel				130
Avfall og avløp samlet				35
Uttak av metan fra deponier	Biogass Oslofjord	Innenfor ramme	PKM/Næring	35
	Kartlegging: deponigass og utnyttelse (Klima Østfold)	Innenfor ramme	PKM/Næring	
Energiforsyning				17
Utsortering i avfallsforbrenning				13
Fossilfri energi til fjernvarme				4
Totalt				1 275

Tiltaksområdene er basert på en første analyse fra Endrava. Det er stor usikkerhet knyttet til effekten av tiltaksområdene. Analysen er ennå ikke ferdigstilt og tiltaksområdene kan bli endret fram til ferdig resultat. Biogass i transportsektoren og karbonfangst og -lagring (CCS) i industrien er blant tiltaksområdene som vil få større betydning i det endelige resultatet.

* Indirekte effekt

**Tiltak 2021

4.7.5 Usikkerhet

Klimabudsjett og -regnskap har mulighet til å bli et godt verktøy i klimaarbeidet, men det er foreløpig så stor usikkerhet forbundet med både datagrunnlag og effektberegninger at dette må ses på som et løpende utviklingsarbeid. Effektberegningene av tiltakene vil ofte være beheftet med store usikkerheter og avhenge av hvilke utslippsfaktorer som brukes. Det er også fare for dobbelttelling av effektene dersom man gjennomfører flere tiltak rettet mot samme utslippskilde. En annen utfordring knyttet til beregning av utslippseffekter av ulike tiltak, er at tiden det tar fra tiltaket gjennomføres til effektene viser seg, varierer betydelig. Utslippsgevinster av enkelte tiltak kan komme raskt, mens for andre tiltak kan effekten komme først etter mange år og kanskje langt inn i neste økonomiplan-/handlingsplanperiode.

Klimabudsjettet 2022-2025 for vikensamfunnet gir kun oversikt over effekten av klimagassreduksjon på tiltaksområdenivå. Enkelttiltakene som fylkeskommunen skal gjennomføre utgjør kun en liten del av tiltakene som er nødvendige for å oppnå ønsket/nødvendig effekt. Klimamålene og tiltakseffekten kan kun nås hvis alle samfunnsaktører samarbeider og gjennomfører klimatiltak i alle sektorer og forvaltningsnivåer. Den beregnede effekten er derfor ikke bare effekten som følger av fylkeskommunens tiltaksgjennomføring.

Dette gir stor usikkerhet ved evaluering av enkelttiltakenes effekt og fylkeskommunens bidrag på overordnet tiltaksområde. Videre er enkelte av tiltakene/aktivitetene i klimabudsjettet utformet som tilskudd/støtte til andre aktører som gjennomfører tiltaket. I slike tilfeller er det utydelig hva som er effekten av fylkeskommunens tiltak. Enhver effekt av midler avsatt til slike «spleiselagstiltak» forutsetter at alle aktører som er involvert i det enkelte tiltak, yter sin del.

4.7.6 Videre utviklingsarbeid

Det gjenstår fremdeles mye arbeid før fylkeskommunen har et fullverdig klimabudsjett for virksomheten og for vikensamfunnet med konkrete tiltakseffekter og kostnader. Arbeidet med å videreutvikle klimabudsjett har høy prioritet, og må sees i sammenheng med prioriteringer innenfor klimaområdet.

Viken fylkeskommune samarbeider med utvalgte kommuner og fylkeskommuner om metodeutvikling knyttet til bl.a. basisår, samfunnstrender, avgrensninger og effektberegninger. I år har vi jobbet med å utvikle gode metoder for å synliggjøre effekten av klimatiltakene gjennom å sammenstille datagrunnlag og presentere framskrivning av dette i referansebane og tiltaksbaner.

5 Inntekter

Viken fylkeskommunes inntekter er hovedsakelig frie inntekter fra staten, dvs. rammetilskudd og skatteinntekter. Fylkeskommunen har også finansinntekter og utbytteinntekter fra kraftselskap som den eier.

5.1 Skatteinntekter og rammetilskudd

Tabell 7 Inntekter

Frie inntekter (tall i 1000 kr)	Budsjett	RNB	Økonomiplan			
	2021	2021	2022	2023	2024	2025
Skatteinntekter	-9 160 221	-9 214 613	-9 392 347	-9 416 752	-9 445 465	-9 477 102
Rammetilskudd ekskl. inntektsutjevning	-4 944 574	-4 974 755	-5 178 054	-5 160 334	-5 140 963	-5 120 065
Koronaatilskudd ikke med i sum frie inntekter		-1 290 824				
Sum frie inntekter	-14 104 795	-14 189 368	-14 570 401	-14 577 086	-14 586 428	-14 597 167
Sum frie inntekter (RNB 2020) oppgavekorrigert og prisomregnet ¹⁾		-14 408 648				
Renterinntekter ²⁾	-58 732		-145 500	-182 600	-194 300	-191 300
Utbytte og eieruttak	-110 000		-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
Sum finansinntekter ³⁾	-168 732		-380 500	-462 600	-454 300	-456 300
Endring i nominelle priser (prosent)			2,5 %			
Årlig realendring (oppgavekorrigert) i mill. kr			-161 753	-6 685	-9 341	-10 739
Årlig realendring (oppgavekorrigert) i prosent			1,1 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %

1) Oppgavekorreksjon er gjort for å få reelt sammenlignbare tall fra 2021 til 2022. Det korrigeres for innlemming av nye oppgaver og øremerkede tilskudd i rammetilskuddet og oppgaveendringer mellom forvaltningsnivåene. Dette utgjør om lag 132 mill. kr i lavere rammetilskudd for Viken FK knyttet til bla. samferdsel, kompetanse og integrering, folkehelse, klima og miljø, næringsutvikling og landbruk. Dette er prisomregnet fra 2021-kr til 2022-kr ved å bruke deflator på 2,5 prosent.

2) Renteinntekter av løpende likviditet og rentekompensasjonsordninger.

3) Finansinntekter er nærmere omtalt i kap. 16 Investeringer, finansiering og fond.

Samlet inntektsanslag for Vikens frie inntekter i 2022 utgjør 14,6 milliarder kr. Inntektsanslaget for frie inntekter for perioden 2022-2025 er basert på forslag til statsbudsjett 2022 fra regjeringen Solberg og KS sin prognosemodell for frie inntekter. Skatteinntekter og rammetilskudd fra staten utgjør fylkeskommunenes frie inntekter.

For 2022 er realveksten for fylkeskommunenes frie inntekter 0,4 milliarder kr (0,5 prosent), regnet ut fra nivået på de frie inntektene i revidert nasjonalbudsjett 2021. Viken fylkeskommunes realvekst i frie inntekter fra 2021 til 2022 er på om lag 1,1 prosent i forhold til revidert budsjett 2021. Dette skyldes realvekst i fylkeskommunenes frie inntekter, samt vekst i skatteinngang som følge av befolkningsvekst. Det vises til nærmere omtale senere i delkapitlet «Rammetilskudd».

Regjeringen gir ikke signaler om vekst i de frie inntektene etter 2022. Det er derfor usikkerhet knyttet til inntektsanslagene utover i økonomiplanperioden. Det er forutsatt noe kompensasjon for demografi årlig i perioden 2023-2025, som reelt gir om lag nullvekst i samlede frie inntekter i årene 2023-2025.

5.1.1 Skatteinntekter

Det anslås skatteinntekter i 2022 på 9,39 milliarder kr. Dette innebærer en realnedgang på 0,6 prosent fra RNB 2021 til 2022, i tråd med forutsetningene i statsbudsjettet for 2022. På landsbasis er realnedgangen i skatteinntekter anslått til 0,8 prosent. Hovedårsaken til at realnedgangen for Viken fylkeskommunes skatteinntekter er lavere enn for landet, skyldes at prognosen for befolkningsvekst er høyere for Viken. Årlig realvekst i skatteinntektene for Viken fra 2023 er på gjennomsnittlig ca. 0,3 prosent, inkludert kompensasjon for befolkningsvekst.

I statsbudsjettet for 2022 er skattøren foreslått redusert slik at skatteinntektene skal utgjøre om lag 40 prosent av samlede inntekter. Det vesentligste av fylkeskommunenes realvekst i 2022 er lagt til rammetilskuddet.

5.1.2 Rammetilskudd

Det anslås 5,18 milliarder kr i rammetilskudd for Viken fylkeskommune i 2022. Dette innebærer en realvekst på om lag 4,3 prosent fra 2021 til 2022. Av fylkeskommunenes realvekst i 2022 på 400 mill. kr knyttes 25 mill. kr til tiltak for unges psykiske helse i videregående skole og resten til demografikompensasjon. Det er samtidig nedgang i Vikens rammetilskudd i perioden på grunn av overgangsordning for nytt inntektssystem, nye kriterier for fylkesvei, ikke videreført tilskudd til reasfaltering fylkesveier, og økt trekk for elever i statlige og private skoler.

Modellen for fordeling av frie inntekter mellom fylkeskommunene ble lagt om fra og med 2020. Dette innebærer at Viken etter en 5-årsperiode, inklusive ordning med tapskompensasjon, får redusert sine inntekter med samlet ca. 86 mill. kr. Fordelingsvirkningen av nytt inntektssystem innføres gjennom en overgangsordning, slik at inntektsbortfallet for Viken utgjør ca. 22 mill. kr årlig fram til og med 2023.

Fra og med 2022 blir det innført nye kostnadsnøkler for båt- og ferje, ny modell for vedlikeholdsbehov fylkesvei og fordeling av midler til veiadministrasjon. Samlet fordelingsvirkning innebærer at Viken får redusert sine inntekter med 48,2 mill. kr innfaset med halvparten over 2 år. Inntektstap inklusive overgangsordning for nytt inntektssystem og nye saker blir ca. 47 mill. kr i 2022 og ytterligere 47 mill. kr i 2023.

Viken får skjønnstilskudd på ca. 19 mill. kr i 2022 som følge av innføringen av den nye modellen for å beregne fylkesveikriteriet.

Økt trekk for elever i statlige og private skoler utgjør 15 mill. kr for Viken i 2022 i forhold til 2021.

Viken har en høyere andel av 16-18 åringer i forhold til landet i 2022, mens denne andelen ligger om lag på landssnittet i 2023 og litt under landsgjennomsnittet i 2024 og 2025. Sammen med lavere inntekter fra overgangsordningen for inntektssystemet, nye saker og skjønnstilskudd, gir dette en gjennomsnittlig realnedgang i rammetilskuddet i perioden 2023-2025 på 0,8 prosent. Det er forutsatt noe kompensasjon for demografi med ca. 60 mill. kr årlig i perioden 2023-2025, som gir en årlig realnedgang i rammetilskuddet på om lag 0,4 prosent.

Inntektsanslaget for Viken er basert på egen befolkningsprognose for Viken, samt SSB sitt reviderte middelalternativ for befolkningsframskrivninger som er oppdatert med faktisk folketall pr 1.7.2021 for Viken og landet.

Deflatoren for 2022 er på 2,5 prosent. Deflatoren er en sammenvekting av 3,2 prosent lønnsvekst og 1,6 prosent prisvekst.

5.2 Andre driftsinntekter

Viken har renteinntekter knyttet til løpende likviditet og rentekompensasjonsordninger fra staten. Vikens finansinntekter er omtalt i kapittel 17 Investering, finansiering og fond.

Vikens utbytteinntekter fra kraftselskap er omtalt i kapittel 18 Fylkeskommunale energiselskaper og foretak.

Øvrige driftsinntekter utgjør anslagsvis om lag 2,5 milliarder kr i 2022. Dette er inntekter i form av øremerkede tilskudd, sykepengeinntekter, salgs- og leieinntekter, mva.-kompensasjon fra driftsbudsjettet, samt andre mindre inntekter som budsjetteres på de enkelte rådsområdene.

6 Rammebetingelser

6.1 Folkemengde og folketilvekst i Viken

Pr. 1.1.2021 bodde det 1 252 384 personer i Viken, noe som utgjorde 23,2 prosent av Norges befolkning. I løpet av 2020 økte folketallet med 11 219 personer (0,9 prosent). Hovedårsaken til folketilveksten var netto innenlands flytting (om lag 7 300 personer), men også nettoinnvandring og fødselsoverskudd bidro til befolkningsveksten (henholdsvis om lag 1 600 og 2 200 personer). De siste ti årene har folketallet i Viken økt med 13,5 prosent. Selv om veksten i 2020 var lavere enn tidligere, er Viken fortsatt det fylket som har klart høyest befolkningsvekst. Det er forventet at Viken, sammen med Oslo, vil ha den største befolkningsveksten i Norge i årene framover.

6.1.1 Befolkningsprognoser

Befolkningsutviklingen bestemmes av antall fødte, døde, innflyttere og utflyttere. Befolkningsprognoser forsøker å gi et anslag på utviklingen i disse parameterne fremover i tid. Det er usikkerhet knyttet til alle elementer i en prognose, men det er særlig utviklingen i flytting (innenlands og over landegrensene) som er vanskelig å anslå.

Viken fylkeskommune bruker en egen prognose som bygger på Statistisk sentralbyrås (SSB) alternativ lav og høy innvandring (MMML og MMMH). På grunn av covid-19 er det lagt inn forventning om lav innvandring for årene 2020-2023 (MMML), mens antagelsen om at man etter hvert når en «normalsituasjon» gjør at alternativet om høy innvandring (MMMh) brukes for 2026 og fremover. I 2024-2025 fases MMMH gradvis inn.

Det er verd å merke seg at i SSBs alternativ «høy innvandring» er ikke innvandringen til Norge høy sammenlignet med de siste 20 årene, snarere tvert imot. I SSBs prognoser faller i tillegg nettoinnvandringen til Viken kraftig i prognoseperioden, sammenlignet med andre fylker (unntatt Oslo). I prognosene Viken fylkeskommune bruker er det derfor gjort en justering av innvandringstallene slik at Vikens andel av Norges nettoinnvandring holdes konstant på gjennomsnittet for de siste ti årene. Andelen holdes konstant i prognoseperioden.

Fylkeskommunens prognose tar ikke høyde for boligbygging, samferdselsprosjekter eller andre nye elementer. Måten prognosen gjøres på skaper likevel høyere befolkningsvekst i Viken enn SSBs framskriving, og da først og fremst i kommuner som har hatt vekst i senere tid.

Tabell 8 Befolkningsprognoser 2021-2036

Befolkningsprognoser	2021 antall personer*	2025 antall personer	2021-2025 prosentvis vekst	2036 antall personer	2021-2036 prosentvis vekst
Befolkning i Viken	1 252 384	1 289 784	2,99 %	1 407 565	12,39 %
16-18-åringer i Viken	46 886	48 742	3,96 %	47 841	2,04 %

* faktiske tall per 1.1.2021

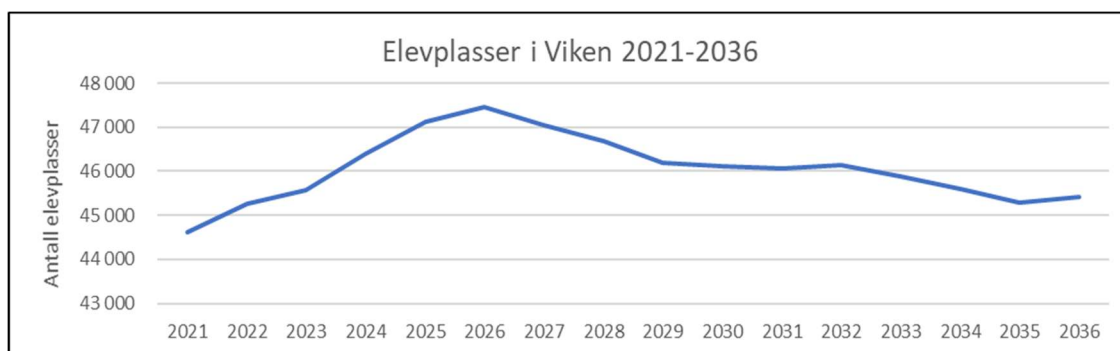
Kilde: Viken fylkeskommune

Veksten i antallet 16-18 åringer påvirker behovet for fylkeskommunens tilbud innen videregående opplæring. Tabellen over viser Viken fylkeskommunes framskrivninger for antall 16-18 åringer i Viken. Denne aldersgruppen er forventet å nå en topp i 2026/2027 i fylkeskommunens prognoser. Deretter vil den synke gradvis fram mot 2036. Befolkningsframskrivninger etter alder har større usikkerhet knyttet til seg enn framskrivninger for total befolkning, og usikkerheten øker utover i prognoseperioden.

6.1.2 Prognoser for elevtallsutvikling

Befolkningsframskrivingene er usikre. Når det gjelder prognosene for ulike aldersgrupper, er det i tillegg usikkerhet knyttet til alderen på personer som flytter til og fra fylket i prognoseperioden. Det er også usikkert hvor mange i aktuelle aldersgrupper som søker seg til fylkeskommunens skoler. Ungdommer som søker seg til friskoler skaper også utfordringer når det gjelder dimensjonering av elevplasser.

Figur 9 Behov for elevplasser i Viken, prognose

Beregningene av behovet for framtidige elevplasser i Viken er basert på Viken fylkeskommunes egen prognose, samt søkemønster og informasjon om kjøp av plasser utenfor fylket ved inntaket i 2020. I perioden 2021-2025 øker behovet for elevplasser med 2 500 i prognosen. Prognosene viser også at antall elevplasser vil nå en topp på 47 500 i skoleåret 2026-2027, før behovet faller til 45 300 i 2035. Årsaken til nedgangen i behovet for elevplasser ligger i endringer i befolkningssammensetningen; en eventuell vekst i elevplasser i Viken vil fra 2026 være avhengig av høyere innflytting/innvandring av barn enn det som legges til grunn i dagens prognoser.

Øvrig informasjon om elevtallsprognosene finnes i kapittel 10 Utdanning og kompetanse.

6.2 Lønns- og prisforutsetninger

Det er lagt følgende forutsetninger til grunn for lønns- og prisstigningen i driftsbudsjettet (prosentøkning fra 2021 til 2022):

- 3,2 prosent lønnsøkning
- 1,6 prosent prisøkning
- 2,5 prosent vektet gjennomsnitt (kommunal deflator)

Lønns- og prisøkningen bygger på forutsetningene i statsbudsjettet for 2022. Finansutgifter og finansinntekter er ikke prisjustert.

I økonomiplanen vises/omtales endringene i budsjetttrammene enten som nominell endring eller som realendring:

- **Nominell endring** er endringen i budsjetttrammene uten at beløpene er korrigert for lønns- og prisstigning.
- **Realendring** er endringen korrigert for lønns- og prisstigning og for eventuelle oppgaveendringer fra ett år til et annet.

6.3 Bevilgningsoversikt drift

Tabell 9 Bevilgningsoversikt drift

	Bevilgningsoversikt drift (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
1	Rammetilskudd	-6 396 052	-4 944 574	-5 178 054	-5 160 334	-5 140 963	-5 120 065
2	Inntekts- og formuesskatt	-8 217 759	-9 160 221	-9 392 347	-9 416 752	-9 445 465	-9 477 102
3	Andre generelle driftsinntekter	-1 288 118	0	-32 000	-43 000	-44 000	-41 000
5	Sum generelle driftsinntekter	-15 901 929	-14 104 795	-14 602 401	-14 620 086	-14 630 428	-14 638 167
6	Sum bevilgninger drift (disponert i linje 23-31)	13 724 500	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348
9	Brutto driftsresultat	-2 177 429	-632 667	-815 105	-952 264	-962 428	-1 005 819
10	Renteinntekter	-98 044	-58 732	-113 500	-139 600	-150 300	-150 300
11	Utbytte	-232 500	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
13	Renteutgifter	219 070	188 900	236 000	290 000	337 000	371 000
14	Avdrag på lån	395 132	437 300	493 400	536 500	588 800	644 200
15	Netto finansutgifter	283 658	457 468	380 900	406 900	515 500	599 900
17	Netto driftsresultat	-1 893 772	-175 200	-434 205	-545 364	-446 928	-405 919
18	Overføring til investering	371 674	296 800	296 375	378 991	273 936	265 000
	Avsetning disposisjonsfond	1 198 224	0	337 948	352 635	369 975	385 249
	Bruk av disposisjonsfond	-418 191	-121 600	-200 119	-186 261	-196 984	-244 330
20	Netto avsetning/bruk disposisjonsfond	780 033	-121 600	137 829	166 374	172 991	140 919
22	Sum disponeringer/dekning av netto driftsresultat	-742 065	0	0	0	0	0
23	R01 Fylkestingets sekretariat	82 010	100 240	95 155	103 015	94 225	102 892
24	R02 Fylkesrådsleders kontor	146 414	172 075	168 209	167 603	166 740	165 877
25	R03 Finans og administrasjon	960 095	1 042 894	1 097 012	1 093 597	1 100 996	1 098 602
26	R04 Utdanning og kompetanse	7 083 278	7 403 467	7 736 162	7 654 598	7 681 009	7 720 268
27	R05 Plan, klima og miljø	100 904	153 835	139 275	138 408	136 657	135 932
28	R06 Samferdsel	4 398 287	3 376 612	3 423 100	3 405 486	3 382 395	3 363 539
29	R07 Næring (inkl. tannhelse)	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724
30	R08 Kultur og mangfold	394 526	410 845	419 176	417 140	415 106	413 073
31	R09 Rådsuavhengige utgifter og inntekter	-60 814	221 947	101 556	76 334	80 166	22 442
	Sum netto driftsutgifter rådsområder	13 724 500	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Rådsområdene R06 Samferdsel og R09 Rådsuavhengige utgifter og inntekter er korrigert for bruk og avsetning til fond med henholdsvis 61 mill. kr i 2022 og 77 mill. kr i 2023.

Vikens driftsbudsjett for 2022 og 4-årige økonomiplan er i økonomisk balanse i alle fire år i perioden. Hovedfokus i budsjettet har vært å finne en god balanse mellom drift og investering, og samtidig ha et forsvarlig gjeldsnivå. Viken har store investeringsbehov som følge av befolkningsvekst. Befolkningsveksten har også gjort det nødvendig å kompensere rådsområdene for økt driftsutgifter som følge av dette.

Fylkesrådet la våren 2021 fram en plan til fylkestinget om prioritering og gjennomføring av skoleinvesteringer. Dette for å sikre realisering av nødvendige skoleutbygginger innenfor økonomisk forsvarlig helhet. For å finansiere de planlagte investeringene, omprioriteres 60 mill. kr i 2022 uten å redusere tjenestetilbudet. I tillegg frigjøres ytterligere 65 mill. kr årlig fra rådsområdenes budsjetter i perioden 2023–2025 til skoleinvesteringer. Fylkesrådet vil arbeide mer med hvordan dette skal innarbeides, foreløpig er det økonomiske tilpasningskravet fordelt etter rådsområdenes budsjettmessige andel og innarbeidet i rammene.

Bruk av disposisjonsfond i 2022-2025 består av 2,5 mill. kr til finansiering av utgifter knyttet til lovpålagte helseundersøkelser (1,2 mill. kr i 2022, 0,8 mill. kr i 2023 og 0,5 mill. kr i 2024). I tillegg er det bruk av pensjonsfond til finansiering av fylkeskommunens pensjonsutgifter, der bruk av premieavviksfond er i tråd med tidligere prinsippvedtak i fylkestinget om bruk av dette.

Infrastrukturfond avsatt til samferdselsprosjekter har til hensikt å drifte, vedlikeholde og utvikle kollektivinfrastruktur og rullende materiell. Fra ubundet infrastrukturfond budsjetteres det med en årlig avsetning på ca. 48 mill. kr fra prispåslaget fra Oslopakke 3 og midlertidig bruk av midler til finansiering av vedlikeholdsutgifter på Leiraveien bussanlegg i påvente av inntekter fra kostnadsdekkende husleie. Det budsjetteres med bruk av infrastrukturfondet til vedlikehold Leiraveien bussanlegg i 2022 og 2023 på til sammen 16,2 mill. kr. Til bundet infrastrukturfond avsettes budsjetterte renteinntekter på ca. 7,3 mill. kr i perioden 2022-2025 fra et utlån på 240 mill. kr til Oslo Vognselskap AS.

For en nærmere beskrivelse av fond og netto bruk/-avsetning vises det til kapittel 17 Investeringer, finansiering og fond.

7 Fylkestingets sekretariat

7.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Fylkestingets sekretariat omfatter godtgjøring til fylkesting herunder komitéer, brukermedvirkningsorganer og klagenemnda, partistøtte, opposisjonstillegg, valg, fylkestingets sekretariat, ombudet for barn og unge, samt kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretariat og fylkesrevisjon. Fylkestinget har 87 medlemmer og 6 komitéer. Det er planlagt 8 møter for fylkestinget i 2022.

Fylkestingets sekretariat har følgende prioriterte delmål:

- Viken fylkeskommune skal ha et aktivt og vitalt fylkesting med legitimitet i befolkningen.
- Fylkestinget skal ha en betryggende og uavhengig kontroll av fylkeskommunens virksomhet.
- Fylkestinget skal sikres god oppfølging og støtte.

7.2 Driftsbudsjett

Tabell 10 Driftsbudsjett fylkestingets sekretariat

Fylkestingets sekretariat (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesting	39 624	41 216	41 674	40 961	40 768	40 096
Valg	0	8 610	200	8 786	200	9 530
Partistøtte	11 798	12 350	12 719	12 719	12 719	12 719
Fylkestingets sekretariat	8 767	12 808	14 286	14 273	14 262	14 270
Fylkesrevisjon	14 226	13 400	14 000	14 000	14 000	14 000
Kontrollutvalgssekretariat	1 287	2 349	2 424	2 424	2 424	2 424
Kontrollutvalg	1 190	2 402	2 505	2 505	2 505	2 505
Elev-, lærling- og mobbeombud	5 117	7 105	7 348	7 348	7 348	7 348
Sum fylkestingets sekretariat	82 010	100 240	95 155	103 015	94 225	102 892

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Driftsbudsjettet for rådsområdet fylkestingets sekretariat utgjør 95,2 mill. kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 2,4 mill. kr. Det har gjennom korona-perioden vært innsparinger knyttet til blant annet avvikling av møter. I forbindelse med 1. tertial 2022 vil nivået på budsjettet for 2022 gjennomgå og vurderes.

2022 ventes å bli et ordinært år for de folkevalgte med fysiske møter, fysisk deltakelse i internasjonale og eksterne organer. Dette vil medføre økte kostnader til drift. Ungdommens fylkesting, ungdommens fylkesråd og flerkulturelt råd ble etablert i løpet av 2021. Ombudet for barn og unge i Viken fikk sitt mandat i mars 2021. Alle organene på fylkestingets side er nå i normal drift. 2022 vil bli et år der vi forventer å normalisere området fylkestinget sin drift.

Utbedring av fylkestingssalen i fylkeshuset i Drammen, slik at det kan arrangeres fylkesting i egne lokaler, har høy prioritet. Fylkesrådet har lagt inn finansiering for utbedring, jfr. omtale av investeringsbudsjett i kapitlet for rådsområde finans og administrasjon.

Det er ikke foretatt rammereduksjoner for 2022, men ligger inne et økonomisk tilpasningskrav på 0,5 mill. kr i 2023, 0,9 mill. kr i 2024 og 1,4 mill. kr i 2025. I årene 2023 og 2025 er driftsbudsjettet på om lag 103 mill. kr som inkluderer budsjettmidler til gjennomføring av valg i disse to årene.

7.2.1 Fylkestinget

Det foreslås 41,7 mill. kr i driftsbudsjett i 2022. Midlene disponeres til godtgjørelser til folkevalgte og driftsutgifter knyttet til avvikling av politiske møter. For fylkestinget og komiteene ventes normal drift i 2022 med fysiske møter og prosesser i samarbeid med våre samarbeidsparter. Brukermedvirkningsorganene er i ferd med å finne en god samarbeidsform med fylkesrådet og andre parter.

7.2.2 Valg

Det foreslås 0,2 mill. kr i driftsbudsjett i 2022 til forberedelsene til kommune- og fylkestingsvalget som vil starte høsten 2022. For budsjettårene 2023 og 2025 budsjetteres det om lag 9 mill. kr hvert år.

7.2.3 Partistøtte

Det foreslås 12,7 mill. kr i driftsbudsjett 2022 til partistøtte, som inkluderer også opposisjonstillegg. Fylkestinget har i løpet av perioden hittil hatt varierende antall uavhengige representanter. Endringer i fylkesrådet har også medført at flere fylkestingsrepresentanter pr. definisjon er i opposisjon og derav har krav på opposisjonstillegg. Slike endringer kan komme på i løpet av et budsjettår.

7.2.4 Fylkestingets sekretariat

Det foreslås 14,3 mill. kr i driftsbudsjett for fylkestingets sekretariat i 2022. Midlene disponeres i hovedsak til lønn og administrative utgifter for sekretariatets ansatte. Administrasjonen har utviklet en bedre støtte til fylkesordførernivået. Valgorganisasjonen trenger å konsolideres i sekretariatet. Fylkestingets sekretariat som organisasjon er i ferd med å finne sin form. Det er fortsatt behov for folkevalgtopplæring. Alle disse forholdene jobbes det aktivt med og vil bli prioritert i 2022.

7.2.5 Kontrollutvalg, kontrollutvalgsekretariat og fylkesrevisjon

Den løpende årlige utgiften for fylkesrevisjonen er for 2022 budsjettert til 14 mill. kr, og 2,4 mill. kr for kontrollutvalgssekretariatet. Årlig utgift for kontrollutvalget er budsjettert til 2,5 mill. kr.

Kontrollutvalget skal på vegne av fylkestinget føre løpende kontroll med fylkeskommunens virksomhet, og påse at fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Oppgavene skal utføres i tråd med kommunelovens kapittel 23. Kontrollutvalgets virksomhet, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Viken fylkeskommune har i tråd med kommuneloven vedtatt å ha fylkesrevisjon med egne ansatte, og det samme gjelder for kontrollutvalgssekretariatet. Fylkesrevisjonen skal løse fylkeskommunens revisjonsoppgaver pålagt i kommuneloven, forskrift om kontrollutvalg og revisjon og andre bestemmelser. Dette gjelder både regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Fylkesrevisjonen kan påta seg revisjon av andre virksomheter og selskaper.

Kontrollutvalgssekretariatet skal på vegne av kontrollutvalget sørge for å løse sekretariatsoppgavene pålagt i kommuneloven, forskrift om kontrollutvalg og revisjon og andre bestemmelser.

Budsjettet for kontrollorganene fremmes som et særskilt vedtakspunkt i innstillingen til fylkestinget. Kontrollutvalget i Viken fylkeskommune har hatt budsjettene til kontrollorganene til behandling 29.09.21.

7.2.6 Ombudet for barn og unge

Det foreslås 7,3 mill. kr til ombudet for barn og unge i 2022. Budsjettet omfatter driftsutgifter og lønnskostnad for 8 stillinger.

Ombudet fikk vedtatt nytt mandat 24.03.21, og er nå i slutfasen med å etablere en ny organisasjon som ivaretar barn og unge som trenger deres bistand.

8 Fylkesrådsleders kontor

8.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Fylkesrådsleders kontor har ansvar for styring og koordinering av arbeid av strategisk karakter som går på tvers av rådsområdene. I tillegg yter rådsområdet en rekke fag, service og administrative støttefunksjoner for alle rådsområdene.

Oppgavene ivaretas av tre avdelinger for henholdsvis kommunikasjon og politisk støtte, utvikling og tverrfaglig samordning samt styring og eierskap – inkludert fylkesadvokatens kontor.

Fylkesrådsleders kontor har systemansvar for fylkeskommunens plan- og styringssystem, arbeidet med FN17 bærekraftsarbeid, internasjonalt arbeid, kommunesamarbeid, eierstyring av fylkeskommunens selskaper og generelt tverrfaglig samordning. I tillegg har rådsområdet ansvar for kommunikasjon, sikkerhets- og beredskapsarbeid. Fylkesadvokaten bistår alle rådsområder, samt fylkestingets sekretariat.

Fylkesrådsleders kontor bistår fylkesrådsleder i å lede og samordne rådets arbeid og samhandlingen med fylkestingets organisasjon. Kontoret har ansvar for sekretariats- og støttefunksjoner for både fylkesrådet og fylkesrådsleder og herunder også merkantile tjenester til ledelsen i Viken.

8.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Flere innsatsområder og delmål er relevante for arbeidet på fylkesrådsleders kontor. Hovedtyngden av arbeidsoppgavene er likevel knyttet til tverrfaglige temaer som ikke naturlig lar seg plassere innenfor denne strukturen. Dette gjelder særlig systemansvaret for FN17 og å sørge for at bærekraftsmålene er grunnlag for "alt vi driver med". Det vises til omtale i kapittel 4 der disse områdene er nærmere omtalt.

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

- Det er etablert gode og brukertilpassede nettsider og digitale kanaler som gir innbyggerne forståelig oversikt over tjenester/ tilbud/ rettigheter og legger godt til rette for demokrati, åpenhet og involvering av alle grupper i Viken-samfunnet.

Delmål 1.14: I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.

Resultatkrav:

- Viken som anti-rasistisk sone er synliggjort på våre lokasjoner og arenaer, og det er gjennomført tiltak i samarbeid med kollektivselskapene.
- Viken fylkeskommune har etablerte rutiner og systematisk kompetansebygging for å ta vare på og øke mangfold og inkludering i egen organisasjon.

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

- Det er utviklet og tatt i bruk metodikk for bærekraft i konsekvens- og alternativ-vurderinger i det regionale planarbeidet, i prosjektutvikling og i tilskuddsforvaltning
- Interreg-programmene brukes aktivt som et verktøy til utvikling av gode/innovative tiltak for omlegging til lavutslippssamfunn
- Interne og eksterne aktører er mobilisert til deltakelse i Horisont Europa-programmet

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

- Det er gjennomført en kartlegging av opplevd og systematisk rasisme og diskriminering ved skolene, og Viken som antirasistisk sone er synliggjort på fylkeskommunens lokasjoner.
- Viken fylkeskommune har etablerte rutiner og systematisk kompetansebygging for å ta vare på og øke mangfold og inkludering i egen organisasjon.

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser.

Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

- EUs utviklingsprogram brukes aktivt som et verktøy til utvikling av gode/innovative tiltak for omlegging til lavutslippssamfunn
- Resultater fra de europeiske klimaprojektene PentaHelix og Enchant spres til kommunene for bruk i planlegging, kommunikasjon og holdningsarbeid

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

Resultatkrav:

- Inngått generell og spesiell partnerskapsavtale med alle interkommunale politiske råd som ønsker det.

Delmål 5.3: Viken skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Resultatkrav:

- Partnerskapsavtalens spesielle del er skreddersydd til hver kommuneregion og inneholder viktige tema for hvert enkelt område.
- Vikens internasjonale kommunenettverk resulterer i nye partnerskap som benytter EUs utviklingsprogrammer

8.3 Driftsbudsjett

Tabell 11 Driftsbudsjett Fylkesrådsleders kontor

Fylkesrådsleders kontor (tall i 1 000 kr)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Fylkesrådet (politisk)	14 283	14 693	15 052	14 966	14 875	14 786
Fylkesrådsleders kontor	3 336	8 949	5 696	6 137	6 095	6 052
Kommunikasjon og politisk støtte	37 704	45 438	46 846	46 618	46 389	46 161
Styring og eierskap	22 431	25 971	26 549	26 419	26 288	26 158
Utvikling og tverrfaglig samordning	68 660	77 024	74 066	73 463	73 093	72 720
Østlandssamarbeidet	0	0	0	0	0	0
Sum fylkesrådsleders kontor	146 414	172 075	168 209	167 603	166 740	165 877

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Østlandssamarbeidet er budsjettet med utgifter lik inntekter på 5,3 mill. kr for alle år i perioden.

Driftsbudsjettet for rådsområdet fylkesrådsleders kontor utgjør 168,2 mill. kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 4,3 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Videreføring av midler til lønnsharmonisering 2021 med 0,2 mill. kr
- I tillegg gjennomføres enkelte budsjettekniske endringer (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - Overføring av lønnsmidler og generalia til finans og administrasjon (digitalisering) med 0,9 mill. kr
 - Midler til Østlandsutstillingen er overført til kultur og mangfold med 0,6 mill. kr
 - Ansvarsforsikring for kommuneansvar og kriminalitet er overført til finans og administrasjon med 1,0 mill. kr

Det er foretatt en rammereduksjon på 5,1 mill. kr, hvor det meste er trukket på avdeling for utvikling og tverrfaglig samordning og på fylkesrådsleders kontor.

8.3.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Fylkesrådsleders kontor skal legge til rette for samhandling på tvers av rådsområder og bidra til utvikling av en kultur basert på samhandling og tverrfaglig arbeid i fylkesadministrasjonen, slik at overordnede mål nås på en effektiv måte. Langsiktige mål og strategier skal ivaretas i møte med enkeltsaker, daglig drift og løpende økonomiske disposisjoner.

Fylkesrådsleders kontor skal også tilrettelegge for strategisk samarbeid og kommunikasjon med Viken-samfunnet og har en særlig rolle som tilrettelegger, pådriver og samordner.

Det tilrettelegges for et aktivt samarbeid med alle kommuneregioner, med mål om å inngå forpliktende avtaler om samfunnsutvikling. Gjennom medlemskap og deltagelse i samarbeidskonstellasjoner skal vi sikre Vikens interesser og bidra til å nå målene våre. Rådsrådets virkemidler rettes inn mot systemutvikling i FN17, helhetlig virkemiddelbruk og utvikling og samarbeid med partnere i samfunnsutviklingen.

Gjennom det internasjonale arbeidet skal en aktivt hente og dele erfaringer, få ny kunnskap til det beste for Vikens innbyggere og næringsliv, mobilisere prosjekter og midler til utvikling av Viken samfunnet.

Fylkesrådsleders kontor koordinerer arbeid med mangfold og inkludering, og er pådriver i utvikling av en organisasjon som gjenspeiler samfunnet den er en del av.

Fylkesrådsleders kontor skal legge til rette for en aktiv, åpen og god kommunikasjon internt og eksternt og sørge for at det legges best mulig til rette for offentlig innsyn i Vikens forvaltning. Rådsområdet skal bidra til Vikens synlighet både som tjenesteutøver og samfunnsutvikler, bygge Vikens omdømme og medvirke til at organisasjonen fremstår enhetlig. Viken skal være en betydelig aktør for å påvirke sentrale myndigheter til det beste for sine innbyggere.

Vikens innbyggere skal sikres god informasjon om fylkeskommunens aktiviteter og ressursbruk og gis muligheter til å komme i kontakt med fylkeskommunen, slik at deres meninger blir hørt og tatt hensyn til. Dette vil kreve gode, effektive og brukertilpassede kommunikasjonskanaler.

Rådsområdet skal sikre at Vikens helhetlig sikkerhet- og beredskapssystem implementeres godt i hele organisasjonen, slik at beredskapsbehov ivaretas og tiltak for beredskapshåndtering iverksettes raskt når uønskede hendelser og kriser oppstår. Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse danner utgangspunkt for rådsområdenes mer detaljerte risikovurderinger.

Rådsområdet skal ivareta utvikling og koordinering av arbeid med plan- og styringssystemet og bærekraftsrapporteringen i fylkeskommunen, samt den overordnede og formelle styringen av Vikens eierposisjoner i selskapsporteføljen, slik det er fastsatt i fylkestingets vedtatte eierskapsmelding.

Fylkesadvokaten i Viken skal bistå med juridisk rådgivning i forbindelse med politiske beslutningsprosesser i fylkestinget, fylkesrådet og andre folkevalgte organer, samt administrative enheter i linjen. Fylkesadvokaten representerer fylkeskommunen i forbindelse med tvister for domstolene som fylkeskommunen er part i, og har i tillegg innstillende myndighet ovenfor klagenemda i Viken.

Prioriterte arbeidsmål i perioden:

- Videreutvikle metodikk for arbeid med bærekraftsmålene.
- Sikre videre kompetanseløft for organisasjonen og kommuner på FN17 arbeid.
- I samarbeid med øvrige rådsområder synliggjøres Viken som anti-rasistisk sone på våre lokasjoner og arenaer, og gjennomføre tiltak i samarbeid med kollektivselskapene.
- Bygge systemer for å øke kompetansen i organisasjonen for å ta vare på og øke mangfold og inkludering i egen organisasjon.
- Få på plass et helhetlig system for bærekraftsrapportering fra og med 2021.
- Fremme reviderte eierstrategier for enkeltstående selskaper der Viken har en dominerende eller vesentlig kontroll, særlig oppfølging av alle selskapers arbeid med bærekraft og samfunnsansvar.
- Få i gang et aktivt kommunenettverk for internasjonalisering.
- Utvikle og gjennomføre kompetanseprogram for prosjektutvikling/internasjonalisering tilpasset ulike rådsområder.
- Bidra til at Viken fylkeskommune i samarbeid med andre aktører leverer minst 3 søknader til Horisont Europa.
- Inngå partnerskapsavtaler, generell og spesiell del med alle kommuneregioner som ønsker det.
- Bedre koordineringen av organisasjonens samhandling med viktige aktører som KS og NAV.

- Prinsipper for tverrfaglig samhandling og helhetlig virkemiddelbruk utvikles og tas i bruk i organisasjonen.

Budsjett for fylkesrådsleders kontor inneholder kostnader til en del fellesfunksjoner for hele Viken fylkeskommune, som f.eks.:

- Kommunikasjon, myndighets- og mediekontakt
- Sikkerhet og beredskap
- Juridiske tjenester
- Internasjonalt arbeid
- Samarbeid med kommune og andre partnere
- Sektorovergripende tilskudd og kontingenter, herav KS-kontingent, kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner og tilskudd til kommuneregioner og andre,
- Arbeid med implementering av FN17 bærekraftsmål i hele organisasjonen.
- Hele fylkesrådets budsjett samt politisk og administrativt sekretariat

Budsjettet for 2022 er i all hovedsak videreført, men med følgende tilpasninger:

- Ett årsverk redusert i politisk rådgiver-ressurs for fylkesrådet
- Reduksjon på 2,7 mill. kr i tiltaksmidler regionalt utviklingsarbeid
- Reduserte kontingenter internasjonale organisasjoner på kr 0,9 mill. kr
- Diverse driftsmidler på rådsområder på 0,5 mill. kr (gjelder midler til styrerekruttering og reserveposter)

4,5 mill. kr til omstilling Hallingdal/Gardermoen dekkes på rådsområdets budsjett også for 2022.

Fylkesrådet har gjennomgått de overordnede organisasjonene Viken er medlem av og besluttet å melde fylkeskommunen ut av Osloregionen med virkning fra 01.07.21. Dette gir innsparingseffekt. Begrunnelsen er overlapp i ansvar og oppgaver med andre oppgaver/samarbeid, innsparingsbehov og ressursituasjon generelt. Medlemskap i Osloregionens Europakontor og Østlandssamarbeidet videreføres.

8.4 Klimatiltak

Rådsområdet har ikke egen aktivitet med klima-effekt utover det rådsområdet har knyttet til reiser, mindre anskaffelser osv. Klimahensyn er imidlertid fokusert i alle naturlige sammenhenger i rådsområdets samhandling og dialog med f.eks. selskaper som fylkeskommunen har eierandel i, i forhold til kommuneregionene, internasjonalt samarbeid og partnere for øvrig.

9 Finans og administrasjon

9.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Rådsområdet finans og administrasjon har ansvar for fylkeskommunens stab-, støtte og styringsfunksjoner sammen med fylkesrådsleders kontor. Hovedoppgaven er å støtte alle rådsområdene slik at de kan nå sine mål og sikre en stabil og god drift av tjenestene. Samtidig skal rådsområde tilrettelegge for god intern styring og kontroll i Viken fylkeskommune på vegne av fylkesrådet.

Fylkesrådsområdet for finans og administrasjon omfatter HR, økonomi, anskaffelser, eiendom, digitalisering, kvalitet, innovasjon og prosjekt.

9.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Flere delmål og resultatkrav er relevante for rådsområdet Finans og administrasjon. Sett i lys av stabs- og støtterollen, blir en viktig oppgave å bistå rådsområdene slik at de når sine mål og resultatkrav. Resultatkrav for finans og administrasjon:

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

- Ta vare på og øke levetiden på eksisterende bygg gjennom verdibevarende vedlikehold og rehabilitering.
- Stiller sirkulærøkonomiske krav i relevante anskaffelser, legge til rette for gjenbruk av utstyr og inventar i Viken-organisasjonen, og bruke varer og materialer med høyt resirkulert innhold.
- Fullført etablering av digitale løsninger, få bort IT-pukkelkostnad slik at det gir full driftsmessig effekt fra 2023 (hovedmål 3 fra digitaliseringsstrategien).
- Alle digitaliseringstiltak gjennomført på bakgrunn av kvalitative og kvantitative positive effekter for brukerne og for kostnadsutviklingen i fylkeskommunen.

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Resultatkrav:

Videreført Vikens høye ambisjonsnivå med 170 lærlingplasser i egen virksomhet.

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

Gjennom kontraktsoppfølging foretatt leverandørkontroller av Viken-modellens seriøsitetsskrav.

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser.

Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte.

Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

Implementere et reglement for tjenestereiser som bidrar til redusert klimafotavtrykk.

Etablere ladepunkter i henhold til Vikens utbyggingsplan. Implementere brukerbetaling på alle lokasjoner.

Etablere energioppfølgingsystem på alle lokasjoner.

Identifisere og gjennomføre tiltak for bedre energiytelse.

9.3 Driftsbudsjett

Tabell 12 Driftsbudsjett Finans og administrasjon

Finans og administrasjon (tall i 1 000 kr)	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør finans og administrasjon	2 717	2 565	3 365	2 375	2 067	2 067
HR	121 087	130 910	127 360	123 197	122 882	122 397
Økonomi	60 691	66 537	66 552	67 782	67 783	67 783
Anskaffelser	31 545	35 546	36 957	35 957	35 547	35 547
Eiendom	318 361	392 400	423 240	424 704	418 809	418 552
Digitalisering	415 216	404 983	427 533	429 089	448 208	448 311
Kvalitet, innovasjon og prosjekt	10 476	9 953	12 004	12 004	12 004	12 004
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	0	0	-1 511	-6 304	-8 060
Sum finans og administrasjon	960 095	1 042 894	1 097 012	1 093 597	1 100 996	1 098 602

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Driftsbudsjettet for rådsområdet finans og administrasjon utgjør 1,1 milliarder kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 27,8 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Elevtallsvekst gir økte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av økt areal for videregående skoler (netto arealtilgang) på 9,0 mill. kr i 2022
- Elevtallsvekst medfører økte utgifter til lokasjonssupport, elev-pc, lisenser mv. på 4,4 mill. kr i 2022, økende til 12,3 mill. kr i 2025
- Ekstraordinær prisøkning på IT-lisenser samlet for Viken fra og med 2022 på 7,1 mill. kr
- Vedlikeholdsbudsjettet opprettholdes på samme nivå som i 2021 inkludert bevilgning i Vikenpakke II, og er som følge av dette tilført 8 mill. kr
- Overgang til skytjenester innebærer økt driftsbudsjett på 7,5 mill. kr i 2022, økende til 20 mill. kr i 2025. Overgangen til skytjenester medfører mindre investeringsbehov.
- Videreføring av midler til lønnsharmonisering 2021 med 1,5 mill. kr
- I tillegg gjennomføres enkelte budsjettekniske endringer (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - Samordning av midler til forsikringskoordinator og -megler 0,55 mill. kr
 - Overføring av midler knyttet til ansvarsforsikring for kommuneansvar og kriminalitet fra fylkesrådsleders kontor på 1,0 mill. kr
 - Overføring av lønnsmidler tilknyttet lokasjonssupport fra de videregående skolene på 4,3 mill. kr

- Overføring av kompetansemidler renholdere og vaktmestere, midler til renholdsmaskiner, utarbeidelse renholdsplaner, oppfølging mot eksterne leverandører av renholdstjenester og vask av vinduer fra utdanning og kompetanse som ikke ble overført ved oppstart av Viken fylkeskommune på 8,1 mill. kr
- Overføring midler til bedriftshelsetjenesten fra videregående skoler i tidligere Akershus som ikke var overført ved oppstart av Viken fylkeskommune på 3,0 mill. kr
- Overføring lønnsmidler til lærlinger fra tidligere videregående skoler i Buskerud som har hatt 50% finansiering i skolens budsjetter som utgjør 1,7 mill. kr
- Overføring lønnsmidler for oppgaver innen digitale skjema overført fra fylkesrådsleders kontor på 0,9 mill. kr
- Overføring lønnsmidler vaktmesterstilling fra utdanning og kompetanse på 0,7 mill. kr

I den kommende 4-årsperioden forventer Viken sterk elevtallsvekst. Flere elever medfører økte utgifter knyttet til lisenser, pc-er og digitale support-tjenester for elever og virksomheter. Elevtallsveksten medfører også større arealer i de videregående skolene som skal forvaltes, driftes og vedlikeholdes. Det legges inn kompensasjon for økte utgifter som følge av elevtallsveksten på 13,4 mill. kr i 2022.

I 2022 er det en ekstraordinær prisvekst på noen områder som er langt høyere enn nivået for fylkeskommunal prisøkning. Dette gjelder blant annet lisenser for programvare som elever og ansatte bruker, hvor det er varslet en prisøkning på inntil 25 prosent.

Det er høy usikkerhet knyttet til utviklingen av markedspriser for blant annet trelast, stål og kobber som benyttes i vedlikehold av fylkeskommunale bygg, samt i byggeprosjekter på skole og tannklinikker. Det er den sterke prisveksten på råvarer som igjen påvirker prisen på bearbeidede produkter. På nåværende tidspunkt er det ikke full oversikt over prisutviklingen og hvordan den vil påvirke Vikens vedlikeholdsprosjekter i 2022 og i påfølgende år. Vurderingen er at Viken vil få mindre igjen for budsjettmidlene til vedlikehold av fylkeskommunale bygg som følge av den ekstraordinære prisveksten i 2021 og anslaget for 2022. Det anslås at over 6 prosent av budsjetttrammen går med til den ekstraordinære prisøkningen, dvs. om lag 6 mill. kr i 2022. For å opprettholde vedlikeholdsnivået fra 2021 opprettholdes samme kronebeløp som i 2021 inkludert bevilgning i Vikenpakke II.

På digitaliseringsområdet skjer det en gradvis overgang fra at man har gjennomført investeringer i digital infrastruktur til at man nå i stedet leier skytjenester. Det er forventet at denne utviklingen fortsetter, slik at investeringsprosjekter på digitaliseringsområdet erstattes av drifts- og leieutgifter for fylkeskommunens bruk av skytjenester. Som følge av dette innebærer fylkesrådets budsjettforslag at midler fra investeringsbudsjettet overføres til driftsbudsjettet i tråd med krav om budsjettering i lov- og forskrift om finansiering av digitale tjenester.

Det er foretatt en rammereduksjon på 6,3 mill. kr i 2022, økende til 21,2 mill. kr i 2025. Rammereduksjonen i 2022 er håndtert ved effektivisering og bemanningsreduksjon, nøktern budsjettering av kostnader, samt økt inntektsbudsjettering. For årene 2023-2025 har Viken behov for å innarbeide et ytterligere økonomisk handlingsrom i form av reduserte netto driftsbudsjettammer. Foreløpig er rådsrådets behov for økonomisk tilpasning lagt på denne budsjettposten. Det vil arbeides videre med tiltak i samsvar med tildelt budsjettamme.

9.4 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Rådsområdet finans og administrasjons hovedprioritering blir å bidra til at rådsområdene når sine mål for utvikling og opprettholdelse av gode og stabile tjenester.

I 2022 vil rådsrådets innsats og prioriteringer være rettet mot følgende hovedområder:

- **Effektiv oppgaveløsning**
Vikens organisasjonsstrategi, digitaliseringsstrategi og innovasjonsstrategi legges til grunn i det videre arbeidet med organisasjonsutvikling, effektivisering og nye arbeidsformer. Temastrategiene tydeliggjør fremgangsmåter, veivalg og endringsprosesser som skal bidra til at fylkeskommunen når samfunnsoppdraget.
- **Gevinstrealisering**
Det utvikles felles metodikk for å identifisere gevinster og nytte-effekter ved innføring av nye verktøy og arbeidsprosesser. Arbeidet med gevinstrealisering skal sikre at vi har identifisert gevinster før arbeidet starter opp, at de følges opp underveis og at vi realiserer gevinster når endringen er gjennomført. Identifiserte gevinster skal synliggjøre både interne og eksterne gevinster, og vise både kvalitative og kvantitative nytteverdier. Digitalisering skal blant annet gi bedre brukeropplevelser, mer tid til å hjelpe våre brukere, kortere saksbehandlingstid og redusere kostnader.
- **Digital arbeidsform**
Erfaringene fra perioden med koronapandemien har gitt Viken et godt grunnlag for å jobbe mer digitalt og skape fremtidsrettede arbeidsplasser. Digitale verktøy har vist seg å være gode verktøy innenfor alle fagområder. Erfaringene legges til grunn for videre utvikling av våre tjenester og i våre investeringer.
Bærekraftig drift og forvaltning

Anskaffelser

Offentlig sektor har en betydelig innkjøpsmakt som må brukes målrettet i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn. I Viken fylkeskommune anskaffes varer og tjenester til drift og investeringer for 5-6 milliarder kroner årlig. I tillegg kommer betydelige kjøp av kollektivtransporttjenester i regi av våre kollektivselskaper. Ved å stille bevisste krav i anskaffelsene, skal Viken fylkeskommune drive samfunnsutviklingen i en grønnere og mer rettferdig retning. Mål og tiltak for dette arbeidet er blant annet beskrevet i anskaffelsesstrategien og eiendomsstrategien.

Eiendomsforvaltning

Bærekraft blir det sentrale i diskusjoner og beslutninger ved alle sider av eiendomsforvaltningen. Uten god økonomi vil ikke tiltakene bli gjennomført, uten gode sosiale løsninger vil ikke folk trives og uten gode løsninger for miljøet har vi ingen framtid. Bygg må bygges slik at de er tilpasset brukernes behov, bærekraftsmålene må ivaretas ved at byggene må ha lang levetid, de må være drifts- og vedlikeholdsvennlige, de må enkelt og rimelig kunne bygges om når behovene endres og være arealeffektive.

Energiforvaltning

Aktiv forvaltning av energiporteføljen skal omfatte økonomi og utvikling, energiledelse gjennom forvaltning og drift, oppgradering og investering i eksisterende bygningsmasse (ENØK-program) og overordnede krav og føringer for nye prosjekter. Viken skal vise vei innen helhetlig forbedring av energiytelsen (reduksjon av klimagassutslipp, produksjon, distribusjon, lagring, omforming og bruk) i egen bygningsmasse.

9.4.1 Fylkesdirektør finans og administrasjon

Det budsjetteres lønn og felles driftsutgifter på dette budsjettansvaret, som samlet har en budsjetttramme på 3,4 mill. kr.

9.4.2 HR

HR omfatter arbeidsgiverpolitikk, HR-støtte til rådsområder, rekruttering, arbeidsmiljø, organisasjonsutvikling, Viken internopplæring og samarbeidet med tillitsvalgte/vernetjeneste.

Budsjettet omfatter lønn og driftsutgifter til ansatte i avdelingen, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. Videre omfatter budsjettet konsernkostnader for bedriftshelsetjeneste, lederutvikling, personalforsikringer, lærlingtilskudd til ca. 170 lærlinger og systemkostnader knyttet til annonsering/rekruttering.

Driftskostnadene er redusert sammenlignet med budsjett 2021. Hovedsakelig skyldes dette effektivisering i forbindelse med naturlig avgang, reduserte frikjøpsordninger til fylkeshovedverneombud og tillitsvalgte, samt reduserte reiseutgifter ved økt digitalisering. Det forventes ytterligere innsparinger i 2023, blant annet for tiltakene som gir helårseffekt i 2023. Ressurser til frikjøpsordninger vil bli vurdert i sak om utredning av Vikens framtid.

Tiltaksplanen i organisasjonsstrategien følges opp. Det innebærer at tiltak innenfor blant annet organisasjonskultur, kompetanseutvikling, delegasjon, plan og styringssystemer og bærekraft er utarbeidet og det jobbes med operasjonalisering. Den årlige evalueringen av hvorvidt organisasjonsstrategien fortsatt er relevant vil igangsettes når Viken sin fremtid er nærmere avklart.

En revisjon av Vikens reglement for tjenestereiser med en tydeligere klima/miljø profil skal implementeres i 2022. Arbeidet igangsettes i 2021.

Viken viderefører det høye ambisjonsnivå med 170 lærlinger i egen organisasjon med ambisjon om å opprettholde de gode resultatene på fullført og bestått.

Det foreslås en budsjetttramme på 127,3 mill. kr i 2022. I tillegg disponeres tidligere avsatte fondsmidler i 2. tertialrapport 2021 til å finansiere et etterslep av lovpålagte helseundersøkelser. Dette utgjør 1,2 mill. kr i 2022, 0,8 mill. kr i 2023 og 0,5 mill. kr i 2024.

9.4.3 Økonomi

Økonomiavdelingen har ansvar for årsregnskap, årsrapportering og løpende bokføring, samt oppfølging av drifts- og investeringsbudsjettet, finansforvaltning og utforming av årsbudsjett og økonomiplan. Videre skal det sikres god internkontroll og å tilrettelegge for virksomhetsstyring som understøtter fylkeskommunens helhetlige plan- og styringssystem.

Anskaffelsesprosess for nytt virksomhetsstyringsverktøy er iverksatt, og implementering av de første modulene gjennomføres i 2022. Anskaffelse av nytt økonomi- og HRM system er også under utredning.

Budsjettet på 66,6 mill. kr inneholder i hovedsak lønn til 80 ansatte og driftsmidler.

9.4.4 Anskaffelser

Anskaffelsesavdelingen har blant annet ansvar for utarbeidelse og oppfølging av rammeavtaler og løpende avtaler på alle felles anskaffelsesområder i fylkeskommunen. I tillegg bistår avdelingen ved avtaleinngåelser knyttet til entrepriser og drift/vedlikehold i nært samarbeid med eiendom og samferdsel.

Strategiske føringer for arbeidet følger av vedtatt anskaffelsesstrategi og Viken-modell for et seriøst arbeidsliv.

Anskaffelsesstrategien angir tiltak for å nå mål innenfor:

- Klima, miljø og samfunnsansvar (inkl. Viken-modellen)
- God utnyttelse av offentlige budsjetter
- Forbedring av fylkeskommunens tjenester – innovativ anskaffelsespraksis
- Utvikling av regionalt næringsliv og Viken fylke

Budsjettet på 37,0 mill. kr er i hovedsak lønn til 37 ansatte og driftsutgifter.

9.4.5 Eiendom

Eiendomsavdelingen har den utøvende eierrollen for fylkeskommunens skoleeiendommer og andre formålsbygg, herunder å bygge, forvalte, vedlikeholde og drifte bygg og tilhørende grunnarealer, samt utvikling, kjøp og salg av eiendommer.

Driftsbudsjett

Budsjettet omfatter lønn og kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av fylkeskommunens bygningsmasse, herunder gjennomføring og dokumentasjon av lovpålagte krav innen HMS som; radon, asbest, miljøfarlige stoffer og funksjonaliteten til varme- og ventilasjonsanlegg.

Driftsbudsjettet for eiendomsavdelingen i 2022 er på 423,2 mill. kr.

Viken fylkeskommune eier og forvalter en bygningsmasse med et areal på ca. 987.000 m² brutto, og en balanseført verdi på ca. 12 milliarder kr. Det er en bygningsmasse med stor spredning i alder og kompleksitet og har stor innvirkning på bruken av byggene. Det er derfor viktig at tilstanden til byggene er tilfredsstillende.

Viktige satsningsområder for 2022 er:

- Sirkulærøkonomi gjennom gjenbruk av maskinpark.
- Etter- og videreutdanning for yrkesgruppen renholdere, herunder yrkesrettet norsk-undervisning, fagbrev i renholdsoperatørfaget og Renholdslederskolen.
- Aktiv kontraktsforvaltning og oppfølging av Viken-modellen, herunder motarbeide sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
- Digitalisering og robotisering innen renhold.
- Utarbeide effektive driftsrutiner og systematisering av kontroll og ettersyn av tekniske anlegg.
- Anskaffelse av nytt forvaltning, drift og vedlikeholdssystem (FDV) og implementere data fra de tre tidligere fylkeskommunene.
- Aktiv energiforvaltning med formål å redusere energiforbruket, implementere energistrategien, anskaffe energioppfølgingssystem og ajourføre energimerking.

- Utbygging av ladeinfrastruktur ved fylkeskommunale eiendommer
- Utvikling og avhending av eiendommer som fylkeskommunen ikke trenger.

Det arbeides med å effektivisere driften gjennom utnyttelse av stordriftsfordeler. Ansvaret for kompetanseutvikling av renholdere og vaktmestere er samlet til eiendomsavdelingen. I tillegg er oppfølging av eksterne renholdskontrakter samlet, med ambisjon om å både øke kvaliteten på det utførte arbeidet og å sikre at kravene i Viken-modellen ivaretas.

Vedlikehold

Det foreslås 102,7 mill. kr til vedlikehold av fylkeskommunens bygg i 2022.

Viken fylkeskommunes bygningsmasse utgjør store verdier og tilstanden på byggene har stor innvirkning på bruken av byggene. Det er derfor viktig at tilstanden til byggene er tilfredsstillende.

Viken eiendom har kartlagt og identifisert et vedlikeholdsbehov for fylkeskommunens bygningsmasse. Fokus i arbeidet med prioritering og gjennomføring av vedlikeholdstiltak har frem til nå vært å unngå at manglende vedlikehold har gitt skader på bygningsmassen, unødvendig energibruk og ikke minst uakseptable HMS-forhold. Denne prioritering har ført til at flere tak har blitt skiftet, varmeanlegg har blitt renset m.m. og et stort antall toalett/garderober har blitt rehabilitert.

Tilbakemeldingen fra brukerne er at dette er tiltak som har gitt økt brukeropplevelse. I tillegg har dette vært tiltak som har gitt økt levetid for byggene, samt energibesparelser.

Arbeidet vil bli videreført i 2022. Bygningsmassen skal ha et «ytre skall som er tett», være energiokonomiske og brukerne skal ha en god opplevelse i byggene.

Midler til vedlikehold på driftsbudsjettet må sees i sammenheng med rehabiliteringstiltak som gjennomføres med finansiering fra investeringsbudsjettet. Det foreslås 100 mill. kr årlig i perioden 2022-2025 til finansiering av en investerings- og rehabiliteringsplan som et bidrag for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkeskommunale bygg. I perioden 2022-2025 vil dette gi et redusert vedlikeholdsetterslep på 200 mill. kr. Det vises til omtale av investeringsprosjekter for rådsområde utdanning og kompetanse i kapittel 10.5.

Risiko knyttet til utviklingen av energiprisene

Det er en betydelig økonomisk risiko knyttet til utviklingen i energiprisen i 2022. Dersom energiprisene vedvarer høye i 2022, kan Vikens avsetning til energitjefondsfond tømmes i løpet av 2021 og 2022. Det anslås et økt finansieringsbehov på om lag 10 mill. kr i 2022 utover rammen for energibudsjettet, avhengig av utviklingen i energiprisene framover.

På bakgrunn av usikkerhet i prisutviklingen i energimarkedet i 2022, vil det foretas en vurdering av energibudsjettet i forbindelse med 1. tertialrapport 2022.

9.4.6 Kvalitet, innovasjon og prosjekt

Avdelingens arbeid skal gi kvalitative og økonomiske gevinster for de andre rådsområdene ved å profesjonalisere fagområdene kvalitet, innovasjon og prosjekt. Dette gjøres gjennom å skape felles metodikk og verktøy, samt gi direkte bistand og kompetanseheving til organisasjonen.

Avdelingen driver fylkeskommunens kvalitetssystem, som er et viktig verktøy i det kontinuerlige forbedringsarbeidet. De fleste av kvalitetssystemets funksjonaliteter er tatt i bruk og organisasjonen

jobber med å fylle systemet med innhold. Parallelt arbeides det med endrings- og kulturarbeid slik at felles praksis legges til grunn. Det tverrfaglige innovasjonsrådet skal øke Viken fylkeskommunes innovasjonsevne og styrke oppgave- og tjenesteutførelsen ved bruk av innovative virkemidler og verktøy.

Avdelingen gir prosjektstøtte i ulike prosjekter, blant annet lese- og skriveprosjekt for minoritetsspråklige elever, styrking av organisasjonens mangfoldsperspektiv, innovasjons- og samfunnsutviklerrollen inn i ansattopplæringen, prosjekt utforming av nye regionale planer og kompetansepilot for næringsutvikling.

Videre ytes bistand til søknad om støtteordninger for innovasjon, og styrking av samarbeid med næringsliv og FoU. Den internasjonale ISO-standarden for innovasjonsledelse i regi av Standard Norge, der avdelingen sitter i den norske komiteen, vil lanseres i 2022.

Implementering av felles prosjektverktøy, samt kompetanseheving av Vikens prosjektledere, gjennom bl.a. ukentlig prosjektforum, legger til rette for en effektiv gjennomføring av prosjekter med fokus på resultater. Vikens gevinstmetodikk er en integrert del av kvalitets- og prosjektarbeidet. Dette arbeidet forventes å kunne identifisere og realisere betydelige gevinster fremover.

Det gjennomføres årlig en undersøkelse for å måle egen innovasjonsevne gjennom InnoMeter, et egenutviklet verktøy. Fylkeskommunen tok initiativ til etablering av et fylkesnettverk for innovasjon, som nå teller 100 deltakere fra alle landets fylkeskommuner, samt KS. Nettverket planlegger i 2022 å gjennomføre et felles innovasjonsprogram for å øke fylkeskommunenes innovasjonsevne gjennom arbeid med innovative virkemidler.

Avdelingen har 11 ansatte og et driftsbudsjett på 12,0 mill. kr.

9.4.7 Digitalisering

Digitaliseringsavdelingen omfatter områdene

- service (herunder blant annet kantiner på fylkeshus, servicesenter, dokumentcenter, IT-brukerhjelp samt lokal IT-støtte på de videregående skolene og andre virksomheter),
- teknologi,
- data- og tjenesteutvikling (herunder informasjonsforvaltning, arkitektur og arkivforvaltning), samt
- forvaltning av digitale løsninger og fagsystemer (tjenesteforvaltning).

Avdelingen har 248 ansatte og 83 lærlinger.

Avdelingen har et samlet ansvar for å koordinere, støtte og være pådriver for digital tjenesteutvikling på tvers av alle rådsområder i hele fylkeskommunen, og bistår alle rådsområdene med dette. Forvaltning av digitale tjenester og fagsystemer i en samlet systemportefølje begynner å gi god effekt, både når det gjelder økonomiske effekter og bedre utnyttelsesgrad. Arbeidet skal videreutvikles slik at fylkeskommunen får hentet ut flere stordriftsfordeler og gevinster av sine investeringer.

Digitaliseringsstrategien som ble vedtatt i 2021 legger grunnlag for hvordan de strategiske målene for digitalisering skal kunne realiseres i økonomiplanperioden. Det er et generelt viktig mål å gi en forutsigbar IT-drift og yte gode og brukervennlige tjenester til alle våre brukere, eksterne og interne (innbyggere, ansatte, elever og politikere).

Driftsbudsjettet for digitaliseringsavdelingen er totalt på 427,5 mill. kr.

9.5 Klimatiltak

Det viktigste klimatiltaket for Viken fylkeskommune er å ta vare på, og forlenge levetiden, på den eksisterende bygningsmassen gjennom økt satsing på vedlikehold og rehabilitering. I dette ligger også en bevisst holdning til energiøkonomisering (ENØK), blant annet ved å innføre et energioppfølgingsystem for fylkeskommunale bygg.

Viken fylkeskommune skal i alle relevante anskaffelser stille minstekrav til klima og miljø, og/eller vekte klima- og miljøkrav høyt slik at det får praktisk betydning for valg av leverandører. Viken fylkeskommune skal sette klima og miljø over kortsiktig økonomisk gevinst. Anskaffelsespraksisen skal innrettes slik at unødvendig material- og energibruk unngås, gjenbruk økes og andre sirkulærøkonomiaspekter ivaretas. Miljø som gjennomfører anskaffelser og bestillere i virksomhetene får kompetanseheving i klima- og miljørettede anskaffelser. Dette skjer gjennom opplæring, samt samarbeid med fylkeskommunal fagkompetanse innenfor klima- og miljø. Det er opprettet innkjøpskontakter på virksomhetene som tilføres nødvendig basiskunnskap.

Digitalisering vil være et viktig verktøy for å bidra til å realisere flere av klimamålene. Dette kan skje gjennom bedre anvendelse av eksisterende teknologi og utvikling av teknologi som i dag ikke finnes. Dette krever større samskaping mellom ulike fagområder og virksomheter i offentlig og privat sektor. Det er også viktig å fokusere på brukerne og deres behov, og det arbeides med å sette sammen og utnytte eksisterende digitale data for å klare å få til ansvarlig innovasjon.

I 2022 vil det bli arbeidet med en digital bærekraftssjekk og et bærekraftsbarometer, som et hjelpemiddel i Vikens bærekrafts arbeid.

Flere klima- og miljøtiltak knyttes til kjøp og forvaltning av digitalt utstyr/ klienter (pc-er for ansatte og elever og mobiltelefoner for ansatte). Dette innebærer for eksempel å vurdere økt levetid, krav til gjenbruk og krav til reparasjonsvennlighet. Det arbeides også med å etablere et sirkulært bruktmarked for å få til bedre utnyttelse av eksisterende kontormøbler. Andre eksempler på tiltak knyttet til spesifikke tjenester gjelder blant annet digitale abonnementer på aviser og tidsskrifter, tilrettelegging for sykkelvennlig arbeidsplass og gjennomføring av tiltak for redusert matsvinn i kantinene. Det etableres regionale maskinpooler med større renholdsmaskiner for periodisk renhold på den enkelte skole, delvis gjennom innsamling/gjenbruk av eksisterende maskiner.

9.6 Investeringsbudsjett

Tabell 13 Investeringsbudsjett finans og administrasjon

R03 Finans og administrasjon (tall i 1 000 kr)	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Digital tjenesteutvikling	33 729	102 990	50 000	40 000	25 000
Fylkeshusene - investeringstiltak	1 500	22 300	0	0	0
Leif Tronstad plass	8 500	5 800	0	0	0
Sum	43 729	131 090	50 000	40 000	25 000

Rådsområde finans og administrasjons investeringsramme i økonomiplanperioden utgjør 246,1 mill. kr. Investeringsbudsjettet i 2022 utgjør 131,1 mill. kr, hvorav 57,9 mill. kr rebudsjettes fra 2021.

Rådsområdet har ansvaret for prosjekter innenfor digital tjenesteutvikling og tiltak på fylkeskommunens egne administrasjonsbygg. Eiendomsavdelingen utfører i tillegg byggeprosjekter på

bestilling fra øvrige rådsområder, hvor budsjett og omtale av prosjektene ligger under de respektive rådsområdenes tekstkapitler.

9.6.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i investeringsbudsjettet

Digital tjenesteutvikling

Det foreslås 218 mill. kr i investeringsramme i 4-årsperioden, herav 53 mill. kr i ubrukte midler fra tidligere år til investeringer i «digital tjenesteutvikling». Midlene skal benyttes til å realisere pågående prosjekter og rådsområdenes nye digitaliseringsbehov.

Fylkeskommunen skal ta del i den nasjonale digitale satsingen, bidra til flere regionale og nasjonale fellesløsninger, forbedre og transformere flere av våre egne tjenester ved hjelp av f.eks. datadeling, oppdatert IT-infrastruktur, sikkerhetsløsninger, automatisering og kunstig intelligens, og også bidra til at teknologi er en del av løsningen for å nå FN's bærekrafts mål.

Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester vil føre til økt driftsbehov for digitaliseringsavdelingen, mens gevinstene skal hentes ut i linjeorganisasjonen; dvs. fra andre rådsområder og fra andre avdelinger i rådsområde finans- og administrasjon. De mest sentrale tiltakene som skal iverksettes i løpet av økonomiplanperioden er knyttet til å forbedre og effektivisere arbeidsprosesser ved innføringen av Visma In School, nytt biblioteksystem, konsolidert elektronisk pasientsystem for tannhelse, mobilitet innen samferdselsområdet, ny løsning for eiendomsforvaltning og renhold. I tillegg skal tekniske løsninger med nytt trådløst nettverk og sikkerhetsløsning for hele fylkeskommunen gjennomføres. Arbeidet med å avhende gamle løsninger for å få bort pukkelkostnader skal prioriteres. Løsninger for datadeling og -håndtering skal bidra til å understøtte nye og fremtidige forbedringer av tjenester fylkeskommunen leverer. 12 mill. kr til en videreføring av arkivryddingsprosjektene fortsetter som planlagt i 2022.

Fylkeshusene - investeringstiltak

Det foreslås ombygging av kantinekjøkken og fylkestingssal ved fylkeshuset i Drammen. Planlagt oppstart og gjennomføring av tiltaket er satt til 2022. Total kostnadsramme for prosjektet utgjør 24 mill. kr. Det avsettes 22,3 mill. kr i 2022, hvorav 4,9 mill. kr er rebudsjetteringer.

Leif Tronstads plass

Budsjettrammen for Leif Tronstad plass utgjør 5,8 mill. kr i 2022. Det planlegges en sak til behandling i fylkestinget i 4. kvartal 2022. En forsinket framdrift i prosjektet skyldes forsinkelse av tillatelse for oppstart av reguleringsplanarbeidet av Bærum kommune.

10 Utdanning og kompetanse

10.1 Kort om rådsområdet hovedansvarsområder

Fylkesrådsområdet for utdanning og kompetanse omfatter:

- videregående opplæring i skole og bedrift inklusive voksne med rett til videregående opplæring
- opplæring av grunnskoleelever i sosiale og medisinske institusjoner
- opplæring innenfor kriminalomsorgen
- fagskoleutdanning
- folkehøgskoletilbud
- oppfølgingstjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste, karriereveiledning og andre pedagogiske støttetjenester
- tilbud til ungdom i målgruppen som er utenfor videregående opplæring.

Tabell 14 Utvalgte nøkkeltall

Utvalgte nøkkeltall per september 2021	Antall
Antall elever i videregående skole per 17.09.21 1)	41 102
Antall løpende lærekontrakter per 17.09.21 2)	7 578
Antall løpende opplæringskontrakter per 17.09.21 2)	464
Antall studenter i høyere yrkesfaglig utdanning per 01.10.21 3)	2 127
Antall deltagere i voksenopplæring per 30.09.21 4)	4 057
Antall brukere av karriereveiledning	5 777
Antall karriereveiledningssamtaler	8 238

1) Foreløpige inntaksdata 2) Tallene kommer til å øke fordi det er mange kontrakter som ikke er godkjent ennå

3) Studenter registrert i det skoleadministrative systemet VIS 4) Innhentet fra seksjon for voksenopplæring og karriereveiledning

Tabell 15 Resultater

Resultater	Andel (%)
Andel fullført og bestått i skoleåret 2020-21 (%)	87,7
Andel bestått fag- og svenneprøver (%)	94,2
Andel fullført og bestått etter 5/6 år (%) 1)	79,0
Andel lærlinger med oppnådd fag-/svennebrev etter 5 år (%) 2)	84,7

1) For elever som startet i videregående opplæring henholdsvis i 2014, 2013 eller 2012

2) For lærlinger som startet i lære henholdsvis i 2015, 2014 eller 2013

Andel fullført og bestått i skoleåret viser andelen elever som fullfører og består på hvert årstrinn i skole. Andelen som fullfører og består etter 5/6 år inkluderer også opplæringen i bedrift. Det er normalt at prosentandelen for fullført og bestått pr. skoleår vil ligge høyere. Mellom skoleår, og mellom opplæring i skole og opplæring i bedrift, vil det blant annet være elever som har sluttet/avbrutt opplæringen.

Tabell 16 Nye elevplasser - prognoser

Nye elevplasser i perioden 2021-2028	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028
Elevplasser	44 613	45 267	45 564	46 407	47 131	47 471	47 046
Økning år til år		654	297	843	724	340	-425
Akkumulert økning		654	951	1 794	2 518	2 858	2 433
Økning år til år i prosent		1	1	2	2	1	-1
Akkumulert økning i prosent		1	2	4	6	6	5
Elevgrunnlag (3 årskull)	47 028	47 702	47 939	48 825	49 480	49 986	49 667

1) I tillegg kommer kjøpte elevplasser, anslått 700, og grunnskoleplasser anslått 440.

Det har vært en sterk vekst i behov for antall elevplasser de senere år, spesielt i pressområder rundt Oslo. Høsten 2021 ble det opprettet 52 nye klasser, delvis som følge av elevtallsvekst, men også som følge av fagfornyelsen videregående trinn 2 yrkesfag hvor det er opprettet flere programområder. Det har vært krevende å få plass til alle elever ved elevinntaket høsten 2021, og presset på skoleanleggene er stort. Det er vekst både i ungdomskullene og innen voksenopplæring.

Elevtallsveksten fortsetter i perioden mot 2026. Allerede i 2022 er det forventet ytterligere vekst på 650 elevplasser, og ytterligere ca. 1 850 nye elevplasser i 2026. Så langt ser det ut til at toppåret er i 2026, hvor det er anslått et behov for 2 850 flere elevplasser sammenliknet med inneværende skoleår. Det er behov for større utbygginger av elevplasser, og det vil også være behov for økt leie, både i og i påvente av byggeperioden. Det vises til omtale av hvert prosjekt i delkapitlet om investeringsbudsjett.

10.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Flere delmål og resultatkrav er relevante for rådsområdet utdanning og kompetanse. De viktigste er:

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

Oppstart av regional plan for kompetanse og verdiskaping skal gi en bedre sammenheng mellom behovene for kompetanse og tilbudet av kompetanse i vikensamfunnet.

Kompetansegivende tilbud til ungdom som ikke er i opplæring eller arbeid er videreutviklet lokalt i samarbeid med kommune, videregående skole, oppfølgingstjenesten og NAV.

Delmål 1.14: I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.

Resultatkrav:

Det er nulltoleranse mot alle former for krenkelse i Viken. Det jobbes systematisk og tverrfaglig i alle virksomheter tilknyttet Viken slik at antall elever, lærlinger, lærekandidater og ansatte som opplever å bli utsatt for krenkelser reduseres.

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

Sirkulærøkonomi: utredninger som grunnlag for investeringsbeslutninger inneholder minst et alternativ med gjenbruk av eksisterende bygningsmasse.

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Resultatkrav:

Viken har som mål at 87 prosent skal fullføre og bestå opplæring i skole årlig på sitt nivå og 93 prosent skal bestå fag-/svenneprøve og kompetanseprøve innen 2022.

Rammeverket for læring og ledelse i vikenskolen er videreutviklet til versjon 2.0. Relevant kompetanseutvikling for ledere, lærere og andre ansatte med basis i rammeverkets formål er påbegynt.

Det utarbeides en helhetlig strategi til fylkestinget for at flere skal fullføre og bestå videregående opplæring. Målet er at alle elever fullfører videregående opplæring innen 2030. Helhetlig strategi er vedtatt i fylkestinget i 2022.

Strategi for helsefremmende skoler følges opp gjennom lokale planer og piloter på gratis skolemat og et lavterskeltilbud på elev- og helsetjenesten.

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

I 2022 skal det arbeides med å konsolidere fagskolens organisasjon, med utgangspunkt i skolens strategi vedtatt i 2021, slik at skolen står best mulig rustet både til drift og utviklingsoppgaver.

Det arbeides videre i 2022 med å etablere system for høyere yrkesfaglige studietilbud som dekker lokale behov for kompetanse i arbeidslivet. De videregående skolene kan benyttes som opplæringsarenaer på kveldstid.

Flere minoritetsspråklige enn i 2021 kvalifiseres til arbeid gjennom tilrettelagte opplæringstilbud og gjennom ordinær videregående opplæring.

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser.

Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte.

Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

Utredninger som grunnlag for investeringsbeslutninger for nybygg skal inneholde krav til utarbeidelse av klima- og miljøklassifiseringer samt livsløpsanalyser som redegjør for ambisjonsnivå pr. prosjekt.

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

Resultatkrav:

Utredninger av utbygginger av skoler ivaretar sambruk og spleiselag med kommuner. Kommuner er involvert i tidligfase av prosjektene.

10.3 Driftsbudsjett

Tabell 17 Driftsbudsjett utdanning og kompetanse

Utdanning og kompetanse (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør utdanning og kompetanse	11 195	16 390	16 546	16 546	16 546	16 546
Opplæring (4 områder/avdelinger)	5 996 042	5 719 413	5 927 618	5 878 171	5 940 966	6 016 811
Forvaltningsutvikling	255 533	389 037	444 373	448 787	449 042	449 042
Kompetanseutvikling	820 508	1 278 627	1 347 625	1 347 625	1 347 625	1 347 625
Foreløpig ufordelt budsjettsaldering 2023-2025	0	0	0	-36 531	-73 170	-109 756
Sum utdanning og kompetanse	7 083 278	7 403 467	7 736 162	7 654 598	7 681 009	7 720 268

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Driftsbudsjettet for rådsområdet utdanning og kompetanse utgjør 7,7 milliarder kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 196 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Midler til elevtallsvekst med 74,3 mill. kr.
- Midler til styrking yrkesfag med 20,6 mill. kr.
- Midler til eksterne leieutgifter til paviljonger i skoler som har pågående byggeprosjekter og elevtallsvekst er styrket med 65,3 mill. kr.
- Kompensasjon for endring i premiesatsen for Statens pensjonskasse i 2022 med 17,8 mill. kr.
- I tillegg gjennomføres enkelte budsjettekniske endringer (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - Midler til kommunal helsesykepleierressurs overført fra plan, klima og miljø med 11,0 mill. kr.
 - Overføring av lønnsmidler tilknyttet lokasjonssupport til finans og administrasjon på 4,3 mill. kr.
 - Overføring av kompetansemidler renholdere og vaktmestere, midler til renholdsmaskiner, utarbeidelse renholdsplaner, oppfølging mot eksterne leverandører av renholdstjenester og vask av vinduer til finans og administrasjon som ikke ble overført ved oppstart av Viken fylkeskommune på 8,1 mill. kr.
 - Overføring midler til bedriftshelsetjenester i finans og administrasjon fra videregående skoler i tidligere Akershus som ikke var overført ved oppstart av Viken fylkeskommune på 3,0 mill. kr.
 - Overføring lønnsmidler for læringer i tidligere videregående skoler i Buskerud som har hatt 50 prosent finansiering i skolens budsjetter til finans og administrasjon som utgjør 1,7 mill. kr.
 - Overføring lønnsmidler vaktmesterstilling til eiendom i finans og administrasjon på 0,7 mill. kr

Det er foretatt en rammereduksjon på 30 mill. kr, som er fordelt gjennom en reduksjon i budsjettet til gjesteelever på 15,9 mill. kr, reduksjon i budsjettet for privatisteksamen med 7 mill. kr, avvikling av frikjøpsressurs til Visma In School fra høsten 2022 med 1,5 mill. kr. I tillegg er det redusert/fjernet

enkelte tiltaksposter innenfor skoleutvikling til de videregående skolene med 4,9 mill. kr. På sentrale budsjettposter i fylkesadministrasjonen er det kun gitt priskompensasjon der det er nødvendig for å sikre forsvarlig budsjettering.

For årene 2023-2025 har Viken behov for å innarbeide et ytterligere økonomisk handlingsrom i form av reduserte netto driftsbudsjetttrammer. Foreløpig er rådsområdets behov for økonomisk tilpasning lagt på denne budsjettposten. Det vil arbeides videre med tiltak i samsvar med tildelt budsjetttramme.

10.3.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet viderefører i all hovedsak aktiviteter som i 2021. Det er lagt inn kompensasjon for elevtallsveksten alle årene i økonomiplanperioden. Elevtallsveksten høsten 2021 er lagt inn med helårsvirkning i 2022, og budsjettet er på grunn av dette styrket med 74,3 mill. kr. Det er også lagt inn budsjettøkning for elevtallsveksten fra høsten 2022. Budsjettet til voksenopplæring og minoritetsspråklige styrkes etter en intern omprioritering med 27,4 mill. kr pga. flere elever og økte rettigheter til særskilt språkopplæring. I tillegg er tilleggsbevilgning til Høyskolen for yrkesfag budsjettet med 2 mill. kr.

Den vedtatte strategien for helsefremmende skoler følges opp av lokale tiltaksplaner i 2022 på den enkelte skole. Videre innføres et elektronisk elev- og helsetjenestetilbud som et lavterskeltilbud for alle elever i Viken. Satsingen på gratis skolemåltid videreføres og piloten evalueres i 2022. Samlet er det avsatt 13,5 mill. kr i 2022 til arbeidet med helsefremmende skoler. I tillegg er 11,0 mill. kr til kommunal helsesykepleierressurs budsjetteknisk overført til rådsområdet, og disse midlene inngår som en del av midlene til helsefremmende skoler.

5 mill. kr, som ble vedtatt i økonomiplanen for 2021-2024, videreføres til innkjøp av trykte og digitale læremidler for fagfornyelsen.

Den vedtatte lærekandidatordningen i Viken videreføres i 2022. Vikens satsing på læreplassgaranti følges opp i samarbeid med bransjer, bedrifter og partene i arbeidslivet.

Samarbeid mellom skole og arbeidsliv er høyt prioritert i Viken og skal utvikles videre i 2022.

Videregående opplæring i skole

Videregående opplæring tilbys ved 58 videregående skoler. Det er 45 267 elevplasser i videregående skoler i Viken, og en forventer elevtallsvekst i årene fremover særlig i Asker og Bærum, Romerike, Drammensregionen og Follo.

Hovedtyngden av skolene er kombinerte videregående skoler med en god fordeling av studieforberedende (studiespesialiserende) og yrkesforberedende opplæringstilbud. Det er stor bredde i opplæringstilbudet i Viken.

De videregående skolene samarbeider med offentlig og privat arbeidsliv ved at yrkesfaglig fordypning og deler av programfagopplæringen i yrkesfag skjer ute på arbeidsplasser med bransjens utstyr og kompetanse på dette, og at ansatte fra arbeidslivet er inne på skolen og har deler av opplæringen.

Budsjettene for de videregående skolene og andre virksomheter er i 2022 basert på tidligere vedtatte budsjetttrammer. De videregående skolene er kompensert for vedtatt aktivitetsendring og endring i klassetall. Det er satt av 5 536 mill. kr netto til driften av de videregående skolene i 2022.

I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er det foreslått 304,5 mill. kr for at personer uten lovfestet rett til videregående opplæring kan få mulighet til å oppnå studie – eller yrkeskompetanse. Vikens andel av midlene er foreløpig ukjent.

Videregående opplæring i bedrift

I Viken var det pr september 2021 8 042 løpende lære- og opplæringskontrakter. Tallet forventes å stige frem mot 31.12.21, ettersom arbeidet med formidling av søkere til læreplass ikke avsluttes før i løpet av oktober. Det er også 380 som pr. utgangen av september har takket ja til tilbud om fagopplæring i skole høsten 2021. Opplæringen skjer gjennom 85 godkjente opplæringskontorer med 3 700 medlemsbedrifter, og i samarbeid med om lag 1 450 selvstendig godkjente lærebedrifter.

Det er avsatt 897,8 mill. kr netto til opplæring i bedrift i 2022. 711,3 mill. kr er avsatt til tilskudd og kontrakter, 44,1 mill. kr til formidling og 74,8 mill. kr til fagprøver. Øvrige midler gjelder oppfølging av bedrifter og opplæringskontor og lønns og driftsmidler til avdelingen sentralt.

Samarbeid med arbeidslivet om fag og yrkesopplæringen er en satsing og inkluderer både løpende driftsposter og tilleggsbevilgninger fra fylkestinget:

- Videreutvikle opplæringsarenaen Kongsberg Kompetansesenter for Yrkesfag (KKY) med 2,9 mill. kr.
- Videreutvikle opplæringsarenaen i Vikersund Hoppbakke (*Hoppbakkeprosjektet*) med 4 mill. kr.
- Videreutvikle tiltaket Skole på byggeplass med 3,2 mill. kr.
- Videreutvikle tiltaket *Aktiv på vei mot læreplass* med midler bevilget av fylkestinget i 2021 med 2,0 mill. kr.
- Ekstra tiltak for å tette hull hos lærlingene slik at forutsetningene for å bestå fagprøven styrkes ved å tilføre lærebedrifter som gjør tiltak ekstra midler bevilget av fylkestinget i 2021 med 1,0 mill. kr.

I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er det forslag på landsbasis om 111,8 mill. kr i øremerket tilskudd for at flere som allerede har studie -yrkeskompetanse skal ta fagbrev, samt 256,5 mill. kr i øremerket tilskudd til finansiering av utvidelse og forsterking av arbeidet med flere læreplasser. Regjeringen Solberg har også foreslått 80 mill. kr for å legge til rette for mer fleksible og tilpassede opplæringsløp, samt 46 mill. kr til Fagbrev på jobb. Vikens andel av disse midlene er foreløpig ukjent.

I tråd med regjeringens forslag blir lærlingtilskuddet nominelt videreført fra 2021 til 2022 (ikke prisjustert). Regjeringen foreslår også at den midlertidige økningen i lærlingetilskuddet i 2020 og 2021 ikke videreføres i 2022. Dette er lagt til grunn i fylkesrådets budsjettforslag.

Voksenopplæring, karriereveiledning og minoritetsspråklige

I skoleåret 2021-22 gjennomføres totalt 206 kurs med 4 057 deltakere. Dette omfatter også kurs i tilpasset språkopplæring ved 27 videregående skoler. Over 80 prosent av de som søker og får voksenrett, er minoritetsspråklige. Viken fylkeskommune har et bredt tilbud av utdanningsprogram slik at alle voksne kan tilbys et opplæringstilbud som er i tråd med ønsket sluttkompetanse.

Opplæringen for voksne skal i stor grad tilpasses den enkelte søkers behov. I den forbindelse tilbyr flere av skolene i Viken opplæring både på dag- og kveldstid. Tilbudet skal være gratis og tilpasset behovet til den voksne, både når det gjelder tid, sted, lengde og progresjon. Opplæringen skal bygge på den voksnes formal- og realkompetanse, og fylkeskommunen skal derfor tilby realkompetansevurdering før inntak. Voksne uten rett til videregående opplæring kan likevel søke om skoleplass. Det er fylkeskommunen som avgjør om de blir tatt inn. Voksne uten rett til videregående opplæring, som allerede er tatt inn på videregående opplæring, har likevel rett til å fullføre opplæringen.

Andel minoritetsspråklige elever er økende, og det medfører økt behov for oppfølging og koordinering av elevenes rett til språkopplæring. Midlene til opplæring for minoritetsspråklige elever er i hovedsak fordelt på enkelte videregående skoler i kombinasjonsklasser. I tillegg fordeles en mindre sum til skolene etter vedtak om særskilt språkopplæring.

Budsjettet til voksenopplæring og minoritetsspråklige styrkes med 27,4 mill. kr pga. flere elever og økte rettigheter til særskilt språkopplæring. Det er samlet satt av 290,9 mill. kr netto til seksjonen. 195,3 mill. kr er avsatt til voksenopplæring, 12,9 mill. kr minoritetsspråklige, 7 mill. kr til karriereveiledning og 61,6 mill. kr til jobbsjansen. Øvrige midler gjelder leie av lokaler og lønns- og driftsmidler til avdelingen sentralt.

Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler)

I henhold til Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven §3), skal fylkeskommunen tilby høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behov for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt. Fylkeskommunene skal bidra til et mangfold av private og offentlige tilbydere og har et samlet forvaltningsansvar for de statlige midlene til dette formålet. Fylkeskommunen forvalter et betydelig statstilskudd som del av finansieringen av de private og offentlige fagskoletilbudene. Det er vedtatt en lovendring som gjør det mulig for fagskolene å etablere kortere moduler av studietilbud. Midlene skal gå til både ordinære studietilbud og til etter- og videreutdanningstilbud. Fylkestinget behandler årlig prinsipper for tildeling av driftstilskudd til fagskolene og vedtok i september 2021 prinsippene for tildeling for 2022.

Den fylkeskommunalt eide fagskolen, Fagskolen i Viken, har 2 127 fagskolestudenter pr. 01.10.21. Fagskolen i Viken har i flere år hatt studentvekst, særlig innenfor nettilbudene som tas på deltid over fire år. Til fagskolen i Viken er det satt av 62,8 mill. kr netto som fylkeskommunens finansieringsandel. Dette er samme nivå som i 2021.

Høyskolen for yrkesfag

Viken fylkeskommune er eier av Høyskolen for yrkesfag AS sammen med Innlandet og Vestfold Telemark fylkeskommuner. Høyskolen har i 2021 søkt eierfylkene om 2 mill. kr i tre år for å sikre institusjonsakkreditering og dermed komme inn under statlig finansieringsordning. Tilbudet er nytt i Norge og er det første høyskoletilbudet som søker institusjonsakkreditering for fagutdanning på høyskolenivå.

Forsøks- og utviklingsarbeid og kompetanseutvikling

Det er satt av totalt 96 mill. kr til forsøks- og utviklingsarbeid og kompetanseutvikling.

Forsøks- og utviklingsarbeid

For å lykkes med å få flest mulig ungdommer til å fullføre og bestå videregående opplæring er det utviklet et *rammeverk for læring og ledelse i Vikenskolen*. Formålet er å sikre høy kvalitet på opplæringen i alle klasserom og verksteder ved Vikens 58 skoler. Rammeverket ble lansert i februar 2021 og vil bli videreutviklet i 2022. Rammeverket ligger til grunn for kompetanseheving i skolen og skoleeiers oppfølging av skolene og i vinklingen på øvrig forsøks- og utviklingsarbeid i skolene.

For å sikre riktig kompetanse for ungdommene våre bidrar både videregående skoler og arbeidslivet med ulike forsøks- og utviklingstiltak. I tillegg er Inspiria Science Center, Vitenparken, Ung Invest AiB, Skole på byggeplass, opplæring samlokalisert med arbeidslivet, og tilsvarende samarbeidsprosjekter med arbeidslivet i viktige arenaer. Dette er alle tiltak som er avhengig av fylkeskommunale driftsmidler.

Det jobbes systematisk for å få flere elever, lærlinger, lærere, instruktører, bedrifter og skoler til å delta i internasjonale prosjekter. Tilgangen på ekstern prosjektfinansiering skal styrkes, spesielt gjennom EU-programmet Erasmus+. Skoleeier vil bistå virksomhetene til å søke om EU-midler.

Kompetanseutvikling

Fylkeskommunen har ansvar for, gjennomfører og finansierer ulike kompetanseutviklingstiltak for ledere, lærere, rådgivere, andre ansatte, prøvenemndsmedlemmer, faglige ledere og instruktører. I tillegg har finansierer fylkeskommunen veiledning av nye lærere og ulike kompetansenettverk. Alle tiltakene er utformet med utgangspunkt i nytt læreplanverk, opplæringslov og rammeverk for læring og ledelse i Vikenskolen.

Den nasjonale satsingen «Kompetanse for kvalitet» har ulike videre- og etterutdanningstilbud som skal styrke faglig formalkompetanse hos lærerne. Fylkeskommunen bidrar med like mye i egenandel som det gis i statlige overføringer.

Gjennom de nasjonale satsingene Desentralisert kompetanseordning (DEKOMP) for henholdsvis skole og yrkesfag, sikres lærerne i Vikenskolen kompetanseheving innenfor profesjonsutvikling i fagfornyelsen, programmering, veiledning av nyutdannede lærere og fagspesifikk etterutdanning. Gjennom DEKOMP yrkesfag prioriteres yrkesfaglærerne i tråd med den nasjonale satsingen på å øke statusen og øke rekrutteringen til yrkesfagene. Fylkeskommunen bidrar med en egenandel i tillegg til statlige overføringer.

Viktige digitale satsinger

Viken fylkeskommune tok høsten 2020 i bruk VIS (Visma InSchool) som nytt skoleadministrativt system for alle Vikens 58 videregående skoler, fagskolen i Viken og for privatistene. Selv om løsningen fortsatt er i utvikling, forventes det i løpet av 2022 at erfaring med og økt kompetanse vil bidra til å nå målene for det nasjonale prosjektet.

Høsten 2021 ble det igangsatt et prosjekt med mål om å utarbeide en struktur og systematikk på sentralt nivå som skal sikre stabil tilgang til læremidler, anskaffelser som er i tråd med lov og forskrift, og som samtidig sikrer ivaretagelse av personvern. Prosjektet gjennomføres i løpet av 2022. Videre tilbyr fylkesadministrasjonen skolene støtte og kompetanseheving i bruk av verktøy og digital didaktikk, finansiert gjennom sentrale midler i budsjettet for rådsområde kompetanse.

Det interkommunale samarbeidet Nasjonal digital læringsarena (NDLA) gir fri tilgang til digitale læremidler til bruk i videregående opplæring. Den enkeltes fylkeskommunes bidrag til NDLA er utledet fra elevtallet i videregående skoler. For 2022 vil fylkeskommunens totale bidrag til NDLA være ca. 29 mill. kr.

10.4 Klimatiltak

10.4.1 Tiltak for å redusere direkte utslipp i egen virksomhet

Digitale møter. Størst mulig bruk av digitale møter og samlinger for å redusere reiseaktivitet for ansatte og eksterne deltakere.

Utskiftningsplan til fossilfrie kjøretøy og arbeidsmaskiner. 12 skoler har tiltak på dette nå i 2021, og det har vært dialog med ytterligere 14 skoler rundt det samme. Dette er en handlingsplan til vedtatt strategi *Plan for fossilfri verksemd 2028*.

En av de videregående skolene har på utlån elektriske anleggsmaskiner for å prøve dem ut høsten 2021. Dette vil kunne være aktuelt for flere skoler med anleggsgfag når anleggsmaskiner skal fornyes.

Sertifisering som miljøfyrtårn. 11 skoler ble gruppesertifisert våren 2021. Flere skoler er i gang med sertifiseringsprosessen.

10.4.2 Tiltak for å redusere indirekte utslipp

Investeringsprosjekter skolebygg

Rådsområde utdanning og kompetanse planlegger og gjennomfører en rekke investeringsprosjekter i økonomiplanperioden. Vikens klima- og miljøambisjoner søkes ivare tatt gjennom krav knyttet til miljøvennlige skolebygg i forbindelse med investeringsprosjekter gjennom at følgende vurderinger og aktiviteter i planleggingsfasen skal gjennomføres:

- Vurdere ambisiøse klimatiltak i tråd med målsetning for Viken fylkeskommune innen miljøklassifisering, energibruk og reduksjon av klimagassutslipp i tidlig fase i arbeid med byggeprosjekter.

- Energieffektive bygninger med høy andel fornybar energi skal vurderes i tidligfase i arbeid med byggeprosjekter.
- Det skal benyttes miljøriktige materialer og løsninger.
- Det skal legges til rette for en ressursbesparende driftsform som ivaretar opplæringsvirksomheten på dagtid og kveldstid, samt mulighet for ekstern bruk gjennom driftsåret.
- Skoleanlegget skal være tilpasningsdyktig og fleksibelt slik at det uten store endringer i bygningsmassen kan være funksjonelt i hele anleggets levetid. Skoleanlegget skal også imøtekomme endrede krav, nye arbeidsformer, opplæringsstruktur (utdanningsprogram), organisasjonsformer og elevsammensetninger.

I forbindelse med byggeprosjektene ved Kongsberg, Bleiker, Ås og Eikeli videregående skoler er det utarbeidet miljøoppfølgingsplaner og livsløpsanalyser. Det har også vært fokus på arealeffektive bygg og gjenbruk av eksisterende bygg. Det benyttes massivtre og lavkarbonbetong i bærende konstruksjoner, solceller, energi brønner og lignende tiltak for å oppnå redusert bruk av energi.

Utstyr og inventaranskaffelser investeringsprosjekter skolebygg

Ved anskaffelser av inventar og utstyr til nye byggeprosjekter er det fokus og bevissthet rundt gjenbruk av utstyr/inventar, og nyanskaffelser gjøres via rammeavtaler med miljøsertifiserte leverandører. Anskaffelser utføres nå ved Bleiker, Eikeli, Ås, Kongsberg og Halden videregående skoler – PUAS (leie).

10.5 Investeringsbudsjett

Tabell 18 Investeringsbudsjett utdanning og kompetanse

R04 Utdanning og kompetanse (tall i 1 000 kr)	Kostnads- ramme totalt	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Prosjekter under gjennomføring:						
Halden vgs - leie PUAS-bygg - Utstyr og inventar	48 600	0	48 600	0	0	0
Bleiker vgs – ombygging og utbygging fra 450 til 900 elevplasser	411 273	199 600	79 750	35 000	0	0
Bleiker vgs - flerbrukshall	52 000	26 000	0	0	0	0
Ås vgs - ombygging og utbygging fra 1150 til 1500 elevplasser	422 292	193 700	80 450	2 000	0	0
Ås vgs - flerbrukshall	35 000	18 000	17 000	0	0	0
Eikeli vgs - ombygging og utbygging fra 450 til 750 elevplasser	350 000	165 540	52 260	0	0	0
Ringerike vgs - utvidelse/nybygg	541 000	17 500	6 500	0	0	0
Kongsberg vgs - samløkalisering	534 325	120 000	265 000	95 000	13 449	0
Buskerud vgs - fjøs	71 400	26 800	9 900	0	0	0
Drammen vgs - 27-30 elevs rom	32 100	1 200	9 000	0	0	0
Nesbru vgs - innelima utbedring ventilasjon	64 500	1 500	13 500	0	0	0
Ås vgs - kapasitetsutvidelse, påbygg bygg F	81 400	4 000	4 000	0	0	0
Investeringsreserve		10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Øvrige prosjekter (under 20 mill. kr.)		94 149	4 300	0	0	0
Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak:						
Ny vgs i Ski sentrum - 1100 elevplasser	1 656 000	39 300	50 000	250 000	410 000	450 000
Rud vgs - ombygging og utbygging fra 750 til 1300 elevplasser	1 310 000	27 800	50 000	250 000	350 000	410 000
Skedsmo vgs - utbygging og ombygging	779 000	600	10 200	114 400	336 500	202 500
Lørenskog vgs - utbygging 350 elever	269 000	726	5 000	80 000	125 000	56 000
Fredrik II vgs - tomt Værste	98 100	0	98 100	0	0	0
Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning:						
Utbygginger for økt kapasitet		3 000	61 000	370 900	339 000	261 000
Utbygginger/ombygginger rehabiliteringsbehov		6 400	75 000	323 000	285 000	286 931
Programmering/utredning		7 000	20 000	10 000	10 000	10 000
Årlige avsetninger:						
Investerings- og rehabiliteringsplan (IRP)		0	100 000	100 000	100 000	100 000
Ombygging/tilpasning div. skolebygg		3 757	55 000	50 000	50 000	50 000
Inneklimatiltak div. skolebygg		37 499	20 000	20 000	20 000	20 000
Brannsikringstiltak div. skolebygg		20 540	20 000	20 000	20 000	20 000
Kostnadskrevende utstyr		26 500	15 300	15 300	15 300	15 300
Energi- og miljøtiltak div. skolebygg		6 230	10 000	10 000	10 000	10 000
EI-sikkerhetstiltak div. skolebygg		5 100	9 000	5 000	5 000	5 000
Sum	6 755 990	1 062 441	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731

Investeringsrammen for rådsområde utdanning og kompetanse utgjør 7 milliarder kr i økonomiplanperioden hvor rebudsjetteringer inngår. Investeringsbudsjettet i 2022 utgjør 1,2 milliarder kr, hvorav 0,6 milliarder kr rebudsjetteres fra tidligere år.

10.5.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i investeringsbudsjettet

Innledning

Fylkestinget vedtok i møte 16. juni 2021 PS 66/21 Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter utdanning og kompetanse. Vedtak i saken ligger til grunn for prioriteringer i økonomiplan for 2022-2025. Vedtak i PS 66/21 ses i sammenheng med PS 65/21 Økonomiske scenarier 2021-2031.

Det er for tiden høy usikkerhet ved utarbeidelse av kostnadsanalyser for byggeprosjekter. Dette gjelder både nye prosjekter og de som allerede har en bevilget kostnadsramme. Koronasituasjonen har forårsaket store utfordringer i byggebransjen og et urolig marked kan dermed forventes det nærmeste året. Både tilgang til materialer og økte priser har vært, og er fortsatt en utfordring. Eksempelvis har

enkelt typer trelast hatt en prisøkning på opp mot 250 prosent siden starten av året, og utfordringen med prispress er fortsatt til stede. Dette kan få konsekvenser for både prosjekter under gjennomføring, planlegging og prosjekter i tidlig fase.

Fylkesrådets budsjettforslag innebærer at vedtatte og igangsatte prosjekter videreføres. Prosjekter med endelig vedtak og fullfinansiering er spesifisert i tabellen over og har egen omtale i økonomiplan. Noen igangsatte prosjekter fullfinansieres i økonomiplanperioden, mens andre prosjekter vil ha behov for midler utover perioden. Dette framgår av omtale i tekst nedenfor.

Prosjekter som pr. i dag ikke er ferdig kalkulert og vedtatt, er i budsjettforslaget samlet i porteføljer med foreløpige kostnadsanslag og er foreløpig periodisert i økonomiplanperioden. Disse prosjektene må endelig vedtas av fylkestinget og finansieres ved at det fremmes byggeprogram eller forprosjekt til politisk behandling.

Sterk elevtallsvekst

Det har vært en stor elevtallsvekst de senere årene. Elevinntaket til videregående skoler i 2021 viser at det er trangt om plassen på skoler i deler av Viken, og det har vært krevende å få på plass tilstrekkelig antall elevplasser i år. Veksten er hovedsakelig i Follo, Romerike, Asker og Bærum, men det er også trangboddhet i Drammensregionen. Det er behov for utbygginger i disse områdene. Det gjennomføres store investeringer for å øke kapasiteten, både knyttet til pågående byggearbeid, prosjektering og prosjekter under planlegging.

Veksten i antall elevplasser fortsetter. Høsten 2021 ble det etablert ytterligere 52 flere klasser enn skoleåret 2020-21. Dette skyldes vekst i ungdomskullene, i tillegg til behov for å opprette flere nye klasser som følge av innføringen av fagfornyelsen. Det siste skyldes flere nye og mer spissede programområder på Vg2 yrkesfag.

Pågående utbyggingsprosjekter

Det pågår utbygging ved flere videregående skoler, med ferdigstillelse i perioden 2022-2024. Dette omfatter Eikeli, Bleiker, Ås, Buskerud og Kongsberg videregående skoler, samt ombygging av leide lokaler på Halden videregående skole.

Det pågår prosjekteringsarbeid på Rud videregående skole og ny videregående skole i Ski sentrum. For disse prosjektene er det vedtatt kostnadsrammer og finansiering. Byggestart er så langt planlagt til 2022. Det vil være behov for ytterligere flere elevplasser både på nedre og øvre Romerike, og byggeprogram for Skedsmo og Lørenskog videregående skole ble vedtatt i fylkestinget 22.09.21.

Nye prosjekter i planfasen

Flere prosjekter er, i tråd med vedtak i fylkestingssak 66/21, vedtatt gjennomført i økonomiplanperioden, men hvor det så langt ikke foreligger endelig vedtak med finansiering. Disse legges frem til behandling så snart de er tilstrekkelig utredet og kalkulert. Prosjektene er omtalt i sekkepost med foreløpig avsetning. Dette omfatter utbygging av Jessheim, utbygging av nytt fjøs på Hvam, utbygging av yrkesfag på Askim, delvis rehabilitering av Glemmen, byggfag på Mysen, samt idrettshaller i Asker og på Vestby.

Inneklima- og rehabiliteringsprogram

Det er et omfattende vedlikeholdsetterslep i skoler i Viken, anslått til ca. 1,7 milliarder kr. Det er også et behov for oppgradering og rehabilitering i samme størrelse. Fylkestinget vedtok i sak 66/2021 å gjennomføre et inneklima- og rehabiliteringsprogram med en årlig avsetning på 100 mill. kr. Dette er også omtalt i sak om eiendomsstrategi, fylkestingssak 100/2021.

Prosjekter som gjennomføres i perioden etter økonomiplanperioden 2022-2025 har så langt ikke avsetning til gjennomføring av prosjektene.

Ansvarsfordeling mellom rådsområder

Det er rådsområde utdanning og kompetanse som har ansvar for tidlig fase og programmering av prosjektene knyttet til videregående skoler. Rådsområde finans og administrasjon v/eiendomsavdelingen har ansvaret for å gjennomføre prosjektet når fylkestinget har vedtatt prosjektet med finansiering. Rådsområde utdanning og kompetanse har ansvar for anskaffelse av løst inventar og utstyr i byggeprosjektene.

Prosjekter under gjennomføring

Halden videregående skole - leie av Porsnes Utvikling AS, midler til inventar og utstyr

Fylkestinget i Viken fattet i PS-sak 90/2020 endelig vedtak om leiekontrakt med Porsnes utvikling AS (PUAS), om leie av lokaler for fem utdanningsprogram for Halden videregående skole. Leie dekkes av driftsbudsjett. I fylkestingssaken ble det vedtatt å bevilge 48,6 mill. kr til løst utstyr og inventar som avsettes i sin helhet i 2022.

Bleiker videregående skole – ombygging og utbygging fra 450 til 900 elevplasser

Utbygging av Bleiker videregående skole. er vedtatt som følge av behov for elevplasser, FT-sak 3/19 Utbygging av Bleiker videregående skole. Prosjektet omfatter også inneklimaprosjekt i deler av eksisterende bygningsmasse.

Total kostnadsramme prosjektet utgjør 422,3 mill. kr og inkluderer midler til infrastruktur, tekniske tiltak, løst inventar og utstyr. Hovedprosjektet er planlagt med ferdigstilling i 2022, mens infrastrukturtiltak til 35 mill. kr er planlagt i 2023. Det avsettes 79,8 mill. kr i 2022 og 35 mill. kr i 2023.

Ås videregående skole – ombygging og utbygging fra 1 150 til 1 500 elevplasser

Utbygging av Ås er vedtatt som følge av behov for nye elevplasser og byggeprogrammet ble godkjent av fylkestinget i sak 5/2019. Prosjektet omfatter rivning, nybygg, ombygging og inneklimatiltak.

Total kostnadsramme prosjektet utgjør 422,3 mill. kr og inkluderer midler til tekniske tiltak, løst inventar og utstyr. Prosjektet er i gjennomføringsfasen, nybygg ble ferdigstilt til skolestart i 2021, og ombygging planlegges ferdigstilt i 2022. Det avsettes 80,5 mill. kroner i 2022 og 2 mill. kr i 2023.

Ås videregående skole – flerbrukshall

I forbindelse med vedtak om utbygging av skolen, ble det også vedtatt å bygge flerbrukshall i samarbeid med Ås kommune, jfr. FT-sak 5/19. Ås kommune har ansvar for og skal stå som eier av bygget. Viken fylkeskommunes andel av kostnadene er på 35 prosent. Prosjektet er under bygging. Viken fylkeskommunes andel av kostnadene er på 35 mill. kroner ekskl. mva. som forskudd på leie for 40 år. Det utbetales 18 mill. kr høsten 2021, og avsettes 17 mill. kr til utbetaling i 2022 som i sin helhet er rebudsjetteringer fra 2021.

Eikeli videregående skole – ombygging og utbygging fra 450 til 750 elevplasser

Utbygging av Eikeli videregående skole er vedtatt som følge av behov for elevplasser. Byggeprogram ble vedtatt i FT-sak 4/19, og ny ramme ble vedtatt i PS-sak 32/21. Prosjektet inneholder blant annet oppgraderinger av eksisterende bygningsmasse og nytt tilbygg.

Total kostnadsramme prosjektet utgjør 350 mill. kr inkludert løst inventar og utstyr. Byggeprosjektet pågår med ferdigstilling av nybygg i 2021 og ombygging i 2022. Ny idrettshall i prosjektet er et spleiselag med Bærum kommune, som allerede har innbetalt sin andel på 32,2 mill. kr eks mva. Det avsettes 52,3 mill. kr i 2022.

Ringerike videregående skole – utvidelse og rehabilitering

Utbygging av Ringerike videregående skole ble vedtatt i FT-sak 90/16 og FT-sak 40/19 – revidert økonomiplan. Prosjektet omfatter nybygg på ca. 6 000 m², og rehabilitering av eksisterende bygningsmasse.

Total kostnadsramme prosjektet utgjør 541 mill. kr inkludert løst inventar og utstyr. Prosjektet er ferdigstilt og tatt i bruk. Det avsettes 6,5 mill. kr i 2022 til slutfasen av prosjektet.

Kongsberg videregående skole – samlokalisering

Utbygging av Kongsberg videregående skole ble vedtatt i FT-sak 96/16 og 49/19, og besluttet videreført i FT-sak 66/2021. Prosjektet omfatter både rivning, nybygg og ombygging på flere av skolens lokasjoner. Prosjektet tar også høyde for noe elevvekst. Det jobbes videre med alternativer for musikk, dans og drama.

Total kostnadsramme prosjektet utgjør 534,3 mill. kr inkludert løst inventar og utstyr. Det avsettes 265 mill. kr i 2022, 95 mill. kr i 2023 og 13,4 mill. kr i 2024.

Buskerud videregående skole – nytt fjøs

Utbygging av nytt fjøs for konvensjonell drift med melkeproduksjon og sau ble vedtatt ved behandling av økonomiplan 2019-2022, FT sak 89/18. Byggearbeidene pågår og ferdigstilles i 2021. Total kostnadsramme for prosjektet utgjør 71,4 mill. kr inkludert løst inventar og utstyr, samt 3,3 mill. kr bevilget fra driftsbudsjettet for 2021 til landbruksutstyr og dyr. Det avsettes 9,9 mill. kr friske midler i 2022.

Drammen videregående skole – økning fra 27 til 30 elevers rom

I forbindelse med økonomiplan 2018-2021, FT-sak 89/18, ble det vedtatt å gjennomføre tiltak for å få 30 elever pr. klasse ved Drammen videregående skole mot 27 i dag for de rommene som har hatt plass til 27. Dette krever bygningsmessige endringer. Ombygging er gjennomført over tre somre og forventes avsluttet i 2022.

Total kostnadsramme for prosjektet utgjør 32,1 mill. kr. Det avsettes 9 mill. kr i 2022 som i sin helhet er rebudsjetteringer fra tidligere år.

Nesbru videregående skole - inneklima

Fylkestinget i Akershus vedtok i sak 119/17- årsbudsjett for 2018, gjennomføring av inneklima på Nesbru videregående skole, bygg A, B, C og M. Prosjektet ble vedtatt videreført i FT-sak 66/2021. Bygg B og C er gjennomført, det gjenstår inneklimatiltak i A og M som er planlagt ferdigstilt i 2022.

Total kostnadsramme for prosjektet utgjør 64,5 mill. kr, hvorav 13,5 mill. kr rebudsjetteres fra 2021 til 2022.

Investeringsreserve

Det vil til enhver tid være nødvendig med en investeringsreserve, som følge av uforutsette kostnadsøkninger og endringer i byggemarkedet. I tillegg er de budsjetterte prosjektene i en utredningsfase og har derfor usikre kostnadsanslag. Det avsettes årlig 10 mill. kr til investeringsreserven i økonomiplanperioden.

Øvrige prosjekter

Mindre prosjekter under utførelse hos eiendomsavdelingen samles i porteføljen «Øvrige prosjekter». I 2022 avsettes det totalt 4,3 mill. kr som i sin helhet er rebudsjetteringer fra tidligere år.

Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak

Ny videregående skole i Ski sentrum – 1 100 nye elevplasser

Utbygging av ny videregående skole i Ski ved siden av Ski rådhus er vedtatt som følge av behov for flere elevplasser, jfr. FT-sak 1/16 "Framtidens skolestruktur mot 2030". Byggeprogram ble vedtatt i FT-sak 49/19, og prosjektet ble vedtatt videreført i FT-sak 66/2021. Ramme P 85-nivå er beregnet til 1,7 milliarder kr. Ny videregående skole i Ski sentrum vil få 1 100 elevplasser, hvorav eksisterende elevplasser på Drømtorp videregående skole innlemmes. Drømtorp videregående skole er i leide lokaler. Ferdigstilling av ny videregående skole i Ski er forskjøvet til 2026, og leiekontrakt med Høegh Eiendom AS er vedtatt videreført til 30.06.26.

Nordre Follo kommunes folkebibliotek og kulturskole i Ski sentrum innlemmes i skoleanlegget, og det bygges en felles flerbrukshall i bygningsmassen. Fylkeskommunen skal bygge og eie skoleanlegget, og Ski kommune skal leie arealer etter prinsippet kostnadsdekkende leie. Kommunen skal betale 100 prosent av unike areal, 60 prosent av flerbrukshall og 50 prosent av øvrig samarbeidsareal. Det er

inngått en samarbeidsavtale med Ski kommune, og avtalen om leie er på 40 år. Prosjektet er i forprosjektfase.

Det pågår arbeid med utarbeidelse av utbyggingsavtale. De økonomiske konsekvensene av denne kommer i tillegg til prosjektkostnad for bygging av skolen. Fremforhandlet avtale med kommunen vil bli forelagt fylkestinget for behandling og vedtak, før den deretter behandles politisk i Nordre Follo.

Det foreslås å avsette 50 mill. kr i 2022 hvor 20 mill. kr rebudsjetteres fra tidligere år. Videre avsettes det 250 mill. kr i 2023, 410 mill. kr i 2023 og 450 mill. kr i 2025. Det vil være behov for ytterligere 472 mill. kr utover økonomiplanperioden.

Rud videregående skole – ombygging og utbygging fra 800 til 1 300 elevplasser

Utbygging av Rud videregående skole er vedtatt som følge av behov for elevplasser og omfattende rehabiliteringsbehov. Byggeprogram ble vedtatt i FT-sak 21/19 og utbyggingen ble besluttet videreført i FT-sak 66/2021. Prosjektet omfatter rivning, nybygg på ca. 15 000 m² inkludert flerbrukshall, og ombygging av skolen. Kostnadsramme for prosjektet ble øket til 1,3 milliarder kr. i økonomiplan 2021-2024. Det er utarbeidet skisseprosjekt. Det tas sikte på byggestart i 2022, med ferdigstilling i 2025/2026.

Investeringsprosjektet for ny Rud videregående skole. er i forprosjektfasen. En foreløpig usikkerhetsanalyse viser at prosjektet er innenfor budsjett for P50, men over for P85. 92 prosent av differansen mellom P50 og P85 er begrunnet med markedsrisiko. Da man er midt i forprosjektfasen er det ikke et tilstrekkelig grunnlag nå for å konkludere med hensyn til økonomien i prosjektet. Det vil bli gjennomført en ny usikkerhetsanalyse når forprosjektet er ferdigstilt ved årsskiftet.

Total kostnadsramme for prosjektet er 1,3 milliarder kr. Det foreslås å avsette 50 mill. kr i 2022, 250 mill. kr i 2023, 350 mill. kr i 2023 og 410 mill. kr i 2025. Det vil være behov for ytterligere 200 mill. kr utover økonomiplanperioden.

Skedsmo videregående skole – utbygging med 300 nye elevplasser

Byggeprogram for utbygging av Skedsmo videregående skole med 300 nye elevplasser ble vedtatt i FT-sak 2/2021. Utbyggingen ivaretar i tillegg til elevplassvekst dagens arealunderskudd. Utbyggingen omfatter nybygg på 10 500 m² og ombygging av ca. 3 500 m². Utbyggingen planlegges med ferdigstilling i 2026.

Total kostnadsramme for prosjektet er 779 mill. kr. Det foreslås å avsette 10,2 kr i 2022, 114,4 mill. kr i 2023, 336,5 mill. kr i 2024 og 202,5 mill. kr i 2025. Det vil være behov for ytterligere 107 mill. kr utover økonomiplanperioden.

Lørenskog videregående skole – utbygging med 350 nye elevplasser

Byggeprogram for utbygging av Lørenskog videregående skole for utbygging av 350 nye elevplasser ble vedtatt i FT-sak 93/21, innenfor en ramme på 269 mill. kr. inklusive merverdiavgift, usikkerhet og prisstigning. Byggeprogrammet er på til sammen 4252 m². og inkluderer både nybygg og ombygging. Utbyggingen planlegges ferdigstilt til skolestart i 2025.

Total kostnadsramme for prosjektet er 269 mill. kr. Det foreslås å avsette 5 mill. kr i 2022, 80 mill. kr i 2023, 125 mill. kr i 2024 og 56 mill. kr i 2025.

Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning

Ny videregående skole i Fredrikstad - tomtekjøp

I Skolebruksplanen del 2 2015-2025 FT-sak 6/2015 i, ble det vedtatt at det skal bygges ny skole i Fredrikstad som erstatning for dagens Frederik II. Det ble i FT-sak 112/18 vedtatt å erverve tomt til ny skole med en kostnad på 93 mill. kr. Tomten reguleres i samarbeid med Fredrikstad kommune som skal bygge Arena Fredrikstad på tomten. Detaljreguleringsplan forventes å være vedtatt i 2022, og kjøpesum kommer til utbetaling i etterkant av dette.

Det avsettes 98,1 mill. kr i 2022 hvor prisstigning og dokumentavgift inngår.

Utbygginger for økt kapasitet

De forslåtte avsetningene på dette prosjektet skal i det alt vesentlige dekke anslått behov for bevilgninger til utbygging av framtidige behov for skolekapasitet, flere elevplasser og flerbrukshaller. Det er hovedsakelig prosjekter som er vedtatte som en del av framtidig skolestruktur, men hvor det enda ikke foreligger byggeprogram. Prosjektene er vedtatt i tidligere fylkestingssaker, økonomiplan 2021-2024 og FT-sak 66/2021. Kostnadsanslag og periodisering er foreløpig usikre. Prosjektene er så langt ikke vedtatt med finansiering.

Investeringsrammen til porteføljen økt kapasitet er 1 milliard kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 61 mill. kr i 2022, 370,9 mill. kr i 2023, 339 mill. kr i 2024 og 261 mill. kr i 2025. Rammen på porteføljenivå er basert på foreløpige kostnadsanslag og vil måtte justeres etter hvert som prosjektene i porteføljen er ferdig kalkulert.

Under følger omtale av prosjektene som inngår i porteføljen «økt kapasitet» i økonomiplanperioden.

ELEVPLASSER

Det er stort behov for flere elevplasser på Øvre Romerike. Det er gjennomført programmering for utbygging av Jessheim videregående skole og byggeprogram legges frem for behandling snarest mulig.

Det har over tid vært krevende å få opprettet tilstrekkelig antall elevplasser i Drammensregionen. Det kan bli behov for nye elevplasser, og i tråd med vedtak i FT-sak 66/2021 utredes hvorvidt dette kan etableres ved ombygging av Strømsøbygg i Drammen og ved utbygging av Åssiden videregående skole.

IDRETTSHALLER

Utbygging av flere elevplasser på Lørenskog medfører økt behov for areal til kroppsøving. Det er tatt initiativ til og er gjennomført utredning til en felles utbygging Lørenskog kommune og Viken fylkeskommune, ny flerbrukshall tilknyttet Lørenskoghallen. Saken legges fram til behandling i fylkestinget i oktober 2021.

Det er utarbeidet forslag til intensjonsavtale med Asker kommune om mulig fordeling av ansvar og kostnader for bygging, drift og vedlikehold av idrettshaller tilknyttet Røyken og Nesbru. Viken fylkeskommune har behov for økt hallkapasitet på dagtid, og kommunen/idretten på kveldstid. Det pågår utredning, og utgangspunktet er en fordeling av brukstid og kostnader på 40 prosent Viken FK og 60 prosent Asker kommune. Det planlegges å legge frem sak om fremforhandlet intensjonsavtale i fylkestingets møte i februar 2022.

Vestby videregående skole har svært trange forhold knyttet til gjennomføring av kroppsøving. Skolen leide tidligere tilleggslokaler på Vestby Arena, men kommunen benytter nå disse lokalene til ungdomsskole. Det pågår arbeid med et skisseprosjekt.

Utbygginger og ombygginger som følge av rehabiliteringsbehov

Det er behov for ombygginger og utbygginger av skoler som følge av rehabiliteringsbehov. Dette er grundig omtalt i FT-sak 66/2021. Fylkestinget vedtok å gjennomføre tiltak ved flere prosjekter i perioden 2021-2025, og dette omfatter så langt prosjekter ved Askim, Mysen, Glemmen, Halden og Hvam videregående skoler. Midler til disse prosjektene er så langt i sekkepost, og prosjektene må endelig vedtas og finansieres ved at det fremmes byggeprogram eller forprosjekt til behandling.

Investeringsrammen til sekkeposten «utbygginger og ombygginger som følge av rehabiliteringsbehov» er 970 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 75 mill. kr i 2022, 323 mill. kr i 2023, 285 mill. kr i 2024 og 286,9 mill. kr i 2025. Rammen på porteføljnivå er basert på foreløpige kostnadsanslag. Rammen vil måtte justeres etter hvert som prosjektene i porteføljen er ferdig kalkulert.

Under følger omtale av prosjektene som inngår i porteføljen «utbygginger og ombygginger som følge av rehabiliteringsbehov» i økonomiplanperioden.

ASKIM VIDEREGÅENDE SKOLE, RIVNING, REHABILITERING OG NYBYGG – YRKESFAG

På bakgrunn av et stort vedlikeholdsetterslep blant annet knyttet til inneklimateknikk, brannsikring og energieffektivitet knyttet til flere av byggene ved skolen, er det utarbeidet et forprosjekt for nybygg på ca. 7 000 m². Flere bygg rives. Utbyggingen omfatter primært areal for yrkesfag, hovedsakelig Teknologi/industriefag og Elektro/datateknologi, men også nye arealer for Vg2 Helse/oppvekstfag og elever med særskilte behov. Forprosjektet med kalkyler kvalitetssikres og det planlegges for politisk behandling av endelig investeringsramme tidlig i 2022.

MYSEN VIDEREGÅENDE SKOLE, NYBYGG

Planlagte tiltak innebærer etablering av nye arealer for utdanningsprogrammet bygg og anleggsgfag. Når nytt bygg ferdigstilles overføres Bygg og anleggsgfag fra Askim slik at hele dette utdanningsprogrammet samles i Mysen. Prosjektet finansieres til stor del ved avhending av dagens leieobjekter ved begge skoler. Byggeprogram, samt kvalitetssikrede kostnadskalkyler ferdigstilles høsten 2021, og det tas sikte på behandling i fylkestinget våren 2022.

GLEMME VIDEREGÅENDE SKOLE, REHABILITERING.

Glemmen videregående skole er lokalisert på fem adresser. Både tidligere og nylig gjennomført vurdering av skolens bygningsmasse viser at teknisk tilstand for flere bygg er dårlige. Det er behov for et rehabiliteringsprosjekt for videre drift med utgangspunkt i dagens utdanningstilbud. Arbeidet med utredning er igangsatt med sikte på en sak for fylkestinget våren 2022.

HVAM VIDEREGÅENDE SKOLE

I tråd med vedtak i FT-sak 14/18 er det utarbeidet et byggeprogram for nybygg grisekjø og melkerobot og oppgradering av kufjøs. Prosjektet blir kvalitetssikret og det tas sikte på å fremme saken til endelig politisk behandling med finansieringsplan tidlig i 2022.

HALDEN VIDEREGÅENDE SKOLE – SAMLING I SENTRUM

Det er planlagt å samle Halden videregående skole i sentrum. Nye lokaler på Porsnes tas i bruk fra skoleåret 2022-23, i leide lokaler av Porsnes utvikling AS. Fra høsten 2022 er det kun restaurant og matfag, samt forsterket avdeling, som ikke er lokalisert til Porsnes. Tilbudene er i dag lokalisert på

Risum i bygg som leies av Halden kommune og årlige leieutgifter inklusiv strøm/oppvarming er 3,9 mill. kr eksklusiv mva. Leieutgiften tilsvarer finansutgifter til en investering på ca. 85 mill. kr. inkl. mva. Leie av Risum er av en slik størrelse at den bør avhendes så snart som mulig. Det bør i denne sammenheng utredes videre hvordan dette kan løses og flere alternativer bør utredes.

Programmering/utredning

For å igangsette arealgjennomganger av eksisterende skoleanlegg med tanke på økt kapasitetsutnyttelse, rehabiliteringsbehov og planlegging av nye skoleanlegg er det behov for midler til programmering og utredning.

Det avsettes 20 mill. kr i 2022 hvor 10 mill. kr er rebudsjetteringer fra tidligere år. Det avsettes ut resten av økonomiplanperioden årlig 10 mill. kr til programmering og utredning.

Årlige avsetninger

Investerings- og rehabiliteringsplan

I tråd med vedtak i sak 66/2021 (Investeringsplan) og 100/2021 (Eiendomsstrategi) avsettes 100 mill. kr årlig til et investerings- og rehabiliteringsprogram de neste 10 årene.

Investerings- og rehabiliteringsprogrammet er en planmessig oppgradering av eksisterende skoler i en prioritert rekkefølge som ikke dekkes av andre årlige avsetninger til oppgradering. Skoler som er aktuelle for programmet har behov for oppgradering av inneløst klima, energibruk, brann- og elsikkerhet, eller nødvendige ombygningsarbeider for økt/forbedret funksjonalitet med eventuelt nybygg/tilbygg for å løse arealknapphet og/eller mindre elevtallsvekst. Prosjektene vil også dekke inne deler av vedlikeholdsetterslepet på skolene, og vil kunne kombineres med andre årlige avsetninger til oppgradering og vedlikehold av skolene.

Planen over prosjekter som er aktuelle for investerings- og rehabiliteringsprogrammet, prioritering og vedtak om gjennomføring av prosjektene presenteres i egen sak, som vil bli årlig revidert. Prosjektene vil bli vurdert og prioritert på bakgrunn av en rekke kriterier. Sak om investerings- og rehabiliteringsplan vil bli behandlet i fylkestinget i desember 2021. Prosjekter som var omtalt i økonomiplanen for perioden 2021-2024, men hvor det ikke var avsatt midler til prosjektet, blir også omtalt i denne saken.

Ombygging/tilpasninger av skoler

Det vil være behov for ombygginger/utbygginger av videregående skoler, både som følge av elevtallsveksten og som følge av endringer i opplæringstilbudet. Dette kan være konkrete tiltak på grunn av endringer i elevtall, endringer i søkermønsteret, bedre arealutnyttelse, tiltak for enkeltelever eller tiltak grunnet lov- og forskriftskrav. Mindre ombygningsprosjekter kan gi en bedre utnyttelse av eksisterende skoleanlegg, stimulere til pedagogiske forsøk og kan redusere behovet for inngåelse av nye leieforhold.

Det avsettes årlig 50 mill. kr til ombygginger og tilpasninger på videregående skoler i økonomiplanperioden. I 2022 er det i tillegg en rebudsjettering fra 2021 på 5 mill. kr.

Inneklimatiltak i skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og mindre tiltak for oppgradering av bygningsmassen og systemer for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til inneklime innen miljørettet helsevern og arbeidsmiljøloven. Dette inkluderer forhold som angår luftkvalitet, samt temperatur, radon, asbest og legionella. Tiltakene ivaretar mindre behov utover det som dekkes av planlagt vedlikehold og større inneklime- og rehabiliteringsprosjekter.

Tiltaket inkluderer tiltak for bedre styring og kontroll med inneklime for mer rasjonell drift av tekniske anlegg og effektiv identifisering og retting av feil og mangler.

Det avsettes årlig 20 mill. kr til inneklime tiltak på videregående skoler i økonomiplanperioden.

Brannsikkerhetstiltak i skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og oppgradering av bygningsmassen for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til brann sikkerhet i internkontrollforskriften og brann- og eksplosjonsvernloven.

Det avsettes årlig 20 mill. kr til brann sikkerhetstiltak på videregående skoler i økonomiplanperioden.

Kostnadskrevende utstyr

Midler til investeringer av utstyr på videregående skoler. Det avsettes årlig 15,3 mill. kr til inneklime tiltak på videregående skoler i økonomiplanperioden.

ENØK- og miljøtiltak i skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og gjennomføring av tiltak for reduksjon av energi- og effektbruk, implementering av fornybar energi og systemer for overvåking, kontroll, rapportering og styring, prioriteres etter fylkeskommunens strategier og mål innen energi og miljø. Budsjetttrammen inkluderer midler til akutte eller lovpålagte tiltak innen ytre miljø og forurensning fra bygningsmassen.

Det avsettes årlig 10 mill. kr til ENØK- og miljøtiltak på videregående skoler i økonomiplanperioden.

El-sikkerhetstiltak i skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og oppgradering av bygningsmassen for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til elsikkerhet i internkontrollforskriften og lov om tilsyn med elektriske anlegg og utstyr. Herunder sikring av elektriske anlegg for mer rasjonell drift.

Det avsettes årlig 5 mill. kr til el-sikkerhetstiltak på videregående skoler i økonomiplanperioden. I 2022 er det i tillegg en rebudsjettering fra 2021 på 4 mill. kr.

Prosjekter utover økonomiplanperioden

I fylkestingssak 66/2021 Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter utdanning og kompetanse, ble det besluttet at tidligere vedtatte prosjekter skal gjennomføres. Ut fra det økonomiske handlingsrommet, og behov for å fase prosjektene over tid, ble det vedtatt at noen prosjekter gjennomføres etter kommende økonomiplanperiode. Dette gjelder blant annet ny videregående skole

i Fredrikstad, Frederik II videregående skole, prosjekt knyttet til St. Olav videregående skole, og ny videregående skole på Fornebu. Disse prosjektene vil bli fulgt opp med tanke på innhold og fremdrift.

11 Plan, klima og miljø

11.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Rådsområdet har ansvar for regional planlegging, med regional planstrategi og nytt regionalt planverk for Viken. Fylkeskommunen har som regional planmyndighet en vesentlig rolle for å bidra til lokal og regional samfunnsutvikling og delta i kommunal samfunns- og arealplanlegging. Rådsområdet medvirker i den kommunale planleggingen gjennom veiledning, kompetansebygging og saksbehandling. FNs bærekraftsmål er en vesentlig premisse og følges opp i den regionale og kommunale planleggingen.

Rådsområdet samordner fylkeskommunens mange ansvars- og myndighetsområder i fylkeskommunens høringsuttalelse til kommunale planer og bidrar til at nasjonale og regionale interesser følges opp og er avveid opp mot lokale samfunnsmessige behov.

Fylkeskommunen er en del av norsk miljøforvaltning og rådsområdet har et forvaltningsansvar for jaktbart vilt og innlandsfisk. Rådsområdet er sektormyndighet innen vilt og fiske, og i vannforvaltningen er fylkeskommunen vannregionmyndighet for vannregion Innlandet og Viken. Rådsområdet er pådriver for en helhetlig og bærekraftig forvaltning av miljø- og naturressurser i fylket.

Rådsområdet har ansvar for å samordne folkehelsearbeidet lokalt og regionalt etter folkehelseloven og er pådriver for god folkehelse. Fylkeskommunen skal bidra til å fremme folkehelse og utjevne sosial ulikhet for innbyggerne i Viken. Oversikt over folkehelsen bidrar til at folkehelsearbeidet er kunnskapsbasert lokalt og regionalt.

Fylkeskommunen skal være en pådriver for at Viken-samfunnet blir et lavutslippssamfunn, og at omleggingen skjer på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Rådsområdet leder arbeidet med miljøfyrtårnsertifisering og bistår virksomhetene i deres miljøledelsesarbeid. Rådsområdet har ansvar for å utvikle fylkeskommunens arbeid med klimabudsjett og klimaregnskap i samarbeid med rådsområde finans og administrasjon.

Rådsområdet har ansvar for fylkeskommunens arbeid med statistikk, analyse og GIS (geografiske informasjonssystemer) og produserer fakta og kunnskapsgrunnlag til fylkeskommunenes eget arbeid og til kommuner og andre aktører i Viken. Fagkompetansen brukes aktivt av de andre rådsområdene. Fylkesrådsområdet har en aktiv dialog med Viken-samfunnet og har etablert møteplasser og nettverk innenfor alle fagområder. Oppgavene løses tverrfaglig og i samhandling med kommuner, staten, organisasjoner, frivillighet, næringsliv og forsknings- og høyskolesektoren.

11.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Flere delmål og resultatkrav er relevante for rådsområdet plan, klima og miljø. De viktigste er:

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

Etablert "folkehelselab" Viken. Folkehelselaben skal bidra til at folkehelsearbeidet i Vikensamfunnet er kunnskaps- og erfaringsbasert

Arbeidet med Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd følger framdrift mot offentlig høring våren 2023.

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

Arbeidet med Regional plan for kompetanse og verdiskaping følger framdrift mot offentlig høring våren 2023.

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Resultatkrav:

Gjennomføre Ungdataundersøkelse. Undersøkelsen brukes som et kartleggingsverktøy for å få kunnskap om ungdoms livskvalitet, helse og trivsel.

Gjennomføre Program for folkehelse, RØRE Viken og BOOST for å fremme god psykisk helse, fysisk helse og livsmestring.

Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

Delmål 3.3: I Viken tar vi vare på naturen slik at vi unngår tap av biologisk mangfold på land og i vann. I Viken tar vi vare på natur slik at det biologiske mangfoldet på land og i vann styrkes.

Resultatkrav:

Bidra til å realisere handlingsprogrammene for tre regionale fjellplaner. Forvaltningen av fjellområdene videreutvikles ved å styrke samarbeidet i fjellet mellom lokale, regionale og nasjonale aktører.

Delmål 3.5: I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.

Resultatkrav:

Modell for arealregnskap er utarbeidet og prøves ut som verktøy i plandialogen med kommunene.

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser.

Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte.

Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

Miljøfyrtårn, Klimaregnskap og klimabudsjett er forankret og tatt i bruk som strategisk verktøy for å styre prioriteringene i klimaarbeidet.

Klimapartnerskapene med Vikensamfunnet, Klima Viken, Klimapartnere Viken og Klimasmart Landbruk, har forpliktet seg til, og samarbeider om felles klimatiltak

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

Resultatkrav:

Dialog og samarbeid i arbeidet med by- og stedsutvikling bidrar til attraktiv og bærekraftig lokalsamfunnsutvikling i kommunene i Viken.

Samskapning med Aremark, Lunner og Rollag kommuner i bygdemiljøpakkene bidrar til å styrke distriktene og lokalsamfunnet med attraktive lokalsamfunn, næringsvekst og klimavennlig stedsutvikling. Det er sikret erfaringsoverføring til andre kommuner i Viken.

Resultatene fra Folkehelseundersøkelsen i Viken skal være retningsgivende kunnskapsgrunnlag for Vikens videre arbeid med helsefremmende, inkluderende, attraktive og klimavennlige lokalsamfunn.

Delmål 5.3: Viken skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Resultatkrav:

Arbeidet med Regional plan for areal og mobilitet følger framdrift mot offentlig høring våren 2023.

Videreutvikle verktøy og metoder for å integrere FN's bærekraftsmål i samfunns- og arealplanleggingen i Viken.

Kunnskapsgrunnlaget "Vi i Viken" oppdateres og videreutvikles. "Vi i Viken" og fylkeskommunens statistikkportal utvikles for kunnskapsbaserte beslutninger i fylkeskommunen og kommunene i Viken, og bidrar til å følge opp FN's bærekraftsmål.

Vi har aktiv dialog med Vikensamfunnet i den regionale planleggingen og vi skaper gode møteplasser for medvirkning og samarbeid.

Innsatsområde 6: Miljø, økosystem og biologisk mangfold

Delmål 6.2: I Viken forvalter vi våre naturressurser på en bærekraftig måte.

Resultatkrav:

Oppfølging og samordning av regionale vannforvaltningsplaner og innsats for Oslofjorden. Gjennom gode, felles arenaer med samarbeidspartene sikres felles ansvar for og bedre miljøtilstand i vann og vassdrag.

Kartlegge og tilgjengeliggjøre eksisterende kunnskap om biologisk mangfold, i oppfølgingen av temastrategi for biologisk mangfold.

11.3 Driftsbudsjett

Tabell 19 Driftsbudsjett plan, klima og miljø

Plan, klima og miljø (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør plan, klima og miljø	2 218	9 917	9 149	9 099	9 049	8 999
Folkehelse	33 586	37 619	29 615	29 426	29 237	29 048
Klima	15 981	42 971	36 598	36 425	36 252	36 078
Kommunale planer	14 600	19 274	19 927	19 830	19 733	19 636
Miljø	15 591	19 001	19 243	19 149	18 033	17 942
Samfunnsplanlegging	18 928	25 053	24 743	24 479	24 354	24 228
Sum plan, klima og miljø	100 904	153 835	139 275	138 408	136 657	135 932

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Driftsbudsjettet for rådsområdet plan, klima og miljø utgjør 139,3 mill. kr. i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 3,5 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Styrking Miljøfyrtårn på 1,2 mill. kr.
- I tillegg gjennomføres enkelte budsjettekniske endringer (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - kommunal helsesykepleierressurs overføres til rådsområde utdanning og kompetanse med 11,0 mill. kr
 - en stilling til Viltforvaltning overføres fra rådsområde samferdsel (2022 og 2023) med 1,0 mill. kr

Det er satt av 5,2 mill. kr til arbeidet med tre nye regionale planer for Vikensamfunnet i 2022-2023.

Fylkesrådet vil vurdere *det regionale planarbeidets budsjettbehov i rapport pr 1. tertial 2022*. Fylkestingets vedtatte klimapakke på 10 mill. kr til plan for fossilfri virksomhet 2028, herunder tiltak for å øke utbygging av fossilfri ladeinfrastruktur på fylkeskommunens eiendommer, videreføres. Disse midlene er budsjetteknisk lagt til rådsområdet på budsjettansvar Klima og energi og brukes i sin helhet til medfinansiering av tiltak som gjøres i andre rådsområder iht. vedtatt to-årig plan for fossilfri virksomhet og for utbygging av ladeinfrastruktur på fylkeskommunens lokasjoner.

11.3.1 Fylkesråd plan, klima og miljø

Driftsbudsjettrammen er 9,1 mill. kr i 2022. Budsjettposten inneholder lønn- og driftskostnader til fylkesdirektøren, samt for tiltak som ikke ligger til fagavdelingene, slik som bygdemiljøpakkepilottene og arbeid med FN's bærekraftsmål. Til de tre bygdemiljøpakkepilottene er det i budsjettet satt av 4,1 mill. kr.

11.3.2 Folkehelse

Driftsbudsjettrammen er 29,6 mill. kr i 2022. Budsjettet inneholder lønns- og driftskostnader til avdelingen samt midler til tiltaksutvikling, prosjekter og satsinger i samarbeid med kommuner, kompetansemiljøer og andre aktører. Avdelingen bruker en stor andel av sine ressurser på å bistå andre avdelinger og rådsområder, hvor de som tjenesteprodusent, myndighet eller regional samfunnsutvikler, skal utføre sine oppgaver i tråd med folkehelseloven. Omtale av prioriterte tiltak framkommer nedenfor i kapittel 11.5.

11.3.3 Klima og energi

Driftsbudsjettrammen er 36,6 mill. kr i 2022. Budsjettet inneholder lønns- og driftskostnader til avdelingen, samt tiltaksmidler til tiltaksutvikling, prosjekter og satsinger i samarbeid med kommuner, kompetansemiljøer og andre aktører. I 2022 er det satt av 10 mill. kr til finansiering av klimapartnerskapene og klimatiltak. Klimapartnerskapene er Klima Viken, Klimapartnere Viken og Klimasmart landbruk. 10 mill. kr er avsatt til medfinansiering til Plan for fossilfri virksomhet 2028/ utskiftingsplan for maskiner og kjøretøy inkl. ladeinfrastruktur på egne lokasjoner. Budsjettansvaret er styrket med 1,2 mill. kr til sertifisering og rådgiving knyttet til Miljøfyrtårn. Mange av tiltakene har ekstern finansiering gjennom prosjektmidler eller spleiselag med andre aktører. Prioriterte tiltak omtales i kapittel 11.5.

11.3.4 Kommunale planer

Driftsbudsjettrammen er 20 mill. kr i 2022. Budsjettet inneholder lønns- og driftskostnader til avdelingen samt midler til by- og stedsutvikling, kompetanse- og nettverksarbeid i samarbeid med kommuner og andre regionale statlige aktører. Prioriterte tiltak omtales i kapittel 11.5.

11.3.5 Miljø

Driftsbudsjettrammen er 19,2 mill. kr i 2022. Budsjettet inneholder lønns- og driftskostnader til avdelingen samt midler til utviklings- og forskingsprosjekter, kunnskapsbygging og kunnskapsinnhenting innenfor alle fagområdene biologisk mangfold, vilt-, fisk-, masser- og vannforvaltning. Avdelingens budsjett bidrar til spleiselag med kommunene og staten for å drifte vannområdene i fylket. I tillegg drifter avdelingen fagnettverk for kommunene innen alle fagområdene. Prioriterte tiltak omtales i kapittel 11.5.

11.3.6 Samfunnsplan

Driftsbudsjettrammen er 24,7 mill. kr i 2022. Budsjettet inneholder lønns- og driftskostnader til avdelingen samt midler til regional planlegging, universell utforming og arbeid med innbyggermedvirkning. Avdelingen har en egen fagseksjon for statistikk, analyse og karttjenester som både leverer tjenester internt i fylkeskommunen og til Viken-samfunnet. Avdelingen har budsjettansvaret for fylkeskommunens samlede arbeid med regional planleggingen og det er avsatt 2,6 mill. kr årlig til dette i budsjettrammen. Det vises til omtalen ovenfor knyttet til budsjettet for arbeidet med tre nye regionale planer. Prioriterte tiltak omtales i kapittel 11.5.

11.4 Klimatiltak

Fylkesrådsområdets direkte klimagassutslipp kommer i all hovedsak fra tjenestereiser, mens indirekte klimagassutslipp er knyttet til kjøp av varer og tjenester.

2020 og 2021 var ikke normale driftsår på grunn av covid-19 pandemien. Pandemien har bidratt positivt til å øke den digitale kompetansen i rådsområdet, slik at flere av interne og eksterne møter kan gjennomføres digitalt med reduserte klimagassutslipp fra tjenestereiser.

Rådsområdets viktigste klimatiltak for egen virksomhet i 2022 er å vurdere behovet for innkjøp av varer og tjenester godt før det gjennomføres. Ved planlegging av interne og eksterne møter skal alltid digital møteform vurderes. Et viktig bidrag internt, er faglig støtte til oppgaver og prosesser i øvrige rådsområder i organisasjonen som bidra til at klimaperspektivet blir ivaretatt. Herunder klimakrav i tilskuddsordninger, klimarådgivning i anskaffelser, bærekraftig kantinesatsning i Viken fylkeskommune og generell kunnskapsoppbygging i organisasjonen.

I samsvar med langsiktige utviklingsmål vedtatt i «*Regional planstrategi. Veien til et bærekraftig Viken 2020-2024*», bidrar rådsområdet til et bærekraftig og klimasmart lavutslippssamfunn. Viktige virkemidler i dette arbeidet er de regionale planene, og deltagelse og oppfølging av kommunale planer. Det er etablert tre Klimapartnerskap for å stimulere til effektiv og samordnet klimainnsats fra ulike deler av Vikensamfunnet. I samarbeid med andre rådsområder og aktører legges det til rette for omstilling gjennom konkrete utviklingsprosjekter og tiltak.

11.5 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Fylkesrådet vil videreføre igangsatte tiltak og virkemidler også i 2022.

Nye regionale planer for et bærekraftig Viken-samfunn

Fylkesrådet vil sikre at fylkeskommunen følger opp intensjonen i regionreformen om en styrket regional planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling. Regional planlegging er et viktig verktøy for fylkeskommunen som samfunnsutvikler. Det er et mål at fylkestinget sluttbehandler de tre regionale planene i juni 2023. I 2022 fortsetter det regionale planarbeidet under forutsetning av at fylkestinget vedtar planprogrammet i desember 2021. De tre nye regionale planene for Viken-samfunnet er:

- Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet

Fylkesrådet er opptatt av å mobilisere både det offentlige, private og sivilsamfunnet i arbeidet. Planarbeidet ledes av et programstyre, bredt sammensatt med representanter fra viktige samfunnsaktører og samarbeidspartnere. Fylkesrådet er spesielt opptatt av god dialog og involvering av kommunene, og at barn og unge deltar aktivt i planarbeidet. Det skal blant annet lages et program hvor ungdom kan utvikle seg til å ta en rolle i medvirkningsprosesser i planarbeidet.

Det regionale planarbeidet krever betydelig ressursinnsats fra fylkeskommunens side, ikke bare fra rådsområde plan, klima og miljø, men også øvrige rådsområder.

2022 er viktig for arbeidet med de nye regionale planene. Det er da hovedfasene i planarbeidet foregår. Det betyr at det skal gjøres strategiske veivalg, og hovedlinjene i det nye planverket skal utarbeides. Planene skal baseres på et grundig kunnskapsgrunnlag som må være klart tidlig i 2022. Ved utgangen av 2022 skal de nye planene begynne å ta form for ferdigstillelse og sluttbehandling i 2023.

Fylkesrådet vil utvikle og oppdaterer det regionale kunnskapsgrunnlaget «Vi i Viken» og arbeide videre med å utvikle gode lokale og regionale indikatorer for oppfølging av bærekraftsmålene. Kunnskap gjennom statistikk, analyser og kartframstillinger er viktig kunnskap som rådsområdet produserer til fylkeskommunale og kommunale tjenester, samt til den kommunale og regionale planleggingen.

Fjellplaner

Fylkesrådet vil følge opp vedtatte regionale fjellplaner for å bidra til en langsiktig og helhetlig bruk av fjellområdene både for villrein, lokal nærings- og samfunnsutvikling og friluftsjakter. De regionale planene er:

- Regional plan for Hardangervidda, felles regional plan med Vestland fylkeskommune og Vestfold og Telemark fylkeskommune
- Regional plan for Nordfjella, felles regional plan med Vestland fylkeskommune
- Regional plan for Norefjell - Reinsjøfjell

De tre fjellplanene følges opp i nært samarbeid med de tre rådene Hardangerviddarådet, Nordfjellarådet og rådet for Norefjell – Reinsjøfjell. Fylkeskommunen har sekretariatsfunksjonen for disse, og spiller en viktig rolle ved å tilrettelegge for dialog og samarbeid mellom aktørene lokalt, regionalt og nasjonalt for fjellområdene.

By- og stedsutvikling og kommunal planlegging

Fylkesrådet vil prioritere arbeidet med by- og tettstedsutvikling for å bidra til vekst og utvikling i hele fylket og for å skape attraktive og levende lokalsamfunn. Fylkeskommunen vil bidra med kompetanseheving gjennom nettverk, samlinger og kurs. Fylkeskommunen vil arbeide for å styrke samarbeidet om by- og stedsutvikling mellom lokalt og regionalt nivå. Fylkesrådet viderefører også samarbeidet med Distriktsenteret i dette arbeidet.

Fylkesrådet er opptatt av å bistå kommunene i deres planlegging og bidra slik at kommunenes planer blir gode verktøy i samfunns- og arealplanleggingen. Fylkesrådet er opptatt av god plandialog om kommunenes oppfølging av de regionale planene. Fylkesrådet vil bistå kommunene i oppfølgingen av FNs bærekraftsmål i kommunal planlegging.

Bygdemiljøpakker

Fylkesrådet vil fortsette arbeidet med bygdemiljøpakkene i samarbeid med de tre kommunene Rollag, Lunner og Aremark som startet opp i 2021. Bygdemiljøpakkene skal bidra til å styrke distriktene med attraktive lokalsamfunn, næringsvekst og klimavennlig stedsutvikling. Prosjektet skal teste ut nye tverrfaglige og helhetlige samarbeidsmetoder mellom kommuner i Viken, fylkeskommunen og andre samarbeidsparter. Rådsområdet har ansvaret for pilotene og leder de i nært samarbeid med kommunene. Fylkeskommunen har forpliktet seg til å bidra med fylkeskommunens samlede verktøykasse til disse pilotene. Alle rådsområder skal bidra til at fylkeskommunens virkemiddelapparat blir tatt i bruk gjennom tverrfaglig samskaping med pilotkommunene. Det skal samtidig sikres erfaringsoverføring til andre kommuner i Viken.

Livskvalitet og folkehelse

Høsten 2021 gjennomføres folkehelseundersøkelsen for innbyggere i Viken i et samarbeid med kommunene og Folkehelseinstituttet. Fylkesrådet mener det er viktig at kommunene og fylkeskommunen får bedre kunnskap hvordan folk har det og lever sine liv. Fylkesrådet vil følge opp resultatene fra undersøkelsen i samarbeid med kommunene med kunnskapsbaserte tiltak for økt livskvalitet.

I 2022 vil Ungdata undersøkelsen bli gjennomført i kommunene i tidligere Østfold og Akershus. Ungdata er lokale barn- og ungdomsundersøkelser der skoleelever svarer på spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden. Undersøkelsene er tilpasset barn og ungdom på mellomtrinnet (5.-7.-trinn), ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Fylkesrådet mener Ungdata er en god kilde til kunnskap om barn og unge og vil prioritere at denne undersøkelsen gjennomføres regelmessig i hele fylket. Undersøkelsen ble sist gjennomført i kommunene Buskerud i 2021.

Resultatene fra Folkehelseundersøkelsen og Ungdata følges opp med satsinger og tiltak som øker befolkningens livskvalitet og trivsel og de blir viktige kunnskapsgrunnlag for de nye regionale planene for Viken.

Program for folkehelsearbeid i kommunene

Program for folkehelsearbeid i kommunene er en 10-årig nasjonal satsing (2017-2027) i regi av Helsedirektoratet og KS. Hovedmålet er å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet, og et godt rusmiddelforebyggende arbeid. Barn og unge er programmets prioriterte målgruppe. Folkehelseprogrammet videreføres med stor tyngde, og i Viken er det totalt [33 ulike tiltak](#), der flere av tiltakene skjer med flere kommuner i samarbeid. Fylkesrådet mener at satsingen bidrar til økt livskvalitet for spesielt barn og unge. I dette arbeidet har fylkeskommunen en viktig rolle som koordinator, veileder og pådriver.

Helsefremmende skoler

Fylkesrådet vil, i samarbeid med Sparebankstiftelsen DNB, videreføre RØRE Viken. 68 skoler og 2 kommuner deltar i prosjektet med mål om å skape helsefremmende arbeidsmåter i skolene. I 2022 blir flere skoler valgt ut til å delta. Skolene følges tett i arbeidet med å være helsefremmende skoler.

BOOST videreføres i 2022, dette er et forsknings og innovasjonsprosjekt i regi av EUs Horizon 2020 program. Fylkeskommunen vil, sammen med samarbeidspartnere, teste ut en ny tilnærming for sosial og emosjonell læring blant barneskolebarn.

Fylkesrådet mener at arbeidet med helsefremmende skoler bidrar til at elever fullfører videregående opplæring, får jobb og deltar i arbeidslivet etter fullført utdanning.

Biologisk mangfold og arealregnskap

Fylkeskommunen utarbeider i 2021 strategi for å bevare biologisk mangfold i vår egen virksomhet. Fylkesrådet vil følge opp strategien i 2022. Dette er et nybrottsarbeid i fylkeskommunen som fremmer bredt samarbeid på tvers av rådsområder og hvor det må være rom for å lære og utvikle organisasjonen underveis.

Fylkeskommunen tar en regional rolle for å redusere presset på naturgrunnet. Fylkesrådet fortsetter utviklingsarbeidet med arealregnskap for en bedre miljø- og naturforvaltning. Arbeidet er organisert som et fireårig utviklingsprosjekt, hvor fremdriften er koordinert med nasjonal utvikling og kommunale behov. Store deler av prosjektet er koblet på ulike forskningsprosjekter hvor det hentes inn ekspertise på for eksempel økosystemregnskap, internasjonal utvikling, statistikk og analyse, samt fagmiljøer både lokalt, regionalt og nasjonalt innen bl.a. planlegging, analyse og miljøforvaltning. Prosjektet skal utvikle både konkrete verktøy for å sikre miljødata på tvers av forvaltningssystemer og i beslutningsunderlag, samt bidra til å synliggjøre for eksempel juridiske eller systemiske utfordringer i forvaltningen, slik at mangler kan gripes fatt i.

Vannforvaltning og god økologisk tilstand

Fylkeskommunen er vannregionmyndighet for Innlandet og Viken vannregion og for grensevassdragene. Vannregionene strekker seg fra Trøndelag i nord til Oslofjorden i sør. Som vannregionmyndighet leder fylkeskommunen arbeidet med to regionale vannforvaltningsplaner, som etter vedtak i fylkestinget i desember 2021 skal godkjennes i henhold til sentral godkjenning hos staten våren 2022. Som vannregionmyndighet vil fylkeskommunen være en pådriver for at det omfattende tiltaksprogrammet følges opp i planperioden 2022-2027. I samarbeid med lokale, regionale og nasjonale myndigheter og aktører vil fylkesrådet gripe fatt i de overordnede og langsiktige utfordringene for vannmiljøet i tråd med handlingsprogrammet. Samordning skal også skje mot den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden og fylkesrådet vil bidra til at Oslofjordrådet blir et godt og viktig organ.

Klimapartnerskap - Klima Viken, Klimapartnere Viken og Klimasmart Landbruk

Gjennomføring av klimatiltak og omstilling til lavutslippssamfunnet krever at en rekke aktører bidrar og tar sin del av ansvaret. Fylkeskommunen vil, gjennom å etablere og koordinere samarbeid og partnerskap med andre samfunnsaktører i Viken, sørge for at vi samler kreftene og jobber sammen. Slik kan vi få mer effektive tiltak og større gjennomslagskraft i klimaarbeidet. Klimapartnerskapene Klima Viken (kommunene), Klimapartnere (næringslivet) og Klimasmart Landbruk (landbruket) er etablert. Arbeidet i partnerskapene skal utvikles i 2022 med felles handlingsplaner og felles omstillingsprosjekter.

Klimabudsjett og Miljøfyrtårn

Rådsområde plan, klima og miljø har oppgaver som pådriver og samordner for fylkeskommunens arbeid med omstilling til lavutslippssamfunnet, både internt i egen organisasjon, og i Vikensamfunnet. Avdelingen skal organisere arbeidet med miljøsertifisering slik at sertifiseringen og arbeidet med tiltaksgjennomføring, som virksomhetene selv er ansvarlig for, kan gjennomføres effektivt og mest mulig samordnet. Sammen med rådsområde finans og administrasjon har rådsområdet plan, klima og miljø også ansvar for å utvikle og implementere klimabudsjett. Både miljøstyring og klimabudsjettarbeidet krever godt samarbeid internt og krever også ressurser fra andre rådsområder.

12 Samferdsel

12.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Rådsområde samferdsel omfatter forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av fylkesveinettet. Rådsområdet har også ansvaret for drift og utvikling av kollektivtransport og skoleskyss i Viken. Dette ivaretas gjennom Ruter AS, Brakar AS, Østfold kollektivtrafikk (ØKT) og Viken kollektivterminaler FKF (VKT). Videre har Viken fylkeskommune ansvar for investeringer i infrastruktur til bruk for kollektivtransporten. Transporttjeneste for funksjonshemmede, rammeverk for drosjenæringen og bredbånd tilligger også rådsområdet.

Viken fylkeskommune inngår i tre bypakker/bysamarbeid; Oslopakke 3/Byvekstavtalen for Osloområdet, Bypakke Nedre Glomma, og Buskerudbysamarbeidet. Gjennom bypakkene tilføres rådsområde samferdsel eksterne midler i form av bompengainntekter, belønningsmidler og statlige tilskudd, som kommer i tillegg til fylkeskommunens egne midler. En sentral føring er at bompengainntekter og belønningsmidler skal benyttes til tiltak innen bypakkenes avtaleområde. For Oslopakke 3/Byvekstavtalen for Osloområdet er avtaleområdet tidligere Akershus fylkeskommune (unntatt Lunner, Røyken, Hurum og Rømskog) og Oslo kommune, med en fordelingsnøkkel som innebærer at 40 prosent av midlene skal benyttes til prosjekter og tiltak i tidligere Akershus. For Bypakke Nedre Glomma er avtaleområdet Fredrikstad og Sarpsborg kommuner, og for Buskerudbysamarbeidet er avtaleområdet kommunene Drammen, Lier, Øvre Eiker og Kongsberg.

I årsbudsjettet og økonomiplanen vises og kommenteres de økonomiske rammene for 2022-2025. Det vises for øvrig til omtale i Handlingsprogram for samferdsel 2022-2025.

12.1.1 Nøkkeltall

Viken fylkeskommune har ansvar for 5 504 km fylkesvei (herav 288 km grusvei) og 621 km gang- og sykkelveier, samt holdeplasser og terminaler. Det samlede transportarbeidet på fylkesveiene er omfattende, noe som også har konsekvenser bl.a. for trafikkulykker, støy og miljøulemper.

Fylkeskommunen organiserer kollektivtilbudet i Viken. I tillegg bidrar fylkeskommunen til samordning av areal- og transportpolitikken i regionen. Fylkeskommunen har også en viktig rolle i å teste og ta i bruk ny teknologi og nye forretningsmodeller innen infrastruktur og mobilitet. Fylkeskommunen har stor betydning for de samlede mobilitetsløsningene i fylket.

Nøkkeltallene er basert på KOSTRA fra 2020, og gjelder for Viken fylkeskommune. Tall for tidligere år gjenspeiler at Viken-området da besto av tre fylkeskommuner; Akershus, Buskerud og Østfold.

Fylkesveier

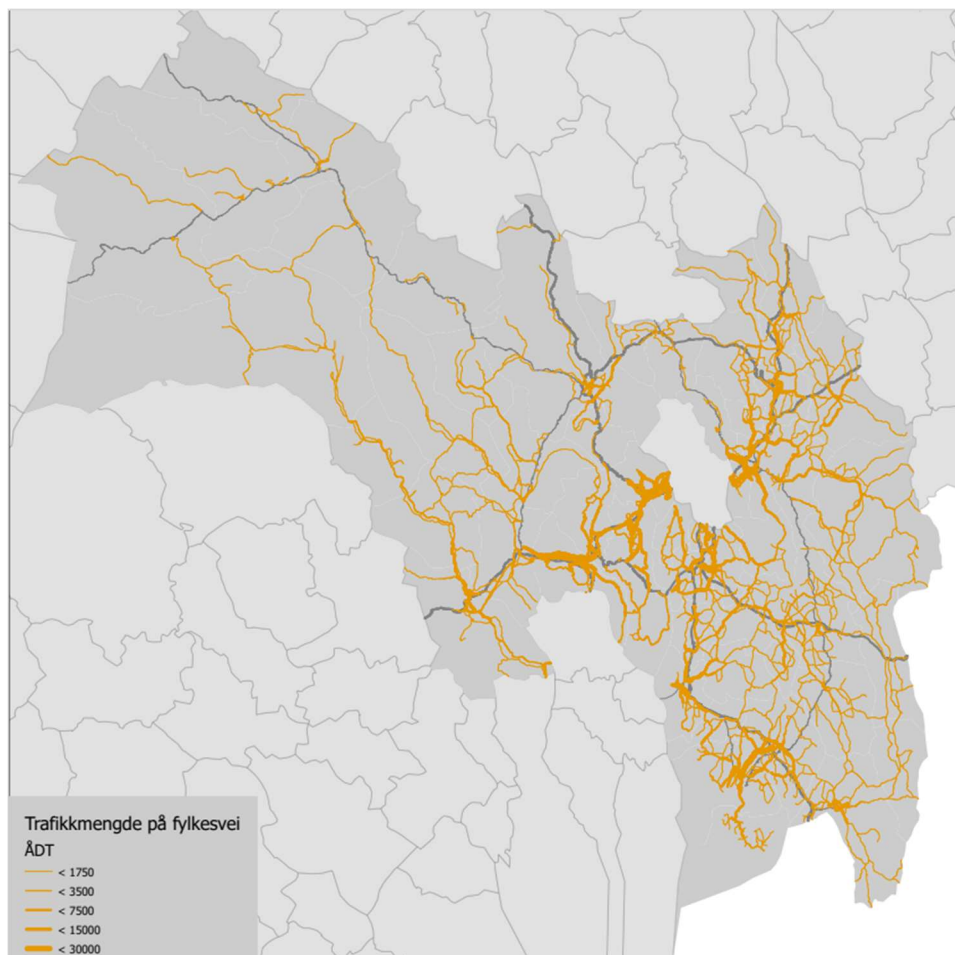
Tabell 20 Brutto driftsutgifter i kr pr. km fylkesvei

Brutto driftsutgifter i kr pr. km fylkesvei	2016	2017	2018	2019	2020
Viken	-	-	-	-	322 797
Akershus	513 505	581 433	351 138	355 192	-
Buskerud	219 503	226 251	242 427	248 183	-
Østfold	170 163	184 179	178 278	181 851	-
Landet uten Oslo	191 236	206 429	202 388	210 034	249 452

Kilde: KOSTRA

KOSTRA viser at Viken fylkeskommune i 2020 hadde relativt høy kostnad til drift og vedlikehold pr. km fylkesvei sammenlignet med landsgjennomsnittet (uten Oslo). Høye kostnader til drift og vedlikehold pr. km fylkesvei kan ses i sammenheng med at det spesielt i tidligere Akershus er områder med stor trafikkbelastning og tilhørende slitasje på veiene, noe som medfører behov for mer vedlikehold.

Figur 11 Kart som viser trafikkmengde (årsdøgnetrafikk) på fylkesveier i Viken (NVDB 2021)

Kollektivtrafikk

Tabell 21 Årlige reiser pr. 1 000 innbyggere

Årlige reiser pr. 1 000 innbyggere	2016	2017	2018	2019	2020
Viken	-	-	-	-	46 112
Akershus	89 000	96 649	99 230	101 515	-
Buskerud	41 094	42 338	43 049	44 052	-
Østfold	26 118	26 246	32 272	33 584	-
Landet uten Oslo	57 367	61 522	63 022	64 502	42 773

Kilde: KOSTRA

Tabellen viser årlige bussreiser pr. 1000 innbyggere. Vikenbeboerne reiste mindre med buss i 2020 enn året før. Nedgangen skyldes redusert mobilitet i samfunnet på grunn av koronapandemien og smitteverntiltak som skapte kapasitetsreduksjon i kollektivtransporten. Kostnader til kollektivtransport finansieres med billettinntekter, fylkeskommunale midler, belønningsmidler og bompenger gjennom Oslopakke 3. Staten har i tillegg gitt støtte for tapte inntekter og økte kostnader knyttet til koronapandemien.

Tabell 22 Netto driftsutgifter til kollektivtransport i kr pr. reise

Netto driftsutgifter til kollektivtransport* i kr pr. reise	2016	2017	2018	2019	2020
Viken	-	-	-	-	50
Akershus	17	16	15	15	-
Buskerud	34	30	34	35	-
Østfold	39	41	36	39	-
Landet uten Oslo	27	26	27	26	47

* Buss, båtruter, t-bane og trikk/bybane

Kilde: KOSTRA

Som følge av reduksjon i antall reisende og innføringen av smittevernsrestriksjoner har man sett en vesentlig økning i driftsutgifter per reisende.

12.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Nedenfor følger de delmålene som er relevant for rådsområde samferdsel, med tilhørende resultatkrav.

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

- Arbeide mot sømløs billettering for kollektivtrafikken i Viken
- Beslutte organisering av kollektivtransporten i Viken
- Samarbeide med kommunene om tryggere skoleveier
- Utrede samordning av tt-ordningen og annen kollektivtransport
- Etablere Viken trafikksikkerhetsutvalg for systematisk og kunnskapsbasert arbeid med trafikksikkerhet

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

- Implementere Viken-modellen for et seriøst arbeidsliv i nye drifts- og vedlikeholdskontrakter

Delmål 2.7: I Viken har næringslivet og befolkningen god tilgang til digital infrastruktur.

Resultatkrav:

- Bidra til å utvikle fibernett i hele Viken

Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

Delmål 3.3: I Viken tar vi vare på naturen slik at vi unngår tap av biologisk mangfold på land og i vann. I Viken tar vi vare på natur slik at det biologiske mangfoldet på land og i vannstyrkes

Resultatkrav:

- Begrense naturinngrep og ivareta biologisk mangfold i utbyggingsprosjekter

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippsamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

- Tilrettelegge for utslippsfri kollektivtransport innen 2028
- Det stilles krav i nye drifts- vedlikeholds- og utbyggingskontrakter som bidrar til å redusere klimagassutslipp

Delmål 4.3: I Viken har vi redusert transportbehovet og lagt om til grønn mobilitet. Vi har økt bruken av gange, sykkel og kollektivtransport og faset ut fossile drivstoff.

Resultatkrav:

- Viken er en aktiv part i bypakkene for å kutte utslipp, gi bedre luft, kutte i antall biler i bysentrum, styrke kollektiv- og sykkeltilbudet
- Legge til rette for økt sykkel og gange gjennom bygging av trygge ferdselsårer for gående og syklende

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

Resultatkrav:

- Videreutvikle fleksible mobilitetsløsninger
- Øke fremkommeligheten for gående, syklist, kollektivtransport og næringstransporten i byområder.

Delmål 5.3: Viken skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart

Resultatkrav:

- Innhente vedlikeholdsetterslep på prioriterte fylkesveistrekninger

12.3 Driftsbudsjett

Tabell 23 Driftsbudsjett samferdsel

Samferdsel (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør samferdsel	3 631	2 780	15 064	15 064	15 076	15 076
Mobilitet og samfunn	2 985 697	1 928 363	1 982 759	1 983 846	1 983 965	1 983 965
Fagavdeling	45 699	23 810	37 142	37 142	37 321	37 321
Samferdselsplanlegging og forvaltning	187 964	233 532	257 927	260 191	263 343	261 423
Utbygging	53 062	48 651	41 473	41 473	41 732	41 732
Drift og vedlikehold	1 122 234	1 139 476	1 150 071	1 148 983	1 149 234	1 149 234
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	0	0	-16 953	-33 884	-50 826
Sum samferdsel	4 398 287	3 376 612	3 484 437	3 469 746	3 456 788	3 437 925

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Reelt budsjett på rådsområde samferdsel (lønn) ligger høyere fordi deler av dette blir finansiert med timeføring som belastes investeringsprosjekter.

Driftsbudsjettet for rådsområdet samferdsel utgjør 3,5 milliarder kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 88,3 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Styrking av budsjettet for skoleskys med 31 mill. kr.
- Styrking av budsjettet med 10 mill. kr i kompensasjon for økt CO₂-avgift (statsbudsjettet)
- I tillegg gjennomføres en budsjetteknisk endring (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - En stilling til Viltforvaltning overføres til plan, klima og miljø (2022 og 2023) med 1,0 mill. kr

Det er foretatt en rammereduksjon på 15 mill. kr, som er fordelt gjennom en reduksjon i budsjettet til lønn og drift av rådsområdet på 2,7 mill. kr, reduksjon i budsjettet for fylkesvei med 7,3 mill. kr, og reduksjon i tilskuddet til Viken kollektivterminaler FKF med 2 mill. kr. Den resterende rammereduksjonen på 3 mill. kr er håndtert ved mindre justeringer i lønns- og priskompensasjon på rådsområdet. Det forventes i tillegg at deler av rammereduksjonen vil kompenseres ved økte inntekter fra inngåtte gjennomføringsavtaler med 2,5 mill. kr og utleie av gategrunn med 1 mill. kr. Det er til slutt foretatt en omdisponering av lønnsbudsjett mellom avdelingene på rådsområdet som ikke har økonomisk effekt for rådsområdet totalt.

For årene 2023-2025 har Viken behov for å innarbeide et ytterligere økonomisk handlingsrom i form av reduserte netto driftsbudsjettstrammer. Foreløpig er rådsrådets behov for økonomisk tilpasning lagt på denne budsjettposten. Det vil arbeides videre med tiltak i samsvar med tildelt budsjetttramme.

Tabell 24 Ramme fylkesveier og kollektivtransport

Samferdsel (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Fylkesvei	1 133 822	1 132 734	1 132 734	1 132 734
Kollektivtransport	2 138 092	2 141 443	2 144 390	2 142 470
Lønn og drift rådsområde	212 523	212 524	213 550	213 549
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	-16 953	-33 884	-50 826
Sum	3 484 437	3 469 747	3 456 789	3 437 926

Av driftsbudsjettet utgjør 1,1 milliarder kr drift av fylkesvei, 2,1 milliarder kr drift av kollektivtransporttilbudet, og 0,2 milliarder kr til lønn og drift av rådsområdet. Rammereduksjon i 2022 på 15 mill. kr er hensyntatt, mens rammereduksjon for øvrige år i økonomiplanperioden foreløpig ligger ufordelt.

Tabell 25 Ekstern finansiering

Ekstern finansiering (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Belønningsmidler til Ruter, Brakar og ØKT a)	153 000	153 000	153 000	153 000
Andre belønningsmidler b)	205	205	205	205
Statlig tilskudd til reduksjon av billettpriser a)	63 406	63 406	63 406	63 406
Statlige tilskuddsmidler - bredbånd	42 000	42 000	42 000	42 000
Oslopakke 3 bompenger	458 000	445 000	462 000	457 000
Statlig tilskudd til generelt vedlikehold av fylkesveg	29 800	29 800	29 800	29 800
Øvrige midler fra staten c)	28 034	28 034	28 034	28 034
Sum	774 445	761 445	778 445	773 445

a) Midler til Brakar forutsetter at Buskerudbysamarbeidets avtale med staten blir videreført. Alle tildelinger fra 2023 forutsetter behandling i bypakkenes styringsgrupper.

b) Belønningsmidler disponert av Viken fylkeskommune.

c) Inngår i rammen til rådsområdet

I tillegg til driftsbudsjettet på 3,5 milliarder kr mottar Viken fylkeskommune ekstern finansiering i form av øremerkede tilskudd fra staten og bompenger, der det samlet i 2022 legges til grunn om lag 774,4 mill. kr i 2022. De øremerkede tilskuddene har ikke nettoeffekt på driftsbudsjettet til fylkeskommunen da inntekts- og utgiftssiden budsjetteres likt.

I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er det endringer i rammetilskuddet som omtales nærmere i kapittel 5. I Viken sitt budsjettforslag utgjør disse endringene øremerket tilskudd til innhenting av vedlikeholdsetterslep fylkesvei på 29,8 mill. kr. Det legges også inn i rådsområde samferdsels driftsbudsjetttrammer kompensasjon for økte CO2 avgifter på 10 mill. kr.

Handlingsprogram samferdsel

Rådsområdet samferdsel skal legge til rette for å møte innbyggernes og næringslivets mobilitetsbehov, noe som både omfatter transport av mennesker, gods og informasjon, på en måte som tar hensyn til klima, miljø, arealbruk og lokalsamfunn.

For å bidra til at fylkeskommunen kan ivareta behovene på en best mulig måte er det utarbeidet et forslag til handlingsprogram samferdsel 2022-2025. Handlingsprogrammet har vært på høring

sommeren 2021, og skal etter planen behandles av fylkestinget i desember, i samme møte som årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025. Forslaget til årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 for rådsområdet er basert på prioriteringer og føringer i forslaget til Handlingsprogram samferdsel.

I samferdselsstrategi 2022-2033 er de langsiktige prioriteringer for samferdselsområdet fastsatt. Handlingsprogrammet gir en oversikt over hva som skal prioriteres gjennomført i de fire årene handlingsprogrammet gjelder for. I tillegg danner handlingsprogrammet et grunnlag for avtalene med kollektivselskapene Østfold kollektivtrafikk (ØKT), Brakar AS, Ruter AS og Viken kollektivterminaler FKF (VKT). Handlingsprogram for samferdsel 2022-2025 er også fylkeskommunens verktøy for å knytte arbeidet på samferdselsområdet i Viken til FNs bærekraftsmål og planetens tålegrenser.

Handlingsprogrammet er i tillegg et verktøy for å bidra til å nå konkrete politiske mål i form av å innhente vedlikeholdsetterslep, legge til rette for smart og miljøvennlig bruk av infrastruktur og bidra til sømløs og brukertilpasset mobilitet. Digital mobilitet blir stadig viktigere, og en sentral oppgave er derfor å sørge for bredbåndsdekning i hele fylket.

12.3.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Samlet brutto driftsbudsjett 2022 for rådsområde samferdsel, dvs. inkludert bruk av bompenger, tilskudd og belønningsmidler fra bypakkene, foreslås til 4 346 mill. kr.

Fylkesrådet legger vekt på å ta vare på veikapitalen og redusere vedlikeholdsetterslep på prioriterte fylkesveistrekninger. I tillegg til drift og vedlikehold av veinettet, prioriteres arbeidet med forfallsinnhenting også over investeringsbudsjettet. Rammen til drift av fylkesveinettet skal sikre at fylkesveinettet blir driftet på en forsvarlig måte i 2022.

Det er et prioritert mål for fylkesrådet å sikre omlegging av kollektivtrafikken til utslippsfri drift innen 2028, for å redusere klimagassutslipp i Viken. I 2022 settes det inn nye elektriske busser i Halden, og bilfergen mellom Svelvik og Verket vil også være elektrifisert.

Rammen til drift av kollektivtrafikken er styrket med mer midler til skoleskyss, kompensasjon for økt CO2-avgift, samt økte tilskudd fra staten gjennom bypakkene. Kollektivtrafikkens situasjon er likevel preget av de store utfordringene man har stått overfor under koronapandemien, og det forventes at lavere etterspørsel, og dermed også lavere inntekter, vil vedvare inn i 2022. Rammen i budsjettforslaget for drift kollektiv skal sikre et forsvarlig tilbud i overgangsperioden mot en ny normal, fram til vi har bedre kunnskap om fremtidig etterspørsel. Primært med drahjelp fra en eventuell statlig støtteordning for overgangsperioden i 2022, noe som vil være avklart ved behandlingen av statsbudsjettet i desember. Dersom det ikke kommer støtte fra staten, vil kollektivselskapene måtte ta ned / tilpasse tilbudet fra våren 2022 for å redusere kostnadene, i hovedsak ved å redusere frekvens/tilbud på kvelder og i helger. I ytterste fall vil nedtak av tilbudet også måtte kombineres med å øke takstene i andre halvår 2022.

12.3.2 Drift av fylkesveier

Tabell 26 Ramme drift og vedlikehold fylkesvei

Drift og vedlikehold fylkesvei (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Ramme drift fylkesvei a)	762 425	762 424	762 424	762 424
Ramme vedlikehold fylkesvei	371 396	370 310	370 310	370 310
Sum	1 133 822	1 132 734	1 132 734	1 132 734
Øvrige tiltak fylkesvei b)	205	205	205	205
Sum inkl ekstern finansiering	1 134 027	1 132 939	1 132 939	1 132 939

Driftsbudsjettet for fylkesveiene omfatter drift og vedlikehold av fylkesveinettet i Viken. Drift av fylkesveier utgjør de løpende oppgavene som sikrer at veiene er farbare og trygge, herunder brøyting og strøing. Vedlikehold av fylkesveier er nødvendige oppgaver for å opprettholde standarden og verdien på veiinfrastrukturen.

Budsjettdisponeringer og utfordringer

Total budsjettamme til drift og vedlikehold av fylkesveinettet i Viken er for 2022 foreslått satt til 1,1 milliarder kr. Dette representerer tilnærmet videreføring av ramme fra 2021.

Rammen for drift av fylkesveinettet er foreslått til 762,4 mill. kr. Av dette utgjør faste driftskontrakter den klart største posten med 705 mill. kr. Driftskontraktene representerer i hovedsak en bundet utgift i kontraktperioden. Driftskontraktene og noen av vedlikeholdskontraktene er flerårige og omfatter både riks- og fylkesveier. Viken jobber videre med å fornye kontraktporteføljen, og vil på sikt kun ha driftskontrakter for fylkesveier.

De faste kontraktene omfatter i hovedsak rutinemessige driftsoppgaver og mindre vedlikeholdsoppgaver på veinettet. Kontraktene omfatter også inspeksjon og registrering, planlegging av virksomheten, beredskap med hensyn til vinterdrift og generell trafikkavvikling, dokumentasjon, rapportering til byggherren, informasjon til publikum og andre oppgaver som er nødvendig for drift og vedlikehold av veinettet.

Standard for drift og vedlikehold som har vært lagt til grunn for Vikens driftskontrakter er Statens vegvesen sin håndbok R610. Håndboken angir krav til funksjon og tilstand for objekter og krav til utførelse av drift og vedlikehold. Viken fylkeskommune har i handlingsprogram samferdsel (2022-2025) beskrevet en ny strategi for driftskontrakter for Viken, samt en plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene.

Viken fylkeskommune legger vekt på å ta vare på veikapitalen og redusere vedlikeholdsetterslep på prioriterte fylkesveier. Den foreslåtte rammen til veivedlikehold på 371,4 mill. kr innebærer at poster som bruvedlikehold, veimerking og midler til dekkelegging videreføres på om lag samme nivå i 2022 sammenlignet med 2021. I 2021 mottar Viken i tillegg om lag 41 mill. kr i statlig tilskudd til vedlikehold av fylkesvei. I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er Viken tildelt 29,8 mill. kr i statlige tilskudd til generelt vedlikehold av fylkesvei. Sammen med planlagte utbedrings- og forfallsinnhentingsprosjekter på investering, forventes det at driftsbudsjettet bidrar til forfallsinnhenting på prioriterte veistrekkninger i 2022. Disponeringen av det statlige tilskuddet, herunder om midlene skal gå til drifts- eller investeringstiltak, vil bli vurdert når det er klart hvilke føringer staten legger for bruken av midlene.

Forslaget til driftsbudsjett er tilpasset kostnadsnivået i driftskontraktene. Det er økte kostnader for driftskontraktene som er inngått i perioden 2019 til 2021 og forventede økte kostnader ved fornyelse av kontrakter. Dette skyldes i hovedsak høyere miljø- og klimakrav i nye kontrakter, samt generell kostnadsøkning i markedet. Det forventes at markedet stabiliserer seg noe mer i 2022 og at dette gir en utflating av prisnivået. De foreslåtte rammene tar høyde for forventet kostnadsøkning og skal sikre at fylkesveinettet blir driftet på en forsvarlig måte i 2022.

Nedjustering av ramme til drift med 7,3 mill. kr vil i 2022 i hovedsak bli håndtert gjennom innsparinger i kontrakter som skal lyses ut i 2021 med oppstart i 2022. Dette gir effekt i flere år fremover. I hovedsak vil dette innebære reduksjon i standard på vinterdriften for enkelte veistreknings, samt reduksjon i kantklipp.

Det skal i 2022 også innføres en praksis der det kreves betaling for utleie av gategrunn, bl.a. i forbindelse med byggetiltak. Det er usikkert hvor stor inntekten fra dette vil bli i 2022 som oppstartsår, men inntektene ventes å kunne øke i påfølgende år.

Trafikksikkerhet

Ulykkesstatistikken viser at de aller fleste alvorlige trafikkulykkene i Viken skjer på fylkesveinettet. De to største ulykkestypene er utforkjøringsulykker og møteulykker.

Nullvisjonen er førende for alt trafikksikkerhetsarbeid. Samtidig har vi et mål om nullvekst i personbiltrafikken og at 80 prosent av barn og unge skal gå eller sykle til skolen. Disse målsettingene må ses i sammenheng. Trygging av skoleveier og tiltak som bidrar til måloppnåelse for både nullvekstmålet og nullvisjonen er viktige satsingsområder. Det settes av 53,4 mill. kr. til trafikksikkerhetstiltak og 260,5 mill. kr til tiltak for gående og syklende over investeringsbudsjettet.

Driftsbudsjettet for fylkesveiene omfatter også midler til holdningsskapende arbeid og andre ikke-fysiske trafikksikkerhetstiltak. 13,5 mill. kr er avsatt til strategisk trafikksikkerhetsarbeid. Disse midlene skal bidra til måloppnåelse gjennom opplæring, holdningsskapende arbeid og ikke-fysiske trafikksikkerhetstiltak i kommuneregionene.

Bredbånd

Det er et mål at alle innbyggere i Norge skal ha bredbåndsdekning innen 2025, og staten gir tilskudd til etablering av bredbånd i områder med liten befolkning og store geografiske avstander.

Fylkeskommunen forvalter tilskuddsordningen i Viken på oppdrag fra KMD (Kommunal- og moderniseringsdepartementet), herunder beslutter hvilke prosjekter som får støtte og gjennomfører felles anskaffelse for prosjektene.

I 2021 har Viken fylkeskommune fått om lag 75 mill. kr til fordeling fra staten. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet informerte fylkene om at tilskuddsordningen ville videreføres i 2022. I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er tilskuddet redusert til 42 mill. kr, en nedgang på 33 mill. kr.

12.3.3 Driftsbudsjett kollektivtransport

Driftsbudsjettet for kollektivtransport i Viken omfatter driften av det ordinære kollektivtilbudet, skoleskyss, samt TT-transport.

Kollektivtransporten i Viken vil i 2022 være ulikt organisert i de ulike delene av fylkeskommunen. Brakar og Ruter, med ansvar for kollektivtilbudet i henholdsvis Buskerud og Akershus, er begge organisert som aksjeselskap, mens Østfold kollektivtransport (ØKT) er organisert som en del av rådsområde samferdsel. Viken fylkeskommune har vedtatt at nåværende organisering skal til vurdering og arbeidet med en utredning av dette er startet sammen med Oslo kommune.

Viken kollektivterminaler FKF (VKT), med ansvar for kollektivterminalene og drift av holdeplasser i tidligere Akershus, er organisert som fylkeskommunalt foretak.

Tabell 27 Ramme drift kollektiv

Drift kollektiv (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Ramme Ruter inkludert skoleskysskort	1 121 165	1 123 428	1 126 376	1 124 455
Ramme Brakar inkludert ferje	472 263	472 263	472 263	472 263
Ramme ØKT	410 869	410 869	410 869	410 869
TT- transport	87 182	87 182	87 182	87 182
Ramme VKT a)	36 353	37 440	37 440	37 440
Kompensasjon for økt CO2-avgift	10 260	10 260	10 260	10 260
Sum	2 138 092	2 141 443	2 144 390	2 142 470

a) Netto tall etter leieinntekter.

Det foreslås en samlet ramme for fylkeskommunalt tilskudd til kollektiv drift i Viken for 2022 på 2 138 mill. kr. Av dette utgjør tilskudd til Ruter, inkludert skoleskysskort, 1 121 mill. kr, tilskuddet til Brakar 472,3 mill. kr, driftsrammen til ØKT 410,9 mill. kr, TT-transport 87,2 mill. kr, VKT 36,4 mill. kr. Kompensasjon for økt CO2-avgift utgjør 10,3 mill. kr. For Ruter utgjør også bompenger en betydelig del av finansieringen av kollektivtilbudet, og alle kollektivselskapene forventes i tillegg å motta finansiering gjennom belønningsmidler og statlige midler til reduserte kollektivtakster.

Koronapandemien har hatt store konsekvenser for kollektivtransportens økonomiske situasjon. Kollektivtransportens markedsandel er redusert betydelig som konsekvens av smittevernrestriksjoner og vedvarende oppfordring om å unngå å reise kollektivt. Dette har medført store inntektstap for kollektivtransporten. Staten har kompensert for tapte billettinntekter og økte utgifter gjennom hele pandemien og ut 2021.

Det er ventet varig endrede reisevaner etter koronapandemien, blant annet som følge av nye arbeidsvaner. Det er stor usikkerhet om når, eventuelt om, inntektene vil være på samme nivå som før pandemien inntraff. Billettinntektene utgjør normalt en vesentlig del av inntektene til kollektivtransporten, opptil 50 prosent i Ruters område. Kollektivselskapenes prognoser høsten 2021 tilsier et behov for en kostnadstilpasning i størrelsesorden 250 mill. kr i 2022. Viken fylkeskommune er ikke økonomisk i stand til å kompensere et langvarig bortfall av billettinntekter med økte tilskudd, og det forventes at staten vil bidra med ekstra støtte i en omstillingsperiode i 2022 slik at tilbudsreduksjon og tilpasning til en ny normal kan skje på grunnlag av noe bedre kunnskap om fremtidig etterspørsel. Konsekvensene av et redusert trafikkvolum vil få stor betydning for tilbudet dersom kollektivtransportens inntektsbortfall som følge av dette ikke dekkes av staten. Uten statlig støtte foreslås kostnadstilpasningen håndtert gjennom en kombinasjon av tilbudstilpasning/kutt og

økte billettpriser. Dette kan få uheldige konsekvenser for nullvekstmålet for biltrafikk og kan gi Vikens innbyggere et betraktelig redusert kollektivtilbud.

Det vil i november bli lagt fram en egen sak for fylkestinget om kollektivtilbudet i perioden etter koronarestriksjonene. Saken legger til rette for at et mulig behov for å redusere tilbudet våren 2022 kan bestemmes tidlig i 2022 basert på avklaringer i vedtatt økonomiplan og statsbudsjettet, samt tatt hensyn til oppdaterte prognoser ved årsskiftet. Saken legger også opp til å utrede takstøkning, for å ha dette i beredskap i en situasjon hvor inntektssvikten blir større enn forventet.

Kollektivselskapene står også overfor økte kostnader, blant annet knyttet til overgang til utslippsfri drift, ut over normal prisstigning som ikke er dekket fullt ut gjennom dette budsjettforslaget, og som må løses sammen med reduserte billettinntekter.

For budsjettomtale av VKT, se kapittel 18.4 Fylkeskommunale energiselskaper og foretak.

Budsjettdisponeringer Ruter

Tabell 28 Ramme drift Ruter

Ruter (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Rammetilskudd a)	979 587	979 587	979 587	979 587
Kjøp av skoleskysskort b)	141 578	143 842	146 789	144 869
Sum rammetilskudd	1 121 165	1 123 428	1 126 376	1 124 455
Belønningsmidler c)	83 000	83 000	83 000	83 000
Oslopakke 3 midler d)	458 000	445 000	462 000	457 000
Tilskudd til reduksjon av billettpriser	21 136	21 136	21 136	21 136
Sum eksterne midler	562 136	549 136	566 136	561 136
Sum	1 683 300	1 672 564	1 692 512	1 685 591

a) Rammetilskudd uten skoleskysskort

b) Kjøp av skoleskysskort for Ruter

c) Forutsetter behandling i Styringsgruppen i Byvekstavtalen for Osloområdet

d) Inkludert midlertidig omdisponering

Ruter har ansvaret for drift og utvikling av kollektivtilbudet inkludert skoleskyss i Akershus og Oslo. Viken kjøper kollektivtransporttjenester av Ruter for 979,6 mill. kr, i tillegg kjøpes skoleskysskort for elever til 141,6 mill. kr. Videre får selskapet eksterne midler hvorav 83 mill. kr er belønningsmidler fra byvekstavtalen, 458 mill. kr er bompengeneinntekter fra Oslopakke 3 og 21,1 mill. kr er tilskudd til reduksjon av billettpriser.

Forslag til budsjett innebærer at Ruters ramme reelt er økt med om lag 38 mill. kr. Av denne økningen er 15 mill. kr til utslippsfri kollektivtransport finansiert med belønningsmidler. Samlet tilskudd skal, sammen med billettinntekter, finansiere utgifter knyttet til drift og utvikling av kollektivtilbudet, samt utgifter til skoleskyss.

I byvekstavtalen for Osloområdet er det satt av inntil 100 mill. kr i udisponerte belønningsmidler som kan dekke for tapte billettinntekter i Ruters område i Viken overgangsperioden etter at smittvernsrestriksjoner på kollektivtransporten ble avvirket, det vil si første kvartal 2022. Midlene skal hindre at tilbudet reduseres for raskt samtidig som samfunnet er i gang med å gjenopprette ny normal

aktivitet. På den måten kan en tilbudsreduksjon og tilpasning til en ny normal skje på grunnlag av noe bedre kunnskap om fremtidig etterspørsel.

Tilleggsavtalen til byvekstavgift for Osloområdet omfatter tilskudd til reduksjon av kollektivtakster hvor Vikens andel utgjør 21,1 mill. kr pr. år. Tiltak er ikke avklart, men partene vil søke en utforming av tiltak som gir størst mulig effekt på målene i byvekstavgiften.

Budsjettdisponeringer Brakar

Tabell 29 Ramme drift Brakar

Brakar (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Rammetilskudd	472 263	472 263	472 263	472 263
Sum rammetilskudd	472 263	472 263	472 263	472 263
Belønningsmidler a)	53 000	53 000	53 000	53 000
Tilskudd til reduksjon av billettpriser a)	21 135	21 135	21 135	21 135
Sum eksterne midler	74 135	74 135	74 135	74 135
Sum	546 398	546 398	546 398	546 398

a) Avtaler ikke klare

Brakar har ansvaret for kollektivtransport i tidligere Buskerud, samt skoleskyss i den delen av området som ikke har dispensasjon fra dette, og i tillegg for driften av fergestrekningen Svelvik- Verket. Viken kjøper kollektivtransporttjenester av Brakar for 472,8 mill. kr i 2022. I tillegg har Buskerudbysamarbeidet søkt Samferdselsdepartementet om videreføring av avtale om belønningsmidler og statlig tilskudd til reduksjon av billettpriser. Det forventes at søknaden godkjennes og at Brakar knyttet til dette vil motta 53 mill. kr i belønningsmidler og 21,1 mill. kr i tilskudd til reduksjon av billettpriser i 2022. Rammen skal, sammen med billettinntekter, finansiere utgifter knyttet til drift og utvikling av kollektivtilbudet, samt utgifter til skoleskyss og drift av ferge.

Som følge av reduserte billettinntekter forutsettes det at tilbudet vil måtte reduseres noe når overgangsperioden til ny normal er over. Også Brakars utgifter forventes å øke noe, og dette henger sammen med overgangen til utslippsfri kollektivtransport, spesielt oppstart av elektrisk ferge på strekningen Svelvik - Verket.

Budsjettdisponeringer Østfold kollektivtrafikk

Tabell 30 Ramme drift ØKT

Østfold kollektivtrafikk (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Rammetilskudd	410 869	410 869	410 869	410 869
Sum rammetilskudd	410 869	410 869	410 869	410 869
Belønningsmidler	17 000	17 000	17 000	17 000
Tilskudd til reduksjon av billettpriser	21 136	21 136	21 136	21 136
Sum eksterne midler	38 136	38 136	38 136	38 136
Sum	449 005	449 005	449 005	449 005

Østfold kollektivtrafikk (ØKT) har ansvar for rutetilbud med buss og båt samt skoleskyss. Samlet driftsramme for ØKT er på 449 mill. kr i 2022. I tillegg til ordinær driftsramme på 410,9 mill. kr får ØKT tilført belønningstilskudd på 17 mill. kr hvert av årene 2022 og 2023. I tillegg mottas statlig tilskudd til reduksjon av billettpriser i Nedre Glomma på 21,1 mill. kr. Som følge av økte kostnader til skoleskyss er det ordinære driftstilskuddet til ØKT økt med 7 mill. kr. Det forutsettes at ØKT også øker sine inntekter gjennom en prisjustering til normalt nivå for enkeltbilletter i app, samt utnytter potensialet for reklame på bussene.

Endringer i kollektivprisene

Det legges til grunn at Ruter og Brakar har mulighet til å øke billettprisene med 2,5 prosent tilsvarende den kommunale deflatoren. Fylkesrådet fastsetter kollektivtakster for ØKT innenfor rammen av kommunal deflator. Mindre endringer utover kommunal deflator kan også utføres av fylkesrådet. Det legges til grunn at ØKTs takster på enkeltbillett kjøpt på app økes, slik at de blir lik enkeltbillettprisene ved kontant betaling. Endringer i billettpriser utover kommunal deflator, og endring i billettprodukter, kan bli aktuelt som følge av nye reisevaner.

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har i revidert Oslopakke 3-avtale tidligere vedtatt at kollektivbrukerne gjennom Ruter skal bidra til finansieringen av de store investeringsprosjektene (herunder Fornebu-banen) ved at det gjennom økte priser skal hente inn 170 mill. (2022-kr) ekstra i året. Halve denne prisøkningen ble gjennomført i 2018, den resterende økningen er så langt utsatt. I fylkesrådets budsjettforslag for 2022 legges til grunn at den siste halvparten av kollektivbrukernes bidrag også i 2022 håndteres ved omdisponeringer innen Oslopakke 3 eller ved ekstern finansiering gjennom byvekstavtalen. En eventuell videre prisøkning i Ruter ut over kommunal deflator kan med dette utsettes til Oslopakke 3-avtalen reforhandles i 2022.

Skoleskyss

Fylkeskommunen har et lovpålagt ansvar for å ivareta retten til gratis skoleskyss. Kollektivselskapene har fått delegert ansvar for organisering og gjennomføring av skoleskyssen. Skoleskyssordningen omfatter rutebuss, skolebuss og spesialtransport for elever med særlige behov eller manglende kollektivdekning. Skolebussene er normalt åpne for alle og noen steder er dette det eneste busstilbudet som finnes.

Viken fylkeskommune har ansvar for å tilby skoleskyss for om lag 49 000 elever med rett til skyss etter opplæringsloven, i grunnskole og videregående skole. I Buskerud er det fritak fra opplæringslovens krav om skoleskyss for elever i videregående skole i de mest befolkningsrike kommunene. Dette skyldes god kollektivdekning og et ungdomskort til under 50 prosent av voksenpris.

Skoleskyssen finansieres gjennom det ordinære tilskuddet til kollektivselskapene, samt gjennom kommunene og fylkeskommunens kjøp av skoleskysskort. Rammen til kjøp av skoleskysskort er økt med 23 mill. kr i Ruterområdet. Behovet for økt budsjetttramme henger sammen med at elever i Røyken og Hurum har fått rett til skoleskysskort, og at elevenes reisemønster har endret seg med inntaksordningen som ble innført for skoleåret 2020–21.

Vikens samlede kostnader til skoleskyss er for 2022 estimert til ca. 1 mrd. kr. Dette er i underkant av halvparten av det totale tilskuddet til kollektivtrafikk i fylket, og flere steder utgjør skoleskyss det eneste kollektivtilbudet. Av dette utgjør kostnadene til spesialskyss om lag 440 mill. kr.

TT-transport

TT-ordningen er en del av fylkeskommunens ansvar for kollektivtransport, og er et tilskudd til transport for innbyggere som på grunn av varig funksjonsnedsettelse ikke kan reise kollektivt. Tilskuddet benyttes til dør-til-dør transport med drosje. Samlet ramme for Viken 2022 er foreslått satt til 87 mill. kr.

Nasjonal TT-ordning

En utvidet nasjonal TT-ordning kommer i tillegg til den fylkeskommunale TT-ordningen og skal øke tilskuddet til transport for brukere med særlige behov, fortrinnsvis rullestolbrukere og blinde/svaksynte, slik at disse får et tilbud om 200 enkeltreiser pr. år. I 2021 fikk Østfold og Buskerud til sammen 90,5 mill. kr. Dette inkluderte Drammen og Ringerike kommuner, som ikke hadde hatt ordningen tidligere. Totalt er det ni fylker i ordningen, men Agder og Viken får bare dekket deler av fylket. Regjeringen har et mål om at alle fylkene skal bli en del av ordningen. Derfor er det sannsynlig at ordningene videreføres i 2022. Dette er statlige tilskudd øremerket ordningen.

Kollektivtrafikk – ekstern finansiering fra bypakker

Det budsjetteres med totalt 558 mill. kr knyttet til ekstern finansiering av drift av kollektivtrafikken i Viken. Midlene kommer fra Oslopakke 3 (bompenger) og belønningsmidler fra staten gjennom bymiljøavtalen for Oslo og Akershus og Bypakke Nedre Glomma. Buskerudbysamarbeidets avtale med staten om belønningsmidler og midler til reduserte kollektivtakster går ut i 2021. Det er søkt om videreføring av avtalen, og svar på denne søknaden forventes.

Bompenger

Gjennom handlingsprogrammet for Oslopakke 3 og byvekstavtalen for Osloområdet er det vedtatt å bevilge 456 mill. kr i bompenger til drift av kollektivtrafikk i Akershus i 2022. I tillegg tilbakeføres 2 mill. kr av tidligere omdisponerte bompenger fra Oslo. Bakgrunnen for dette er at Ruter ut fra behovsvurderinger siden 2008 har foretatt midlertidige omdisponeringer av bompenger til drift av kollektivtrafikk fra Oslopakke 3 mellom Akershus og Oslo. Samlet beløp midlertidig omdisponert fra Viken (Akershus) til Oslo vil pr 31.12.2022 være 297 mill. kr. Langtidsprogrammet for Oslopakke 3 forutsetter at omdisponerte midler er tilbakeført ved utgangen av 2036.

Belønningsmidler

Byvekstavtalen for Osloområdet omfatter statlige belønningsmidler til bl.a. tilbudsstyrking og infrastrukturtiltak. I henhold til avtalen skal de lokale partene motta 350 mill. kr pr. år i belønningsmidler fram til 2029. I økonomiplanen er det budsjettert med utgangspunkt i at Ruter i Viken skal disponere 83 mill. kr av midlene til kollektiv drift, herunder utviklingsarbeid og omlegging til utslippsfri kollektivtransport.

Det er også inngått avtale med staten om belønningsmidler til Bypakke Nedre Glomma (til 2023). Avtalen med Bypakke Nedre Glomma har en ramme på 55 mill. kr, og det er lagt til grunn at 17 mill. kr av belønningsmidlene disponeres av ØKT til kollektiv drift i 2022. Bypakke Nedre Glomma mottar i tillegg også tilskudd fra staten på 21 mill. kr til reduserte billettpriser.

Buskerudbysamarbeidets avtale om belønningsmidler går ut i 2021. Det er søkt om ny avtale, og det forventes at staten vil være positiv til dette. Dersom ny avtale inngås kan det forventes at Brakar i 2022 vil bli prioritert med 53 mill. kr i belønningsmidler samt tilskudd fra staten på 21 mill. kr til reduserte billettpriser.

For både Byvekstavtalen for Osloområdet, Bypakke Nedre Glomma og Buskerudbysamarbeidet gjelder at prioriteringer av belønningsmidler må godkjennes i bypakkenes styringsorganer.

Reklameinntekter på bussholdeplasser

Viken vurderer om fylkeskommunens inntekter kan økes gjennom etablering av en ordning med reklame på bussholdeplasser. Foreløpige anslag viser at Viken først vil begynne å tjene på en slik ordning i etterkant av økonomiplanperioden. Det er stor usikkerhet knyttet til anslagene både på utgifts- og inntektssiden og det vil være behov for ytterligere utredning før det kan tas stilling til en slik ordning.

12.4 Klimatiltak

Samferdselsområdet er en viktig bidragsyter til at Viken når sine mål innen klima. Rådsonråde samferdsel vil gjennomføre tiltak knyttet til å redusere personbiltransport, legge om til klima- og miljøvennlige transportalternativer, innføring av fossilfrie drivstoff og redusere utslipp fra drift, vedlikehold og utbygging av infrastrukturen. Handlingsprogram for samferdsel er et verktøy i dette arbeidet. Prosjekter og tiltak knyttet til gående, syklende og kollektivtransport defineres som ett av fire innsatsområder, og vil særlig prioriteres.

Bygging av Fornebu-banen, som Oslo og Viken gjennomfører sammen, er fylkeskommunens i særklasse største kollektivprosjekt. Satt i drift vil Fornebu-banen legge til rette for miljøvennlig transport og bærekraftig byutvikling langs traséen. Å bygge Fornebu-banen medfører imidlertid betydelige klimagassutslipp gjennom materialbruk og uttak og transport av masser. I prosjekteringen jobbes det derfor aktivt med optimalisering av løsninger for å redusere klimafotavtrykket. I kontraktene benyttes tildelingskriterier knyttet til bruk av nullutslippsteknologi i anleggsmaskiner og kjøretøy, og til fossilfrie løsninger for øvrig transport. Gjennom bruk av biodiesel som drivstoff vil utslipp fra anleggsmaskiner og transport av masser kunne reduseres vesentlig.

Kollektivtransporten står for over 80 prosent av de direkte klimagassutslippene til fylkeskommunen. Omlegging av kollektivtrafikken til utslippsfri drivlinje er derfor et viktig virkemiddel for å redusere klimagassutslipp i Viken. Kollektivselskapene tar sikte på å oppnå Vikens mål om utslippsfri drift innen 2028. Omlegging til utslippsfri drivlinje gjøres ved rullering av kontraktene. Bussparken i Viken er i dag 20 prosent utslippsfri. I tillegg er Nesoddbåtene (Aker Brygge – Nesodden) elektrifisert. Og det er konkrete planer for omlegging i 2022: Fra januar 2022 vil bilfergen mellom Svelvik og Verket være elektrifisert, og sommeren 2022 byttes 25 dieselbusser i Halden ut med 40 elektriske busser. I løpet av økonomiplanperioden planlegges det for at store deler av bussparken i Buskerud og Østfold vil være utslippsfri, og det planlegges også for omlegging av Hvalersambandet til utslippsfri drift i 2024. Ruters busspark i Viken vil være 40 prosent utslippsfri i 2025, 60 prosent i 2027 og 100 prosent utslippsfri i 2028.

Overgangen til utslippsfri kollektivtransport medfører økte kostnader. Dette gjelder særskilt for investeringer i energiinfrastruktur på bussanlegg og endeholdeplasser og ved brygger. Det er behov for videre utredninger av kostnadene for etablering av infrastruktur til utslippsfrie busser og båter, og

kostnadsutviklingen i innkjøp og drift. Foreløpige anslag tyder på at det vil innebære betydelige kostnader å realisere utslippsfri kollektivtransport.

Ruter har gjennomført en mulighetsstudie for omlegging til utslippsfri hurtigbåtflåte i 2024. Konklusjonen er at det er gjennomførbart å anskaffe utslippsfrie hurtigbåter, men at det er stor usikkerhet knyttet til teknologisk modenhet og leveringsevne og kostnader. Andre energikilder enn elektrisitet er vurdert til fortsatt for umodent for drift fra 2024. Det er per i dag ingen utslippsfrie hurtigbåter med batteri som er utprøvd i passasjerdrift, og det er enda ikke levert utslippsfrie hurtigbåter med hastigheter over 20 knop. For omlegging til utslippsfri i 2024 må oppstart av anbudsarbeid skje i 2021. Vestland og Trøndelag fylkeskommuner har i henholdsvis i 2020 og 2021 utsatt sine planer om utslippsfrie hurtigbåter, på grunn av blant annet forhold knyttet til finansiering og infrastruktur. Å være en av de første med utslippsfrie hurtigbåter i passasjerdrift vurderes å ha for stor risiko og kostnader. Før beslutning om når omlegging skal skje vil fylkesrådet ta opp med Staten at det bør være en nasjonal satsing for utvikling av utslippsfrie hurtigbåter. Hurtigbåtene forventes å bli utslippsfrie i henhold til plan for utslippsfri kollektivtrafikk innen 2028, og det arbeides med mål om å nå dette tidligere. Forprosjekt og kunnskapsinnhenting fortsetter i 2022 med sikte på inngåelse av kontrakt i perioden 2024-26 og oppstart i 2026-28.

I handlingsprogramperioden er det prioritert flere prosjekter for å tilrettelegge for sykling og gange, og i tilknytning til bypakkene skal det gjennomføres viktige kollektivprosjekter. Dette er prosjekter som bidrar til å underbygge mål om redusert personbiltransport, og som vil gi gode effekter på klimautslipp.

Det er satt som mål å teste ut elektriske anleggsmaskiner, og eventuelt biodiesel i investerings- og utbyggingsprosjekter. Grunnet liten produksjon på alternative maskiner og redusert tilgang på alternativt drivstoff, er tilgangen på slike maskiner begrenset. Høyere kostander med fossilfrie maskiner er også utfordrende. Elektriske anleggsmaskiner vil også ha behov for tilgang på strøm, og tilføringen av strøm til byggeplass er et eksempel på et tiltak som kan være kostnadskrevennde. Det må derfor gjøres en vurdering av prosjektets egnethet for de ulike klimavalgene i valg av maskintype.

Drifts- og vedlikeholdsoppgavene ønsker Viken å gjennomføre på en mer klima- og miljøvennlig måte gjennom å stille strengere utslippskrav for maskiner og utstyr til bruk i driften. Dette ble gjort for kontraktene som ble fornyet i 2020 og 2021. Forsøksordningen med rapportering av klimagasser i driftskontraktene videreføres og utvides.

Å begrense naturinngrep og å bevare økologisk mangfold er en viktig del av klimaarbeidet innen samferdsel. Innen avdeling utbygging vil re-planting av trær inngå i de investeringsprosjekter der dette er forutsetning i prosjektet. Det er også praksis for å legge overflatemasser i deponi under byggeperioden. Disse flyttes tilbake, slik at vekster som var en naturlig del av landskapet tidligere tilbakeføres når anlegget er ferdig. På denne måten reduseres naturinngrep. Reduksjon i omfang og endring i tidspunkt for gjennomføring av kantklipp langs fylkesveiene vil bidra til å bevare det biologiske mangfoldet.

Samarbeid med andre aktører gjennom bypakkene og byvekstavtaler videreføres. Flere av disse samarbeidene legger nullvekstmål i personbiltrafikk og andre klimamål til grunn for sitt arbeid.

12.5 Internt driftsbudsjett for rådsområde samferdsel

Internt driftsbudsjett for rådsområde Samferdsel omfatter lønn og drift av rådsområdets fem avdelinger. Rådsområdet vil i 2022 arbeide videre med å sikre og å utvikle nødvendig kapasitet og kompetanse for å ivareta forvaltning av samferdselsområdet på en god måte.

Lønnsbudsjett for rådsområde Samferdsel

Over driftsbudsjettet utgjør lønnsmidlene 198 mill. kr. Som for tidligere år, vil en vesentlig del av årsverkene på rådsområde Samferdsel bli finansiert ved at personalkostnader og overhead etc. for ansatte som jobber på investeringsprosjekter blir belastet investeringsbudsjettet. Dette omfatter arbeid med planlegging og utbyggingsprosjekter. I tråd med god kommunal regnskapskikk vil disse kostnadene bli belastet det enkelte prosjekt og inngå i prosjektets total kostnader.

Erfaringene fra 2020 og 2021 viser at det er utfordringer med å anslå hvor mange årsverk som skal belastes investeringsbudsjettet, og det er gjort en jobb med å få på plass gode rutiner for å følge opp dette. Også for 2022 vil det være usikkerhet knyttet til disse anslagene ettersom dette er knyttet til framdriften og kompleksiteten på prosjektene, samt hvor mye interne fagressurser som blir benyttet. Dette vil bli fulgt tett opp gjennom året.

For å bidra til å øke rådsområdets inntekter, vil det i 2022 også bli innført en praksis der medgått tid til behandling og oppfølging av gjennomføringsavtaler faktureres utbyggere.

Overordnet planlegging og utvikling

Driftsbudsjettet for rådsområdet inneholder 15 mill. kr i 2022 til overordnet planlegging og utvikling. Overordnet planlegging omfatter FOU-prosjekter, utredninger og analyser for å øke det samlede kunnskapsgrunnlaget og kompetansen innen samferdsel, infrastruktur, bærekraft og digitale tjenester. Mye av dette arbeidet skjer i samarbeid med andre aktører, spesielt kommunene. Midlene skal også dekke medlemskapsavgifter og deltakelse i arenaer som er viktige innenfor rådsområdets samlede virksomhet. Midler til forvaltning av fiskerihavner ligger også her.

12.6 Finansiering av bussanlegg og sjåførfasiliteter

Viken fylkeskommune eier Kjøl Bussanlegg og Leiraveien Bussanlegg AS. I tillegg er det vedtatt investeringer i sjåførfasiliteter på Romerike og i Asker/Bærum. Sjåførfasiliteter i Follo og bussanlegg på Lørenskog er under planlegging.

I tidligere Akershus fylkeskommune var det lagt til grunn at bussanlegg og sjåførfasiliteter skal finansieres med bruk av kostnadsdekkende leie. Leieinntektene skal dekke fylkeskommunens kostnader til drift og vedlikehold av anleggene, samt finansiering av kjøp av bussanleggene og investeringene som er utført. Tilsvarende modell ble ikke benyttet i tidligere Østfold og Buskerud. Infrastrukturfond samferdsel benyttes til midlertidig finansiering av investering og større vedlikeholdsprosjekter i henhold til tidligere fylkestingsvedtak i Akershus. Det kan bli behov for betydelige investeringer i økonomiplanperioden, bl.a. for å gjennomføre planlagt innfasing av elektriske busser. En felles strategi for Viken vil bli vurdert i lys av arbeidet med organiseringen av kollektivtransporten.

I 2022 vil det samlet innbetales kostnadsdekkende leie fra Ruter på henholdsvis 20,8 mill. kr og 11,8 mill. kr til dekning av drift av bussanleggene og ferdigstilte sjåførfasiliteter. Til finansiering av drift av anleggene overføres 11,3 mill. kr til Viken kollektivterminaler FKF (VKT) og ytterligere 8,5 mill. kr til vedlikehold av anlegget på Leiraveien. I tillegg finansierer Viken fylkeskommune 15,0 mill. kr til oppgradering av anlegget på Leiraveien. Dette finansieres midlertidig gjennom bruk av infrastrukturfond investering, deretter tilbakeføres fondet tilsvarende midler fra kostnadsdekkende leie som fylkeskommunen mottar fra Ruter over de påfølgende år.

12.7 Inntekter og avsetning til fond

Tabell 31 Renter, husleie og fondsavsetninger

Renter, husleie og fondsavsetninger (tall i 1 000 kr)	2022	2023	2024	2025
Avsetning bundet fond vedlikehold	1 305	1 918	2 064	2 057
Avsetning bundet fond investering	20 816	21 437	23 924	23 924
Avsetning ubundet fond vedlikehold	47 866	48 405	48 405	48 405
Sum	69 987	71 760	74 393	74 386
Renter utlån	-1 305	-1 918	-2 064	-2 057
Kostnadsdekkende husleie Leiraveien, Kjøl og sjåførfasiliteter	-20 816	-21 437	-23 924	-23 924
Prispåslag kollektivbillett (FT- sak 92/15)	-45 264	-45 264	-45 264	-45 264
Kostnadsdekning vedlikehold Leiraveien	-2 602	-3 141	-3 141	-3 141
Sum	-69 987	-71 760	-74 393	-74 386

Renter på utlån gjelder lån til Sporveien Vognmaterieil (Tidligere Oslo Vognselskap).

Kostnadsdekkende husleie gjelde bussanleggene på Leiraveien, Kjøl samt ferdigstilte sjåførfasiliteter. Anleggene er finansiert fra Bundet infrastrukturfond Investering og husleien tilbakeføres dit.

Prispåslag kollektivbillett gjelder frivillig prispåslag på billettprisen i tidligere Akershus innført i 2015. Kostnadsdekning vedlikehold gjelder innkrevd dekning av kostnader til vedlikehold på Leiraveien bussanlegg. Begge inntektene avsettes ubundet infrastrukturfond Vedlikehold. Infrastrukturfondene omtales nærmere i kapittel 17 investering, finansiering og fond.

12.8 Investeringsbudsjett

Tabell 32 Investeringsbudsjett samferdsel

R06 Samferdsel (tall i 1 000 kr)	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Store utbedringstiltak	83 850	154 098	232 145	180 645	180 645
Mindre utbedringer	659 725	182 500	44 171	41 060	41 060
Forfallsinnhenting	0	251 700	147 398	143 709	143 709
Gang- og sykkelveier	204 054	260 537	183 248	168 448	168 448
Trafikksikkerhetstiltak	94 900	53 400	40 596	40 596	40 596
Kollektivtiltak fylkesvei	66 037	111 091	78 587	58 887	58 887
Planlegging	72 670	90 000	61 656	61 656	61 656
Sum fylkesvei	1 181 236	1 103 326	787 800	695 000	695 000
Fornebubanen	824 472	1 024 250	1 340 500	1 804 500	1 804 500
Nye vogner til Fornebubanen	0	0	0	0	51 500
Signal og sikringsanlegg T-bane	47 880	68 600	98 400	120 600	180 000
Ny T-banetunell gjennom Oslo	21 600	15 000	15 000	15 000	15 000
Nye Majorstua stasjon	0	37 000	0	0	0
Baneløsning Nedre Romerike	0	5 000	20 000	80 000	100 000
Bekkestua bussterminal	1 200	4 800	2 400	13 200	0
Ski gateterminal	0	12 000	0	0	0
Kollektivterminaler	10 525	60 100	37 500	37 500	37 500
Bussanlegg og sjåførfasiliteter	31 000	36 200	19 750	0	4 000
Sum kollektiv	936 677	1 262 950	1 533 550	2 070 800	2 192 500
Sum investeringer samferdsel	2 117 913	2 366 276	2 321 350	2 765 800	2 887 500

Investeringsrammen for rådsområde Samferdsel utgjør 10,3 milliarder kr i økonomiplanperioden hvor rebudsjetteringer inngår. Av den totale investeringsrammen utgjør 6,5 milliarder ekstern finansiering. Investeringsbudsjettet i 2022 utgjør 2,4 milliarder kr, hvorav 0,5 milliarder kr rebudsjetteres fra tidligere år. Rådsområdet har ansvaret for investeringstiltak på fylkesvei- og kollektivnettet i Viken fylkeskommune.

12.8.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjettet for fylkesvei omfatter alle investeringstiltak på fylkesveinettet i Viken, herunder også kollektivframkommelighetstiltak og gang- og sykkeltiltak. Av investeringstabellen framkommer forslag til total avsetning til investeringer på fylkesvei i økonomiplanperioden, inkludert rebudsjetteringer. Det foreslås å avsette om lag 1,1 milliarder kr i 2022 og videre 787,8 mill. kr i 2023 og 695 mill. per år i henholdsvis 2024 og 2025. Forslaget til investeringsrammer bygger på fylkestingssak "Økonomiske scenarier 2021 – 2031 for Viken" (PS 65/2021). Gjennom dette er samlet investeringsbudsjett fylkesvei for økonomiplanperioden 2022-2025 redusert med om lag 1,4 mrd. kr sammenlignet med investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden 2021-2024.

Budsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 behandles parallelt med Handlingsprogram samferdsel 2022-2025. Gjennom Handlingsprogrammet avklares føringene for hvilke prosjekter fylkeskommunen skal prioritere, og prosjektporteføljer for planperioden fastlegges. Handlingsprogrammet foreslår porteføljestyling av plan- og utbyggingsprosjekter, og forslag til investeringsbudsjett tar utgangspunkt i prinsippet om porteføljestyling. Det er lagt vekt på at investeringsbudsjettet skal henge sammen med forslag til handlingsprogram.

Investeringsbudsjettet for samferdsel vektlegger forfallsinnhenting på prioriterte fylkesveistrekninger. Tiltakene omfatter utbedring for å bevare veistandarden, og særlig bruer er prioritert. De største

investeringspostene er satt av til utbedringstiltak og gang- og sykkelveier. I vedlegg finnes en nærmere spesifisering av investeringsprosjektene knyttet til fylkesvei for budsjettåret 2022.

Til reguleringsplanlegging er det i 2022 foreslått en ramme på 90 mill. kr. Midler til planlegging er avgjørende for å få investeringsprosjekter klare til gjennomføring.

I tillegg til nye og pågående utbyggingsprosjekter inngår innfrielse av forskutteringer i investeringsbudsjettet. Viken fylkeskommune skal innfri 25 mill. kr i 2022.

Som omtalt i kapittel over vil lønn til ansatte som jobber på investeringsprosjekter finansieres over investeringsbudsjettet.

12.8.2 Tiltakstyper

Handlingsprogram samferdsel 2022-2025 foreslår å inndele investeringsprosjektene i 8 ulike tiltakstyper, og foreslår en fordeling på tiltakstypene over planperioden på 4 år. Mange prosjekter er allerede igangsatt, og fordelingen mellom tiltakstyper vil derfor variere fra år til år. Under omtales hver tiltakstype kort.

Store utbedringstiltak

Tiltakstypen omfatter i stor grad kostnadskrevende prosjekter, som større utbedringer av eksisterende veianlegg i og utenfor bypakkeområdene. Større prosjekter under gjennomføring i 2022 er utbygging av fv. 152 Kirkeveien i Ski og fv. 120 Storgata i Lillestrøm.

Investeringsrammen til store utbedringstiltak utgjør 747,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 154,1 mill. kr i 2022, 232,1 mill. kr i 2023, 180,6 mill. kr i 2024 og 180,6 mill. kr i 2025.

Mindre utbedringer

Tiltakstypen omfatter nødvendig oppgradering av veinett med regional funksjon, utbedring av mindre tiltak på strekninger pga. dårlige grunnforhold, samt f.eks. støytiltak og oppgradering av veilys. Større prosjekter under gjennomføring i 2022 er fylkesvei 203 Austevoll bru og fylkesvei 285 Asdøla bru.

Investeringsrammen til mindre utbedringer utgjør 308,8 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 182,5 mill. kr i 2022, 44,2 mill. kr i 2023 og 41,1 mill. kr per år i 2024 og 2025.

Forfallsinnhenting

Tiltakstypen omfatter i hovedsak forfallsinnhenting på bru, samt oppgradering av lengre fylkesveistreknings. Større prosjekter under gjennomføring i 2022 er fylkesvei 283 rehabilitering av Bragenestunnelen, fylkesvei 287 Tingstad bru – Tukudalen og fylkesvei 181 Eidsvoll jernbanebru.

Investeringsrammen til forfallsinnhenting utgjør 686,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 251,7 mill. kr i 2022, 147,398 mill. kr i 2023 og 143,7 mill. kr per år i 2024 og 2025.

I tillegg til investeringsmidlene satt av til forfallsinnhenting vises det også til omtale i driftskapittelet vedrørende øremerket statlig tilskudd til forfallsinnhenting på om lag 30 mill. kr pr. år. Tilskuddet vil trolig også å kunne benyttes til å gjennomføre investeringstiltak.

Tilrettelegging for gående og syklende

Tiltakstypen omfatter prosjekter som skal bidra til et bedre tilbud til gående og syklende langs fylkesveiene i Viken. Større prosjekter under gjennomføring i 2022 er fortau mellom Momoen sentrum og Løken, gang- og sykkelvei langs fv. 241 mellom Hønenkrysset og Putten og gang- og sykkelvei langs fv. 1611 Preståsvegen.

Investeringsrammen til tilrettelegging for gående og syklende utgjør 780,7 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 260,5 mill. kr i 2022, 183,2 mill. kr i 2023 og 168,4 mill. kr per år i 2024 og 2025.

Trafikksikkerhetstiltak

Tiltakstypen omfatter i hovedsak utbedring og ombygging av kryss for økt trafikksikkerhet, tiltak for å sikre gående og syklende og oppgradering av holdeplasser i tilknytning til kryss. Aktuelle prosjekter under gjennomføring i 2022 er kryssutbedring i krysset fv. 177 Vormsundveien og fv. 173 Hvamsveien og kryssutbedring langs fv. 167 Bleikerveien.

Investeringsrammen til trafikksikkerhetstiltak utgjør 175,2 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 53,4 mill. kr i 2022 og 40,6 mill. kr per år i 2023, 2024 og 2025.

Kollektivtiltak

Det er tiltak som skal bedre fremkommeligheten for buss eller gjøre holdeplasser tilgjengelig for alle brukere (universelt utformet). Aktuelle prosjekter i 2022 omfatter kollektivfelt fv 159 Olavsgaard/Nordbyveien og holdeplassoppgraderinger på Romerike.

Investeringsrammen til trafikksikkerhetstiltak utgjør 307,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 111,1 mill. kr i 2022, 78,6 mill. kr i 2023, og 58,9 mill. kr per år i 2024 og 2025.

Ny vei

Viken har vedtatt strategi om å prioritere drift, vedlikehold og utbedring av eksisterende infrastruktur framfor å bygge ny vei. Ny vei er likevel en egen tiltakstype, med ett prosjekt i handlingsprogrammet. Det er ikke prioritert midler til denne tiltakstypen i 2022.

Planlegging

Tiltakstypen omfatter forprosjekter/mulighetsstudier, kommunedelplaner og reguleringsplaner. Det er prioritert å opprettholde rammen til planlegging for å sikre at fylkeskommunens gjennomføringskapasitet skal være god i perioden. For 2022 vil aktiviteten i hovedsak være styrt av igangsatte planprosjekter, porteføljen i nytt handlingsprogram for Samferdsel og arbeidet i bypakkene.

Investeringsrammen til planlegging utgjør 275 mill. kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 90 mill. kr i 2022 og 61,7 mill. kr per år i 2023, 2024 og 2025.

12.8.3 Avtale om justeringsrett

Akershus, Østfold og Buskerud fylkeskommuner har inngått til sammen 11 avtaler om justeringsrett med to kommuner og ni ulike utbyggere om håndtering av merverdiavgift knyttet til overdragelse av infrastruktur. Avtalene utgjør mva-kompensasjon 2,1 mill. kr i 2022 som dekker Vikens overføringsutgifter til kommunene og utbyggere med samme beløp i henhold til de tidligere inngåtte avtalene, samt avtalefestet gebyr.

12.8.4 Investeringsbudsjett infrastrukturprosjekter kollektiv

Investeringsrammen til kollektivtiltak utgjør 7,1 milliarder kr i økonomiplanperioden. Det avsettes 1,3 milliarder kr i 2022, 1,5 milliarder kr i 2023, 2,1 milliarder kr i 2024 og 2,2 milliarder kr i 2025. Investeringer på kollektiv i Viken fylkeskommune består hovedsakelig av tiltak finansiert gjennom Oslopakke 3.

Gjennom Oslopakke 3 mottar Viken fylkeskommune bompenger til finansiering av fylkeskommunens andel av store infrastrukturprosjekter knyttet til T-banen. I 2022 er Forneubanen under gjennomføring, nytt signal- og sikringsanlegg er klart til oppstart, og ny T-banetunnel gjennom Oslo, ny Majorstua stasjon og bane/kollektivløsning til nedre Romerike er under planlegging. Bevilgningene styres av handlingsprogrammet for Oslopakke 3.

Knyttet til byvekstavtalen for Osloområdet mottar fylkeskommunen belønningssmidler fra staten. Belønningssmidler er foreslått prioritert til finansiering av oppgradering av eksisterende kollektivterminaler i tidligere Akershus.

Det er inngått avtale mellom tidligere Akershus fylkeskommune og private utbyggere om grunneierbidrag knyttet til finansieringen av Forneubanen. Grunneierbidragene vil bli hentet inn etter hvert som utbyggingen av boliger og næringsbygg på Fornebu gjennomføres, og grunneierbidragene må derfor forskutteres for å stille midler til disposisjon til Forneubanen. Oslo kommune og tidligere Akershus fylkeskommune har forutsatt at bompenger benyttes til forskutteringen.

Tabell 33 Investeringsfond

Avsetning bundet investeringsfond (tall i 1 000 kr)	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Avsetning bundet investeringsfond	8 000	8 000	8 000	8 000
Sum avsetning	8 000	8 000	8 000	8 000
Mottatte avdrag	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Sum finansiering	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000

I samsvar med FT-sak 92/15 i Akershus fylkeskommune kreves det inn et årlig avdrag på 8 mill. kr fra Sporveiens Vognmateriell. Avdragene settes i samsvar med på bundet infrastrukturfond Samferdsel investering. Se nærmere omtale av fondet i kapittel 16.

12.8.5 Risiko

Det ligger risiko knyttet til kostnadsanslagene i alle større investeringsprosjekter på vei og kollektivinfrastruktur, og det jobbes kontinuerlig med å sikre kostnadsanslagenes kvalitet. For de mindre og mellomstore tiltakene vil risikoen jevne seg ut ved at noen prosjekt blir dyrere, mens andre blir rimeligere. Handlingsprogram samferdsel legger opp til porteføljestyling av investeringsprosjekter, dette skal gi økt fleksibilitet når kostnadsbildet endrer seg underveis. Når enkelte store prosjekt utgjør en svært stor andel av porteføljen, som f.eks. Fornebubanen, vil det imidlertid ikke være mulig å jevne ut risikoen.

Fylkeskommunene garanterer for bompengelån også for riksveiprosjekter. For Viken fylkeskommune er garantiansvaret svært høyt. Stortinget har fattet to anmodningsvedtak om statlig garanti for bompengelån. I Meld. St. 20 (2020-2021) Nasjonal transportplan 2022-2033 ble det opplyst at regjeringen har startet et arbeid med å vurdere ulike modeller som kan avlaste fylkeskommunenes garantiansvar. Forslag til rammer for en ordning med statlig delgaranti er presentert i statsbudsjettet for 2022.

Tidligere Akershus fylkeskommune har garantert for planlegging av prosjektet E16 Slomarka-Nybakk med inntil 60 mill. kr. Tidligere Hedmark fylkeskommune har stilt en tilsvarende garanti. Strekningen E16 Kongsvinger-E6 er lagt inn i porteføljen til Nye Veier AS. Det kan være usikkert om, når og hvordan Nye Veier AS vil prioritere strekningen, og i så fall vil planmidlene som er brukt heller ikke kunne finansieres med bompenger. Det er dermed en risiko for at fylkeskommunen vil måtte innfri garantien.

Viken fylkeskommune har sammen med Oslo kommune forpliktet seg til å ta all kostnadsrisiko knyttet til økning ut over styringsrammen for Fornebubanen gjennom Oslopakke 3-avtalen. Etter KS2 ble styringsrammen for Fornebubanen (P50) fastsatt til 16,2 milliarder (2018-kr). Staten har gjennom byvekstavtalen for Osloområdet og tilleggsavtale til denne forpliktet seg til å dekke inntil ca. 10,1 milliarder (2021-kr) av dette. Slik finansieringen er lagt opp, ligger kostnadsrisikoen ut over styringsrammen på de lokale partene i Oslopakke 3. En eventuell kostnadsøkning må håndteres gjennom porteføljestylingen i Oslopakke 3. Konsekvensene av at all risiko ligger på de lokale partene er at selv svært små prosentvise økninger i prosjektets kostnader vil være utfordrende å håndtere.

12.9 Viken kollektivterminaler FKF

Viken kollektivterminaler FKF (VKT) forvalter og drifter deler av fylkeskommunens bussholdeplasser, bussterminaler (inkl. Oslo bussterminal), bussanlegg, fergeterminaler (inkl. Aker Brygge i Oslo), innfartsparkeringer, sykkelparkeringer, knutepunkter og sjåførfasiliteter i geografisk område tidligere Akershus. Det foreslås 36,3 mill. kr i ordinært tilskudd til VKT i 2022, samtidig som det legges til grunn at selskapet kan bruke 2,9 mill. kr fra eget disposisjonsfond til å finansiere driften. Samlet representerer dette noe reduksjon i driftstilskuddet til VKT. I tillegg kommer bidrag til forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader til nye bussanlegg og sjåførfasiliteter på 18,4 mill. kr. I 2022 foreslås en brutto investeringsramme på 45,7 mill. kr. Det vises til nærmere omtale av budsjettammer for VKT i kapittel «Fylkeskommunale energiselskaper og foretak».

13 Næring

13.1 Kort om rådsområdet hovedansvarsområder

Fylkesrådsområde for næring (og tannhelse) omfatter tjenester og arbeid for å øke innovasjonstakten, verdiskapingen, sysselsettingen og et bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv. Det skal tilrettelegges for innovasjon, kompetansebygging og samhandling i Viken for økt næringsutvikling.

Rådsområdet gjennomfører tiltak, gir tilskudd, deltar i internasjonale prosjekter, deltar i partnerskap og samarbeider med andre aktører om å øke antall arbeidsplasser, sikre at disse er levedyktige og bærekraftige, og at de bidrar til verdiskaping for regionen og nasjonen. Aktivitetene foregår i hele Viken, og tilpasses de enkelte regionenes og næringenes særlige utfordringer og muligheter.

Rådsområdet har ansvar for deler av virkemiddelapparatet og jobber systematisk for å øke samhandlingen i innovasjonssystemet bestående av næringsliv/klynger, gründere, kapital, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og offentlige institusjoner/virkemiddelapparatet for å forsterke innsatsen rettet mot økt måloppnåelse.

13.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Rådsområdet næring bidrar til å oppfylle delmål og resultatkrav under fem av de seks innsatsområdene i økonomiplanen. Dette er følgende:

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

- Styrket sysselsettingen i Viken gjennom både eksisterende og nye arbeidsplasser

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

- Gjennomført en satsing for å styrke næringslivets kompetanse innen, og utvikling av, sirkulære forretningsmodeller og verdikjeder
- Stimulert til datadrevet innovasjon og styrket digital kompetanse i næringslivet
- Implementert en enhetlig etablerertjeneste i hele Viken
- Utreddet tiltak for mer sosialt entreprenørskap i hele Viken
- Etablert arena for økt samarbeid mellom gründermiljøene i Viken
- Styrket samarbeid mellom næringslivet og FoU-miljøene for å øke innovasjonstakten i fylket
- Avklart fylkeskommunalt eierskap som virkemiddel for næringsutvikling
- Startet en satsing på klynger som virkemiddel for næringsutvikling
- Stimulert til internasjonalt samarbeid og økt eksport fra næringslivet i Viken

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Resultatkrav:

- Etablert flere samarbeidsfora for kompetansepolitikk i hele Viken
- Utviklet og testet ut nye verktøy og metoder for å mobilisere bedriftsetterspørsmål etter kompetanse for det grønne og digitale skiftet
- Utviklet og testet ut modeller, strukturer og verktøy for at kompetansetilbud treffer næringslivets behov, og økt virksomhetens evne til å tilegne seg nødvendig kompetanse
- Etablert samarbeid mellom de sterke kunnskapsmiljøene i Viken for økt verdiskaping

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

- Iverksatt tiltak som integrerer innvandrere i arbeidslivet

Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

Delmål 3.5: I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.

Resultatkrav:

- Iverksatt en satsing på jordhelse og karbonbinding i landbruket

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte.

Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

- Støttet utvikling av teknologi og nye løsninger i næringslivet som reduserer, lagrer og utnytter klimagasser og fremmer energiomlegging.

Delmål 4.3: I Viken har vi redusert transportbehovet og lagt om til grønn mobilitet. Vi har økt bruken av gange, sykkel og kollektivtransport og faset ut fossile drivstoff.

Resultatkrav:

- Støttet utvikling av ny teknologi i transportsektoren.

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.3: Viken skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Resultatkrav:

- Etablert strategisk nærings samarbeid med kommuneregionene og et målretta arbeid for næringsutvikling i distriktene
- Arbeidet systematisk med nærings- og arbeidsplassutvikling i hele Viken

- Avklart de regionale partnerskapenes rolle og fremtid i næringsutviklingen, Vikens rolle i disse og samhandlingen mellom partnerskapene

13.3 Driftsbudsjett

Tabell 34 Driftsbudsjett næring

Næring (ekskl. tannhelse) (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør næring	15 654	5 351	25 288	24 718	24 719	24 718
Distrikt og regional næringsutvikling	16 513	32 101	24 042	24 044	24 040	24 019
Entreprenørskap og næringsrettet kompetanse	93 561	48 598	39 188	39 178	38 601	38 027
Forskning og innovasjon	29 492	30 040	28 539	28 533	28 531	28 542
Regionalt forskningsfond	0	0	0	0	0	0
Sum næring (ekskl. tannhelse)	155 220	116 090	117 057	116 473	115 890	115 307
Sum næring totalt	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Regionalt forskningsfond er budsjettert med utgifter lik inntekter på 22,3 mill. kr for alle år i perioden.

Driftsbudsjettet for rådsområdet næring ekskl. tannhelsetjenesten utgjør 117 mill. kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 2,9 mill. kr.

Det er foretatt en rammereduksjon på totalt 2 mill. kr, som er lagt på avdeling for distrikts- og regional næringsutvikling.

Tabell 35 Utgiftsfordeling næring

Næring (ekskl. tannhelse) (tall i mill. kr)	Budsjett 2021		Budsjett 2022	
	Egne midler	Statlige midler	Egne midler	Statlige midler
Lønns- og driftsutgifter	31	-	33,2	-
Forpliktelser	13	47	21,5	47,9
Søkbare ordninger	48	34	42,5	29,5
Egne prosjekter	7	9,5	8,9	9,5
Andre midler	17	-	11,0	-
Sum næring (ekskl. tannhelse)	116	90,5	117,1	86,9
Sum næring (ekskl. tannhelse)	206,5		204,0	

Budsjettposten «Forpliktelser» innebærer at midlene er bundet opp i avtaler eller forventet støtte til for eksempel innovasjonsmiljøer, destinasjonsselskaper etc. «Søkbare ordninger» er summen av ni ulike støtteordninger som er åpne for ulike målgrupper. Tre av disse ordningene er finansiert av statlige midler. «Egne prosjekter» er kostnader knyttet til pågående prosjekter som to Interreg-prosjekter, Kompetansepilot og FORREGION. «Andre midler» er midler som er igjen etter at de andre postene er dekket. Midlene brukes til egne satsinger innen f.eks. sosialt entreprenørskap, digitalisering, sirkulærøkonomi, landbruk, lokalmat og reiseliv, samt til muligheter og utgifter som oppstår underveis i året.

13.3.1 Distrikts- og regional næringsutvikling

Netto driftsbudsjetttramme for avdeling for distrikts- og regional næringsutvikling er på 24 mill. kr i 2022.

Avdelingen har et hovedansvar for næringsutvikling i distriktene og kommuneregionene i Viken, og innen bioøkonomi, landbruk, havnæringer og reiseliv. Den viktigste satsingen for 2022 innenfor disse områdene vil være en styrket satsing på koblingen mellom lokalmat og reiseliv, etter verdikjedepriippet der målet er økt verdiskaping i både reiselivet og landbruket. Dette vil også være viktig for implementeringen av den nasjonale satsingen Matnasjonen Norge i Vikens geografi. I tillegg vil en satsing på økt bruk av besøksforvaltning som metode i utviklingen av reiselivet i fylket være viktig.

I Vikenpakke 2 er det også satt av midler til styrking av Viken som foregangsregion innen jordhelse og karbonbinding i landbruket. I 2022 skal denne satsingen implementeres, noe som særlig vil påvirke klimautslippene fra landbruket i Viken. Innen bioøkonomi og havbruk vil to store Interreg-prosjekter avsluttes i 2022, og Vikens videre ambisjoner på området vil forankres og planlegges. En egen kartlegging av kommuneregionenes muligheter som har oppstått i kjølvannet av covid-19 vil ferdigstilles i starten av året, og skal være et viktig fundament for å hjelpe kommuneregionene med målrettede og gode satsinger innen næringsutvikling videre.

Av tiltaksmidler går deler av Vikens egne midler til en støtteordning for KulturArvOpplevelser (tverrfaglig samarbeid med Kulturarv), supplert av en ordning finansiert av restmidler for næringsutvikling i distriktskommunene i Viken. Statlige midler finansierer to viktige ordninger for utvikling av landbruket i Viken.

I Regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er øremerkede midler til Innovasjon Norge (IN) og SIVA redusert med 3,6 mill. kr (8 prosent), uten at det er spesifisert hos hvilken aktør det skal kuttes. Det er også gjort mindre kutt i midler fra LMD til støtteordninger for landbruket, og til Kompetansenettverk for lokalmat i Øst-Norge, som Viken fylkeskommune koordinerer. Konsekvensen av dette er at Vikens tilskudd også blir redusert. I tillegg finner vi en ny innvilgning på 4,5 mill. kr til regional omstilling for Hallingdal og Gardermoreregionen.

13.3.2 Entreprenørskap og næringsrettet kompetanse

Netto driftsbudsjetttramme til avdeling for entreprenørskap og næringsrettet kompetanse er på 39,2 mill. kr i 2022.

Avdelingen tilbyr kompetanse og støtteordninger som gjør at det etableres flere bedrifter i alle deler av Viken, og at disse kommer seg gjennom den vanskelige oppstartsfasen. Verktøyene som disponeres treffer etablerere i alle faser; fra trening gjennom ungdoms- og studentbedrifter, via grunnleggende etablereropplæring og til ulike vekstprogram og risikokapital. Innvandrere er en målgruppe som vi har et særlig ansvar for å tilrettelegge tjenester for. I 2022 iverksetter vi en enhetlig modell for den grunnleggende etablerertjenesten med samarbeidsavtaler med alle kommuner/regioner, NAV og Innovasjon Norge. Oppdragsgiveransvaret for SIVAs næringshage- og inkubatorprogram følges opp, og disse tjenestene styrkes med fylkeskommunal tilleggsfinansiering.

Avdelingen skal bidra til at næringslivets nåværende og fremtidige behov for kompetanse dekkes av tilbudene som gis i utdanningssystemet, og at tilbudene har tilstrekkelig relevans. Avdelingen mobiliserer bedrifter til å etterspørre kompetansetilbud, og til å investere i de ansattes

kompetanse. Det tilbys økonomisk støtte til bedrifter som står overfor en nødvendig omstilling som krever ny kompetanse. Det jobbes også for større mangfold og integrering i næringslivet slik at den samlede kompetansen som finnes i Viken tas i bruk. Etablering og videreutvikling av samarbeidsprosjekter og samhandlingsarenaer mellom kompetansetilbydere, arbeidslivet og myndigheter videreføres i 2022.

Sosialt entreprenørskap er med på å inkludere de som står utenfor arbeidslivet, og bidrar til nye bærekraftige arbeidsplasser. En særskilt innsats for å få opp omfanget av sosialt entreprenørskap skal planlegges i 2022.

1.3.3. Forskning og innovasjon

Netto driftsbudsjetttrammer til avdeling for FoU og innovasjon er 28,5 mill. kr i 2022.

Avdelingen har et hovedansvar for næringsutvikling gjennom klynger og nettverk, og samarbeid mellom forskningsmiljøer og næringslivet ved forskningsbasert innovasjon. I 2022 vil det finne sted en styrket satsing innenfor disse områdene generelt og spesielt knyttet til grønn omstilling, fornybar energi, sirkulærøkonomi, og datadrevet innovasjon. Det skal arbeides for at næringslivet i større grad skal anvende virkemidler i EU for å forsterke innsatsen. Arbeidet skal medvirke til økt eksport fra næringslivet i Viken fylke. Avdelingen skal også være en pådriver for innovative offentlige anskaffelser. Støtteordninger, regionale planer, partnerskap, og informasjon vil være virkemidlene.

Viken har en mangfoldig næringsstruktur og en rekke sterke og internasjonalt orienterte klynger og nettverk, innovasjonsmiljøer og kunnskapsinstitusjoner. Samtidig er det et uutnyttet potensial for økt næringsutvikling. Klyngene og nettverkene har kompetanse og teknologi som utfyller og forsterker hverandre. Klynge- og nettverkssamarbeid kan gi nye muligheter for økt innovasjon, grønn omstilling, digitalisering, attraktivitet og styrking av bedrifters muligheter for å lykkes internasjonalt.

Viken har forskningsmiljøer som er nasjonalt og internasjonalt ledende, men det er for lite samhandling med næringslivet. Forskningsbasert innovasjon som fører til nye produkter og tjenester skal økes.

Klyngene og forskningsinstitusjonene skal mobiliseres til økt samhandling for å øke innovasjonstakten i næringslivet og få frem flere bedrifter med internasjonal konkurransekraft og med det øke eksporten. Det skal også stimuleres til økt samhandling med andre deler av innovasjonssystemet.

I regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2022 er midler til Regionalt forskningsfond redusert med 4,6 mill. kr, hele 17 prosent sammenlignet med 2021. Konsekvensen av dette er at Vikens tilskudd også blir redusert.

13.4 Klimatiltak

Hovedvekten av klimatiltakene i næring er knyttet til vår samfunnsutviklerrolle og mulighetene for reduserte klimautslipp både i og utenfor Viken. Dette gjøres blant annet ved å fremme grønn omstilling og klimavennlige løsninger i samfunnet. Konkret gjøres dette gjennom innretningen på rådsområdets tilskuddsordninger. Det betyr at vi finansierer tiltak som støtter opp under bærekraftig og miljøvennlig næringsutvikling, og prosjekter som legger til rette for nye grønne næringer basert på fornybare ressurser og innovativ teknologi.

Det er presisert i utlysninger at prosjekter som legger til rette for det grønne skiftet, sirkulærøkonomi og digitalisering av næringslivet er ønskelig. Denne prioriteringen inngår nå i alle utlysningstekster. Disse prinsippene brukes også i mobiliseringsarbeidet og våre øvrige virkemidler.

Det gis støtte til enkeltprosjekter som bidrar til reduserte klimautslipp, eksempler på dette er teknologiutviklingsprosjekter (f.eks. i landbruket), digitaliseringsprosjekter og prosjekter innen sirkulærøkonomi og bioøkonomi.

Det jobbes også med reduksjon av egne klima-fotavtrykk ved blant annet å bruke mulighetene til å beholde en viss andel digitale møter etter korona. Rådsområdet har ikke mange ansatte, men det viktigste her er å vise at det er mulig.

13.5 Prioriterte tiltak og virkemidler

Fylkesrådet satser særlig innenfor næring innsatsområde 2 «Bærekraftig og rettferdig økonomisk system», og delmål 2.1: «I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling».

Det meste av rådsområdets aktiviteter og virkemidler vil løfte Vikens ambisjoner på dette området. I tillegg er det et resultatkrav å styrke sysselsettingen i Viken gjennom å sikre eksisterende arbeidsplasser, samt etablering av nye.

Det er også prioritert å jobbe med landbruksnæringen, etter den nylige vedtatte landbruksstrategien. I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.»

Det satses vider på teknologiutvikling, innovasjon og nyskaping for å utvikle og ta i bruk fremtidens løsninger for reduserte klimautslipp

14 Tannhelse

14.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Tannhelsetjenesten har ca. 60 tannklinikker, hvorav 54 ordinære klinikker og 2-4 biklinikker. Tjenesten har ansvar for ca. 320 000 pasienter og har om lag 600 ansatte.

Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til barn og unge til og med det året de fyller 18 år, til personer med psykisk utviklingshemming og til eldre, uføre og langtidssyke i institusjoner og hjemmesykepleie. 19- og 20-åringer skal ha tilbud om tannhelsetjenester med 75 prosent moderasjon. Det forebyggende arbeidet gis høyeste prioritet. Tannhelsetjenesten utfører ordinær behandling på den voksne befolkningen mot honorar.

Overordnet mål for tannhelsetjenesten er å sette befolkningen i stand til å bevare egne tenner hele livet. God tannhelse skapes i tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid ved å legge til rette for muligheten til å gjøre sunne valg, fremme helse og for å forebygge sykdom og plager.

Målene for Viken tannhelse er forankret i Viken fylkeskommunes overordnede strategiske mål. Tjenesten skal levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere i Viken fylkeskommune.

14.1.1 Nøkkeltall

Tabell 36 Nøkkeltall tannhelse

	0-18 år Under tilsyn %	C1 Under tilsyn %	C2 Under tilsyn %	Prioriterte Undersøkt/behandlet	5 år Uten hull %	18 år <4 hull %	18 år >9 hull %
Viken	96	79	20	146 387	79	79	4
Landet	87	68	21	690 194	81	75	6

Nøkkeltallene er hentet fra KOSTRA-rapportering for 2020. Gruppe C1 er grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon. Gruppe C2 er grupper av eldre, langtidssyke og uføre i hjemmesykepleie. Prioriterte pasienter er alle som har rettigheter etter tannhelsetjenesteloven.

14.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

De relevante delmål og resultatkrav for tannhelse er:

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

- Tannstatus DMFT (tenner med karieserfaring), reduksjon i antall skadde tenner: maks 5 prosent av 3-åringer med hull.
- Andel pasienter under tilsyn: gruppe A2 (98 prosent) gruppe B (100 prosent), gruppe C1 (100 prosent) og gruppe C2 (50 prosent).
- Andelen 18-åringer med DMFT > 9, mål 5 prosent eller lavere.
- Gjennomført samarbeidsmøter i alle kommuner i henhold til samarbeidsavtaler.
- Andelen 12-18 år spurt om tobaksvaner (forebygging generell helse), mål minimum 75 prosent.

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling

Resultatkrav:

- Miljøfyrtårnsertifisering av tannklinikken Ringerike og Øvre Romerike skal være gjennomført i løpet av 2022. Allerede sertifiserte klinikker skal resertifiseres før den enkelte klinikk sertifiseringsperiode utløper.

14.3 Driftsbudsjett

For tannhelsetjenesten foreslås følgende driftsbudsjett:

Tabell 37 Driftsbudsjett tannhelse

Tannhelse (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Tannhelse felles	47 774	45 534	16 162	19 079	21 186	23 238
Klinikker Sør-Øst	101 084	102 242	111 075	110 921	110 766	110 612
Klinikker Nord	62 621	66 100	70 537	70 842	70 446	70 052
Klinikker Vest for Oslo	79 833	83 918	95 072	95 809	95 313	94 820
Klinikker Øst for Oslo	104 979	105 706	119 551	121 330	120 938	120 546
Klinikker Sør-Vest	68 289	70 623	78 197	77 185	76 166	75 150
Administrasjon og ledelse TKØ	0	0	0	0	0	0
Sum tannhelse	464 580	474 123	490 595	495 166	494 815	494 417
Sum næring totalt	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tannhelsetjenestens Kompetansesenter Øst (TKØ) er budsjettet med utgifter lik inntekter. Det overføres et tilskudd til TKØ på på 4,5 mill. kr i løpet av året.

Driftsbudsjettet for tannhelsetjenesten utgjør 490,6 mill. kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 12,4 mill. kr. Det er lagt inn en endring for:

- Befolkningsvekst i 2025 på 2,0 mill. kr

Det er ikke foretatt noen rammereduksjoner for 2022.

Det er foreslått reduksjon i tannhelsetjenestens driftsbudsjett med 2,3 mill. kr i 2023, 4,7 mill. kr i 2024 og 7,2 mill. kr i 2025. Det økte innsparingskravet for årene 2023-2025 er fordelt på alle klinikkområder etter størrelsen på inntektsgrunnlaget i 2021. Rådsområdet må samtidig tilpasse aktiviteten i 2022 for å kunne klare å tilpasse seg til foreslått budsjettkutt for perioden 2023-2025. Hovedfokuset for tjenesten er å innarbeide behandlingsetterslepet som oppsto etter pandemien. Når klinikkene er i normal drift vil de prioriterte gruppene etter hvert få et tilbud ifølge sin innkallingsplan. Dette vil frigjøre noe kapasitet, og det vil være mulig å kompensere budsjettendringene med økte inntekter fra betalende pasienter.

14.3.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i driftsbudsjettet

Brutto driftsbudsjett omfatter rammebevilgningen fra fylkeskommunen, honorarer fra betalende pasienter og ulike finansieringsordninger fra staten. Tannhelsetjenesten legger til rette for tjenester i de ulike fengslene, mens det er kriminalomsorgen og vertskommunene finansierer det.

Innkalling og behandling av pasienter er forsinket pga. covid-19 pandemien. Alle tannklinikker er i drift, men sentrale og lokale smitteverntiltak har ført til redusert produksjon. Det betyr etterslep i behandling av prioriterte pasienter, og reduksjon av inntekter fra betalende pasienter. Pasienter med rettigheter etter tannhelseloven blir behandlet før voksne betalende pasienter får et tilbud om behandling. Tannhelsetjenesten i Viken vil prioritere at dette etterslepet reduseres så fort det er praktisk mulig med de ressurser dette krever.

Tannhelsetjenester til personer som har vært utsatt for tortur og overgrep og har sterk tannbehandlingsangst (TOO), finansieres med tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet. Ettersom tilbudet har blitt kjent, har etterspørselen av disse tjenestene økt. Det er usikkert om tilskuddsmidlene vil dekke kravet til økt tilbud i 2022.

Kjøp av tjenester for å erstatte egenproduksjon til prioriterte pasienter, for eksempel spesialisthelsetjenester, dekkes av tannhelsetjenesten. Det er store variasjoner i grad av voksenbehandling i Viken. Takstene for honorar fra betalende pasienter økes i takt med den generelle konsumprisindeksen.

Pris på forbruksmateriell er avhengig av internasjonale markeder. En svekket krone og økte kraft- og transportpriser vil ha stor innvirkning på kommende års driftsutgifter.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) ble videreført som et interfylkeskommunalt samarbeid mellom Innlandet og Viken etter kommuneloven §27, med Viken fylkeskommune som hovedkontorfylke fra 01.01.20. Årlig eierbidrag vil være 4,6 mill. kr i 2022.

Tannhelsetjenesten er en kompetansebedrift som har behov for vedlikehold og utvikling av kompetanse. Ambisjonen er at 2 prosent av lønnskostnadene skal prioriteres til dette. Dette er foreløpig ikke fullfinansiert i de kommende års driftsbudsjett.

14.4 Klimatiltak

Tannhelsetjenesten i Viken arbeider kontinuerlig med å ta tjenesten i en grønnere retning gjennom bevisstgjøring og prioriteringer på flere områder. Eksempler på klimatiltak og øvrig arbeid med FNs bærekraftsmål er håndtering av miljøfarlig avfall, miljøfyrtårnsertifisering av tannklinikkene, kvalitetsforbedringsarbeid, kompetanseheving samt bærekraftige og innovative anskaffelser.

14.5 Investeringsbudsjett

Tabell 38 Investeringsbudsjett tannhelse

R07 Tannhelse (tall i 1 000 kr)	Kostnads- ramme totalt	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fornebu tannklinikk - nye lokaler	30 000	25 000	3 900	0	0	0
Strømmen tannklinikk - nye lokaler	26 000	0	1 000	25 000	0	0
Eidsvoll tannklinikk - nye lokaler	23 000	0	1 000	22 000	0	0
Sørumsand tannklinikk - nye lokaler	15 000	1 000	14 000	0	0	0
Nannestad tannklinikk - nye lokaler	10 000	500	1 000	8 500	0	0
Fredrikstad tannklinikk	128 400	2 010	41 000	85 400	0	0
Gol tannklinikk	5 000	0	5 000	0	0	0
Investeringsreserve	0	0	2 500	2 000	1 000	0
Diverse klinikker - investering	0	9 260	5 840	2 000	2 000	0
Diverse klinikker - Utstyr	0	7 000	13 000	10 600	7 000	0
Sum		44 770	88 240	155 500	10 000	0

Investeringsrammen for tannhelse utgjør 253,7 mill. kr i økonomiplanperioden hvor rebudsjetteringer inngår. Investeringsbudsjettet i 2022 utgjør 88,2 mill. kr, hvorav 32,3 mill. kr rebudsjetteres fra tidligere år. Rådsområdet har ansvaret for investeringstiltak på tannklinikker i Viken fylkeskommune.

14.5.1 Prioriterte tiltak og virkemidler i investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjettet i tannhelsetjenesten skal dekke alle behov for nyanskaffelser av utstyr over en viss terskelverdi, samt byggeprosjekter i tannklinikker.

Det er rådsområdet for næring og tannhelse som har ansvar for tidlig fase og programmering av prosjektene knyttet til tannklinikker. Rådsområdet for finans og administrasjon v/eiendomsavdelingen har ansvaret for å gjennomføre prosjektet når fylkestinget har vedtatt prosjektet med finansiering. Tannhelsetjenesten har ansvar for anskaffelse av løst inventar og utstyr i byggeprosjektene.

Fornebu tannklinikk – nye lokaler

Gjennomføringsfasen for ny klinikk er ferdigstilt i 2021. Det avsettes 3,9 mill. kr i 2022 til avslutningsfasen. Midlene er rebudsjettet fra 2021.

Strømmen tannklinikk – nye lokaler

Befolkningsveksten i Strømmen-området er større enn det dagens klinikk har kapasitet til å håndtere, og det er behov for ytterligere to behandlingsrom utover dagens klinikk, totalt 10 behandlingsrom. Det er ingen mulighet til å utvide dagens klinikk. En ny tannklinikk i denne størrelsesorden er ut fra tidligere erfaringstall anslått med kostnad på rundt 26 mill. kr. Av den totale rammen, er det anslått at løst inventar og utstyr vil utgjøre 6 mill. kr. Oppstart av byggeprosjektet er forskjøvet til 2022. Det avsettes 1 mill. kr i 2022 og 25 mill. kr i 2023, hvorav totalt 20 mill. kr rebudsjetteres fra tidligere år.

Eidsvoll tannklinikk - nye lokaler

Sak om ny tannklinikk på Eidsvoll ble behandlet av fylkestinget i Akershus i september 2017. I påvente av ny kommuneplan og reguleringsplaner i kommunen, vil det ikke være mulig å få tak i egnede lokaler til ny tannklinikk før tidligst i 2022-2023. Av den totale rammen på 23 mill. kr, er det anslått at løst inventar og utstyr utgjør 6 mill. kr. Det avsettes 1 mill. kr i 2022 og 22 mill. kr i 2023, hvorav totalt 10 mill. kr rebudsjetteres fra tidligere år.

Sørumsand tannklinikk - nye lokaler

Sørumsand tannklinikk har dårlig ventilasjon og det er ikke mulig å utbedre forholdene. Planløsningen på dagens klinikk er ikke optimal i forhold til arbeidsmiljø. Dagens klinikk har 6 behandlingsrom, og det vil være behov for 7 behandlingsrom når man bygger ny klinikk. Gårdeier skal utvide eksisterende bygg, og tannhelsetjenesten har fått tilbud om nye lokaler i den nye delen. En del av utrustningen fra dagens klinikk kan gjenbrukes, slik at prosjektet er noe rimeligere enn man ville estimert med en klinikk på 7 behandlingsrom. En ny tannklinikk har anslått kostnad på rundt 15 mill. kr. Av den totale rammen er det anslått at løst inventar og utstyr utgjør 5 mill. kr. Det avsettes 14 mill. kr i 2022 som i sin helhet rebudsjetteres fra tidligere år.

Nannestad tannklinikk - nye lokaler

I oktober 2017 ble det vedtatt av Akershus fylkesting at det skulle etableres ny klinikk på Nannestad. På grunn av befolkningsvekst og manglende behandlingsskapasitet på Øvre Romerike, samt utsettelse av ny tannklinikk på Eidsvoll, må den nye klinikken ha 4 behandlingsrom. Ny klinikk med 4 behandlingsrom er anslått til å koste 10 mill. kr. Av den totale rammen, er det anslått at løst inventar og utstyr utgjør om lag 3,5 mill. kr. Oppstart av byggeprosjektet er forskjøvet til 2022-2023. Det avsettes 1 mill. kr i 2022 og 8,5 mill. kr i 2023, midlene som avsettes er i sin helhet rebudsjetteringer fra tidligere år.

Fredrikstad tannklinikk

Fredrikstad tannklinikk blir er den største enkeltinvesteringen for Tannhelse. Her bygges Norges nest største tannklinikk med hele 29 behandlingsrom. Dette vil være et betydelig løft og det er beregnet å spare penger over tid med å eie bygget selv fremfor å leie.

Prosjektet har fått utfordringer med framdriften i forhold til planlagt ferdigstillelse i januar 2024. Dette skyldes at Bane NOR har varslet innsigelse mot den planlagte klinikken som er lokalisert ved Glemmen videregående skole. Viken fylkeskommune må, dersom ny tannklinikk på Glemmen må skrinlegges,

snarest finne en alternativ løsning. Fredrikstad tannklinikk avdeling Borge med 4 behandlingsrom skulle opprinnelig fraflyttes april 2022. Avdelingen har fått stilt til disposisjon midlertidige lokaler med 3 behandlingsrom til utgangen av 2023. Nødvendige investeringsmidler må være tilgjengelig på kort varsel. I påvente av avklaringer rundt ny løsning for prosjekter, avsettes 126 mill. kr i økonomiplanperioden i tråd med PS 65/21 Økonomiske scenarier 2021-2031. Det avsettes 41 mill. kr i 2022 og 85,4 mill. kr i 2023.

Gol tannklinikk

Tannhelsetjenesten i Viken leier lokaler i Gol sentrum. Lokalene er trange, og tilfredsstillende ikke dagens krav til areal eller universell utforming. Tannhelsetjenesten er i dialog med lokale tilbydere og forventer kontraktsinngåelse og byggestart i årsskiftet 2021- 2022. Total ramme for prosjektet er estimert til 5 mill. kr og avsettes i 2022.

Investeringsreserve

Investeringsreserven benyttes til finansiering av uforutsette utgifter som ikke er budsjettet i økonomiplanen. Det avsettes 2,5 mill. kr i 2022 hvor 0,5 mill. kr rebudsjetteres fra 2021. Videre avsettes 2 mill. kr i 2023 og 1 mill. kr i 2024.

Diverse klinikker - investering

Det er behov for mindre rehabilitering av klinikker som ikke omfattes av en større rehabilitering eller ombygging. De fleste klinikkene er i god stand, men det er fortsatt behov for mindre bygningsmessige tilpasninger og rehabiliteringer. Det avsettes 5,8 mill. kr til dette formålet i 2022, som i sin helhet er rebudsjetteringer fra 2021. Videre avsettes 2 mill. kr pr. år i henholdsvis 2023 og 2024.

Diverse klinikker - utstyr

Det vil årlig være behov for å investere i utstyr og spesialtilpasninger i nye og eksisterende tannklinikker. Det avsettes 13 mill. kr til dette formålet i 2022, som i sin helhet er rebudsjetteringer fra 2021. Videre avsettes 10,6 mill. kr i 2023 og 7 mill. kr i 2024.

15 Kultur og mangfold

15.1 Kort om rådsområdets hovedansvarsområder

Fylkesrådsområde for kultur og mangfold omfatter oppgaver knyttet til frivillighet, friluftsliv, idrett, integrering, bibliotekutvikling, kunst og kultur, samt kulturarv. Kunst og kultur har en klar egenverdi og er samtidig en viktig utviklingsfaktor innen alle samfunnsområder. Utvikling av bibliotek bidrar til å styrke demokratiet. Frivilligheten er en arena for inkludering og tilhørighet. Kulturpolitikken og ivaretagelsen av friluftsliv, integrering og kulturarv er forankret i nasjonal lovgivning, i internasjonale konvensjoner og i FNs bærekraftsmål. Fylkesrådet for kultur og mangfold har et koordinerende ansvar for Vikens integreringsoppgaver på tvers av rådsområder.

15.2 Rådsområdets ansvar for å nå innsatsområder, relevante delmål og resultatkrav

Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

Delmål 1.3: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne.

Resultatkrav:

- Gi offentlig støtte til kulturlivet, som gir lave priser og tilgang til viktige gratis arenaer

Delmål 1.5: I Viken har kunst, kultur, idrett, friluftsliv, frivillighet en tydelig rolle i samfunnsutviklingen.

Resultatkrav:

- Fremme frivillighetens rolle i regional utvikling
- Fremme kunst- og kulturinstitusjonenes rolle i regional utvikling
- Sikre faste dialogarenaer med alle aktører med driftsstøtte fra fylkeskommunen
- Stille forventninger om bærekraft ved tildelinger

Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.

Resultatkrav:

- Fordele spillemidler etter nye prioriteringskriterier for spillemidler basert på bærekraftsmålene (se også pkt. om tildelinger)
- Nytt biblioteksystem er implementert i samarbeid med bibliotekene.
- Bevaring og gjenbruk av kulturminner som ledd i å utvikle en sirkulærøkonomi er tatt opp i alle relevante uttalelser til kommunene.

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Resultatkrav:

- Elever i videregående opplæring opplever kunst og kultur av høy kvalitet.
- Elevene har tilgang til skolebibliotek som utgjør en pedagogisk ressurs.
- Utredet utvidet tilbud innenfor tradisjonshåndverk til elever i de videregående skolene

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Resultatkrav:

- Legge til rette for flere gode og inkluderende møteplasser

Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

Delmål 3.5: I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.

Resultatkrav:

- Sikret økt kunnskap innen allemannsretten og tilgjengelighet i statlige sikrede friluftslivsområder i tråd med fylkeskommunes forvaltningsansvar, samt gjennomført regional friluftslivskartlegging
- Synliggjort bevaring av kulturlandskap og eksisterende bygningsmasse i et bærekraftperspektiv i alle relevante uttalelser til kommunene

Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser.

Omlaggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte.

Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030, målt fra referanseåret 2016.

Resultatkrav:

- Økt bevissthet på miljø for alle som mottar tilskudd
- Alle anskaffelser skal ta hensyn til miljøkrav
- Bevaring og gjenbruk av kulturminner som viktig utslippsreducerende tiltak er tatt opp i alle relevante uttalelser til kommunene

Innsatsområde 5: Helhetlig by- og stedsutvikling

Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.

Resultatkrav:

- Lagt til rette for at bibliotekene har tatt i bruk nye metoder for å nå flere innbyggere
- Synliggjort hvordan mangfold, inkludering og integrering bidrar til deltagelse og lokal tilhørighet i alle relevante uttalelser til kommunene
- Synliggjort verdien av å bevare kulturmiljø for å skape attraktive lokalsamfunn, i alle relevante uttalelser til kommunene.
- Bidratt til god integrering i lokalmiljøer

Delmål 5.7: I Viken er kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet, organisasjons- og næringsliv og engasjerte innbyggere viktige drivere i stedsutviklingen.

Resultatkrav:

- Tilbudt opplæring og veiledning i støtteordninger til kommuner og organisasjoner
- Desentraliserte arbeidsplasser i bibliotek for innbyggere er etablert og prøves ut
- Samskaping er tatt i bruk for å skape ny aktivitet
- Videreført og videreutviklet samarbeidet med frivilligheten på historie-, kulturminne- og museumsfeltet, herunder etablert arena(er) for samhandling med fylkeskommunens kulturarvforvaltning

Innsatsområde 6: Miljø, økosystem og biologisk mangfold

Resultatkrav:

Delmål 6.2: I Viken forvalter vi våre naturressurser på en bærekraftig måte.

- Synliggjort hvordan bevaring av kulturlandskap bidrar til å opprettholde biologisk mangfold, i alle relevante uttalelser til kommunene

15.3 Driftsbudsjett

Tabell 39 Driftsbudsjett kultur og mangfold

Kultur og mangfold (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør kultur og mangfold	2 077	4 712	1 953	1 901	1 849	1 798
Frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering	80 905	82 716	84 558	84 558	84 558	84 558
Fylkesbibliotek	27 287	30 581	31 983	31 983	31 983	31 983
Kunst og kultur	150 146	155 273	163 702	163 702	163 702	163 702
Kulturarv	134 111	137 562	136 980	136 980	136 980	136 980
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	0	0	-1 984	-3 966	-5 948
Sum kultur og mangfold	394 526	410 845	419 176	417 140	415 106	413 073

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Driftsbudsjettet for rådsområdet kultur og mangfold utgjør 419,2 mill. kr i 2022. Pris- og lønnsvekst er innarbeidet med i alt 10,6 mill. kr. Det er lagt inn endringer som hovedsakelig består av:

- Tilskudd regional bransjeutvikling på 1,9 mill. kr
- Videreføring av overførte oppgaver for kulturminner fra 2021 på 0,7 mill. kr
- Opptrapping til overførte oppgaver for kulturminner fra 2022 på 0,7 mill. kr
- Videreføring av midler til lønnsharmonisering 2021 med 1,1 mill. kr
- I tillegg gjennomføres en budsjetteknisk endring (overføring mellom rådsområder) som ikke har realøkonomisk effekt. Dette gjelder:
 - Midler til Østlandsutstillingen overført fra fylkesrådsleders kontor med 0,6 mill. kr

Det er foretatt en rammereduksjon på 1,6 mill. kr, som er fordelt på avdeling for frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering, avdeling for kulturarv samt fylkesdirektør.

For årene 2023-2025 har Viken behov for å innarbeide et ytterligere økonomisk handlingsrom i form av reduserte netto driftsbudsjettstrammer. Foreløpig er rådsrådets behov for økonomisk tilpasning lagt på denne budsjettposten. Det vil arbeides videre med tiltak i samsvar med tildelt budsjetttramme.

15.3.1 Prioriterte tiltak og virkemidler

Hovedsatsingene innen kultur i 2022 er definert i temastrategier og de regionale planene, samt de vedtatte handlingsprogrammene til disse. Det vedtas nye temastrategier for kunst og kultur, bibliotekutvikling og frivillighet for planperioden 2022-2025.

Tabell 40 Gjeldende planer innenfor kulturområdet

Frivillighet, friluftsliv, og idrett	Kunst og kultur	Kulturarv	Fylkesbibliotek
Regional plan for fysisk aktivitet 2018-29. Østfold i bevegelse	Regionalplan kultur 2018-29 (Østfold)	Kulturminneplan Østfold 2010-22	Regionalplan kultur 2018-29 (Østfold)
Strategi for idrett og friluftsliv med handlingsprogram (Buskerud)	Temastrategi kunst og kultur 2022-2025	Kulturminnekompasset - regional plan for kulturminnevern (Buskerud)	Temastrategi bibliotekutvikling 2022-2025
Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv (Akershus) 2016-2030 "Aktivitetsløftet"		Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer (oppdatert i 2019) (Akershus)	

2022 vil bære preg av at kulturlivet må gjenoppbygges etter pandemien. Kulturinstitusjoner, profesjonelle utøvere og frivillige organisasjoner vil ha ulike utfordringer som rådsområdet skal bidra til å løse. Bærekraftsvurderinger vil veie enda tyngre i samarbeidsavtaler, støtteordninger og utviklingsprosjekter.

Det er gjort enkelte tekniske omdisponeringer mellom og innenfor fagområdene. Disse får ingen virkning for aktivitetsnivået eller eksterne mottakere.

15.3.2 Kunst og kultur

Rammen til avdelingen er på kr 163,7 mill. kr i 2022 som omfatter lønn og driftsutgifter, tilskudd til regionale kulturinstitusjoner, organisasjoner og kompetansesentre, samt ulike tiltak og satsninger med forankring i vedtatte kulturplaner. Det vedtas ny temastrategi for kunst og kultur for planperioden og prioriteringer i denne legges til grunn for prioriteringer i budsjettammen.

Kunst og kulturfeltet har vært hardt rammet under koronapandemien, og særlig de frie kunst- og kulturaktørene. Søkbare tilskudd, programmering for Den kulturelle skolesekken og innkjøp av kunst til offentlig rom er noen av de viktigste direkte bidragene til de frie aktørene på kunstfeltene.

Følgende tabell viser hovedpostene med tilskudd og tiltak innenfor dette området:

Tabell 41 Driftsbudsjett kunst og kultur

Kunst og kultur (tall i 1000 kr)	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter	45 058	45 058	45 058	45 058
Visuell kunst	28 081	28 081	28 081	28 081
Scenekunst	33 807	33 807	33 807	33 807
Musikk	9 008	9 008	9 008	9 008
Ung kultur	5 192	5 192	5 192	5 192
Inkluderende kulturliv	848	848	848	848
Talentutvikling	9 144	9 144	9 144	9 144
Oppfølging planer og strategier inkl. søkbare ordninger	21 232	21 232	21 232	21 232
Priser og stipender	375	375	375	375
Diverse kultur	526	526	526	526
Film og media	10 431	10 431	10 431	10 431
Netto ramme	163 702	163 702	163 702	163 702

Budsjettforslaget viderefører i hovedsak virksomheten fra 2021. Det satses videre på forutsigbare tilskudd til regionale kunst og kulturaktører samt at det frie feltet styrkes noe i forhold til vedtatt budsjett for 2021, med en ny stimuleringsordning for kulturelle og kreative næringer. Dette er en oppgaveoverføring fra Norsk kulturråd som Viken overtok fra 2021 og er videreført i budsjettet for 2022.

Tilskudd til Østlandsutstillingen har fram til 2021 blitt kanalisert gjennom kontingent for Østlands-samarbeidet. Fra 2022 er dette en del av budsjett for avdeling kunst og kultur. Storedal kultursenter i Sarpsborg mottok i 2021 støtte fra Viken fylkeskommune via Østfoldmuseene. I 2022 vil støtten kanaliseres direkte fra avdeling kunst og kultur sitt budsjett til Storedal kultursenter, som et resultat av at samarbeidet mellom Østlandsmuseene og Storedal avsluttes fra 2022. Det vil bli utarbeidet en avtale med Sarpsborg kommune for å sikre oppfølgingen av senteret videre.

Kongsberg Jazzfestival ligger under samleposten oppfølging planer, strategier inkludert søkbare ordninger. Film og media omfatter Mediefabrikken, Østfold medieverksted og Viken filmsenter AS.

Tabell 42 Budsjett visuell kunst, scenekunst og musikk

Tilskudd visuell kunst, scenekunst og musikk (tall i 1000 kr)	Vikens budsjett	Statstilskudd	Sum
Kunstsentre	13 414		13 414
Galleri F15	4 537	13 610	18 147
Henie Onstad Kunstsenter	2 592	14 390	16 982
Vestfossen kunstlab	1 567	4 115	5 682
Leveld kunstnartun	169	450	619
Pilotgallerier	2 159		2 159
Trafo kunsthall	574		574
Div. visuell kunst	3 069		3 069
Sum visuell kunst	28 081	32 565	60 646
Unge Viken Teater	5 310	7 795	13 105
Buskerud teater	2 514	905	3 419
Brageteateret	4 752	16 330	21 082
Østfold internasjonale teater	6 962	9 915	16 877
Studium Actoris	437	755	1 192
Danseprosjekt Østfold	243	610	853
Nagelhus Schia Productions	6 465		6 465
Tabanka	222		222
Reg. kompetansesenter for Dans	1 501	4 385	5 886
Opera Østfold	3 800	6 525	10 325
Oscarsborgoperaen	1 601	4 870	6 471
Sum scenekunst	33 807	36 310	85 897
Folkemusikksatsing - dok.senter musikk	332		332
ØstNorsk Jazzsenter	532	2 280	2 812
MØST	222	2 120	2 342
Det Norske Blåseensemble	5 908	27 570	33 478
Østafjelske kompetansesenter for musikk	389	910	1 299
Regionale musikkorganisasjoner	1 625		1 625
Sum musikk	9 008	32 880	41 888

Talentutvikling

Rammen for talentutvikling er på 9,1 mill. kr i 2022. Talentsatsingene i Viken er unike i nasjonal sammenheng og omfatter regionale programmer og satsinger innen dans, teater, litteratur, film, scenekunst og visuell kunst. Programmene retter seg mot Vikens store unge befolkning, og gjennomføres i samarbeid mellom breddemiljøer og profesjonelle miljøer. Satsingene er regionale overbygninger over et kommunenivå som har store oppgaver innen kultur og oppvekst. Den mest omfattende satsingen er Ung Musikk, som ledes av Folloregionen i samarbeid med fylkeskommunen, kommuner i Viken og Norges musikkhøgskole. Det gjennomføres piloter i hele Viken, der stadig flere kommuner melder seg inn i en spleiselagsmodell.

Mediefabrikken er en egen talentutvikling med kompetanse og støtte til unge produsenter innenfor film- og spillområdet. Mediefabrikken flyttet i 2021 til Tanken i Sandvika.

Ung kultur

Rammen for Ung kultur er 5,2 mill. kr i 2022. Viken har landets største unge befolkning, med 25 prosent av de unge i aldersgruppen 10 – 19, og 20 prosent i aldersgruppen 20 – 29 år. Målgruppen for porteføljen under Ung kultur i Viken retter seg mot aldersgruppen 13 – 29 år, inkludert talentsatsingene. Ung kultur møtes (UKM) arbeider for mobilisering, erfaringsutveksling og kompetanseutvikling rettet mot kommunenivået.

Eventappen Bizzy fikk en styrking i budsjettet for 2021 på kr 0,5 mill. Styrkingen videreføres med tanke på å utvide til målgruppen unge i alderen 13-21 i hele Viken, slik at disse tilbys et mangfold av kultur- og idrettsarrangementer til rabattert pris. For 2022 vil det være et særlig fokus på å se fylkeskommunale tiltak i sammenheng for en målrettet satsning på Ung kultur.

Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken har et betydelig omfang i Viken. Ordningen finansieres av spillemidler og vil bli påvirket av volumet av spillemidlene samt nivået på honorarer til de utøvende kunstnerne.

Drift og lønn til arbeidet med Den kulturelle skolesekken er inkludert i tabell 3 ovenfor og finansieres av fylkeskommunale midler. I tillegg kommer statlig finansiering gjennom spillemidler, 62,5 mill. kr, som benyttes til produksjon og formidling til elever i grunnskole og videregående opplæring.

Fra skoleåret 2021/ 2022 er Den kulturelle skolesekken i Viken harmonisert slik at det gis likt tilbud til alle elever i hele fylket. Produksjoner med høy kunstnerisk kvalitet og stor relevans for elever og lærere på skolene er en av hovedprioriteringene for Den kulturelle skolesekken. Det gjør at det også satses på nyproduksjon.

Tabell 43 Fordeling statlige spillemidler Den kulturelle skolesekken

Spillemidler DKS (tall i 1000 kr)	2022	2023	2024	2025
DKS Turnémidler grunnskole og videregående skole	40 271	40 271	40 271	40 271
Lokal DKS	11 386	11 386	11 386	11 386
DKS Direktekommuner	10 845	10 845	10 845	10 845
Sum	62 502	62 502	62 502	62 502

15.3.3 Kulturarv

Rammen er på 137 mill. kr i 2022. Dette omfatter 65,2 mill. kr til lønn og driftsutgifter, 77,5 mill. kr i tilskudd til de kulturhistoriske museene og viktige regionale kulturarvinstitusjoner og organisasjoner, samt 10,4 mill. kr til søkbare ordninger og tiltak i felles handlingsprogram til de tre regionale kulturminneplanene. Videre er det budsjettet med inntekter på 16 mill. kr, hovedsakelig fra den arkeologiske oppdragsvirksomheten. Budsjettforslaget viderefører i hovedsak virksomheten i 2022.

Fylkeskommunens myndighetsrolle følger av kulturminneloven og ny forskrift om myndighet etter denne loven vedtatt i 2019, samt plan- og bygningsloven. Vi vil legge vekt på å vise hvordan tverrfaglig

og tverrsektorielt samarbeid for å oppnå god bevaring og riktig bruk av kulturarven er viktig for å oppfylle FNs bærekraftsmål. Ansvarsområdene som ble overført fra staten i 2020/21 ivaretas nå som en integrert del av oppgaveløsningen, men mangelfull statlig finansiering medfører at ressurser tas fra andre oppgaver innenfor fagområdet. På fartøyvernområdet viderefører vi rollen som vertskommune for et interkommunalt samarbeid med Oslo kommune.

En hovedoppgave i rollen som utviklingsaktør vil være å bevare og bruke kulturminner og kulturmiljøer som ressurs i samfunnsutviklingen. Bevaring og bruk må bygge på kulturminnenes verdi for opplevelse, identitet og forståelse, og en forståelse av kulturmiljøets betydning som ressurs for verdiskaping og utvikling av gode steder. Integrering av kulturmiljø i den overordnede arealplanleggingen og i by- og stedsutviklingen vil stå sentralt. Arbeidet vil foregå i nært samarbeid med kommunene, staten, museene, frivilligheten, næringslivet og eierne.

En prioritert oppgave i 2022 vil være å bidra arbeidet for innovativ formidling av den unike vikingstidshistorien på Gjellestad i Halden kommune og vikingtidshistorien i området, både gjennom digital formidling og et mulig besøksenter. Arbeidet foregår i samarbeid med kommunen, Kulturhistorisk Museum, Østfoldmuseene, Høgskolen i Østfold og andre rådsområder i fylkeskommunen.

Blant øvrige prioriteringer kan nevnes å samordne og videreutvikle bygningsvernscenariet, få fram et beslutningsgrunnlag for en mulig etablering av et fartøyvernscenariet, skape et bredere samarbeid omkring de mest verneverdige fartøyene i Oslo og Vikens verneflåte, samt å etablere en ny modell for samhandling med og kompetanseutvikling i kommunene.

Fra 2022 vil de tidligere geografisk inndelte tilskuddsordningene på kulturarvfeltet være samordnet til felles søkbare ordninger for Viken. Dette gjelder tilskudd til verdiskaping, verneverdige bygninger og anlegg, utvikling av pilegrimsledene og utvikling av kunnskap og kompetanse i kommunene.

Høy kvalitet i utøvelsen av fylkeskommunens forvaltningsoppgaver, i nært samvirke med kommunene og andre, er et viktig grunnlag for å styrke kulturarven som ressurs i samfunnsutviklingen. Dette vil fortsatt være kjernen i fylkeskommunens arbeid på området. Vi vil vektlegge tidlig involvering og utøve tydelig og løsningsorientert rådgivning. En sentral oppgave er å bidra til lett tilgjengelige og kvalitativt gode kulturminnedata, herunder å kvalitetssikre den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden gjennom nødvendige kontrollregistreringer. Her er det fremdeles et betydelig etterslep.

Seksjon for feltarkeologi utfører lovpålagte arkeologiske registreringer i forbindelse med plansaker og større byggetiltak. Høy planleggings- og byggeaktivitet i mange av kommunene krever effektiv oppfølging. Registreringsarbeidet er hovedsakelig eksternt finansiert, som oppdrag for tiltakshaverne. For 2022 anslås det at dette vil utgjøre ca. 15,5 mill. kr. Fylkeskommunens netto kostnad knyttet til registreringsarbeidet og ikke-fakturerbare utgifter utgjør ca. 3,7 mill. kr.

Fylkestingsvedtak i Buskerud fylkeskommune om en Buskerudutstilling følges opp. Det er imidlertid usikkert når det er behov for en utbetaling og dette må innarbeides når det foreligger konkrete planer.

Driftstilskudd til kulturhistorisk formidling og museer

Tabell 44 Tilskudd til muséer

Tilskudd til muséer (tall i 1000 kr)	2022
MiA - museene i Akershus	29 100
Skiblådner	170
Mjøssamlingene	300
Tunet Gardermoen	1 110
Østfoldmuseene	18 920
Privatarkiv / Vestfoldmuseene	470
Blåfarveverket	3 700
Veien kulturminnepark	590
Buskerudmuseet	13 860
Drammens museum for kunst og kulturhistorie	5 860
Finansieringsbidrag muséer i nye kommuner	1 840
Haldenvassdragets kanalselskap	880
Sum	76 800

Rammen er på 76,8 mill. kr til museer og andre kulturarvinstitusjoner som mottar fast driftsstøtte i 2022. Vi vil legge stor vekt på å fortsette den gode dialogen og samarbeidet som er etablert med museene, både for at de skal oppfylle sin samfunnsrolle og for at vi i felleskap skal få til å bruke kulturarven som ressurs i samfunnsutviklingen.

I 2022 omfatter fylkeskommunens tilskudd til MiA – Museene i Akershus om lag 2,1 mill. kr til drift av Akershus bygningsvernssenter, herunder et begrenset tilbud til eiere i Østfold. I tillegg vil fylkeskommunen bidra til museets arbeid med om lag et halvt årsverk. Det arbeides videre med etableringen av kurs- og utstillingsbygget for Akershus bygningsvernssenter ved MiAs avdeling Follo Museum, finansiert av statlige og fylkeskommunale midler i 2020/21.

Buskerud bygningsvernssenter er innlemmet i fylkeskommunens organisasjon. Det er stor etterspørsel etter bygningsvernssentrenes tjenester, både håndverkerkurs på ulike nivåer, rådgivning til private eiere og annet. Låvebygningen som ble flyttet til Buskerudmuseets avdeling på Kongsberg vil bli gjenoppført i 2022, og vil gi mer plass til bygningsvernssenterets virksomhet.

15.3.4 Fylkesbiblioteket

Tabell 45 Hovedtall for fylkesbiblioteket

Hovedtall for Fylkesbiblioteket (tall i 1000 kr)	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter	29 074	29 074	29 074	29 074
Bibliotekutvikling	1 910	1 910	1 910	1 910
Bibliotektenester	1 200	1 200	1 200	1 200
Kompetanseutvikling eksterne bibliotekansatte	1 200	1 200	1 200	1 200
Digitale tjenester	700	700	700	700
Kursinntekter mm	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ullersmo bibliotekteneste	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Netto utgift	31 983	31 983	31 983	31 983

Fylkeskommunens oppgaver på bibliotekområdet er hjemlet i Lov om folkebibliotek § 6. Satsingene i 2022 vil i hovedsak bli definert gjennom temastrategi for bibliotekutvikling, nasjonal bibliotekstrategi (2020-2023), strategisk samarbeid med kommuner og politiske vedtak.

Rammen er på 32 mill. kr i 2022. Dette omfatter lønns- og driftsutgifter, i tillegg til midler som bidrar til utvikling av bibliotektilbudet i fylket. Det vedtas temastrategi for bibliotekutvikling i perioden, og tiltak vil beskrives gjennom handlingsplan for fylkesbiblioteket.

Fylkesbiblioteket søker prosjektmidler for utviklingstiltak som ikke kan finansieres gjennom fylkeskommunens budsjett. Fylkesbiblioteket drifter i tillegg fengselsbiblioteket på Ullersmo og mottar om lag 1,1 mill. kr årlig i øremerket tilskudd for å finansiere virksomheten.

For fylkesbiblioteket vil hovedprioriteringen fortsatt være å bidra til at bibliotekene i Viken utvikles som demokratiske møteplasser og relevante kultur- og kunnskapsinstitusjoner.

Bibliotek og bærekraft

Fylkesbiblioteket jobber sammen med bibliotekene om å utvikle bærekraftige lokalsamfunn, med mål om å utvikle gode og likeverdige tjenester til innbyggerne i Viken. Dette ivaretas blant annet gjennom kompetanseutvikling eller ved å prioritere arbeid med bærekraftige anskaffelser. Som ansvarlig for regional bibliotekutvikling skal fylkesbiblioteket bidra til å styrke sin rolle som demokratisk møteplass og som kultur- og kunnskapsformidler i et bærekraftperspektiv. Med over 5,1 millioner besøk (2019) i folkebibliotekene står de i en unik posisjon til å nå befolkningen med 2030-agendaen. Bibliotek er tuftet på idéen om folkeopplysning og delingsøkonomi og er i seg selv bærekraftige institusjoner.

Digital utvikling og deltakelse

Fylkesbiblioteket vil fortsatt prioritere arbeidet med utvikling, tilrettelegging og formidling av digitalt innhold i bibliotekene. Dette bidraget handler både om å øke omfanget av digitale ressurser, iverksette nye formidlingstiltak og videreutvikle plattformer for digitalt innhold. Det jobbes aktivt med å markedsføre tilbudene ved hjelp av regionale kampanjer som fylkesbiblioteket utvikler i samarbeid med bibliotekene. I 2022 skal nytt biblioteksystem implementeres i 23 kommuner og i alle skolebibliotek i den videregående skolen. I dette arbeidet vil fylkesbiblioteket ha en sentral rolle. Satsingen på utvikling av digitale bibliotektenester fortsetter. I 2022 skal det tas stilling til hvordan

arbeidet med Webløft skal organiseres og utvikles videre. Dette arbeidet må sees i sammenheng med lignende prosjekter som utvikles i sektoren, blant annet prosjektet «Tjenesteplattform for norske bibliotek» som Deichman har ansvar for. I dette prosjektet er fylkesbiblioteket samarbeidspartner. I 2022 må det også inngås nye avtaler for e-bokplattformer og løsning for digitale tidsskrifter som innbyggere i Viken kan benytte seg av. I dette arbeidet har fylkesbiblioteket en koordinerende rolle.

Arbeidsplasser i bibliotek

Pilotprosjektet Arbeidsplasser i bibliotek fortsetter i 2022, og bibliotek i Hallingdal og Kongsberg deltar i piloten. Prosjektet skal teste ut hvordan innbyggere i Viken og Vikens egne ansatte i større grad kan ta i bruk lokale bibliotek som arbeidsplasser. Det er et mål at Viken har tilrettelagt for fleksible løsninger som bidrar til at Viken kan rekruttere bredt fra hele regionen.

Bibliotekene som litteratur- og kunnskapsformidlere

Nasjonal bibliotekstrategi har som mål at bibliotekene skal utvikles som folkeopplysnings- og dannelsesinstitusjoner. Det skal bidra til å styrke lesekompetansen i befolkningen og øke utlånet av fysisk og digitalt materiale i bibliotekene. Viken fylkesbibliotek samarbeider med 10 fylker om prosjektet «Formidlingskompetanse i folkebibliotek». Prosjektet er finansiert av eksterne utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket. Hensikten er å styrke bibliotekenes og bibliotekansattes arbeid med å formidle det store mangfoldet i fag- og folkebibliotekenes samlinger og å utvikle bibliotekene som kunnskapsarenaer. I 2022 skal bibliotekansatte tilbys både kurs og nye studier ved OsloMet.

Ressursutnyttelse og delingsøkonomi i bibliotekene

God ressursutnyttelse er viktig for biblioteksektoren. I 2022 vil folkebibliotek og videregående skolebibliotek gå sammen om ny transportavtale for frakt av medier mellom bibliotekene. Fylkesbiblioteket koordinerer dette arbeidet, og yter også et betydelig økonomisk bidrag til ordningen. Utlån av medier ligger i bibliotekenes kjerneoppdrag og de bidrar på denne måten til en delingsøkonomi og sirkulærøkonomi i Viken-samfunnet. Fylkesbibliotekets bidrag er utlån gjennom bibliotekbuss, utlån gjennom egen mediesamling og utlån av klassesett til grunn- og videregående skoler i Viken.

Etter korona

Bibliotekene ble som øvrige kulturinstitusjoner også nedstengt i perioder under pandemien. Det vil med stor sannsynlighet ta noe tid før både utlån, besøk generelt og besøk på arrangementer stabiliserer seg etter at de nasjonale og lokale restriksjonene nå er opphevet. Fylkesbiblioteket vil støtte opp om bibliotekenes satsing på formidling og arrangementer, blant annet ved å etablere et nettverk for bibliotekansatte som formidler til voksne.

Det er grunn til å anta at bibliotekene i større grad enn tidligere vil ha arrangementer på digitale flater. Kompetanseheving av bibliotekansatte innen digital formidling var en stor satsing for fylkesbiblioteket i 2020 og 2021. Fylkesbiblioteket videreutvikler derfor, i samarbeid med fylkesbibliotekene, Bergen Offentlige Bibliotek og Deichman, e-læringskurset "23 ting om å formidle på nett" i 2022.

15.3.5 Frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering

Rammen 84,6 mill. kr i 2022. Følgende tabell viser hovedpostene for tiltak og tilskudd:

Tabell 46 Driftsbudsjett frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering

Frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering (tall i 1000 kr)	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter	16 250	16 250	16 250	16 250
Regional utvikling	1 600	1 600	1 600	1 600
Støtte til drift- og tiltak til frivillige organisasjoner	47 503	47 503	47 503	47 503
Kontingenter friluftsråd/skjærgårdstjeneste/kanaltjeneste	4 044	4 044	4 044	4 044
Støtte til større arrangementer	3 081	3 081	3 081	3 081
Driftsstøtte til regionale anlegg og organisasjoner	5 130	5 130	5 130	5 130
Regionale prosjekter	2 450	2 450	2 450	2 450
Regionale støtteordninger idrett, friluftsliv og frivillighet	4 500	4 500	4 500	4 500
Netto ramme	84 558	84 558	84 558	84 558

Det foreslås bevilget 68,3 mill. kr av fylkeskommunale midler til driftsstøtte og tiltak innenfor frivillighet, friluftsliv og idrett og integrering i 2022. Dette er i det alt vesentlige en videreføring av fylkeskommunenes tidligere vedtatte handlingsprogrammer og partnerskapsavtaler med frivillige organisasjoner. Øvrige driftskostnader er budsjettert til 16,3 mill. kr.

På frivillighet-, friluftsliv-, idretts- og integreringsområdet har fylkeskommunen flere lovpålagte oppgaver. Fylkeskommunens friluftsliv oppgaver er i hjemlet av friluftslivloven som blant annet innebærer oppfølging av Skjærgårdstjenesten, forvaltning av statlig sikrede friluftslivsområder og veiledning og kompetanseoppbygging av kommuner og organisasjoner.

Fylkeskommunens oppgaver innen forvaltningen av spillemidlene er hjemlet i Lov om pengespill.

Avdelingen har også et koordineringsansvar for fylkeskommunens lovpålagte oppgaver i hjemmel av integreringsloven. Dette innebærer å forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, ansvar for kapasitetsstyringen i bosettingsarbeidet, veiledning og kompetanseheving av kommunene i deres kvalifiseringsarbeid, samt regional oppfølging av frivillighet og samfunnsdeltakelse.

Driftsstøtte frivillighet

En vesentlig del av midlene til dette området bevilges til utvikling og driftsstøtte til regionale frivillige organisasjoner, herunder organisasjoner innenfor idrett, friluftsliv, funksjonshemmedes organisasjoner, kultur, barn og ungdom og studieorganisasjoner. Til dette er det foreslått 47,5 mill. kr. Av denne summen foreslås det 2,3 mill. kr til støtteordningen for inkluderende frivillige møteplasser. Dette for å spisse fylkeskommunens innsats for mer mangfold, inkludering og integrering. Ny temastrategi for frivillighet vil i 2022 være med å sette ny retning for Viken fylkeskommune sitt samarbeid med frivillig sektor i Viken.

Regional utvikling

Regionale utviklingsmidler er knyttet til kommunikasjon- og informasjonsarbeid, kompetanse- og nettverksbygging, veiledning, konferanser samt prosjekter og arrangementer.

Støtte til store arrangement

Posten omfatter søkbar støtte til store arrangementer innen fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, fortrinnsvis på nasjonalt og internasjonalt nivå. Priser og stipend innenfor idrett er også en del av denne posten.

Driftsstøtte til regionale anlegg og organisasjoner

Midlene her er knyttet til tilskudd til Østfoldhallen, Olympiatoppen Øst, Vikersund hoppcenter og Nordre Øyeren Våtmarksenter.

Regionale prosjekter

De mest vesentlige prosjekter her er Nordre Øyeren friluftsområde, vinterleir for funksjonshemmede, Friluftslivets ferdselsårer og kunstgressprosjektet Fremtidens kunstgressbaner - KG 2021.

Regionale støtteordninger idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Midlene her går til utvikling av regionale aktivitetstiltak og områder i form av tiltaksmidler for oppfølging av regional plan for idrett/friluftsliv Akershus og Østfold, og strategiplan for idrett/friluftsliv i Buskerud. I 2021 ble det utarbeidet et felles handlingsprogram for disse tre planverkene som fortsatt vil ligge til grunn i 2022. Støtteordningen Aktiv i Viken følger opp tiltak i dette handlingsprogrammet. Det er også foreslått søkbare midler til universelt tilrettelagte friluftstiltak.

Statlige midler/spillemidler til friluftsliv og fysisk aktivitet

Viken fylkeskommune vil i 2022 motta ca. 10,2 mill. kr i øremerkede tilskudd fra staten til tiltak i statlig sikrede friluftsområder og til friluftaktivitet. Det er forutsatt samme nivå som i 2021. Midlene fordeles på grunnlag av søknader.

Tabell 47 Spillemidler idrettsanlegg og kulturarenaer

Spillemidler 2021 (tall i tusen kr)	2022	2023	2024	2025
Spillemidler idrettsanlegg	292 840	292 840	292 840	292 840
Utviklingsmidler spillemiddelordningen	202	202	202	202
Spillemidler kulturarenaer	9 838	9 838	9 838	9 838
Sum	302 880	302 880	302 880	302 880

Det vil jobbes aktivt med å påvirke Kulturdepartementet sin fordelingsmodell slik at Viken får en større andel av spillemidlene. Videre jobbes det aktivt med spillemiddelkurs og annen kompetansebygging av idrettslag og saksbehandlere i kommunene for å få flere godkjente søknader, noe som er med på å øke andelen spillemidler til Viken.

15.4 Klimatiltak

Det stilles forventninger til tilskuddsmottakere om bærekraftfokus, og innen kunst og kultur tas kultursektorens egen "Grønt veikart for kultursektoren" i bruk i dialogen med tilskuddsmottakere.

Regjeringens kulturmiljømelding (2020) vektlegger særlig mulighetene for å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø, og at kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling. Viken fylkeskommune vil legge særlig vekt på bevaring og gjenbruk av bygninger som et viktig element i å utvikle en sirkulærøkonomi og redusere klimautslipp. Videre vil det vektlegges hvordan kunnskap om tradisjonelle håndverksteknikker og materialbruk er med på å legge grunnlag for mer bærekraftige løsninger for framtiden.

Fylkesbiblioteket vil utvikle en veileder for bibliotekrom og grønne bibliotek. Grønne bibliotek omfatter ikke bare det å utforme det fysiske bibliotekbygget eller – rommet. Det påvirker også miljøet på en positiv måte, og legger til rette for miljøvennlige tjenester som utvikler bibliotek som en samfunnsaktør i arbeidet for en bærekraftig utvikling.

Anskaffelse av transportavtale for bibliotekene vil ivareta miljøkrav som stilles for denne typen anskaffelser. Transport av medier har både et miljømessig og sosialt aspekt ved seg. Når innbyggerne kan hente materiale på sitt nærmeste folkebibliotek, begrenses trolig behovet for å kjøre til et bibliotek lengre unna. Like viktig er det at allmenn tilgang til informasjon blir ivaretatt ved at kunnskapsressurser kan deles mellom innbyggerne, uavhengig av hvor den enkelte bor.

Det vil 2022 iverksettes et arbeidet med å prioritere spillemidlene etter utvalgte bærekraftsmål med hovedvekt på miljømessig bærekraft. I prosjektet «KG 2021 framtidens kunstgressbaner» jobbes det aktivt med å finne nye og mer bærekraftige løsninger ved valg av nye materialer samt resirkuleringsløsninger for kunstgressdekkene. Innen friluftsliv er tilrettelegging av nærfriluftsliv sentralt, med fokus på universell tilrettelegging i nærheten av byer og tettsteder. Det legges også stor vekt å formidle våre 10 veivisere for plassering av idrett og friluftsanlegg med vekt klima og miljø.

16 Rådsuavhengige utgifter og inntekter

Rådsuavhengige utgifter og inntekter omfatter omtale av fylkeskommunens pensjonsutgifter og utgifter til lønnsharmonisering.

16.1 Driftsbudsjett

Tabell 48 Driftsbudsjett rådsuavhengige utgifter og inntekter

Rådsuavhengige utgifter og inntekter (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Diverse rådsuavhengige utgifter	0	4 200	8 313	8 313	8 313	8 313
Diverse rådsuavhengige inntekter	0	0	0	0	0	0
Diverse rådsuavhengige utgifter/inntekter	0	4 200	8 313	8 313	8 313	8 313
Reguleringspremie og rentegarantipremie	-60 814	169 047	170 935	170 935	170 935	80 662
Sum reguleringspremie og rentegarantipremie	-60 814	169 047	170 935	170 935	170 935	80 662
Bruk av premiefond AFK til finansiering reguleringspremie	0	0	0	0	0	0
Bruk av premiefond AFK til amortisering BFK premieavvik	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av pensjonspremiefond	0	0	0	0	0	0
Overføring av midler premiefond fra Viken pensjonskasse	0	0	0	0	0	0
Sum overføringer fra andre	0	0	0	0	0	0
Sum bruk og avsetning til pensjonsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetning premieavviksfond	0	0	267 961	280 875	295 582	310 863
Bruk premieavviksfond - amortisering	0	0	-190 269	-177 961	-196 500	-244 330
Sum bruk og avsetning til premieavviksfond	0	0	77 692	102 914	99 082	66 533
Premieavvik Statens pensjonskasse	-61 398	-68 151	-68 492	-70 634	-74 129	-77 743
Premieavvik Viken pensjonskasse	-161 831	0	-199 469	-210 241	-221 453	-233 120
Avsetning til premieavviksfond Statens pensjonskasse	61 398	68 151	0	0	0	0
Avsetning til premieavviksfond Viken pensjonskasse	161 831	0	0	0	0	0
Sum premieavvik	0	0	-267 961	-280 875	-295 582	-310 863
Amortisering premieavvik pensjonskasser	201 989	141 448	190 269	177 961	196 500	244 330
Bruk av premieavviksfond - amortisering	-201 989	-92 748	0	0	0	0
Sum amortisering	0	48 700	190 269	177 961	196 500	244 330
Sum premieavvik og amortisering	0	48 700	-77 692	-102 914	-99 082	-66 533
Sum rådsuavhengige utgifter og inntekter	-60 814	221 947	179 248	179 248	179 248	88 975

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

16.1.1 Lønnsharmonisering

Etter etablering av Viken fylkeskommune er det behov for en lønnsharmonisering da det innenfor flere fagområder er til dels store lønnsforskjeller. Arbeid med igangsetting av lønnsharmonisering startet i 2021 og det er avsatt 8,3 mill. kr til lønnsharmoniseringen i 2022.

16.1.2 Pensjon

Arbeidsgivers andel av ordinær pensjonspremie og utgifter til avtalefestet pensjon dekkes innenfor fylkesrådsområdenes budsjetttrammer. Reguleringspremie og premieavvik omtales senere i dette kapittelet.

Statens Pensjonskasse (SPK)

Fylkeskommunens pedagogiske personale er medlemmer i SPK. Arbeidsgivers premie for pedagogisk personale i videregående opplæring er i 2022 på 10,94 prosent av pensjonsgivende lønn, en økning på 1,0 prosentpoeng fra 2021. Premien inkluderer reguleringspremie og dekker også AFP-pensjoner.

I tillegg til arbeidsgivers andel av pensjonspremien, betaler medlemmer 2 prosent i medlemspremie.

Viken pensjonskasse (VPK)

I 2022 er arbeidsgivers andel av pensjonspremien til VPK på 13,47 prosent av pensjonsgrunnlaget. I tillegg til arbeidsgivers andel av pensjonspremien, betaler medlemmer 2 prosent i medlemspremie.

Reguleringspremie og rentegarantipremie (VPK)

I tillegg til ordinær pensjonspremie for medlemmer i VPK, kommer reguleringspremien som skal dekke opp økte pensjonskostnader knyttet til lønnsoppgjøret i 2022. I SPK er reguleringspremien innbakt i ordinær pensjonspremie. Kommuner og fylkeskommuner har ikke reguleringsansvar i SPK. VPK fakturerer reguleringspremie særskilt med en årlig faktura til fylkeskommunen, og den budsjetteres derfor sentralt. Det samme gjelder for rentegarantipremie som skal dekke kostnader knyttet til garantert avkastning på ytelser i pensjonskassen. Rentegarantipremien er den prisen pensjonskassen må ta for å kunne garantere avkastning på kundemidlene lik pliktig nivå. Dette utgjør pr. i dag 2,5 prosent p.a.

Differansen mellom den garanterte renten og markedsrenten er avgjørende for kostnadene til pensjonskassen for å garantere et avkastningsnivå. Lav eller fallende markedsrente medfører økte kostnader. Det er budsjettert med en rentegarantipremie på 8,2 mill. kr i 2022.

Det er budsjettert med reguleringspremie på 162,8 mill. kr (inkl. arbeidsgiveravgift) i 2022. Dette er et usikkert anslag som avhenger av resultatet av lønnsoppgjøret det enkelte år.

For å finansiere reguleringspremien er det mulig å bruke fond, både fylkeskommunens pensjonsfond og premiefond i Viken pensjonskasse. Dermed reduseres belastningen direkte på fylkeskommunens budsjett. Bruk av premiefondet i Viken pensjonskasse belastes ikke med arbeidsgiveravgift.

Netto driftsutgifter i tabellen foran viser belastningen direkte i Vikens budsjett.

Det foreslås å bruke 50 mill. kr av premiefondet i Viken pensjonskasse til finansiering av reguleringspremien i 2022.

Premieavvik

Reglene for regnskapsføring av pensjonspremie fastslår at det i regnskapet skal føres en langsiktig premie som avspeiler framtidige pensjonsforpliktelser, og ikke den årlige likviditetsmessige premieinnbetalingen. Hensikten bak denne regelen er å få en jevn belastning av pensjonsutgifter i regnskapene uavhengig av bl.a. svingninger i finansmarkedene. Dette betyr at det vil bli et avvik mellom innbetalt premie og regnskapsført pensjonskostnad.

Estimert positivt premieavvik i 2022 på totalt 268 mill. kr inntektsføres i 2022 og utgiftsføres (amortiseres) over 7 år fra 2023. Positive premieavvik i 2022 avsettes til premieavviksfond som skal finansiere framtidig amortisering.

For 2022 dekkes utgiftsføringen av premieavviket (omtalt som amortisering av premieavvik) i sin helhet av midler avsatt til premieavviksfond. Dette utgjør 190,3 mill. kr i 2022.

16.2 Investeringsbudsjett

Tabell 49 Investeringsbudsjett pensjonskasse

Pensjonskasse (tall i 1 000 kr) Prosjektnavn	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Viken pensjonskasse	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Sum	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000

I fylkestingets møte 18.06.2020 (PS 46/2020) fikk fylkesrådet fullmakt til å godkjenne overdragelsesavtalen mellom Viken fylkeskommunale pensjonskasse og fylkeskommunen.

I sak 342/2020 i møte den 17.12.2020 vedtok fylkesrådet i Viken følgende:

«Viken fylkeskommune (VFK) overfører sine aksjer i Galleri Akershus AS (GA) med netto verdi på ca. 300 mill. kr til Viken pensjonskasse (VPK) med 20 prosent årlig, første gang per 31.12.2021. Overføringen skal anses som tinginnskudd og være del av det årlige egenkapitalinnskuddet. De overførte aksjene forutsettes å inngå i VPKs selskapsportefølje.»

VPK vil årlig innhente en uavhengig verdifastsettelse, som grunnlag for den årlige overføringen av eiendommen som blir overført VPK via tinginnskudd. Verdifastsettelsen vil finne sted medio januar hvert år, første gang januar 2022. VPK vil på bakgrunn av verdifastsettelsen utstede innskuddsbevis tilsvarende 20 prosent årlig, første gang ultimo januar 2022 for 2021.

17 Investeringer, finansiering og fond

17.1 Investeringer

Det foreslås en investeringsramme for 2022-2025 på ca. 18,1 milliarder kr, inklusiv ca. 7,5 milliarder kr finansiert av bompenger, statlige tilskudd og belønningsmidler. I alle tabeller og omtale av investeringsprosjekter benyttes tall inklusiv merverdiavgift. Nærmere beskrivelse av investeringsprosjektene finnes i kapitlene for de respektive rådsområdene.

Tabell 50 Bevilgningsoversikt investering

	Bevilgningsoversikt investering (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
1	Investering i varige driftmidler	3 619 858	3 786 566	4 289 550	4 917 049	4 820 531
3	Investeringer i aksjer og andeler	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
6	Sum investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531
7	Kompensasjon for merverdiavgift	-604 674	-734 368	-836 910	-957 890	-926 146
8	Tilskudd fra andre - Oslopakke 3 / statlige tilskudd	-512 459	-1 210 500	-1 277 120	-1 696 160	-1 792 400
8	Tilskudd fra andre - grunneierbidrag og billettinntekter	0	-127 000	-106 600	-137 600	-147 400
9	Salg av finansielle anleggsmidler	0	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
12	Mottatte avdrag på utlån egne midler	0	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
13	Bruk av lån	-2 178 093	-1 444 000	-1 732 590	-1 914 016	-1 748 938
14	Sum investeringsinntekter	-3 295 225	-3 583 868	-4 021 220	-4 773 666	-4 682 884
19	Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0
20	Overføring fra drift	-296 800	-296 375	-378 991	-273 936	-265 000
21	Netto avsetning/bruk bundne fond	-3 450	8 000	8 000	8 000	8 000
21	Netto avsetning/bruk bundne fond - infrastrukturfond	-10 900	-28 960	-15 800	0	-3 200
22	Netto avsetning bruk/ubundne fond	-62 500	54 637	58 461	62 553	62 553
23	Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0
24	Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-373 650	-262 698	-328 330	-203 383	-197 647
25	Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0

	Bevilgningsoversikt rådsområder (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
	Finans og administrasjon	97 033	131 090	50 000	40 000	25 000
	Utdanning og kompetanse	1 742 100	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731
	Samferdsel - fylkeskommunale midler	1 119 200	853 151	724 950	645 600	647 000
	Samferdsel - Oslopakke 3	523 160	739 525	589 900	881 700	1 002 000
	Samferdsel - statlig tilskudd	39 565	773 600	1 006 500	1 238 500	1 238 500
	Avtaler med justeringsrett	1 400	2 100	2 100	2 000	1 300
	Næring og tannhelse	84 900	88 240	155 500	10 000	0
	Kultur og mangfold	12 500	0	0	0	0
	Pensjonskasse, egenkapitalinnskudd	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
	Sum brutto investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531

1) Noen av prosjektene forutsetter finansiering gjennom statlige belønningsmidler som inngår i bymiljøavtale mellom Oslo kommune, Viken fylkeskommune og staten.

17.1.1 Rebudsjetteringer

Investeringsprosjekter som går over flere budsjettår, skal budsjetteres med kun den delen av utgiftene som forventes i det aktuelle budsjettåret. Bevilgninger til resterende deler av utgiftene må tas inn i de påfølgende års budsjetter i takt med prosjektets framdrift. Ubrukte bevilgninger til et investeringsprosjekt kan ikke disponeres i påfølgende år uten vedtak i fylkestinget. I og med at (investerings)budsjettet er ettårig, må bevilgninger som ikke benyttes i budsjettåret vedtas på nytt/overført til påfølgende år. Overføring av budsjettmidler mellom år omtales som rebudsjettering. Rebudsjetteringer har ingen betydning for den totale vedtatte budsjetttrammen for det enkelte investeringsprosjektet. Budsjetttrammen fastsettes av fylkestinget når investeringsprosjektene blir vedtatt. Rebudsjettering er kun knyttet til fordelingen av budsjetttrammen mellom årene i prosjektets gjennomføringsperiode.

I henhold til krav i lov og forskrift skal de årlige investeringsbudsjettene utarbeides ut ifra den reelle framdriften i prosjektene. På bakgrunn av dette kan det derfor være behov for å gjøre endringer i periodiseringen av investeringsbudsjettene underveis i et budsjettår. Det er flere utfordringer med å beregne nøyaktig framdrift på investeringsprosjekter. I løpet av året kan det oppstå uforutsette forhold og endringer i forutsetningene. Dette kan være kapasitet i markedet, behandlingstid hos ulike instanser, endringer i prioriteringer eller interne organisatoriske forhold. Situasjonen med koronaviruset har også medført usikkerhet i utførelse og leveranser, noe som antas å ville vedvare inn i 2022.

17.2 Finansiering

Tabell 51 Finansiering av investeringer - prosentvis fordeling

Finansiering - prosentvis fordeling	2022	2023	2024	2025	2022-2025
Lån	54,8	56,4	58,3	56,6	56,5
Overført fra driftsbudsjettet	11,2	12,3	8,3	8,6	10,1
Andre investeringsinntekter	7,1	5,4	6,0	6,7	6,3
Bruk av fond	-1,0	-1,4	-1,9	-1,9	-1,5
Mva-kompensasjon	27,9	27,2	29,2	30,0	28,6
Egenkapital og mva-kompensasjon	45,2	43,6	41,7	43,4	43,5

Tabellen over viser utviklingen i den prosentvise fordelingen mellom lån og egenkapital og mva-kompensasjon i perioden 2022-2025.

Gjennomsnittlig lånefinansieres ca. 56,5 prosent av fylkeskommunens investeringer i perioden. Dette er lavere enn i økonomiplan 2021-2024, da andelen utgjorde 66 prosent. Andelen egenkapitalfinansiering overført fra driftsbudsjettet, bruk av fond og inntekter fra grunneierbidrag, billettinntekter og salg av aksjer i Galleri Akershus AS er om lag 4 prosentpoeng høyere enn i vedtatt økonomiplan 2021-2024.

Budsjettert bruk av fond i perioden 2022-2025 gjelder bruk av bundet infrastrukturfond samferdsel til finansiering av Leiraveien bussanlegg.

Investeringsnivået finansiert med fylkeskommunale midler er 1,9 milliarder kr lavere i økonomiplan for 2022-2025 i forhold til nivået i økonomiplan for 2021-2024. Dette er i samsvar med fylkestingssakene i juni 2021 om fylkeskommunens investeringsplaner og 10 års økonomisk scenario for Viken.

17.2.1 Lånegjeld

Tabellen under viser utviklingen i Viken fylkeskommunes lånegjeld i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2021 er fylkeskommunens samlede lånegjeld beregnet til ca. 10,9 milliarder kr. Av dette utgjør «ordinær» lånegjeld ca. 10,1 milliarder kr, 0,8 milliarder kr er gjeldsbelastning i form av finansiell leasingavtale for Jessheim videregående skole og 0,1 milliarder kr er gjeld til kommuner som gjelder forskuttering av fylkesveiprosjekter.

Forslaget til finansiering av investeringer i økonomiplanen øker lånegjelden i 4-årsperioden med ca. 42 prosent til ca. 15,5 milliarder kr.

Tabell 52 Samlet lånegjeld

Samlet lånegjeld (tall i 1000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025
Bokført "ordinær" gjeld pr. 01.01.	9 214 733	10 892 295	11 842 895	13 038 985	14 364 201
Finansiell leasinggjeld - Jessheim vgs	755 699				
Nedbetaling lån Buskerud	0				
Nye låneopptak 2021-2025	1 285 000	1 444 000	1 732 590	1 914 016	1 748 938
Avdrag inkl finansiell leasing	-437 000	-493 400	-536 500	-588 800	-644 200
Sum gjeld inkl finansiell leasing	10 818 432	11 842 895	13 038 985	14 364 201	15 468 939
Annen gjeld kommuner m.m.	73 863				
Gjeld pr. 31.12.	10 892 295	11 842 895	13 038 985	14 364 201	15 468 939
Årlig økning lånegjeld		8,7 %	10,1 %	10,2 %	7,7 %
Gjeldbelastning i prosent av driftsinntekter ¹⁾	65,9 %	69,4 %	76,3 %	84,0 %	90,4 %

1) Gjeldsbelastningen regnet i forhold til brutto driftsinntekter

Forslaget til økonomiplan innebærer at lånegjelden øker fra ca. 66 prosent i 2021 til ca. 90 prosent i 2025 i prosent av driftsinntektene (driftsinntekter korrigert for koronatilskudd). Fylkeskommunens lånegjeld pr. innbygger øker med 38 prosent fra kr 8 697 i 2021 til kr 11 973 i 2025.

Lånegjeld i forhold til driftsinntekter viser evnen til å bære gjeld. Økende gjeldsbelastning vil gi gradvis mindre handlingsrom på driftsbudsjettet til å finansiere øvrige drifts- eller investeringstiltak. For å holde lånegjelden på bærekraftig nivå fastsetter ny kommunelov at det skal vedtas måltall og handlingsregler, for eksempel på gjeldsnivået. I delkapittel 4.6 om finansielle måltall er det gitt en omtale av dette.

Trekkrettigheter

Fylkeskommunen finansierer sine investeringsutgifter ved opptak av årlige større samlelån. Dette forutsetter opptak eller refinansiering av lån i størrelsesorden opptil 700 mill. kr. Låneporteføljen øker vesentlig, og i forslaget til finansstrategi er rammen for størrelse på enkelt lån satt til 10 prosent av samlet lånevolum. Ved inngåelse av ny bankavtale valgte Viken å ikke ha trekkrettighet på bankkonto på grunnlag av prognoser om god likviditet og kostnader ved dette, men Viken har avtale om at dette kan etableres på kort varsel hvis det skulle oppstå behov.

17.2.2 Egenkapital

I økonomiplanen 2022-2025 foreslås det å bruke ca. 1,78 milliarder kr i egenkapital. 1,21 milliarder kr av dette overføres fra driftsbudsjettet, i tillegg til 240 mill. kr i inntekter fra overføring av aksjer i Galleri Akershus AS til Viken pensjonskasse og 0,52 milliarder kr fra grunneierbidrag og billettinntekter til finansiering av Fornebubanen og investering i signal- og sikringsanlegg.

Det er en netto avsetning til investeringsfond på 222,2 mill. kr i perioden. Dette er knyttet til overføring av aksjer til Viken pensjonskasse med 238 mill. kr, avsetning av avdrag fra Sporveien Vognmateriell på 32 mill. kr til bundet infrastrukturfond investering og midlertidig bruk av bundet infrastrukturfond investering på 48 mill. kr knyttet til finansiering av Leiraveien bussanlegg i henhold til vedtatt modell for kostnadsdekkende leie.

Egenkapitalfinansieringen (ekskl. mva-kompensasjon) av investeringene i perioden på gjennomsnittlig 16,8 prosent ligger noe høyere enn i sist vedtatt økonomiplan (13,6 prosent). Det vises til kapittel 4 om finansielle måltall.

I tillegg brukes 5,98 milliarder kr i bompenger og statlige tilskudd inkl. belønningsmidler. Mva-kompensasjon utgjør ca. 3,45 milliarder kr.

Kompensasjon for merverdiavgift

Samlet mva.-kompensasjon knyttet til investeringer i skolebygg og samferdselsinvesteringer mv. utgjør i fireårsperioden ca. 3,46 milliarder kr. Herav utgjør 1,5 milliarder kr i mva-kompensasjon knyttet til Oslo-pakke 3-investeringer, statlige tilskudd til Fornebubanen og belønningsmidler gjennom byvekstavtaler.

17.3 Finansutgifter og finansinntekter

Tabell 53 Finansutgifter og finansinntekter

Finansutgifter og finansinntekter (tall i 1000 kr)	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025
Sum renteutgifter inkl. finansiell leasing	188 992	236 000	290 000	337 000	371 000
Sum avdragsutgifter	437 300	493 400	536 500	588 800	644 200
Sum rente- og avdragsutgifter	626 292	729 400	826 500	925 800	1 015 200
Sum renteinntekter	-58 732	-145 500	-182 600	-194 300	-191 300
Netto finansutgifter	567 560	583 900	643 900	731 500	823 900
Utbytte fra Akershus Energi (AE) og Østfold Energi	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
Netto finansutgifter inkl. utbytte fra AE/ØE	457 560	348 900	363 900	471 500	558 900

Tabellen over viser utviklingen i renteutgifter og renteinntekter, låneavdrag samt utbytte fra Akershus Energi og Østfold Energi. Dette utgjør fylkeskommunens netto finansutgifter i økonomiplanperioden. Tabellen viser at:

- Rente- og avdragsutgiftene øker fra ca. 626 mill. kr fra 2021 til ca. 1 015 mill. kr i 2025, dvs. med 389 mill. kr i fireårsperioden. Dette utgjør en økning på ca. 62 prosent.
- Renteinntektene øker fra 2021 til 2025 som følge av at styringsrenten er forutsatt å øke gradvis i økonomiplanperioden. Renteinntekter øker med 133 mill. kr, dvs. 226 prosent i forhold til 2021. Både renteutgifter, renteinntekter og rentekompensasjonen øker vesentlig i

perioden 2022-2025 som følge av økende rentenivå. I tillegg øker gjennomsnittlig innestående likviditet.

- Utbytte fra Akershus Energi og Østfold Energi øker vesentlig fra utbyttene som var budsjettert i økonomiplan 2021-2024. Samlet utbytte er anslått til 235 mill. kr i 2022, 280 mill. kr i 2023, 260 mill. kr i 2024 og 265 mill. kr i 2025. De høyere utbytteinntektene disponeres til egenkapitalfinansiering. Dette gir lavere netto finansutgifter.
- Netto finansutgifter øker med ca. 256 mill. kr fra 2021 til 2025, dvs. 45 prosent.
- Netto finansutgifter inkl. utbytte fra Akershus Energi og Østfold Energi øker fra ca. 458 mill. kr i 2021 til ca. 559 mill. kr i 2025, dvs. ca. 22 prosent.

17.3.1 Finansutgifter

Fylkeskommunens brutto rente- og avdragsutgifter øker med ca. 389 mill. kr i løpet av økonomiplan-perioden fra 2021. Andelen av fylkeskommunens driftsinntekter som går til å dekke renter og avdrag (rente- og avdragsbelastning) øker fra 3,8 prosent i 2021 til ca. 6 prosent i 2025. I 2020 var landsgjennomsnittet for fylkeskommunene på 4,7 prosent.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for beregning av Viken fylkeskommunes finansutgifter i 2022-2025:

- Rentenivå i perioden: 1,6 prosent i 2022, 2,1 prosent i 2023 og 2,3 prosent i 2024 og 2025.
- Norges Bank sin rentebane fra siste rentemøte i september 2021 lagt til grunn for finansberegninger. I tillegg til styringsrenten, som pr. er 0,25 prosent, er det anslått et gjennomsnittlig risikopåslag i pengemarkedet (0,35 prosentpoeng), samt et kredittpåslag på bankenes utlånsmarginer (0,30 prosentpoeng). Styringsrenten er anslått å være 1,7 prosent i løpet av 2024. Det understrekes at dette er usikre faktorer som har variert mye i de siste årene.
- Renteutgifter på nye lån som tas opp er beregnet for et halvt år det første året.
- Det forutsettes at nye låneopptak nedbetales over gjennomsnittlig 25 år.
- Kommuneleien (§ 14-18) fastsetter minste lovlige årlige avdrag. Hovedprinsippet for reglene om minimumsavdrag er at gjelden som minimum skal nedbetales, er i takt med, og gir uttrykk for kapitalslitet (avskrivningene).

17.3.2 Finansiinntekter

Tabell 54 Finansiinntekter

Finansiinntekter (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Rentekompensasjon for skoleanlegg og samferdsel		-32 000	-43 000	-44 000	-41 000
Renter løpende likviditet ¹⁾	-38 847	-87 900	-110 900	-120 300	-120 300
Ansvarlig lån Vardar AS / utviklingsmidler Vardar AS	-17 509	-21 900	-24 400	-25 400	-25 400
Renteinntekter Galleriet	-2 376	-3 700	-4 300	-4 600	-4 600
Utbytte Akershus Energi AS og Østfold Energi	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
Sum finansiinntekter	-168 732	-380 500	-462 600	-454 300	-456 300

1) Inkl renteinntekter lån Galleriet ca 4 mill. kr

Økning totalt

Renteinntekter eks rentekomp og utbytte

Sum renteinntekter minus utbytte

Rentekompensasjon

Rentekompensasjonsordningene for skolebygg og samferdsel gir en anslått inntekt fra ca. 32 mill. kr i 2022 til ca. 44-41 mill. kr i 2024/2025 som følge av økende styringsrente. Anslaget er beregnet i henhold til renteforutsetninger for rentekompensasjonsordningene fra Finansdepartementet, samt årlige avdragsnedtrappet grunnlag. I 2022 er det lagt til grunn en renteforutsetning for kompensasjonen på 1,0 prosent. I Nasjonal transportplan 2010-2019 ble det vedtatt å etablere en rentekompensasjonsordning for transporttiltak i fylkeskommunene med en ramme på 2 milliarder kr årlig. Statens rentekompensasjonsordning for fylkesveier tidligere vedtatt er avviklet fra og med 2018. Dette betyr at nye fylkesveiprosjekter ikke vil komme inn i ordningen.

Renteinntekter av løpende likviditet

Renteinntekter av løpende likviditet er beregnet på bakgrunn av likviditetsbeholdning i bank og plasseringer i pengemarked. Prognose for gjennomsnittlig likviditet er vurdert til ca. 4,7 milliarder kr fra 2022 til 2025. Anslaget har økt noe fra forrige økonomiplanperiode. Det er lagt til grunn en renteprognose for likviditeten fra 1,87 prosent i 2022 til 2,56 prosent i 2025. Dette inkluderer fylkeskommunens marginpåslag i henhold til bankavtalen. Basisrenten er som for renteutgifter basert på 3 mnd. NIBOR. Likviditetsutviklingen og renteinntekter knyttet til denne er usikre størrelser framover i økonomiplanperioden.

Ansvarlig lån Vardar

Viken fylkeskommune har et ansvarlig lån til Vardar på 507,5 mill. kr. Lånet løper avdragsfritt fram til 01.01.2030. Renter beregnes av hovedstol og baseres på 6 mnd. NIBOR med et påslag på 3 prosentpoeng. Budsjettert rente pr. 01.01.2022 er på 4,31 prosent.

Utbytte fra Akershus Energi AS og Østfold Energi AS

Det er i økonomiplanperioden lagt til grunn et totalt utbytte på 235 mill. kr i 2022, 280 mill. kr i 2023, 260 mill. kr i 2024 og 265 mill. kr i 2024. Dette er samlet 400 mill. kr mer enn utbytteanslag i økonomiplan 2021-2024. Herav utgjør utbytte fra Østfold Energi 35 mill. kr i 2022, 50 mill. kr i 2023 og 30/35 mill. kr i 2024/2025. Det vises til omtale av energiselskapene i kapittel 18.

17.4 Fond

Fylkeskommunens disposisjonsfond består av reservefond, energiutjevningfond, klima- og miljøfond, fond til pensjonsformål og infrastrukturfond for samferdsel. I tillegg har ubundet fond til investeringsformål en saldo pr utgangen av 2021 på 287 mill. kr. Fylkeskommunen kan disponere reservefondet og investeringsfondet fritt, mens for de øvrige fondene har fylkestinget vedtatt hva fondene skal brukes til. Disse fondene vil imidlertid kunne benyttes hvis fylkeskommunen får økonomiske problemer. De bundne fondene til samferdsel må imidlertid disponeres til samferdselsformål.

Tabell 55 Fondsoversikt

Ubundne fond (disposisjonsfond drift)	IB 2021	2022	2023	2024	2025
Reservefond (IB)	1 538 662	946 532	945 332	944 532	944 048
Avsetning overskudd 2020 FT-sak 60/21	21 047				
Avsetning 2. tertial FT sak	18 400				
Sum avsetning	39 447	0	0	0	0
Bruk / avsetning overskudd 2020 FT-sak 60/21	-523 177				
Bruk overføring til energitjefningsfond PS 126/20	-20 000				
Bruk av tidligere avsatte midler til Visma InSchool (VIS)	-3 200				
Bruk av tidligere avsatte midler til prosjekt arkivrydding	-7 200				
Bruk fond FT 60/21	-78 000				
Bruk 2. tertial FT sak (lovpålagte helseundersøkelser)	0	-1 200	-800	-484	
Sum bruk	-631 577	-1 200	-800	-484	0
Reservefond (UB)	946 532	945 332	944 532	944 048	944 048
Energitjefningsfond (IB)	9 189	14 189	34 189	34 189	34 189
Overføring fra reservefond - spesifisering av eget energitjefningsfond	20 000				
Bruk fond 2. tertial FT sak	-15 000				
Energitjefningsfond (UB)	14 189	34 189	34 189	34 189	34 189
Klima- og miljøfond / Klimafond Viken (IB)	39 143	26 343	17 843	17 843	17 843
Avsetning til klima og miljøfond	68				
Avsetning 2. tertial FT sak	7 000				
Bruk av avsatte midler til klimaarbeid	-11 368				
Bruk i ØP 2021-2024	-8 500				
Klima- og miljøfond / Klimafond Viken (UB)	26 343	17 843	17 843	17 843	17 843
Infrastrukturfond samferdsel - vedlikehold (IB)	186 976	229 191	268 407	309 312	357 717
Prispåslag kollektivbillett (FT- sak 92/15)	45 264	45 264	45 264	45 264	45 264
Avsetning (inntekter refusjon fra Ruter vedørende vedlikehold Leiraveien bussanlegg)	951	2 602	3 141	3 141	3 141
Bruk av fond til vedlikehold av Leiraveien bussanlegg		-8 650	-7 500		
Bruk fond 2. tertial FT sak	-4 000				
Infrastrukturfond samferdsel - vedlikehold (UB)	229 191	268 407	309 312	357 717	406 122
Pensjonspremiefond (IB)	102 362	84 441	84 441	84 441	84 441
Avsetning	162 279				
Bruk	-65 200				
Bruk 2. tertial FT sak	-115 000				
Pensjonspremiefond (UB)	84 441	84 441	84 441	84 441	84 441
Fond til dekning av premieavvik (IB)	453 162	428 565	506 257	609 171	708 253
Avsetning amortisering	68 151	267 961	280 875	295 582	310 863
Bruk amortisering	-92 748	-190 269	-177 961	-196 500	-244 330
Fond til dekning av premieavvik (UB)	428 565	506 257	609 171	708 253	774 786
Andre fond til ulike formål (IB)	205 552	169 330	169 330	169 330	169 330
Avsetning 2. tertial FT sak	342				
Bruk fond 2. tertial FT sak	-2 700				
Bruk - sum bruk på rådsområdene	-33 864				
Fond til dekning av premieavvik (UB)	169 330	169 330	169 330	169 330	169 330
Sum disposisjonsfond IB	2 535 046	1 898 591	2 025 799	2 168 818	2 315 821
Sum disposisjonsfond UB	1 898 591	2 025 799	2 168 818	2 315 821	2 430 759

Ubundne fond (investering)	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025
Ubundet investeringsfond (IB)	300 899	287 416	342 053	400 515	463 068
Avsetning 2. tertial FT sak	49 017	54 637	58 461	62 553	62 553
Bruk	-62 500				
Ubundet investeringsfond (UB)	287 416	342 053	400 515	463 068	525 621
Bundne fond (drift)	2021	2022	2023	2024	2025
Infrastrukturfond samferdsel - vedlikehold (IB)	181 380	182 893	184 198	186 116	188 180
Renter Sporveien Vognmateriell AS *) (FT- sak 92/15)	1 513	1 305	1 918	2 064	2 057
Infrastrukturfond samferdsel - vedlikehold (UB)	182 893	184 198	186 116	188 180	190 237
Bundne fond (investering)	2021	2022	2023	2024	2025
Infrastrukturfond samferdsel - investering (IB)	44 649	28 399	28 255	41 892	73 816
Avdrag Sporveien Vognmateriell AS *) (FT- sak 92/15)	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Bruk av fond (midlertidig finansiering Leiraveien bussanlegg)	-10 900	-28 960	-15 800	0	-3 200
Bruk fond 2. tertial FT sak	-15 800				
Avsetning (fra kostnadsdekkene leie Leiraveien, Kjul og sjåførfasiliteter)	2 450	20 816	21 437	23 924	23 924
Infrastrukturfond samferdsel - investering (UB)	28 399	28 255	41 892	73 816	102 540

*) Selskapet het tidligere Oslo Vognselskap AS.

Disposisjonsfond

Samlet disposisjonsfond inkl. energiutjevningssfond, klima- og miljøfond, pensjonsfond og infrastrukturfond for samferdsel mv. hadde en inngående saldo ved inngangen til 2021 på 2,54 milliarder kr. Herav utgjorde reservefondet ca. 1,54 milliarder kr.

Reservefond

Dette er fylkeskommunens reelle reserve som kan brukes ved inntektssvikt eller til å finansiere uforutsette utgifter. Etter vedtatt avsetning og bruk av fondet i 2021, er inngående saldo på fondet beregnet til ca. 946 mill. kr i 2022. Det er budsjettert med en liten bruk av reservefondet på samlet 2,5 mill. kr i ØP-perioden 2022-2025 til lovpålagte helseundersøkelser.

Energiutjevningssfond

Energiutjevningssfond på 9,2 mill. kr er en videreføring av fondet fra AFK eiendom FKF. Dette ble tilført 20 mill. kr fra disposisjonsfondet til oppbygging av energiutjevningssfond i 2021. Etter budsjettert bruk på 15 mill. kr i 2021, anslås fondet til å utgjøre 14,2 mill. kr ved inngangen til 2022.

Klimafond Viken

Ved inngangen til 2021 utgjorde fondet 39,1 mill. kr og er ved inngangen til 2022 beregnet til 26,3 mill. kr. I ØP 2022-2024 foreslås det ikke å sette av ytterligere midler til Vikens klimafond. Aktuelle midler til dette formålet blir i stedet bevilget over driftsbudsjettet til klimaavdelingen i rådsområdet plan, klima og miljø.

Pensjonspremiefond

Pensjonspremiefond har en saldo på 84,4 mill. kr ved utgangen av 2021 etter at det ble avsatt 162,3 mill. kr til fondet fra regnskapsoverskuddet i 2020. Samlet 180 mill. kr av pensjonspremiefondet var brukt i 2021 til dekning av reguleringspremie i 2021.

Fond til dekning av premieavvik

Fylkestinget har vedtatt at premieavvik og amortisering av premieavvik skal holdes utenfor fylkeskommunens løpende driftsøkonomi og håndteres via premieavviksfondet. Midlene i fondet reserveres til budsjett- og regnskapsmessige føringer for at pensjonskostnaden skal utjevnes mellom år. Over tid skal fondet gå i balanse.

Ved inngangen til 2021 var premieavviksfondet på ca. 453,2 mill. kr. Netto avsetning knyttet til amortisering på 24,6 mill. kr i 2021, gir en saldo på fondet på 428,6 mill. kr ved inngangen til 2022. Avsetninger og bruk av fondet videre i ØP 2022-2025 er usikkert, da endelige tall for premieavvik og amortisering av dette ikke vil være kjent før regnskapet året før ØP-perioden er avlagt.

Samferdselsprosjekter - infrastrukturfond samferdsel

Det er tre infrastrukturfond for samferdsel:

- Ubundet infrastrukturfond for vedlikehold
- Bundet infrastrukturfond for vedlikehold
- Bundet infrastrukturfond for investeringer

Fondene har til hensikt å sikre økonomi til å drifte, vedlikeholde og utvikle kollektivinfrastruktur og rullende materiell, slik at verdiene ivaretas.

Ubundet infrastrukturfond for vedlikehold bygges opp ved at prispåslaget fra Oslopakke 2 ble videreført i forbindelse med FT-vedtak 78/12, og prispåslaget skulle avsettes til dette fondet. Det budsjetteres med en årlig avsetning på 45,3 mill. kr. I tillegg tilføres fondet midler fra kostnadsdekkende husleie knyttet til Kjul og Leira bussanlegg mv. Ved inngangen til 2022 vil fondet ha udisponerte midler på 229 mill. kr. Det budsjetteres med bruk av infrastrukturfond vedlikehold i 2022 og 2023 på til sammen 16,2 mill. kr, mens årlig avsetning til fondet i 2022-2025 utgjør ca. 48 mill. kr.

Bundet infrastrukturfond for vedlikehold består av tidligere avsatte midler fra Oslopakke 2, «75-øringen», som var et prispåslag på kollektivbillettene som varte fram til 1. november 2011. Fondet bygges videre opp ved å avsette renteinntekter fra et utlån på 240 mill. kr til Sporveien Vognmateriell (tidligere Oslo Vognselskap AS). Utlånet er knyttet til finansiering av innkjøp av vogner til Kolsåsbanen. I og med at utlånet er finansiert av avsatte midler fra bompenger i Oslopakke 2, som av staten var bundet til samferdselsformål, betraktes også rentene fra fondet som bundet. Videre består fondet av ubrukte midler fra henholdsvis Bredbåndsutbygging og Buskerudbyen. Forventet avsetning fra renteinntekter i 2022 er ca. 1,3 mill. kr. Framtidige avsetninger er begrunnet i renteestimer fra Norges Bank. Saldo på fondet antas å være 182,9 mill. kr ved inngangen til 2022. Tallet avhenger sterkt av aktiviteten i 2021 og er usikkert.

Bundet investeringsfond for infrastruktur samferdsel har til hensikt å sikre økonomi til å utvikle kollektivinfrastruktur. Fondet bygges opp av avdragsinntekter på utlånet til Sporveien Vognmateriell AS. Utlånet ble finansiert av avsatte midler fra bompenger i Oslopakke 2. Avdragene er på 8 mill. kr pr.

år som avsettes til fondet. Ved inngangen til 2022 forventes fondet å ha udisponerte midler på 28,4 mill. kr.

Det legges opp til at fondet benyttes som midlertidig likviditetsbuffer i forbindelse med etablering av en ny kostnadsdekkende finansieringsmodell for Kjøl og Leiraveien bussanlegg, samt sjåførfasiliteter for Ruters bussoperatører. Modellen for kostnadsdekkende leie innebærer at fylkeskommunens investeringer og drifts- og vedlikeholdsutgifter for anleggene dekkes inn via leie fra bussoperatørene i en periode på 20 år. Fylkeskommunen vil imidlertid ha et likviditetsmessig utlegg til FDV-kostnader og oppgraderinger i anlegget før leieinntektene innbetales til fylkeskommunen. Som følge av dette legges det opp til at fondet brukes som en midlertidig likviditetsbuffer for fylkeskommunen. Det vises til omtale av modellen i kapittel 12 Samferdsel.

Bruk av infrastrukturfond investering til midlertidig finansiering av investeringer i Leiraveien bussanlegg og sjåførfasiliteter utgjør 18,2 mill. kr i 2022 og 19 mill. kr i 2023-2025. Midlene tilbakeføres gjennom kostnadsdekkende husleie de påfølgende år. I 2022-2025 forventes avsetningen å bli 20,8-23,9 mill. kr årlig.

Ubundet investeringsfond

Ubundet fond til investeringsformål er ved inngangen til 2022 er på ca. 287 mill. kr. Det er budsjettet med bruk av 62,5 mill. kr til finansiering av investeringer i 2021 og vedtatt avsatt 49 mill. kr knyttet til annen finansiering av egenkapitalinnskudd i Viken pensjonskasse i 2021.

Det er vedtatt en overdragelsesavtale knyttet til at Viken overfører sine aksjer i Galleri Akershus AS med netto verdi på 300 mill. kr til Viken pensjonskasse, med 20 prosent årlig. Overføringen skal anses som tinginnskudd og være del av det årlige egenkapitalinnskuddet, mens det opprinnelig budsjetterte egenkapitalinnskuddet i økonomiplanperioden er foreslått avsatt til ubundet investeringsfond.

18 Fylkeskommunale energiselskaper og foretak

18.1 Energiselskapene

Viken fylkeskommune eier 100 prosent av Akershus Energi og 45 prosent av Østfold Energi. Begge selskapene er viktige verdiskapere i lokalsamfunnet og bidrar til en sikker inntektsstrøm for Viken fylkeskommune i form av utbytte. Generelt vil resultatene for energiselskapene kunne variere mye fra år til år avhengig av strømpris, valutakurs og hydrologi. I 2021 er det høye kraftpriser som følge av en kald og tørr vinter, og energiselskapenes resultater vil bli langt bedre enn i 2020. Som følge av dette er forventet utbyttet i 2022 økt med 120 mill. kr i forhold til det som var budsjettet for dette året i økonomiplanen for 2021-2024.

Kjernevirksomheten for de to energiselskapene er vannkraft med en normalproduksjon på ca. 5 000 GWh. Begge selskapene er imidlertid opptatt av å differensiere virksomheten i retning av andre former for fornybar energi, som vind, sol og hydrogen. Energiselskapene gir verdifulle bidrag til det grønne skiftet, men spesielt vindkraft er i den siste tiden omdiskutert, og kan komme i konflikt med andre bærekraftsmål som handler om å ta vare på natur og miljø. Regjeringens stortingsmelding Vindkraft på land (Meld. St. 28 (2019–2020)), og Stortingets behandling av denne (Innst. 101 S (2020–2021)), har bl.a. vektlagt større lokal og regional forankring i fylkeskommunene i alle prosjekters faser. Nye søknader om konsesjon til vindkraftanlegg på land er satt på vent i påvente av regjeringens utredning av nytt lovgrunnlag for konsesjonsprosessen, og det ventes derfor begrenset utbygging av vindkraft på land de nærmeste årene.

18.2 Akershus Energi AS

Akershus Energi AS er heleid av fylkeskommunen og morselskap i Akershus Energi konsern. Kjernevirksomheten er vannkraftproduksjon, krafthandel og fjernvarme, og normalproduksjonen er 2 500 GWh.

Konsernet har målsetning om å være en sentral energiaktør i regionen, og sikter mot et mål om å bidra med 1 TWh i økt produksjon av ny fornybar energi fram mot 2030. Innen fornybar energi satses det nå på flere nye forretningsområder for å møte framtidens energibehov. I løpet av 2021 vil konsernet ha en portefølje som inkluderer vannkraft, vindkraft, solkraft, fjernvarme og bioenergi.

18.2.1 Resultatutvikling

Konsernresultatet etter skatt var på 195 mill. kr for første halvår 2021, mot 34 mill. kr i 1. halvår 2020. Akershus Energi forventer et betydelig høyere resultat i 2021 sammenlignet med 2020, som følge av normalisering av kraftpriser og reduksjon av den hydrologiske balansen.

Selskapets egenkapitalandel var ved utløpet av 2020 på 37 prosent, mot 43 prosent i 2019. Nedgangen på 6 prosent skyldes i hovedsak at konsernet har tatt opp ny langsiktig gjeld til refinansiering av lån og nye investeringer.

Verdijustert egenkapital i selskapet er beregnet til 11 milliarder kr.

18.2.2 Utbyttенivå

Gjeldende utbytttemodell legger til grunn at utbyttet er relatert til selskapets konsernresultat:

- Ved årsresultat inntil 80 mill. kr skal 80 mill. kr utbetales som utbytte.
- Ved årsresultat mellom 80 mill. kr og 150 mill. kr skal i tillegg 60 prosent av det overskytende utbetales som utbytte.
- Ved årsresultat over 150 mill. kr skal i tillegg 80 prosent av det overskytende utbetales som utbytte.

Med årsresultat menes konsernets årsresultat etter norske regnskapsregler. Modellen sikrer fylkeskommunen et forutsigbart minimumsutbytte, samtidig som deler av overskuddene beholdes i selskapet.

Tabellen nedenfor viser selskapets årsresultater og utbyttенivå i perioden 2011-2020. Utbetalt utbytte utgjør 93,8 prosent av resultatet i denne perioden. For de siste fem årene ligger gjennomsnittlig utbytteandel på 94,2 prosent.

Tabell 56 Historisk utbyttенivå Akershus Energi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Resultat konsern (mill. kr)	143	170	210	159	128	138	144	189	194	65
Egenkapitalandel (%)	53 %	51 %	48 %	45 %	46 %	43 %	43 %	41 %	43 %	37 %
Utbytte (mill. kr)	170	170	170	130	109	115	140	160	160	80
Utbytteandel (%)	119 %	100 %	81 %	82 %	85 %	83 %	97 %	85 %	83 %	123 %
Utbetalingsår utbytte	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

I forslaget til økonomiplan for 2022-2025 er det forutsatt følgende utbytte:

Tabell 57 Forslag til utbytte Akershus Energi

	2022	2023	2024	2025	Sum
Akershus Energi	200	230	230	230	890

Budsjettert utbytte fra Akershus Energi er i 4-års perioden 2022-2025 oppjustert med totalt 400 mill. kr sammenlignet med utbyttенivået i økonomiplanen for 2021-2024.

18.2.3 Bærekraft

Som en stor energibedrift og viktig samfunnsaktør har Akershus Energi AS kompetanse og mulighet til å bidra innenfor flere av FN's bærekraftsmål. Utover å produsere fornybar energi på en bærekraftig måte, arbeider selskapet aktivt med å redusere eget klimautslipp. Ved selskapets kraftstasjoner samles årlig inn avfall fra vassdragene, og det er etablerte rutiner for å unngå utslipp til vann, grunn eller luft. Avfall blir dessuten håndtert på en god og forskriftsmessig måte.

Våren 2021 ble Akershus Energi AS offisielt sertifisert som Miljøfyrtårnbedrift. Selskapet får med det et enda grønnere fokus i hverdagen med forpliktelse om økt kildesortering, fjerning av engangsprodukter og overgang til elektrisk bilpark. Miljø og bærekraft blir viktige kriterier i alle fremtidige avtaler selskapet inngår med sine leverandører.

18.3 Østfold Energi AS

Østfold Energi er eid av Viken fylkeskommune og alle kommunene i Østfold. Vikens eierandel i Østfold Energi er 45 prosent og kan bli redusert til 25 prosent fra 2032. Tidligere Østfold fylkeskommune inngikk i 2019 en avtale med eierkommunene i Østfold Energi om å overdra 40 prosent, av dagens eierandel til kommunene i Østfold etter innbyggertall om 12 år. De siste 10 prosentene av disse blir gitt som en opsjon på kjøp. Dersom grensene til Viken fylkeskommune endres, skal det nye fylket Østfold blir en del av, få Viken fylkeskommunes aksjer i Østfold Energi.

Kjernevirksomheten er vannkraftproduksjon og 98 prosent av energiproduksjonen kommer fra vannkraft gjennom de ti kraftverkene selskapet eier i Indre Sogn, Østfold og Nordland. Østfold Energi leverer fjernvarme til 215 større bygg i Østfold, og er innenfor vindkraft medeier i vindparken Mehuken i Sogn og Fjordane, og deltar i utvikling av ny vindkraft gjennom Zephyr AS med en eierandel i selskapet på 50 prosent.

Totalproduksjonen i 2020 var 2 152 GWh.

18.3.1 Resultatutvikling

Konsernresultatet etter skatt var på 102 mill. kr for første halvår 2021, og er dermed kraftig styrket mot 36 mill. kr i 1. halvår 2020.

Selskapets egenkapitalandel var ved utløpet av 2020 på 51,4 prosent, mot 49,5 prosent i 2019.

Verdijustert egenkapital i selskapet er beregnet til 5,8 milliarder kr.

18.3.2 Utbyttенivå

I eiermøtet 23. mars 2021 vedtok kommunene i tidligere Østfold og Viken fylkeskommune en ny utbytttemodell, som er basert på en andel av årets resultat for selskapet. Den nye utbytttemodellen vil gi eierne et utbytte på 65 prosent av resultatet etter skatt. Ved ekstraordinære hendelser som påvirker resultat og likviditet vesentlig, benyttes eiermøte for å diskutere utbytte og fordeling mellom eiere og selskap.

I forslaget til økonomiplan for 2022-2025 er det forutsatt følgende utbytte:

Tabell 58 Forslag til utbytte Østfold Energi

	2022	2023	2024	2025	Sum
Østfold Energi	35	50	30	35	150

Budsjettert utbytte fra Østfold Energi er i 4-års perioden 2022-2025 uendret sammenlignet med utbyttенivået i økonomiplanen for 2021-2024.

18.3.3 Bærekraft

I 2020 startet Østfold Energi et omfattende arbeid med å løfte ambisjonene rundt bærekraft. De etablerte en intern tverrfaglig prosjektgruppe som sammen med ledergruppen og styret besluttet noen klare retningslinjer for arbeidet videre. Selskapet støtter opp under FNs bærekraftsmål, og anerkjenner at bærekraftsarbeidet omfatter dimensjonene miljø, mennesker, samfunn og økonomi.

I tillegg til produksjon av fornybar energi kommer selskapets største klimaavtrykk fra avfallsforbrenning. Selskapet er opptatt av å finne nye grønne forretningsvirksomheter som gjør virksomheten mindre avhengig av kraftprisen. Reduksjon av klimagassutslipp er nå en sentral del av alle selskapets nye konsepter. Klimagassutslipp brukes som parameter i tillegg til lønnsomhet for å prioritere satsingsområder fremover.

Ramfoss Kraftlag

Kraftlaget er opprinnelig et § 27 samarbeid mellom Krødsherad, Modum, Sigdal kommuner (KMS) og Buskerud fylkeskommune. Viken eier nå 29,17 prosent av kraftlaget. Av dette er 5,57 prosent frikraft som selges fritt i markedet og gir fylkeskommunen en mindre årlig inntekt. Resterende 23,6 prosent er gjeldsbrevkraft som selges videre til de kommunene som var part i finansieringen av verket til selvkostpris. En avtale fra 2003 ga KMS-kommunene en utkjøpsrett hvis Buskerud fylkeskommune opphørte. Gjennomføring av avtalen har vært under utredning lenge, men lar seg trolig ikke gjennomføre uten for store skattemessige belastninger både for fylkeskommunen og KMS-kommunene. Det utredes nå skattemessige forhold knyttet til salg av frikraftandelen. Det tas sikte på en avklaring i løpet av 2021.

Uten skatt er verdien av fylkeskommunens andel tidligere anslått til ca. 60 mill. kr.

18.4 Viken kollektivterminaler FKF

Viken kollektivterminaler FKF (VKT) forvalter, drifter og utvikler fylkeskommunens faste eiendommer knyttet til kollektivformål (bussterminaler, stoppesteder, holdeplasser, brygger og bussanlegg), samt innfartsparkeringsplasser.

18.4.1 Driftsbudsjett VKT

VKT har avtale med Vaterland Bussterminal AS om forvaltning og drift av Oslo Bussterminal. Driftsbudsjettet for terminalen i Oslo føres i VKT sitt budsjett.

Forslag til budsjett 2022 er basert på at VKT videreføres som et fylkeskommunalt foretak eid av Viken fylkeskommune.

Tabell 59 Driftsbudsjett Viken kollektivterminaler (VKT)

Viken kollektivterminaler FKF - drift (tall i 1 000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Anløpsinntekter og andre driftsinntekter	60 493	46 484	46 484	46 484	46 484
Ordinært tilskudd fra Viken	32 014	28 230	30 795	30 795	30 795
Ordinært tilskudd fra Viken - drift holdeplasser	6 038	8 124	9 211	9 211	9 211
Bidrag til kostnadsdekning drift bussanlegg Kjøl og Leiraveien	2 645	2 713	2 713	3 026	3 026
Finansielt bidrag ekstraordinært vedlikehold maling og asfaltering	0	8 650	7 500	0	0
Bidrag til kostnadsdekning drift sjåførfasiliteter Romerike	6 876	7 055	7 055	7 055	7 055
Driftsinntekter	108 066	101 256	103 758	96 571	96 571
Driftskostnader	108 879	104 584	104 584	97 084	97 084
Netto finansposter	709	450	513	513	513
Resultat	-105	-2 878	-313	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	2 878	313	0	0
Resultat	-105	0	0	0	0

Det foreslås et ordinært driftstilskudd til VKT til løpende drift og drift av holdeplasser for 2022 på 36,4 mill. kr. I tillegg legges det til grunn at VKT bruker 2,9 mill.kr fra eget disposisjonsfond til å finansiere driften i 2022. Følgende endringer er gjort fra budsjett 2021:

- Tilskuddet er økt med ca. 1,7 mill. kr fra 2021 grunnet overtakelse av deler av ansvaret for drift og vedlikehold av flere holdeplasser.
- Tilskuddet er redusert med ca. 4,5 mill. kr. Da VKT kan benytte 2,9 mill. kr fra eget disposisjonsfond, utgjør dette et reelt kutt på 1,6 mill. kr i VKTs budsjettramme.

Drift og vedlikeholdskostnader knyttet til bussanleggene på Kjøl og Leiraveien, samt sjåførfasiliteter dekkes over tid gjennom kostnadsdekkende leieinntekter. I 2022 utgjør dette 18,4 mill.kr. For å trygge korrekt innkreving av kostnadsdekkende leie, er det utarbeidet eget prosjektregnskap for hver av postene som inngår i kostnadsdekkende leie, og dette rapporteres sammen med tertialrapportering.

Basert på foreslått driftstilskudd anslås en samlet ramme for VKTs driftsinntekter på 101,3 mill. kr i 2022. Det vesentlige av VKTs inntekter er betaling for tjenester fra fylkeskommunen og anløpsinntekter fra busselskapene. Anløpsinntektene gjelder i sin helhet Oslo Bussterminal, som føres i VKTs regnskap i henhold til driftsavtale med Vaterland Bussterminal AS. I tillegg kommer provisjonsinntekter for salg av billetter, toalettinntekter og inntekter for utleie av oppbevaringsbokser.

18.4.2 Investeringsbudsjett VKT

Ramme for investeringsprosjekter i 2022 foreslås til 45,7 mill. kr. Midlene benyttes til oppgradering av bussterminaler i henhold til universell utforming, bussreguleringsplasser knyttet til utvikling av Lillestrøm bussterminal, og tiltak knyttet til overvannshåndtering på Leiraveien bussanlegg.

Tabell 60 Investeringsbudsjett Viken kollektivterminaler (VKT)

Viken kollektivterminaler FKF - investeringer (tall i 1 000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Leiraveien	14 125	15 000	12 500	0	4 000
Holdeplassoppgradering	7 000	19 750	17 500	0	13 500
Bussterminaler	700	11 000	20 000	5 500	9 000
Nesoddtangen	10 000	0	0	23 000	0
Aker Brygge	0	0	0	9 000	0
Lysaker / Nesodden brygge	4 500	0	0	0	15 000
Sum investering	36 325	45 750	50 000	37 500	41 500
Mva-kompensasjon	6 054	9 150	10 000	7 500	8 300
Kostnadsdekkende leie	11 800	12 000	10 000	0	3 200
Belønningsmiddel	8 471	24 600	30 000	30 000	30 000
VKTs disposisjonsfond	10 000	0	0	0	0
Sum finansiering	36 325	45 750	50 000	37 500	41 500

Tiltak omtalt som Leiraveien bussanlegg finansieres midlertidig av infrastrukturfond investering, med 12 mill. kr i 2022. Infrastrukturfondet blir deretter tilbakeført tilsvarende midler fra kostnadsdekkende husleie som fylkeskommunen mottar i påfølgende år. Denne finansieringsmodellen er i henhold til tidligere vedtak i Akershus fylkeskommune.

De øvrige investeringstiltakene i budsjettet finansieres med belønningsmidler fra staten.

19 Vedlegg 2 Økonomiske oversikter

19.1 Hovedoversikter

Tabell 61 Bevilgningsoversikt drift

	Bevilgningsoversikt drift (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
1	Rammetilskudd	-6 396 052	-4 944 574	-5 178 054	-5 160 334	-5 140 963	-5 120 065
2	Inntekts- og formuesskatt	-8 217 759	-9 160 221	-9 392 347	-9 416 752	-9 445 465	-9 477 102
3	Andre generelle driftsinntekter	-1 288 118	0	-32 000	-43 000	-44 000	-41 000
5	Sum generelle driftsinntekter	-15 901 929	-14 104 795	-14 602 401	-14 620 086	-14 630 428	-14 638 167
6	Sum bevilgninger drift (disponert i linje 23-31)	13 724 500	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348
9	Brutto driftsresultat	-2 177 429	-632 667	-815 105	-952 264	-962 428	-1 005 819
10	Renteinntekter	-98 044	-58 732	-113 500	-139 600	-150 300	-150 300
11	Utbytte	-232 500	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
13	Renteutgifter	219 070	188 900	236 000	290 000	337 000	371 000
14	Avdrag på lån	395 132	437 300	493 400	536 500	588 800	644 200
15	Netto finansutgifter	283 658	457 468	380 900	406 900	515 500	599 900
17	Netto driftsresultat	-1 893 772	-175 200	-434 205	-545 364	-446 928	-405 919
18	Overføring til investering	371 674	296 800	296 375	378 991	273 936	265 000
	Avsetning disposisjonsfond	1 198 224	0	337 948	352 635	369 975	385 249
	Bruk av disposisjonsfond	-418 191	-121 600	-200 119	-186 261	-196 984	-244 330
20	Netto avsetning/bruk disposisjonsfond	780 033	-121 600	137 829	166 374	172 991	140 919
22	Sum disponeringer/dekning av netto driftsresultat	-742 065	0	0	0	0	0
23	R01 Fylkestingets sekretariat	82 010	100 240	95 155	103 015	94 225	102 892
24	R02 Fylkesrådsleders kontor	146 414	172 075	168 209	167 603	166 740	165 877
25	R03 Finans og administrasjon	960 095	1 042 894	1 097 012	1 093 597	1 100 996	1 098 602
26	R04 Utdanning og kompetanse	7 083 278	7 403 467	7 736 162	7 654 598	7 681 009	7 720 268
27	R05 Plan, klima og miljø	100 904	153 835	139 275	138 408	136 657	135 932
28	R06 Samferdsel	4 398 287	3 376 612	3 423 100	3 405 486	3 382 395	3 363 539
29	R07 Næring (inkl. tannhelse)	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724
30	R08 Kultur og mangfold	394 526	410 845	419 176	417 140	415 106	413 073
31	R09 Rådsuavhengige utgifter og inntekter	-60 814	221 947	101 556	76 334	80 166	22 442
	Sum netto driftsutgifter rådsområder	13 724 500	13 472 128	13 787 296	13 667 822	13 668 000	13 632 348

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Rådsområdene R06 Samferdsel og R09 Rådsuavhengige utgifter og inntekter er korrigert for bruk og avsetning til fond med henholdsvis 61 mill. kr i 2022 og 77 mill. kr i 2023.

Tabell 62 Bevilgningsoversikt investering

	Bevilgningsoversikt investering (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
1	Investering i varige driftmidler	3 619 858	3 786 566	4 289 550	4 917 049	4 820 531
3	Investeringer i aksjer og andeler	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
6	Sum investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531
7	Kompensasjon for merverdiavgift	-604 674	-734 368	-836 910	-957 890	-926 146
8	Tilskudd fra andre - Oslopakke 3 / statlige tilskudd	-512 459	-1 210 500	-1 277 120	-1 696 160	-1 792 400
8	Tilskudd fra andre - grunneierbidrag og billettinntekter	0	-127 000	-106 600	-137 600	-147 400
9	Salg av finansielle anleggsmidler	0	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
12	Mottatte avdrag på utlån egne midler	0	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
13	Bruk av lån	-2 178 093	-1 444 000	-1 732 590	-1 914 016	-1 748 938
14	Sum investeringsinntekter	-3 295 225	-3 583 868	-4 021 220	-4 773 666	-4 682 884
19	Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0
20	Overføring fra drift	-296 800	-296 375	-378 991	-273 936	-265 000
21	Netto avsetning/bruk bundne fond	-3 450	8 000	8 000	8 000	8 000
21	Netto avsetning/bruk bundne fond - infrastrukturfond	-10 900	-28 960	-15 800	0	-3 200
22	Netto avsetning bruk/ubundne fond	-62 500	54 637	58 461	62 553	62 553
23	Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0
24	Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-373 650	-262 698	-328 330	-203 383	-197 647
25	Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0

	Bevilgningsoversikt rådsområder (tall i 1000 kr)	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
	Finans og administrasjon	97 033	131 090	50 000	40 000	25 000
	Utdanning og kompetanse	1 742 100	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731
	Samferdsel - fylkeskommunale midler	1 119 200	853 151	724 950	645 600	647 000
	Samferdsel - Oslopakke 3	523 160	739 525	589 900	881 700	1 002 000
	Samferdsel - statlig tilskudd	39 565	773 600	1 006 500	1 238 500	1 238 500
	Avtaler med justeringsrett	1 400	2 100	2 100	2 000	1 300
	Næring og tannhelse	84 900	88 240	155 500	10 000	0
	Kultur og mangfold	12 500	0	0	0	0
	Pensjonskasse, egenkapitalinnskudd	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000
	Sum brutto investeringsutgifter	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531

Tabell 63 Investeringer - bevilgning og finansiering

Bevilgning og finansiering investering (tall i 1 000 kr)	Opprinnelig budsjett 2021	Økonomiplan				Totalsum
		2 022	2 023	2 024	2 025	
R03 Finans og administrasjon	97 033	131 090	50 000	40 000	25 000	246 090
R04 Utdanning og kompetanse	1 742 100	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731	6 965 440
R07 Næring og tannhelse	84 900	88 240	155 500	10 000	0	253 740
R06 Samferdsel - fylkeskommunale midler	1 119 200	853 151	724 950	645 600	647 000	2 870 701
R08 Kultur og mangfold	12 500	0	0	0	0	0
Viken pensjonskasse, egenkapitalinnskudd	49 017	60 000	60 000	60 000	60 000	240 000
Sum investeringer ekskl. Oslopakke 3 og øvrige midler	3 104 750	2 331 341	2 751 050	2 854 849	2 638 731	10 575 971
R06 Samferdsel - Oslopakke 3	523 160	739 525	589 900	881 700	1 002 000	3 213 125
R06 Samferdsel - statlig tilskudd	39 565	773 600	1 006 500	1 238 500	1 238 500	4 257 100
Avtaler med justeringsrett	1 400	2 100	2 100	2 000	1 300	7 500
Sum investeringer	3 668 875	3 846 566	4 349 550	4 977 049	4 880 531	18 053 696
Lån	-2 178 093	-1 444 000	-1 732 590	-1 914 016	-1 748 938	-6 839 544
Overført fra driftsbudsjettet	-296 800	-296 375	-378 991	-273 936	-265 000	-1 214 302
Salg av finansielle anleggsmidler	0	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000	-240 000
Grunneierbidrag og billettinntekter	0	-127 000	-106 600	-137 600	-147 400	-518 600
Mottatte avdrag på utlån egne midler	0	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	-32 000
Bruk/avsetning ubundet investeringsfond	-62 500	54 637	58 461	62 553	62 553	238 204
Bruk/avsetning bundet fond	-3 450	8 000	8 000	8 000	8 000	32 000
Bruk av infrastrukturfond investering	-10 900	-28 960	-15 800	0	-3 200	-47 960
Kostnadsdekkende husleie Leiraveien bussanlegg	-907					0
Mva-kompensasjon	-603 274	-732 268	-834 810	-955 890	-924 846	-3 447 814
Mva-kompensasjon justeringsrett	-1 400	-2 100	-2 100	-2 000	-1 300	-7 500
Sum egenkapital	-979 231	-1 192 066	-1 339 840	-1 366 873	-1 339 193	-5 237 972
Sum finansiering ekskl. Oslopakke 3 og øvrige midler	-3 157 323	-2 636 066	-3 072 430	-3 280 889	-3 088 131	-12 077 516
Sum Oslopakke 3 - inntekter	-490 352	-591 620	-471 920	-705 360	-801 600	-2 570 500
Sum statlige - inntekter	-21 200	-618 880	-805 200	-990 800	-990 800	-3 405 680
Sum finansiering inkl. Oslopakke 3 og øvrige midler	-3 668 875	-3 846 566	-4 349 550	-4 977 049	-4 880 531	-18 053 696

1) Noen av prosjektene forutsetter finansiering gjennom statlige belønningsmidler som inngår i bymiljøavtale mellom Oslo kommune, Viken fylkeskommune og staten.

19.2 Driftsbudsjett pr. rådsområde og avdeling

Tabell 64 Driftsbudsjett fylkestingets sekretariat

Fylkestingets sekretariat (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesting	39 624	41 216	41 674	40 961	40 768	40 096
Valg	0	8 610	200	8 786	200	9 530
Partistøtte	11 798	12 350	12 719	12 719	12 719	12 719
Fylkestingets sekretariat	8 767	12 808	14 286	14 273	14 262	14 270
Fylkesrevisjon	14 226	13 400	14 000	14 000	14 000	14 000
Kontrollutvalgssekretariat	1 287	2 349	2 424	2 424	2 424	2 424
Kontrollutvalg	1 190	2 402	2 505	2 505	2 505	2 505
Elev-, lærling- og møbbeombud	5 117	7 105	7 348	7 348	7 348	7 348
Sum fylkestingets sekretariat	82 010	100 240	95 155	103 015	94 225	102 892

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 65 Driftsbudsjett fylkesrådsleders kontor

Fylkesrådsleders kontor (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesrådet (politisk)	14 283	14 693	15 052	14 966	14 875	14 786
Fylkesrådsleders kontor	3 336	8 949	5 696	6 137	6 095	6 052
Kommunikasjon og politisk støtte	37 704	45 438	46 846	46 618	46 389	46 161
Styring og eierskap	22 431	25 971	26 549	26 419	26 288	26 158
Utvikling og tverrfaglig samordning	68 660	77 024	74 066	73 463	73 093	72 720
Østlandssamarbeidet	0	0	0	0	0	0
Sum fylkesrådsleders kontor	146 414	172 075	168 209	167 603	166 740	165 877

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Østlandssamarbeidet er budsjettert med utgifter lik inntekter på 5,3 mill. kr for alle år i perioden.

Tabell 66 Driftsbudsjett finans og administrasjon

Finans og administrasjon (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør finans og administrasjon	2 717	2 565	3 365	2 375	2 067	2 067
HR	121 087	130 910	127 360	123 197	122 882	122 397
Økonomi	60 691	66 537	66 552	67 782	67 783	67 783
Anskaffelser	31 545	35 546	36 957	35 957	35 547	35 547
Eiendom	318 361	392 400	423 240	424 704	418 809	418 552
Digitalisering	415 216	404 983	427 533	429 089	448 208	448 311
Kvalitet, innovasjon og prosjekt	10 476	9 953	12 004	12 004	12 004	12 004
Foreløpig ufordelt budsjettsaldering 2023-2025	0	0	0	-1 511	-6 304	-8 060
Sum finans og administrasjon	960 095	1 042 894	1 097 012	1 093 597	1 100 996	1 098 602

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 67 Driftsbudsjett utdanning og kompetanse

Utdanning og kompetanse (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør utdanning og kompetanse	11 195	16 390	16 546	16 546	16 546	16 546
Opplæring (4 områder/avdelinger)	5 996 042	5 719 413	5 927 618	5 878 171	5 940 966	6 016 811
Forvaltningsutvikling	255 533	389 037	444 373	448 787	449 042	449 042
Kompetanseutvikling	820 508	1 278 627	1 347 625	1 347 625	1 347 625	1 347 625
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	0	0	-36 531	-73 170	-109 756
Sum utdanning og kompetanse	7 083 278	7 403 467	7 736 162	7 654 598	7 681 009	7 720 268

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 68 Driftsbudsjett plan, klima og miljø

Plan, klima og miljø (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør plan, klima og miljø	2 218	9 917	9 149	9 099	9 049	8 999
Folkehelse	33 586	37 619	29 615	29 426	29 237	29 048
Klima	15 981	42 971	36 598	36 425	36 252	36 078
Kommunale planer	14 600	19 274	19 927	19 830	19 733	19 636
Miljø	15 591	19 001	19 243	19 149	18 033	17 942
Samfunnsplanlegging	18 928	25 053	24 743	24 479	24 354	24 228
Sum plan, klima og miljø	100 904	153 835	139 275	138 408	136 657	135 932

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 69 Driftsbudsjett samferdsel

Samferdsel (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør samferdsel	3 631	2 780	15 064	15 064	15 076	15 076
Mobilitet og samfunn	2 985 697	1 928 363	1 982 759	1 983 846	1 983 965	1 983 965
Fagavdeling	45 699	23 810	37 142	37 142	37 321	37 321
Samferdselsplanlegging og forvaltning	187 964	233 532	257 927	260 191	263 343	261 423
Utbygging	53 062	48 651	41 473	41 473	41 732	41 732
Drift og vedlikehold	1 122 234	1 139 476	1 150 071	1 148 983	1 149 234	1 149 234
Foreløpig ufordelt budsjettssaldering 2023-2025	0	0	0	-16 953	-33 884	-50 826
Sum samferdsel	4 398 287	3 376 612	3 484 437	3 469 746	3 456 788	3 437 925

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Reelt budsjett på rådsområde samferdsel (lønn) ligger høyere fordi deler av dette blir finansiert med timeføring som belastes investeringsprosjekter.

Tabell 70 Driftsbudsjett næring (ekskl. tannhelse)

Næring (ekskl. tannhelse) (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør næring	15 654	5 351	25 288	24 718	24 719	24 718
Distrikt og regional næringsutvikling	16 513	32 101	24 042	24 044	24 040	24 019
Entreprenørskap og næringsrettet kompetanse	93 561	48 598	39 188	39 178	38 601	38 027
Forskning og innovasjon	29 492	30 040	28 539	28 533	28 531	28 542
Regionalt forskningsfond	0	0	0	0	0	0
Sum næring (ekskl. tannhelse)	155 220	116 090	117 057	116 473	115 890	115 307
Sum næring totalt	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.
Regionalt forskningsfond er budsjettet med utgifter lik inntekter på 22,3 mill. kr for alle år i perioden.

Tabell 71 Driftsbudsjett tannhelse

Tannhelse (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Tannhelse felles	47 774	45 534	16 162	19 079	21 186	23 238
Klinikker Sør-Øst	101 084	102 242	111 075	110 921	110 766	110 612
Klinikker Nord	62 621	66 100	70 537	70 842	70 446	70 052
Klinikker Vest for Oslo	79 833	83 918	95 072	95 809	95 313	94 820
Klinikker Øst for Oslo	104 979	105 706	119 551	121 330	120 938	120 546
Klinikker Sør-Vest	68 289	70 623	78 197	77 185	76 166	75 150
Administrasjon og ledelse TKØ	0	0	0	0	0	0
Sum tannhelse	464 580	474 123	490 595	495 166	494 815	494 417
Sum næring totalt	619 801	590 213	607 652	611 639	610 706	609 724

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.
Tannhelseetjenestens Kompetansesenter Øst (TKØ) er budsjettet med utgifter lik inntekter. Det overføres et tilskudd til TKØ på 4,5 mill. kr i løpet av året.

Tabell 72 Driftsbudsjett kultur og mangfold

Kultur og mangfold (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkesdirektør kultur og mangfold	2 077	4 712	1 953	1 901	1 849	1 798
Frivillighet, friluftsliv, idrett og integrering	80 905	82 716	84 558	84 558	84 558	84 558
Fylkesbibliotek	27 287	30 581	31 983	31 983	31 983	31 983
Kunst og kultur	150 146	155 273	163 702	163 702	163 702	163 702
Kulturarv	134 111	137 562	136 980	136 980	136 980	136 980
Foreløpig ufordelt budsjettsaldering 2023-2025	0	0	0	-1 984	-3 966	-5 948
Sum kultur og mangfold	394 526	410 845	419 176	417 140	415 106	413 073

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 73 Driftsbudsjett rådsuavhengige utgifter og inntekter

Rådsuavhengige utgifter og inntekter (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Diverse rådsuavhengige utgifter	0	4 200	8 313	8 313	8 313	8 313
Diverse rådsuavhengige inntekter	0	0	0	0	0	0
Diverse rådsuavhengige utgifter/inntekter	0	4 200	8 313	8 313	8 313	8 313
Reguleringspremie og rentegarantipremie	-60 814	169 047	170 935	170 935	170 935	80 662
Sum reguleringspremie og rentegarantipremie	-60 814	169 047	170 935	170 935	170 935	80 662
Bruk av premiefond AFK til finansiering reguleringspremie	0	0	0	0	0	0
Bruk av premiefond AFK til amortisering BFK premieavvik	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av pensjonspremierfond	0	0	0	0	0	0
Overføring av midler premiefond fra Viken pensjonskasse	0	0	0	0	0	0
Sum overføringer fra andre	0	0	0	0	0	0
Sum bruk og avsetning til pensjonsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetning premieavviksfond	0	0	267 961	280 875	295 582	310 863
Bruk premieavviksfond - amortisering	0	0	-190 269	-177 961	-196 500	-244 330
Sum bruk og avsetning til premieavviksfond	0	0	77 692	102 914	99 082	66 533
Premieavvik Statens pensjonskasse	-61 398	-68 151	-68 492	-70 634	-74 129	-77 743
Premieavvik Viken pensjonskasse	-161 831	0	-199 469	-210 241	-221 453	-233 120
Avsetning til premieavviksfond Statens pensjonskasse	61 398	68 151	0	0	0	0
Avsetning til premieavviksfond Viken pensjonskasse	161 831	0	0	0	0	0
Sum premieavvik	0	0	-267 961	-280 875	-295 582	-310 863
Amortisering premieavvik pensjonskasser	201 989	141 448	190 269	177 961	196 500	244 330
Bruk av premieavviksfond - amortisering	-201 989	-92 748	0	0	0	0
Sum amortisering	0	48 700	190 269	177 961	196 500	244 330
Sum premieavvik og amortisering	0	48 700	-77 692	-102 914	-99 082	-66 533
Sum rådsuavhengige utgifter og inntekter	-60 814	221 947	179 248	179 248	179 248	88 975

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

Tabell 74 Driftsbudsjett finans

Finans (tall i 1 000 kr)	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fylkeskatt	-8 217 759	-9 160 221	-9 392 347	-9 416 752	-9 445 465	-9 477 102
Rammetilskudd	-6 396 052	-4 944 574	-5 178 054	-5 160 334	-5 140 963	-5 120 065
Generelle driftsinntekter (rentekompensasjon)	-1 288 118	0	-32 000	-43 000	-44 000	-41 000
Sum frie inntekter	-15 901 929	-14 104 795	-14 602 401	-14 620 086	-14 630 428	-14 638 167
Renteinntekter	-98 044	-58 732	-113 500	-139 600	-150 300	-150 300
Utbytte og eieruttak	-232 500	-110 000	-235 000	-280 000	-260 000	-265 000
Sum finansinntekter	-330 544	-168 732	-348 500	-419 600	-410 300	-415 300
Renteutgifter (inkl. finansiel leasing)	219 070	188 900	236 000	290 000	337 000	371 000
Avdrag	395 132	437 300	493 400	536 500	588 800	644 200
Sum renteutgifter og avdrag	614 202	626 200	729 400	826 500	925 800	1 015 200
Bruk av pensjonspremierfond	-330 800	-65 200	0	0	0	0
Overføringer fra andre	-838	-37 500	0	0	0	0
Vedtatt bruk av fond	-86 553	-18 900	-1 200	-800	-484	0
Avsetning til fond	1 198 224	0	0	0	0	0
Sum bruk og avsetning til fond	780 033	-121 600	-1 200	-800	-484	0
Overføringer til investeringsregnskapet bygg	371 674	296 800	296 375	378 991	273 936	265 000
Overføringer til investeringsregnskapet utstyr	0	0	0	0	0	0
Sum overføringer til/fra investeringsregnskapet	371 674	296 800	296 375	378 991	273 936	265 000
Sum finans	-14 466 564	-13 472 127	-13 926 326	-13 834 995	-13 841 476	-13 773 267

Budsjett 2021 er i 2021-kr og viser opprinnelig budsjett for 2021. Øvrige budsjettall er i 2022-kr.

19.3 Investeringsbudsjett pr. rådsområde

Tabell 75 Investeringsbudsjett finans og administrasjon

R03 Finans og administrasjon (tall i 1 000 kr)	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Digital tjenesteutvikling	33 729	102 990	50 000	40 000	25 000
Fylkeshusene - investeringstiltak	1 500	22 300	0	0	
Leif Tronstad plass	8 500	5 800	0	0	
Sum	43 729	131 090	50 000	40 000	25 000

Tabell 76 Investeringsbudsjett utdanning og kompetanse

R04 Utdanning og kompetanse (tall i 1 000 kr)	Kostnads- ramme totalt	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan				
			2022	2023	2024	2025	
Prosjekter under gjennomføring:							
Halden vgs - leie PUAS-bygg - Utstyr og inventar	48 600	0	48 600	0	0	0	
Bleiker vgs – ombygging og utbygging fra 450 til 900 elevplasser	411 273	199 600	79 750	35 000	0	0	
Bleiker vgs - flerbrukshall	52 000	26 000	0	0	0	0	
Ås vgs - ombygging og utbygging fra 1150 til 1500 elevplasser	422 292	193 700	80 450	2 000	0	0	
Ås vgs - flerbrukshall	35 000	18 000	17 000	0	0	0	
Eikeli vgs - ombygging og utbygging fra 450 til 750 elevplasser	350 000	165 540	52 260	0	0	0	
Ringerike vgs - utvidelse/nybygg	541 000	17 500	6 500	0	0	0	
Kongsberg vgs - samlokalisering	534 325	120 000	265 000	95 000	13 449	0	
Buskerud vgs - fjøs	71 400	26 800	9 900	0	0	0	
Drammen vgs - 27-30 elevers rom	32 100	1 200	9 000	0	0	0	
Nesbru vgs - inneklima utbedring ventilasjon	64 500	1 500	13 500	0	0	0	
Ås vgs - kapasitetsutvidelse, påbygg bygg F	81 400	4 000	4 000	0	0	0	
Investeringsreserve		10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Øvrige prosjekter (under 20 mill. kr.)		94 149	4 300	0	0	0	
Prosjekter under planlegging med finansierungsvedtak:							
Ny vgs i Ski sentrum - 1100 elevplasser	1 656 000	39 300	50 000	250 000	410 000	450 000	
Rud vgs - ombygging og utbygging fra 750 til 1300 elevplasser	1 310 000	27 800	50 000	250 000	350 000	410 000	
Skedsmo vgs - utbygging og ombygging	779 000	600	10 200	114 400	336 500	202 500	
Lørenskog vgs - utbygging 350 elever	269 000	726	5 000	80 000	125 000	56 000	
Fredrik II vgs - tomt Værste	98 100	0	98 100	0	0	0	
Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning:							
Utbygginger for økt kapasitet		3 000	61 000	370 900	339 000	261 000	
Utbygginger/ombygginger rehabiliteringsbehov		6 400	75 000	323 000	285 000	286 931	
Programmering/utredning		7 000	20 000	10 000	10 000	10 000	
Årlige avsetninger:							
Investerings- og rehabiliteringsplan (IRP)		0	100 000	100 000	100 000	100 000	
Ombygging/tilpasning div. skolebygg		3 757	55 000	50 000	50 000	50 000	
Inneklimatiltak div. skolebygg		37 499	20 000	20 000	20 000	20 000	
Brannsikringstiltak div. skolebygg		20 540	20 000	20 000	20 000	20 000	
Kostnadskrevende utstyr		26 500	15 300	15 300	15 300	15 300	
Energi- og miljøtiltak div. skolebygg		6 230	10 000	10 000	10 000	10 000	
El-sikkerhetstiltak div. skolebygg		5 100	9 000	5 000	5 000	5 000	
Sum		6 755 990	1 062 441	1 198 860	1 760 600	2 099 249	1 906 731

Tabell 77 Investeringsbudsjett samferdsel

R06 Samferdsel (tall i 1 000 kr)	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2025
Store utbedringstiltak	83 850	154 098	232 145	180 645	180 645
Mindre utbedringer	659 725	182 500	44 171	41 060	41 060
Forfallsinnhenting	0	251 700	147 398	143 709	143 709
Gang- og sykkelveier	204 054	260 537	183 248	168 448	168 448
Trafikksikkerhetstiltak	94 900	53 400	40 596	40 596	40 596
Kollektivtiltak fylkesvei	66 037	111 091	78 587	58 887	58 887
Planlegging	72 670	90 000	61 656	61 656	61 656
Sum fylkesvei	1 181 236	1 103 326	787 800	695 000	695 000
Fornubanen	824 472	1 024 250	1 340 500	1 804 500	1 804 500
Nye vogner til Fornubanen	0	0	0	0	51 500
Signal og sikringsanlegg T-bane	47 880	68 600	98 400	120 600	180 000
Ny T-banetunell gjennom Oslo	21 600	15 000	15 000	15 000	15 000
Nye Majorstua stasjon	0	37 000	0	0	0
Baneløsning Nedre Romerike	0	5 000	20 000	80 000	100 000
Bekkestua bussterminal	1 200	4 800	2 400	13 200	0
Ski gateterminal	0	12 000	0	0	0
Kollektivterminaler	10 525	60 100	37 500	37 500	37 500
Bussanlegg og sjåførfasiliteter	31 000	36 200	19 750	0	4 000
Sum kollektiv	936 677	1 262 950	1 533 550	2 070 800	2 192 500
Sum investeringer samferdsel	2 117 913	2 366 276	2 321 350	2 765 800	2 887 500

Tabell 78 Investeringsbudsjett tannhelse

R07 Tannhelse (tall i 1 000 kr)	Kostnads- ramme totalt	Regulert budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Fornebu tannklinikk - nye lokaler	30 000	25 000	3 900	0	0	0
Strømmen tannklinikk - nye lokaler	26 000	0	1 000	25 000	0	0
Eidsvoll tannklinikk - nye lokaler	23 000	0	1 000	22 000	0	0
Sørumsand tannklinikk - nye lokaler	15 000	1 000	14 000	0	0	0
Nannestad tannklinikk - nye lokaler	10 000	500	1 000	8 500	0	0
Fredrikstad tannklinikk	128 400	2 010	41 000	85 400	0	0
Gol tannklinikk	5 000	0	5 000	0	0	0
Investeringsreserve	0	0	2 500	2 000	1 000	0
Diverse klinikker - investering	0	9 260	5 840	2 000	2 000	0
Diverse klinikker - Utstyr	0	7 000	13 000	10 600	7 000	0
Sum		44 770	88 240	155 500	10 000	0

Tabell 79 Investeringsbudsjett pensjonskasse

Pensjonskasse (tall i 1 000 kr)	Regulert budsjett 2 021	Økonomiplan			
		2022	2023	2024	2 025
Viken pensjonskasse	0	60 000	60 000	60 000	60 000
Sum	0	60 000	60 000	60 000	60 000

20 Vedlegg 2 Oversikt over investeringsprosjekter fylkesvei 2022

Tabell 80 Investering fylkesvei

Investeringsprosjekter fylkesvei (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Store utbedringstiltak	154 098
Mindre utbedringer	182 500
Forfallsinnhenting	251 700
Gang- og sykkelveier	260 537
Trafikksikkerhetstiltak	53 400
Kollektivtiltak fylkesvei	111 091
Planlegging	90 000
Sum	1 103 326

Tabell 81 Store utbedringstiltak

Store utbedringstiltak (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Fv. 279 Ny Gardervei	68 998
Fv. 152 Kirkeveien Ski, utbygging	38 700
Fv108 Kjøkøysund bru	4 500
Fv 120 Storgata Lillestrøm	44 300
Fv. 283 Bjørnstjerne Bjørnsons gate	600
Ny ombygging fv. 152 Kolbotn sentrum	2 000
Fv 109 BPNG Råbekken-Rolvøysund	-1 800
Fv 109 BPNG Grunnerverv, Strategisk oppkj.	-6 100
Fv. 33 Byrudberga (Smaragdtunnelen)	2 900
Sum	154 098

Tabell 82 Mindre utbedringer

Mindre utbedringer (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Fv 130 Begby-Borge skole	4 000
Fv. 287 Hørja bru - Skjærs bru	3 800
Fv. 285 Asdøla bru	24 500
f.v. 319 Svelvikveien	27 000
Fv601 Hellevad bru	15 900
Fv 115 Løkkeberg bru	3 000
Fv 160 Tunnelutbedring Bekkestua	600
Fv. 203 Austvoll bru	60 300
Sekkeposter mindre utbedring	33 400
Forying av Kirkealleen	4 800
Trygge og trivelige tettsteder - Rødberg	5 200
Sum	182 500

Tabell 83 Forfallsinnhenting

Forfallsinnhenting (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Fv120 Huls bru	2 000
Fv594 Grimsøy bru	7 700
Fv114 Østre Trøsken bru	11 700
Fv 1218 Gjøby bru	9 000
Fv 181 Eidsvoll jernbanebru	25 400
Borge bru	4 200
FV 287 Tingstadbru-Tutudalen	80 500
Fv. 283 Bragemestunnelen	80 000
Fv. 158 Blåkolltunnelen	4 700
Fv 381 Oppgradering Veum-Solli	2 000
Fv 1084 Ørmen bru	1 000
Fv. 40 Grettefoss bru	4 000
f.v. 167 Bleikerveien over E18 og f.v. 1446 Drengsrud	500
Sekkeposter forfallsinnhenting	19 000
Sum	251 700

Tabell 84 Gang- og sykkelveier

Gang- og sykkelveier (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Fv. 380 Bråtev.: Tømtev. - J. Svendsensv.	800
Fv. 455 GSV Gjerdrumsvegen: Gamlevegen-Tveiterhell	2 000
Fv. 236 Nordre Mangen: Lierfoss-Haneborg skole	5 000
Fortau Momoen sentrum - Momoen - Løken	34 500
fv. 42 Øvre Storgate, Drammen - sykkelvei	15 300
Fv. 241 Hønenkrysset - Putten, utbygging	31 500
Fv. 144 Gustadveien - Vassbunn	1 100
Fv. 120 GSV Krona - Holt	19 700
Fv. 157 Flaskebekk - Granholt	20 400
Fv. 8 Bøveien, Røyken	1 100
FV 35 Oppegårdsveien – Vestveien	1 000
Fv119 Dilling - Vang	4 300
Fv108 Tangenbekken - Hvaler krk	11 700
FV. 1611 GSV Preståsvegen	22 000
Fv. Huseby - Bakker bru	11 000
Henstad Alle - prosjektering etter VA	2 100
Tømmeråsveien	2 000
Fv 115 GS vei Skiptvet	1 500
Fv 168 Griniveien, Eiksveien - Oslo grense	300
FV2722 Konnerudgata, Hallermovn N/S	3 600
Fv. 120 Mauravegen	2 000
Fv. 119 Larkollen, Bilmansbakken, Støtvig (Utbygging)	4 000
fv. 120 gsv Rødsund - Moss og Våler	100
fv.33 gsv Feiring sentrum - Eidsvoll	2 000
Fv. 1481 Eidsvegen, parsell Blaker kirke-Meierivegen (UTB)	5 000
Fv. 120 Gjerdrumsvegen, Klampenborg-Leikvoll (UTB)	5 000
fv. 610 fortau Vollsveien - Bærum	200
fv. 168 Griniveien, Nordveien - Hosletoppen	100
Sekkeposter tilrettelegging for gående og syklende	26 237
Omlegging av Bråtevi-forskutteringsprosjekt	25 000
Sum	260 537

Tabell 85 Trafikksikkerhetstiltak

Trafikksikkerhetstiltak (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Fv. 177 Vormsundv. x fv. 173 Hvamsv. - kryssutbedr	22 700
Fv 167 Bleikerveien (kryssutbedring)	10 000
Fv 311 X Peer Gynts vei Utbygging prosjekt	6 700
Fv.152 Kanalisering/busslommer Dyrløkke	1 800
Fv 116 X Fv 1104 Torp	1 000
fv. Nullvisjonsstrekning Nore og Uvdal	1 000
fv. 120 x fv. 115 Rødsund - Våler	100
Sekkeposter trafikksikkerhetstiltak	10 100
Sum	53 400

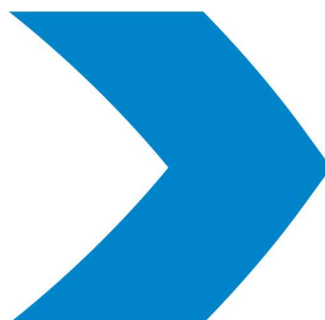
Tabell 86 Kollektivtiltak

Kollektivtiltak fylkesvei (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Holdeplassoppgradering Romerike	15 900
Snurondell Lommedalen	7 200
Oppgradering sykkelparkering Nesoddtangen	5 000
Bærum - busslommer	1 500
Fv. 158 kollektivfelt Nordbyveien	5 000
Fremkommelighetstiltak	11 800
Trafikantinformasjon inkl sanntidsinformasjonssystem	11 700
Innfartsparkering langs busslinjene	9 091
Holdeplassoppgradering (universell utforming)	14 600
FV 139 Snuplass for buss Berger	200
fv. 120 Proaktiv trafikkstyring Nedre Rælingsvei	5 000
fv. 159 Kollektivfelt Olavgaard - Nordbyvn x 22	5 000
fv. 120 Kolletivtiltak langs Rælingsvei mot x fv. 159	2 000
Sekkeposter kollektivtiltak	17 100
Sum	111 091

Tabell 87 Planlegging

Planlegging (tall i 1 000 kr)	Årsbudsjett 2022
Planlegging fylkesvei	90 000
Sum	90 000

Viken viser vei.

Postadresse: Viken fylkeskommune,

Postboks 220, 1702 Sarpsborg

Sentralbord: 32 30 00 00

post@viken.no

viken.no